

Collegium anatomicum. Clarissimorum trium virorum. Julii Jasolini Locri, Marci Aurelii Severini Thurii, Bartholomaei Cabrolii Aquitani, : Per quos singulos collatae operae posteriore paginae facie patescent.

Contributors

Jasolino, Giulio, 1538-1622
Cabrol, Barthélemy, 1529-
Castelli, Pietro, -approximately 1657
Gayant, Louis, -1673.
Severino, Marco Aurelio, 1580-1656
Aldes, Theodorus, 1628-1689

Publication/Creation

Francofurti : Apud Hermannum a Sande, M.DC. LXIIX. [1668]

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/xkgbnmcq>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

**wellcome
collection**

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

SEVERINI
IASOLINI
CABROLII
OPUSCULA
ANOTOMICA

ALDES
CONTRA
HARVEIUM
1668

43

19

211

63219/3

The Library of the
Wellcome Institute for
the History of Medicine

MEDICAL SOCIETY
OF
LONDON
DEPOSIT

Accession Number

Press Mark

SEVERINO, M.A., and
others

JU
M
B

COLLEGIUM
ANATOMICUM.

Clarissimorum trium Virorum.

JULII JASOLINI LOCRI,
MARCI AURELII SEVE-
RINI THURII,

BARTHOLOMÆI CA-
BROLII AQUITANI,

*Per quos singulos collata opera posteriore pagina
facie pateſcent.*

FRANCOFURTI,

Apud HERMANNUM à SANDE.

M.DC. LXIIX.

JULII JASOLINI
HIPPONIATÆ MEDICI
QUÆSTIONES ANATOMICÆ,
ET
OSTEOLOGIA PARVA.

Cuncta in hoc libello contenta, sequens pagina indicabit.

DEC
& p
Anat
V
tradit
T
G

Tr
de p
O
mò auct
Fe
No
votus et
Pr
tia gign
Cr
tali opin
No
Pe
& de ca
setvata,

Pr
ill
vacu, q

CONTENTA IN LIBELLO HÆC SVNT.

DE Cordis adipe, quæstiones duæ, in quarum prima quid per adipem & pinguedinem intelligi debeat, inquititur, Ambarū differentia ex Aristotelis & Galeni sententia panditur.

Utamque in humanis corporibus reperiri cum Arist. & Avicen. traditur.

Triveris falsa opinio impugnatur.

Galeni positio primi de temp. ult. interpretatur.

In Secunda.

Tria proponuntur dubitanda, ut in prima parte quæstionis secundæ patet.

Ostenditur adipem, & non pinguedinem in corde contineri, primò auctoritate Avic. & Fern. 2. sensu. 3. ratione.

Fernelij errata deteguntur.

Neoterici opinio contra Gal. refellitur. Gal. locus de usu part. restitutus expolitur.

Probatum adipem, præcipuè ratione materiæ, & naturæ providentiæ gigni.

Crassiore sanguine, qui est materia adipis, cor nutriri, & falsa Bottalli opinio contra Gal. impugnatur.

Novus usus à nemine hucusque excogitatus ostenditur.

Per transfennam plura, cum de quatuor humoribus secundariis, cum & de caloribus humani corporis & miranda nonnulla in Anatome observata, ac reperta traduntur.

In Tertia.

De aqua in Pericardio.

Primò ejus origo & substantia consideretur.

Illa etiam humoris copia, quæ in Thoracis cavo reperitur, observatur, quæ multos latuit.

2
Curtij sententia de aqua in pericardio refellitur, Vess. opposit. cō-
mendatur.

De ortu aquosorum horum humorum plura nova traduntur, & au-
thoritate Hip. Clat. Gal. & experimento cuncta probantur.

Ichorum & thoracem penetrantibus vulneribus emanantium no-
va & pulchra sententia panditur.

Usum horum de mente veterum denique complectitur.

Osteologia Parva.

Sententias omnium classicorum anatomicorum erga Syntaxin, si
ossium structuram brevi se junctis typis amplectitur.

Galenii sententiam cæteris veriorē à magno Ingrassia profun-
dissime interpretatam demonstrat.

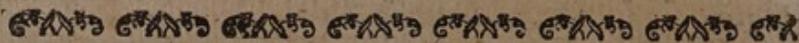
Denique obscuriora ossium nomina enucleantur.

Galenii opinio de usu *επιφύσιος* contra Vess. & Fall. defenditur.

Plura loca Gal. pro junioribus adduntur.

Ossium tandem numerum ad unguem explicatur.

Quamplurima alia notatu digna hunc libellū legenti occurrent quæ
nos consulo omisimus, nam ob libelli brevitatē neminem studiosum
eum legere pigebit.

IN PICTISSIMO DVCI

MARCO ANTONIO

COLVMNÆ, ROMANO
PRINCIPI.

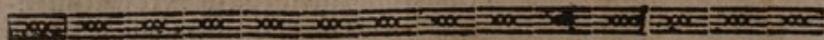
Ac Sancti Fœderis Præfecto.

Julius Iasolinus felicitatem.

INter disciplinas jam adauctas illustrioresque redditas, Illustrissime
Princeps, est Anatome, cuius adhuc aliqua sepulta jacent. Nec mi-
rum profecto videri debet, si humani corporis fabricam, totius mundi
compendiū ejusque opificem intueamur. Ea mihi præcipue deesse vide-
bantur, quæ his quæstionibus ac parva Osteologia collegi: Ad parta im-
pulsus, quod, dum Anatomem Neapoli profiterer, de his maximè doctio-
res certabant, grave quidem onus, & meis viribus impar, quod nunquā
fulce-

fulcipissem, nisi tua excelsa columna fulciret. Scimus generosi sapien-
tisque animi esse, mentem corpore oblitam ad rerum præstabili-um con-
templationem erigere, ut quantum homo inter omnia excellit, perspi-
ciat, & corporis compagibus licet inclusus, tamen mentis agitatio ne fiat
originis suæ memor, & ipsius divinitatis particeps. Hæc vitæ perfectio,
hæc optima vivend ratio, quâ qui insignes sunt, amplissimis honoribus
afficiuntur, tum ob sapientiam, tum quod magna beneficia in homines
conferunt. Hæc in re præstantissimus quisque vir summopere laborat.
In quo quantum tua præcipuè gloria micuerit, maximè declaravit sup-
riori anno Turcarum classis à te victa. Romanum exemplar principi-
bus Christianis propositum est, quod imitentur. Quæ ex re tantam læ-
titiæ urbs Roma cepit, ut more majorum tuam virtutem supplicationi-
bus triumphoq; illustraret. Sed quorsum ego res à te feliciter bello ge-
stas recensere conor? Cum eas vix unus aut alter liber vel maximus com-
prehendere queat. Hæc ratione cœlitas tibi Fælix nudique & ubique
Arctos tradita conjunctaque est, ut ex eius nomine in re militari optimū
omen acciperes. Tua ergo singularis humanitas, ac liberalitas erga li-
teratos viros me impulit, ut has quæstiones, de rebus, quas tibi gratissi-
mas esse scio, tibi nuncuparem, etsi opus fortasse tractatione mea placere
non potest, dedicatione ac inscriptione saltem placere debet. Illud pro-
pterea me movit, quod cum sciam, te magnos Principes Regesque per-
petuo esse æmulatum, quorum non pauci sunt hoc studio delectati,
horū exemplo nostrum laborem abs te minime neglectum iri sum
arbitratus. Nam ut omittam Ægyptiorum Reges, qui suis manibus mor-
tuorum corpora dissecabant, ut abditos morbos scrutarentur. Marcus
Antonius Imperator, & prudentissimus, & optimus ex cadaverum incisi-
one sui corporis constitutionem ac temperamentum, discere voluit. Fla-
vius etiam Boethius Rôm. Consul. tanto huius scientiæ desiderio fla-
gravit, quanto nemo unquam mortalium. Paulus quoque Sergius Ro-
manorum præfectus rebus bellicis ac philosophorum disciplinis clarus
huic studio præcipuâ operâ navavit, auth. Galeno, qui, cum corpora disse-
caret, hi duo non rarè intererant. Illud præterea non exigua laude in te
est, quod non ut Alexander, qui dolebat Aristotelem suos physicos libros
edidisse, tu mecum egisti, sed contra quotidie efflagitasti, & iussisti, ut
hunc laborem ad communem humanæ societatis utilitatem emitterem.
Quâ in re extat eximia tua liberalitas, quæ te non solum hominibus ad-
mirabilem, sed Deo simillimum reddit, qui non alia de causa juxta Pla-
tonem, mandum creavit, nisi bonus cum esset, sua bonitate alios imper-
tiretur. Sed non ignoro, præ tua magnitudine hoc munusculum ferè

nullum esse habendum, sed tamen (ut omittam quod sæpè exiguæ plantæ dulcissimos fructus ferre solent) velim quoque inspicias, quid in ipso occultè lateat, quod ad te præcipuè pertineat. Nam cum duabus de partibus agat, quorum altera vitam, & calorè continet, altera verò humani corporis columnas, quibus cæteræ partes firmantur, & adnascuntur. Cui potius Cor dicari poterat, quàm tibi? Cujus consilio & fortitudine, armis intrepidè nostra religio & sustentatur, ac fides Christiana defenditur? Accipe igitur, Illustrissime Princeps, hoc exiguum munus, quod si tanti feceris, quanti te facturum spero, majora deinceps atque utiliora animo pro te confirmato scribam, Vale.

JULIO JASOLINO

Philosopho ac Medico
clarissimo.

Johannes Bernardinus Longus S.

Magnam laudem eos affecutos, mi Juli, quorum inventis humana societas vix atque ne vix quidem carere potest, nemo dubitat: quæ tamen, cum & temporum injuria, & hominum vel incuria, vel nimis callida, morosa, falsaque interpretatione germanam sui cognitionem amiserunt, sit, ni fallor, ut & de illorum laude, nescio quid detrahi posse videntur, & posteri nonnihil detrimenti accipiant. Quamobrem si alicujus industria atque ingenio plana illa veraque sese ostenderunt, quis dubitet tantam huic gratiam & inventores & posteros habere, ut majorem propè laudem is, qui ea perinde quasi inierint, ad vitam revocavit, quam illi ipsi, qui suo præ ingenio pepererunt, consecutos esse existimetur. Etenim quemadmodum turpius esse ducimus, parta non tueri, quam nihil omnino comparasse; ita laudabilius putamus, quæ perierint, restituere, quam quicumque per se quenquam peperisse. Quamobrem cum in multis illorū veterum operæ jaeturis illa etiam non exigua esset, quod pauci, atque adeo nemo, quid illi de cordis pinguedine, quidve de adipe senserint, intelligeret, cum alii confusè differerent, plerique malè in nostram linguam Græca verba converterent (ex quo vel maxima rerum inscitia sæpè evenit) te unum nostra ætas tulit, qui quidem ita distinctè, breviterque de hac re scripsisti, & antiquorum Aristotelis, Avicennæque sententiam explanando, confirmando-

que.

que, & Galenum interpretando, ac defendendo, & nonnihil etiam per te:
inveniendū, ut majorem tibi in hoc gratiam, quam ijs ipsis primis inven-
toribus referendam censeam. Quapropter amabo te, quod tibi inge-
nium natura largita est, quod tu etiam ab ineunte ætate perpetuū, assi-
duoque studio adauxisti; ejus industria (ut cepisti) deinceps quoque ho-
minum societatem te impertire, ne pigeat. Vale.

IULIO IASOLINO

Medico Doctissimo.

Et Anatomæ Professori disertissimo

JOHANNES ANTONIUS

Pisanus Archiater S.

EA fuit artium omnium inventio & constitutio, JULI Doctissime,
ut in dies incrementum susceperint, quod licet in omnibus sit cla-
rum, in Anatomæ tamen peritiâ est tam clarum, quam quod cla-
rissimum. Nam ut missos faciamus antiquos illos Lylos, Manuos, Hero-
philos, Erisistratos, & alios à majoribus nostris tantopere celebratos,
post divinum Galenum multos annos Anatomæ veluti, sepulta jacuit,
nostra vero ætate perinde ac reliquæ disciplinæ omnes revixit, extulitque
tantum caput, quantum lenta solent in ex viburnæ Cupressi. Hoc quam-
vis debeat referri acceptum multis nostris seculi doctissimis viris, & potis-
simum uni Vesalio, verè ad Anatomæ nato, non defuere tamen post il-
lum alij, qui partim nova inventientes, partim aliorum dicta latius expli-
cantes, nunc ad summum fastigium illam extulere. Inter hos prima classe
locum ubi dabimus JULI φιλόπορε. Nam dum diligentissime Anato-
mæ pluribus annis in hoc Gymnasio administras, multa quæ alios la-
sue e, invenisti; omnia sincere explicasti, novosque usus à nemine huc-
usque excogitados in medium attulisti. Id quoque manifestum, jex
iis duabus tractationibus de adipe, & pinguedine, & de usus adipis Cor-
dis fecisti. Sed majora multò in dies à fortissimo ingenio tuo mihi pol-
licior. Perge igitur, & Remp. medicam, quæ tuæ partes sunt, juva, auge,
perfice. Vale. & quod facis, me ama. Ex ædibus nostris III. Kalend. Octob.
salutis anno M. D. LXXI,

A 3

JOANNI

6.
JOANNI BERNARDINO
LONGO

Philosopho Celeberrimo, Theologo, ac
Medico Doctissimo & insigni

JVLIVS JASOLIVS
S. D.

Sequentis questionis argumentum.

Quid per pinguedinem, & adipem seu sebum intelligi debeat: nec non utramque in humanis corporibus secundum diversas partes ex Aristotele & Avicennâ sententia reperiri, & Galeni positio interpretatur, ac defenditur.

Quæstio prima.

Cum multa de cordis adipe ab anatomicis tradita comperiantur, Bernardino Doctis. operæ pretium me facturum putavi, si de ea, ut tibi morem geram, dicturus, quæ ab alijs dici solent, ipse consulò omiserò. Tria numero examini ad eius cognitionem perpendens, vel ad Galeni tutelam per quam utilia. Primò nominum confusionem, ac interpretum circa *πιμελις* & circa *σεαρ*, quæ latinè pinguedo, & adeps sonant, submovebimus, ac quomodo differant, ostendemus. Secundò, quid utraque sit, manifestabimus. Tertio dubitabimus, alterane ipsarum, an utraque simul, ut Aristoteles & Avicenna sentire videntur, in humanis corporibus reperiantur. Quod igitur ad primum attinet, scire oportet, quod observavi apud Græcos, quod *πιμελις*, quæ pinguedo, vel axungia latinè sonat, impropriè, & genericè & adeps dici potest. Rursus observavi, *σεαρ* apud Græcos idem esse quod adeps apud Latinos, sebum in Aristotele vertit Gala, ita, ut unamet res sit cum adipe sebum, multis differens à pinguedine, præcipuè siccitate, & duritie. Atque apud nonnullos temerè confunduntur ita, ut unum pro alio accipi soleat. Ipse autem hujus confusionis causam indagans, duplici de causa eos errasse inveni: Primò, quia viderunt nomen *σεαρ*, id derivatur à verbo *σεαρόω* latine impinguo, quod quidem meâ sententiâ adipe vel sevo impinguescere significat: eo, quod caremus tali simplici verbo, si latina veritas, videbis;

ut

ut *λιπαρία*, atque etiam *πρωχυνω* & *μαίνας*; Quamobrem interpretes con-
 fuderunt nomina, aliud pro alio lumentes, quod quidem, quantum à ve-
 ritate ipsâ absit (quâ nihil Philosopho antiquius) inferius patebit. Se-
 cundo forsan in magni Galeni verbis decepti fuere, quæ quidem hæc so-
 nant per Gaudanum lib. de simplicium medic. fac. 11 c. *περι τιμωρίας κρη*
 „ *σέας* h. e. de pinguedine & adipe, ut satis doctus interpretes reddit. At
 „ tu, si voles oleosam & pinguem in animalibus substantiam omnem
 „ adipem appellato, (ut plerique medici) sed, & pinguedinem appellare
 „ licet totum hominis genus. Putarunt, quod hæc facultas nobis à Gale-
 no impartita sit ex suâ ipsius sententia. Atqui idem & Galeni locus insi-
 nuant nobis id fallum esse; præsertimque particula illa (ut plerique me-
 dici) patefacit, hæc namque ex aliorum, & non ex sua propria sententia
 sanxisse. At si adhuc etiam aliquis contendat, hanc sententiam veram
 esse, namque (& si fuerit aliorum medicorum) Galeno tamen non
 videtur eam respuere. Huic respondebimus, quod aliter ab eo observa-
 tum est, semper molliorem ac humidiorum substantiam pinguedinem,
 veluti crassiorem, duriorumque adipem appeller. Bonus igitur Galeni
 æmulus, ejusque sectator & non peregrinâ mente contemplatus videbit
 quomodo ex propriâ ipsius mente differunt inter se pinguedo, & Adeps,
 tum ex loco nuper citato, circa principium, tum & ex 11. cap. 3. lib. de a-
 nim. facult. ubi asserit, utrumque oleosum esse, verum humiditate, ac sic-
 citate inter se differre: Pinguedo namque humida quæpiam res est, oleo
 longâ vetustate incrassato ad similes. Adeps vero pinguedine multò est
 siccior, ideoque si calefactum ipsum fundes, coit, ac facillè concrevit, quæ
 Galeni verba perperam meo iudicio interpretata fuere à Hieremia Trine-
 rio, ut patet ex suis scriptis in fine prim. lib. de tempore. Et miror equi-
 dem quomodo in re tam clara hallucinatus fuerit tantus vir. Qui dum
 Avicennam carpit, quod malè Galenû interpretatus sit, eò quod nume-
 rat in homine præter adipem & pinguedinem, atque adipe humidio-
 rem esse asseverat. Ratus ex præcitato loco, de anim. fac. eum deceptum
 fuisse, quo in loco ut temerè is interpretatur, Galenus non distinguit hu-
 mani corporis particulas, sed diversas diversorû, alimentorû facultates,
 hæc dicens, ipse tandem in puerilem errorem incidit. Itaque omne il-
 lud, quod ipse in Avicenna falso objicit, qui bene ac ad amissim veram
 Galeni sententiam sectatus est, ut infra patebit, ei adscribi necesse est, et-
 enim vel adhuc non legerat, ante citatum Galeni locum, de simpl. med.
 factibus, aliaque plura, vel forsan placuit reticere, quo possit in Avic.
 irruere, eumque mordere, vel non benè verba ponderavit, quod mini-
 mè credendum censeo, namque lectio adeo clam extat, ut lippis & con-
 foribus

foribus, nedum doctis pateat, pro clariori autem doctrinâ propria Galeni verba hic adducemus, quibus probatur, adipem à pinguedine differre. Dehinc, quo veritas magis elucescat, probabimus, cum Aristotelo & eodemmet Gal. atque nonnullis aliis doctissimis viris, utraque in hominibus reperiri, & sic vera erit ipsius principis Arabum positio. Inquit Galenus, porro differt à pinguedine adeps, quod crassior sit, ac propterea animantibus totam naturam terrosiorem habentibus adeps provenit, velut humidioribus pinguedo; proinde pinguedo celeriter in ignem posita liquefcit, nec facile, ubi liquata fuerit, rursus concrefcit ac cogitur. At adeps nec facile funditur, liquefcitve, & fasus celerrimè coit ac congeliatur, multoque apparet pinguedine durior, ulus enim benè habitus pastusque ob naturalem temperamenti humiditatem multâ habet pinguedinem, At boves & capræ, & quæcumque id genus corrigere ob siccitatem adipem plurimum generant. Hactenus Galenus. Atque idem ante eum scripsit Peripateticorum princeps, Aristoteles l. 2. de partibus animi. ubi in cornigertis, atque adeo iis, quorum sanguis corpulentior est, *σεία*, hoc est sebum si adipem (idem namque & apud bonos auctores) notat. In his vero, quæ utrinque dentata sunt, imo iis, quorum sanguis dilutior, aut serosior *πυκνὴ* hoc est pinguedinem, non adipem, ut malè Theodor. & alii plures, ac Trimerius est secutus interpretati sunt, pinguedine erunt obesa; quæ vero altera, adipe sebove. Hanc sententiam secutus est Paulus Ægineta, dicens l. 1. Pinguedo & adeps pauci alimenti sunt, & stomacho nocent, quamvis l. 7. Steata seu adipem omnia hæc nominat; quin de his forsitan meminit. Hanc eandem opinionem insequuntur Theodor. Gezar. Gaudanus & Martinus Gregorius. Ætiam quidem interpretes Galeni verba de simplici medic. facult. transcripsisse videtur, atque nomina confundit, sumit enim pro pinguedine adipem, & loco adipis sebum Tetrabibli. primo serm. secundo, quem Fernelius secutus est. Hæc obiter dicta sint. Quæstio n. de nominibus inutilis est, teste Galen. Rursus eodem loco nuper citato de part. anim. sic definit Aristoteles: sebum & adeps inter se differunt, sanguinis ratione, est enim eorum utrumque sanguis concoctus per bonitatem enutriendi, consistitq; ex eo, quod in pulpam quidem animalis non absumitur, sed concoctionis alimentique bonitate præditum est. Naturam totius animalis intuitus est tantum Arist. non autem ejus partium singularum, probat enim quod ea animalia quæ sebum habent, parum aquæ & multum terræ continent; quæ vero adipem, eorum natura minus terrena est, patet, inquit, in illis eorum naturam refertam esse ejusmodi elemento, quod cornua gerunt, talosque obtinent, quæ quidem omnia natura sunt arida

Cap. 85.

Cap. 152.

lib. 6. de anat. ad min. c. 13. Ex plat. & 4. Meth. med. c. 4. & c. 14. ejusdem, c. 9. & sexcentibus aliis locis.

do, & re
turam,
oculis,
partis v
Arist. C
scilicet,
baram f
guedine
Arist. ita
Gal. sec
qui a dip
persuasi
ne ordi
nis sem
ciam, n
rist. no
met Ar
Præterea
meminit
dem Car
Com
aliud in
adipem
in homi
corrig
latique
Gal. e
mem e
manas
videnit
compe
reperiri
in Epipi
cento
nem de
etiam pe
latum ce
portione
extra qu

da, & terrena, hæc benè perlibravit. Atqui singularium partium naturam, earumque adipem vel pinguedinem minus agnovit, æquè ac Fernelius, qui sentire videtur, adipem non ubique sui similem esse, sed pro partis vi, & naturâ dissimili ut sequenti quæstione disputabimus. Idem Arist. Omentum membranam & sevosam aut adiposam pronuntiavit, scilicet, utro modo pinguescere solet animal, quam plurimi quidem barbaram sectantes medicinam sentire videntur, propterea consistere pinguedinem in epiplou, quia est pinguedo sevola. Rursus addit Tiverius. Arist. itaque non nisi adipem in homine cognovit, atque hunc eundem Gal. secutus est. Postea autem oblitum fortasse reprehendit ipsum Avic. qui adipem, ac pinguedinem in homine collocat, ac putat, quod forsitan persuasus sit ex Aristotele l. 3. de hist. anim. ut utranque partem in homine ordinaret, dicens, pinguedo inter cutem & carnem sevom in fine carnis semper est, subjungit dehinc, atque huic loco Aristoteles. Quid faciam, nescio; itaque titubare videtur Triverius, dicens prius, quod Arist. non nisi adipem in homine cognovit, nunc vero tradit, quod idemmet Arist. utramque substantiam ordinavit; itaque sibi ipsi non constat. Præterea neque principis locum ostendit, verum mea sententia horum meminit Avic. non solum l. 1. Fen. prima doct. tertia, cap. 3. sed etiam eodem Canone Tetsesmda, doct. tertia, cap. 3. concludit denique in suo Commentario Gal. variè de hoc fuisse locutum, ac modo unum, modo aliud intellexisse, reddit ergo ipsum inconstantem. Addit denique per adipem Gal. intellexisse pingue illud, quod omento allinitur, atq; hunc in homine collocat, quod quidem uti clarè in superioribus ostendimus, cornigeris ipse tribuerat, Cato quidem humana suillæ comparari assimilarique debet, non autem ad Cornigerum ullum, ut patet ex historia à „ Gal. enarrata l. 3. de aliment. facult. Suillæ videlicet carnis similitudinem cum humana ex eo poteris intelligere, quod quidam carnes humanas pro suillis sine ulla in gustu vel olfactu suspicione comederunt, id enim ab improbis hospitibus & aliis quibusdam factum fuisse, jam compertum est. Tandem iis omissis apud bonos auctores verum est reperiri in homine pinguedinem in abdomine aliisque in locis & adipem in Epiplou, renibus, mesareo, oculis, & corde. Nec omitrendum esse censeo verissimum ac plurimam adipem contentum inter latum tendinem & cutem mediæ volæ manus, interiorique digitorum regione, vel etiam pedis, quem Anatomici substantiam carneam vocant, quod inter latum tendinem & cutem partim interjacet, partim tendini, sed minori portione subjicitur. Cæterum Arabes hallucinantur substantiam hanc extra muscoli corpus simplicem, immistamque carnem esse affirmantes,

Cap. 17.

Cap. 1

Cap. 2.

Pro hujus
 usu vid. Gal.
 1. de usu
 partium c.
 13. vid. Plat.
 in Tim.

B quin-

Postquam superiori quæstione de adipe & pinguedine, insignis Pisane, satis locuti sumus, ac quomodo differant, ostendimus, nec non substantiam omnem oleosam, & pinguem adhæc duo spectare, respicereque diximus, nec tertium genus, laridum vulgò, & à Trinerio appellatum addere placuit, cum sub pinguedine contineatur, hoc homines & sues abundant. Remanent tres nodi quos mihi enodandos proposuisti, qui adedò difficiles & arcti sunt, ut vix ab Hercule solvi possint, id onus, etsi meis viribus impar sit, tamen eos exponere aggrediar, malo in me doctrinam quam obedientiam desideres.

Primus nodus est, utrum in præcalidis particulis adeps coire possit, ut experimento per Anatonem discimus cum in corde, tum etiã circa venas arteriasque in omento mesæreo, & aliis nostri corporis partibus?

Alter nodus est, quomodo ibi concreseat cogique possit in fonte caloris. Et cuius naturæ sit?

Tertius nodus, quem usum præter promulgatum obtineat in corde?

Quoad primum, Arabum princeps verissimam hanc causam indagavit, cuius hæc sunt verba. Pinguedinis autem & adipis diminutio semper caliditatem significat quoniam pinguedinis & adipis materia sanguinis est viscositas, & earum factor est frigiditas, & propterea in hepate minorantur, & sunt in intestinis multæ, & neque sunt super cor multæ plus quam super hepar, nisi propter materiam, non enim propter complexionem & formam, sed propter curam naturæ pendentem à materiâ illi simili. Hanc sententiam Fernelius sectari videtur, inquit, Neque tamen is passim sui similis, sed pro partis vi & natura dispar venter inferior, ut qui magnâ ex parte membranosus est, & longè disitus à fonte caloris multo adipe confertus est, eoque duriore, qualis potissimum renes ambit & obsepit. Quæ sub pectore partes conditæ sunt, minus adipis congesterunt, ejusque mollioris qualis circa pericardium & cordis basim videri solet. Narratis postea partibus uti adeps concreseat, & ubi minimè, ac quibus de causis, subjungit dein: sic in hominum naturis, qui vel calidissimi sunt vel frigidissimi, atque siccissimi adipem nullum coacervant, neque huic gignendo idoneam materiam habent in venis, qui vero à mediocritate in frigidum, humidumque devergunt maximâ illius copia redundant, & quoniam eorum sanguis totus in adipem proclivis est, non potest Cordis immodicus calor illius concretionem circa pericardium, quanto minus in reliquis partibus inhibere & arcere. Quo circa his multò promptius materiæ vis ab it in adipem, quam Cordis, reliquarumque partium calor possit dissolvere. Patet ergò clarissimè ex adductis Avic-

2. primi
doct. 3. c. 3.
prepe
princ.

1. c. 15.
Causa ge-
nerationis
adipis.

Ratio, quæ se adept in corde concrefcatur. Fernelii verba examinantur.

Fern. trifariam errare videtur.

16. c. X. in fin.

Ca. 5. in fin.

Nova neoterici opinio impugnatur.

4. Meteor. c. 3.

cen. Ferneliique verbis, adipem tum in corde, tum etiam in pericardio concrefcere poffe. colligitur ex iis, ac liquido conftat rationem tribuendam caufæ materiali potius, quàm efficienti, quamvis utraq; non æquilibrio tamen concurrat, ut infra patebit, fi prius præcitata Fernelii verba examinemus, in quibus equidem valdè dubito ac maximè vereor, ne tam magnus ac doctiffimus vir, quem colo, venerorque trifariam hallucinatus fuerit: atque quidem ego tanto Viro contradicere ne dum non auderem, fed ne in eum hifcere quidè, nifi veritas, auctoritasq; tua me ad hæc feribenda compuliffent. Primò errare videtur cum communi turba, quia adipem pro pinguedine fumpfit eumque à fevo difjuxit Plinio fortaffe innixus. Secundo quod magis miror cū de abdominis adipe feu pinguedine loquatur, quæ item eft apud eum, exemplum affert per fe vum, feu adipem Renum, nec animadvertit, hunc verum adipem differre longo itineris tractu ab abdominis pinguedine. Tertio de adipe circa Cordis bafin & pericardium eum molliorem effe, & in minori quanto, forfan ob caloris præfentiam autumat. Nos autem oppofitum in humanis cadaveribus obfervamus, fcilicet adipem hunc duriorẽ effe, & quantitatis haud floccipendendæ, quod etiam magni Vefalii testimonio confirmatur, dum afferit, durioris adipis copiam in hominibus præcipuè ad Cordis bafim obnafci. De caufa vero generationis adipis, & præfertim in Corde cuncta ab eo fati doctè, ac concinnè prodita, explicataque funt, ut nihil optari addi, innovari, vel mutari poffit, adipem ergo neceffario natura & non pinguedinem ibi obnafci voluit, tum ob multas caufas alias recensendas, tum etiã, quia ea facillimè liquata fuiffet, quod maximum effet inconveniens, ut infra patebit. Ea quæ feniur judicat, ac patient, non egent probatione. afferebat Arist. ideo circa hanc partem nil amplius immorandum cenfeo, quia præter id, quod eft autoritas doctiffimorum Anatomicorum veluti magni Vefalii loco ante citato, & l. 2. Columb. l. 7. c. 1. Valverd. Borgarucci, Mundini, & aliorum, comprobatur, etiam experimento, Adipem in Corde reperiri, uti sæpè ostendimus, dum publicè in hoc Neapolit. Gymnafio, & privatim in incurabili morborum Xenodochio exercendi ftudio anatomem profiteremur. At fi vera effet opinio cujufdam Neoterici, qui in loif medicinæ paradoxis opinatur, pinguedinem à calido indurante fieri abfumtis videlicet tenuioribus partibus quod reliquũ effet craffum, induratur, nulla quidem nobis amplius remaneret dubitandi anfã; fed quia hoc nedum auctoritati lummorum virorum repugnat, verum & ipfi experimento, & rationi, ut videre effet apud Arist. de iis, quæ à frigore concrefcunt, quomodò à calido liquantur. Hoc autem in adipe & confimilibus cæteris

ris rebus à frigore concretis experiri licebit. Vereor interea ex Galeni loco cum de reptum fuisse, quo in loco sic videntur ejus verba sonare, cum nobis originem, ac usum pinguedinis patefacit. Porro ipsius origo atque utilitas hæc est generatur ex sanguinis parte pinguiore per tenues venas effusa; effusa autem siccis corporibus ac tenuioribus ut ipsa perpetuo pinguedine nativa humectet, quæ celeriter in diuturnis inediis, ac vehementibus exercitationibus & caloribus immodicis exiccatur atque indurefcit. Sic habet antiquus codex latinus nec non & ipsius Trincavellæ etiam translatio, atque longè absunt à Græco theoremate, seu Græcis verbis, quæ quidem ex Græco exemplari fidelissimè ad veram Galeni mentem inter cæteras Neotericos Valgræsius interpretanda curavit hoc pacto. quæ celeriter in diuturnis inediis, ac vehementibus exercitationibus & caloribus immodicis exiccantur, atque indurescunt, ita ut verba hæc, indurescunt & exiccantur, referantur ad partes corporis, non autem ad ipsam pinguedinem. Hæc autem prava translatio multos fefellit, nedum præcitatum nuper Neotericum, cuius opinionem aliis scèctandam relinquimus, & hæc de primo problemate.

Gal. locus restitutor, l. 16. de usu par. ca. 2. circa medicum.

Ad secundum dubium accedentes dicimus quod prius respicere oportet, quo sanguine cor ipsum alitur, porro assererat Gal. cor cum ex se moveatur, corpus validum ipsum habere oportuit & crassum, & densum, unde sanguine indiguit crassiore. Hunc autem recipit per ramos venæ Stephaneæ dictæ, dicat quicquid velit Bortallus, qui falso autumat cor ipsum tenuiori sanguine nuttiri. Et quoniam liquet, & à nobis superius probatum est, adipem ex crassiore sanguine ortum ducere, eò, quod crassior & terrosior sit; ostendimus præ terea, hunc non passim sui similem esse, sed pro partis vi & natura disparatem. Ideo solventes secundum problema dicimus, ac tenemus, adipem in corde dari posse sed terrenum, durum, crassumque nec inconvenit, etiam si hominis corpus pinguedine esset delibutum, ob rationem assignatam ex natura partium. Rursus cum Vesl. & Fern. addimus, quod quemadmodum interim à natura accuratissimè cautum est, ne adeps nascatur, ubi noxia, inutilisve esse possit, sic etiam ab eadem quam accuratissimè provisum est, ut ubi utilis necessariaque esse possit, omnino oriatur, quo suum servere munus, scilicet non deficiens in necessariis, nec in superfluis superabundans, ideò si cerebri membranæ & aliis recessis locis eam non obduxit, curavit tamè, ut cor ipsum hæc non deficiatur. Videmus insuper omentum quam plurimis arteriis venisque conflatum, esse immodicè adipe refertum: interpretantur Gal. verba ob membranas ibi adipem consistere posse. Præ terea videre est renes, quos calidissimos censeo, tum ob insignia vasa, bi-

l. 6. usu part. c. 17. & de anatom. agref. l. 7. Contra Bortallum.

l. 1. c. 5. l. 1. c. 15.

Quorum adeps in omento consistat. c. 9. & 10. l. 4. de usu partiũ.

nas scilicet arterias, binasque emulgentes venas, tum etiam quia videmus igneo renum calore (uti ferè omnes medici uno ore clamant) & arenulas, & quandoque calculos in eis progigni, ipsi tamen adipe undique circumsepti ac obliniti sunt. Quid ergo mirum de corde? Nonne vident adhuc, quod præter copiam materiz aptam pro eo ipso adipe conficiendo etiam inest eius natura, quæ est, ut difficulter liquefeat? Itaque cum sanguis, idoneus extrafusus fuerit pro eo gignendo, affatim illic, repente, ac ferè ipso ictu temporis condensatur durefcitque. Nec interim velim me accusés de instantanea actione. Habet adhuc etiam aliam causam foventem, efficientem, nec non & conservantem humorem, scilicet aqueum in pericardio contentum, quo quidem irrigatur, ac humescatur cor ipsum. Quod si seivum liquatum in repente adhuc aquâ (dum tamen non ferveat confundas, poteris hoc certo experimento comprobare, affatim, ac subito ipsum concrefcere videbis; haud secus in corde contingere putandum est.

Nota.

Addimus insuper quod dum in præfenti anno 1570. in mense Januarii tum in hoc almo Gymnasio, tum in sacro etiã Incurabilium morborũ hospicio publicè anatomen profiteremur, ubi multa notavi digna: In cadavere secundo notavimus pulmonem, scilicet septem locis manifestissime divisum: hepar verò quatuor; ventriculum bifidum, vera sine pari, una cum pari, & ex ea ramum ad sinistram emulgentem, nec non & veritatem inspeximus de omenti, intestinique ramice, quod Græce epiploenterocete docitur, quo morbo laborabat vivens. Et in cadavere, quod primò secuimus tribus divisionibus, non tamè omni modis magnũ lienem invenimus, ac etiam pulmonem decem ligamentis costis utrinque usque ad sterna alligatum, & alia plura notanda, quæ forsitan alias narrabimus. Redeuntes igitur ad inceprum dicimus, quod dum ipsum adipem liquacemus, clarissimè experti sumus, difficillimè liquatum fuisse, & rursus postea concrevisse: Verum non suam duram servavit substantiam, nec interim mirum sit hoc, obrationes adducendas, cum de aquâ in pericardio, favente domino loquemur, ac dum fundi inceperat, inter liquandum prius per notabile spatium eum sonitum elidere, ac crepitare manifestè audivimus: eo modo, ac si oleum aquâ permistum quis narrat, ac in alio adipe hoc minus ita contigit, quod reor, provide à natura factum, hunc adipem scil. aqua pericardii madidum, quo facile inibi consistere posset, & suam duram servet substantiam, neque liquari potuit, quanto minus cordis calore, fundetur? Nec possum non satis mirari summam opificis providentiam, natura etenim prudens, quia istius adipis valde egebat, quemadmodum infra, cum de ejus usu loquemur, audies,

dies, multa machinata est, pluribusque adminiculis adjuncta, scilicet sanguine
 crassiori proclivi, aptoque ad gignendum adipem, & humore aqueo
 tanquam causa nedum efficiendi, verum etiam conservanti, confirman-
 tique. Hoc itaque pacto durum hunc adipem fabricavit, utpote quia su-
 pra caloris fontem permanens erat, in quo quidem si digitum immittas in lib. de
 asserbat Galenus, & cetera, nec aliter ibi consistere potuisset, itaque ali-
 quos summos quidem viros, quos veneratus semper sum, ac summopere
 colo, propemodum latuerit, ac putaverit aliam diversam ab adipe esse
 substantiam, & forsan efficientem tantummodo potius causam, ac cordis
 calorem intuii substantiam quandam albam, callosamque adipem
 colore & consistentia simillimam profati sunt. Atque pareat nunc in
 hoc mihi auctoritas tantorum virorum, quorum nomina ob summam
 venerationem reticeo, aliter namque quotidianis experimentis à nobis
 comprobatum est, & quibusvis etiam adhuc experiri licebit verissimum
 scilicet hunc esse adipem, veluti alias diximus, quamvis Columbus in sua
 Anatomie damnat Porrium Neapolitanum Philosophum Doctissimum
 dicentem non veram esse pinguedinem, forsan quia non facile liquatur,
 duriorque visitur. Præterea ut sæpè consuevit male in Galen. & Arist.
 irrui, qui forsan de pinguedine suam substantiam, naturam, ac consisten-
 tiam prius intuii loquuti sunt, non de adipe, nec ipse, dum oppositum
 ostendere studet per ipsam dissectionis notitiam causam aliquam indaga-
 tum, quomodo is in corde concretere possit. Naturam summo ac ferè
 mirando consilio adipem hunc duriores nasci in corde voluisse pluri-
 bus exemp. ac Gal. locis probari posse pro comperto habeas. Sed quia ser-
 mo noster, quæstionis limites transcendisse videtur, sufficiat tantum mi-
 hi nunc unicus Gal. locus de usu partium, de pinguedine oculis affrûsa,
 quod si verba benè perpendes, exemplum huic rei accommodatissimum
 habebis; inquit: Quod autem circumfusam oculis pinguedinem nul-
 lius alterius gratia natura comparavit, quam ad motum faciliorem, ipsius
 etiam durities indicat, cuius beneficio, cum non facile colliquatur, rûm
 etiam madefieri perpetuo ac humectari patet, quod muruosa sit ac pin-
 quis. Remanet adhuc dicendû, quod ratione membrana tunica ve cor-
 dis substantiæ obnatæ ibi adeps consistere potest, uti Vesalius etiam in-
 nuere videtur. Rursus addimus, quod ferè ubique magis sententia
 mea generatur adeps ratione materiæ, quâ ratione causæ efficientis. Te-
 nuis meninx, quæ simillima est ipsi epiplo, eo esset delibuta, nec sicci-
 tas obstatet, uti inuere videtur Feinelius, quia ob contiguitatem, quæ
 cum cerebro, habet parte quidem nostri corporis humidissima ac frigi-
 dissima, nõ potest verè dici sicca, natura tum materiã hanc suppeditante;

Jam

in lib. de
uso puls. c.
2. in fin.

l. 7. c. 1.

Contra Co-
lumbum.

l. 10. c. 11. in
ult. verb.

l. 6. c. 10.

Nota ratio-
nes.

Jam clarè unicuique patet, rem benè perpenderit, qui hæc veritatis animo legerit, hoc modo concordēs esse, Gal. & Arist. nec non veram etiā ipsius Arabum principis positionem, existere in homine adipem, ac pinguedinem reperiri, & quibus de causis, & rursus etiā cujusnam naturæ sit. Postquam hæc absolvimus, reliquum est ut de ejus usu loquamur. Primo communem usum recensēbimus, de inde verum à nobis excogitatum patefaciemus, nec mirum sit, si primus ego eum lapidem jecerim, licet namque omnibus ratione tamen recta fulta suam in medium afferte

Deloc. aff. 1. & 17. de ul. par. c. 1. sententiam. Præcipuè erga humani corporis usum, uti patet ex ejus definitione ex Galeno & præcipuè ubi tradit differentiam inter rationem & usum. Communis fuit opinio omnium Anatomicorum, qui de hac re meminere, adipem in corde valdè necessarium fuisse, ob continentem

Vsus adipis cordis ex Arabum sententia. Vide Mandinum de Ana. cordis & cur. in com.

motum quemadmodum in quamplurimis nostri corporis partibus cernere est, præsertim circa oculos, temporalesque musculos, ne partes excidentur, genitus ergo est propter finē, ut cor propter continuū motū non excideret; hæc fuit sententia tum Barbarorum, tum etiā nonnullorū reliquorum Anatomicorum. Quam quidem, & si ut veram accipimus, tum sententiam nostram dicendam veriore esse tenemus. Magis enim cum naturā rei coincidit ac aridet.

Nec non, & hic usus non omninò repugnat usui verissimo à nobis jamjam enucleando, ac patefaciendo. Verumtamen, quo melius is perspici possit, nonnulla à nobis prius supponenda, prædicendaq; erunt de humido radicali, & caloribus nostri corporis, innato videlicet, ac elementari. Avic. fuit sententia, & post eum quamplurimorum Medicorum, quod præter quatuor humores scil. sangv. pit. & utramque bilem, quatuor alii reperiantur in humanis corporibus, eosque secundarios appellat: Horum autem primus nomine caret, alter elementarius, & ros, & insitus à Galeno nuncupatur. Quartus natus primogenius & radicale humidum appellatur. Tertius autem humor, de quo multa dicturimus, & de eo meminimus; id est, qui crassior factus, ac coactus concretusve partibus agglutinatur, & solidis fibris adhærescit, atque in partibus substantiam mutat, illique perfectè assimilatur, hic non est nisi carnosa & adipis substantia; recentiores Medici huic uni, & eidem à statu vario varia indiderunt nomina, videl. carnisformis, gluten & cambium.

Pri. primi Doct. 4. c. 1.

Tū . terā pen. tum. & 13. 1. de dist feb.

Rursus sciendum est quod propter calidum innatum nobis insitum à natura, pro eo autem substantiam aëream, & aqueam intelligo, qui pro pabulo humidum radicale habet: Is autem processu temporis postea acquisitivus, & spurius à Gal. vocatur, pro eo autem igneam ac ferream substantiam tractu temporis, ac ætatis mutatione, ita ut quantum de aërea

aërea & aquea deperditur, tantum de terrea & ignea acquiritur, ut idem
 acquisitum dicatur, intelligimus Gal. test. primo de sanic. tuen. capitu-
 lo secundo. Alius adhuc nobis etiam reperitur calor natus, elementa-
 rius dictus à nonnullis. Galeno tamen virtutum substantia, aut primarū
 instrumentum dicitur. Is verò nihil aliud est, nisi quatuor elementorum
 vel horum primarum qualitatū temperamentum, & veluti nati-
 vus omnium functionum primarius est opifex, ita est hic adjuvans, quod
 elementorum temperies insitum illum calorem foveat, excitatque, erit
 igitur sciendum, quod calidum innatum, quam calidum elementare fun-
 datur in humido, tanquam in materia in qua & ex qua, cum non sit ca-
 lidus sine humido, ut patet ex 2. de grant. & corrupt. tex. 50. Omne au-
 tem agens materiam exoptulat, in quam agat ac ex qua producat
 huiusmodi, ea duplex est, humidum radicale & influens seu nutritibile,
 calidum innatum humidum radicale complectens omni quaque con-
 tinuò, & uniformiter, & se intendens in eo conservare, consumit sei-
 psum per accidens humido depasto. Olfecit sectatusque est hanc opi-
 nionem Seneca, pulcherrimaque oratione ipsam circumscribens inquit.
 Qui oritur mecum moritur, & qui me vivificat, me occidit. Unde hic
 calor, dum conservari & perfici naturaliter desiderat, semetipsum is cō-
 facit & interim quem sui occasum & obitum non intendit, eum tamen
 conficit: sed quoniam nihil, quod genitum est, & natura constat, primum
 & per se sui exitum molitur, sed quam longissime prorogari, & in rerum
 natura consistere peroptat: Nec calor ipse quidem per se & ex instituto
 sui interitus causa fuerit, verum, ut dicere solent, ex accidenti, & alte-
 rius interjectu. Nam aliud quicquam agens, ipse quippe humidū con-
 faciens, seipsum pariter ditipit, atque vastat. Hanc sententiam ab Hip-
 pocrate desumptam Ferrius dicitis verbis uti nos censemus, nobis osten-
 dit. Calor elementarius necesse est & fundari in suum humidum
 tanquā in materia, &c. alioquin sequeretur absurdum, videlicet ut duo
 calores una agerent in ipsum radicale humidum, eoque ferme affatim ab-
 sumpto seipsum destruerent, ac consumerent per accidens, non per se scil.
 non data proportione, agit ergo hic calor in suum pabulum, quod erit
 quidem mea sententiā id, quod carniformis & cambium appellavimus.
 Verum quidam juniores actu calorem hunc non existere putarunt. Et si
 igneus hic calor partibus similaribus insit, hic sanè quisquis erit, similitu-
 dine quadā eum duntaxat exprimet, qui lapides & metalla continet, neq;
 aliud in nobis consimilariū partium molera coagmentationemq; ser-
 vabit, ne dissipetur, aut defluat, tamen harum partium pinguiorem
 tenuioremque portionem alimenti absumit, quæ quidem nihil aliud

2. de art. cu-
 rat. ad Glau-
 c. 2. & 1. de
 tem. c. 4.
 Fernel. de
 f. b. l. 4. c. 1.
 de abdit.
 rerum cau-
 sis. l. 2. c. 7.
 Vide Hipp.
 in 6. de
 morb. vul.
 com. 6. &
 aph. 57. &
 5. 22.

De spi. &
 in or. cal. 4.
 c. 8.

est, quam adeps seu pinguedo, ejusque materia, ideoque Gal. effusam siccis corporibus ac tenuioribus ut ipsa perpetuò pinguedine nativa humectet, quæ celeriter immodicis caloribus. &c. pronunciauit.

Proinde ergo natura pro ignei caloris pabulo dictum adipem constituit. Si autem hic elementaris calor sicciorē materiam requirat, ac nativus, non est præsentis instituti, quocirca jam ad pensum redeam. Quod patet, nec multa eget probatione siquidem videmus etiam non lyncæis (urajunt) oculis, obesos homines ob calidas vehementissimas causas absumentes pinguedinem ipsam ejusque materiam exiccantes, quæ quidem alimentum quoddam calido fit, graciles evasisse, experimento ergo comprobatur. Præterea auctoritate ipsius Galeni patet, quod quicquid in sanguine pingue, leve & tenue est, id in calidioribus alimentum quoddam calido fit, ratione ergo verum, ac mente contemplabile erit partem pinguiorem ac tenuem materiam debere esse ipsius caloris: hanc opinionem perbellè declaravit etiam Turisanus: Manifestum ergo ex ijs erit calorem elementarem suum habere pabulum ipsam scilicet pinguedinem ejusque materiam, nec adhuc inconueniens esse dicere, quod calor spurcius in hanc eademque materiam quoquo pacto agat. Si quidem postquam igneam vim acquisiuit ipsi radicali humido haud omnino correspondet, nisi daretur alteratio humiditatis radicalis: veluti datur ipsius caloris: Verum hoc falsum est. His sic stantibus certum quidem erit, quod fons caloris, tum innati acquisiti tum elementaris erit ipsum cor, veluti omnes ne dum Medici, verum etiam Philosophi profitentur. Quo posito rationi consonum erit, materiam in necessariis non deficere, veluti nec in superfluis superabundat, scilicet eo loci, ubi fons caloris existat, ac perpetuò calor fovetur, carpitur & ghsit prospiciat illi tribuens sufficiens ac necessarium pabulum. Hac igitur de causa iustissima natura perpetuo ibi plurimum sanguinem transmittit, ex eoque quod pinguis levis, aprusque est, ne videlicet humidum radicale citius absumatur, hic nihil aliud est, nisi adeps, eique materia, nec pro eo humidum radicale intelligimus, (ut quidam Juniores putarunt) quod si quis adhuc contendat calorem hunc nec tantam habere vim, ut iragat in humidum, ac candelæ flamma, huic cum Platone in Timæo. respondebimus, talem calidum ignem esse, ut ipsemet appellare videtur, interea tamen magni Gal. dict. non obstitimus, qui à Platone dissensisse videtur. At si quis pertinacius, ne dicam stultè adhuc certe pinguedinis adipisve consumptionem non ab elementari calore fieri, cum eo non contendemus, satis pro nobis esse putantes, adipem à calore absumi, ut ne dum Gal. verum etiam omnis medicinæ parenti Hippo. placuit, & caloris fontem esse cor ipsum

Vide Gal.
11. met. 15.

a. l. de temp
c. 4.

Com. 59.
a. ar. med.

Verus usus
adipis cor-
dis.

Citatis lo-
cis lib. de
salub. dia.

ipsum, quod si malit à nativo, ac ab elementari magis, vel à quopiam a-
 lio, hoc non inficimus, nec enim nostræ positioni è directo adversatur. 16. & alibi.
 Mirabitur quis forsan, ac dubitabit, quomodo unamet pars scil. adeps
 seu pinguedo tor usibus sit opportuna, quippe cū obtinet præcipuum u-
 sum, quem obtinet situm. Natura enim copiosissimam clunibus obdu-
 xit, ut illâ adipe pulvinaris vica uteretur. Ea namque, quæ inter entem
 membranamque collecta est, eundemque, quem vestis caroque simplex
 usum præbet; siquidem frigoris tempore calefacit, & si soli exponatur
 homo, vestis quoque instar refrigerat, calorem quominus penetret in-
 hibens, ut bene dici possit eodem præsidio frigus & calorem arceri, tan-
 tummodo renum adipem quorundam animalium mulieres ad fucandas
 manus parant, ob suam à reliquo diversam facultatem. Nos autem non
 dubitabimus, sed cum Galeno summâ opificis animalium sapientiam admi-
 ramur, quod plerumque instrumentum unum ad multas rationes effi-
 ciat, cui rei asserebat l. 8. de us. part. Lucrum accedit haud quaquam exi-
 guum, quod scil. non tot instrumentis quam usibus egeamus. Sed uni-
 cum sæpe numero instrumentum multis actionibus atq; usibus sufficiat.
 Nec igitur mirum sit, si quem jam diximus usum in corde obtineat. De-
 mum quæso, tu interdum pulchram rem audi. Scio tamen, quod & si ve-
 luti paradoxum aliis videbitur, tibi nihil mirum erit, qui circa dissectio-
 nes exercitatus fueris, sæpe quidem rem vidisti dissectis cordis ventricu-
 lis in ipsorum cavitate frustula quædam, portiones, ac ramenta adipis à
 nobis observata ac reperta, ita ut magis mirum sit, quomodo is ibi con-
 crescat, ac qui supra cor ipsum. Et quis adhuc dubitabit, hanc etiam ma-
 teriam esse caloris, atque ejus pabulum ubi aliis carpique possit.

Propterea ergò Gal. adipem cum præbet usum, ut in ingenibus calo-
 ribus inediis, & frequentibus exercitationibus deserviat: confirmavit
 nostram sententiam bonus Avic. verus Galeni interpres dicit: Pingue-
 dinis autem & adipis congelatio super corpus minuitur, & augetur se-
 cundum minorationem caloris & ipsius augmentum. Itaque calor fa-
 bulatur adipem & pinguedinem. Sic etiam Fernellius ostendens nobis
 triplex flammæ pabulum, tertium asserit est materia præpinguis, ut oleū
 in lucerna, deinde adeps. Et hic mihi videretur verus usus à nemine un-
 quam hucusque patèfactus. Tu interim si ita sentias, me certiore facias,
 nam si hæc tibi haud displicere cognovero, quamprimum alia &
 majora mittam, interim Julium tui studiosis-
 simum ama.

F I N I S.

ca. 6. 2. 12.
16. & alibi.
Vfus pin-
guedinis
secundum
diversas
partes.

c. 7. in fin. &
alibi.

Nota mi-
rum.

l. 16. c. 2. de
usu par.
2. pri. Do.
3. c. 3.
l. 4. de spi.
2. & in n.
cal. c. 3.

JULII JASOLINI HIPPONIATÆ OSTEOLOGIA PARVA.

POMPEIO JUDICIS VRSINI
Medico Clarissimo

JULIUS JASOLINUS
Felicitatem.

JAMDIU putavi, Doctissime Pompej, quæcunque à Clarissimis Anatomis de ossium articulationibus latè diffusèque tradita sunt, ea quam brevissimè explananda. Quia in re non modo juvenum sumus, sed & labori consuluisse visus sum, quibus emere, nedum legere tantum librorum numerum molestum erat. Præterea illi Galenum, tantum abest, ut insequantur, ut cum omninò accuserent. Sed quoniam noster Præceptor Philippus Ingrassias Galeni mentem de ossium syntaxi præter ceteros omnes assecutus est, propterea primum ossium articulationum typum juxta Galenum, ut ejus nuda verba sonant, explicabo. Deinde, quo veritas elucescat, ipsius Philip. tabellam pro Galeno addam. Tum reliquorum in Galenum irruentium sententias per tabellam seorsum ponam. Postremo voces omnes, quibus commissurarum ossium corporis humani differentia indicantur, & etiam eorundem obscuriora nomina brevi explicabimus, ac tandem horum numerum ex diversis sententiis ostendemus. Quibus benè ac ad amussim perpendis facillimè quisque etiam junior adhuc ipsius anatomes erga osiorum scientiam suo Marte adire aggredique potest. Damnant Gal. Andreas Vesal. Reald.

ald. Columbus, Ioan. Valverd. Franciscus Anto. Catts, alique nonnulli, primò, quod canina & simiarum ossa pro humanis descripserit. Dubitant præterea ex his aliqui, an liber de ossibus legitimus sit Gal. scærus, ob aliqua errata in eo inventa. Rursus mordent, ut inconstantem, nam in proœmio dicti libelli videtur oblitus illius, quod prius dixerat, cum enim Synarthro si obscurum & non manifestum motū primò tribuisset, non debuisset p.p. futuram, Gomphosin, & Armoniam ejus differentias numerare quod nullum penitus habent motum. Nisi cum auctore libelli introductorii seu medici inscripti *συνάρθρωσις* ad stabilitatem factum esse dicere voluisset, quod tamen repugnasset iis, quæ in sequentibus aliquot capitibus libri de ossibus scribit: præsertim cap. 13. ubi connexionem costarum cum pectoris esse *συνάρθρωσις*, quod horum sit exiguus, ac sanè obscurus motus, dissertè appellat. Videtur ergo vel aliquis error latere in textu, vel immemor fuisse illius, quod paulò ante jam dixerat. Sed turpe dictu est, Medicorum principem in tantum incidisse erratum. Solus ex tot anatomicis insignis Philippus Ingrassias, Philosophus ac Medicus præclarissimus, vereque anatomes peritissimus Gal. tuctur, tum de Synarthrosi. tum de Symphyssi, ejusq; loca conciliat contra Vesal. & præcitos Neotericos, ut sole meridiano clarius in sua tabella patet. Quam quidè ex ejus Chirographo scriptam, & ab ipso interpretatam Messanæ accepimus, & hanc ejus manu ipsius sententiam cæteris præstantiorem, omnique labe carentem, & quæ nihil habet calumniæ, atque à Galeni placitis minimè discedentè semper sectati sumus. Cæterum Anatomicorum aliqui secus atque Galenus sentiunt, structuramque atque ossium commissuras, & contextum suo arbitrio informant. Hac igitur de causa ipsorum sententias seorsim tabellis distinctæ patefacimus, & interdum adhuc inter ipsas lis tanta est, quanta inter eos, & Galenum. Igitur hac ratione motus plures tabellas classicorum tantum Anatomicorum, veluti Galeni, Vesalii, Ingrassiæ, Columbi, Valverdæ, Catti in his typis breviter feriarimque suo ordine dispositas enumerandas curavimus. Post nudam (ut aliqui intelligunt) Gal. tabellam ipsius magni Ingrassiæ (A) ossium texturam eorundemque (ut ita dicam) congeriem, quam plurimis ossium exemplis (ad totum) fere Selectiusum) exornatam ex Gal. mente locupletissimamque adjunximus. Nec in cæteris tabellis sigillatim exempla in unaquaque differentia adducimus, ne eadè pluribus in locis repeteremus, nihilq; ferè exemplis ipsi differunt. At ubi manca exempla scripta sunt, ut in Enarthrosi, quæ est sub Diarthrosi in tabella Ingrassiæ, ob loci angustiam ipsius Realdi (B)

© 3

tabel-

C. tab. 3.
D. tab. 5.
E. tab. 6.

tabellæ, atque sub Enarthrosi addidimus. Cæterum quo facilius inveniamus inter eos controversiam, in tabellis exempla adducimus: quemadmodum de Symphyli (C) & Syllarcoli (C) in Vesalii facimus, quæ utraque negatur ab Hispano Valverde (D) Cattus (G) verò omittit & improbat eam, quæ per Synenrosin, & quæ per Syllarcolin fit. Igitur tam, quæ per Synchronrosin, vel quæ nullius corporis interventu fit, tantummodo Symphylin esse censet, quam quidem rem miror, quomodo in te aded clarâ tanti viri hallucinati fuerint. Namque Gal. sententia de Symphyli in lib. de ols. defendi potest, si dicamus, eum vocem illam improprie pro quavis cohzrentia usurpasse. Erit igitur bifariam divisa, vel per se, & proprie, vel per accidens, ut Doctus noster Ingressias sentit. Præterea Columbus Gal. & Ves redarguit, tum erga totius corporis humani ossium texturam (uti videre est in ipsius tabella, in qua sub Symphyli futuram, Gomphosin, & Armoniam posuit) tum & circa particularia exempla, namque secundam & tertiam digitorum aciem inter se per Ginglimon sub Diarthrosi componi autumas. Quin igitur ii omnes inter se discrepant, ac alii alium invadit, obrectat, lacerat, & genium infigit, nulli dubium est, omnino ab eorum sententia recedendum esse, ac ex vivo Gal. ejusque simix Ingrassix fontem aquam hauriendam potius, quam ex turbidis eorum rivulis. Equidem si ipsos unanimis, atque una concordis reperissemus, forsitan sententiæ alicujus eorum niterer. Verum fratrum discordia pessima, atque (ut ajunt) proprio genu crere. Habes ergo sententias Illustrium virorum & nominum obscuriorum circa ossa expositionem, & eorundem numerum, eo quidem ordine cuncta disposita & ornata, ut quivis etiam adhuc junior facillimè & nomina & voces commissurarum ossium, ac eorum numerum inveniat, ac extot eximiiis viris eum potissimum eligere, ac sectari, quis possit, quem maluerit. Accipe igitur hæc hilari fronte veluti pignus amoris mei erga te, quo te dum vivam prosequar, & si qua mutanda censes, ipse mutato, vel me moneas, nam te autore omnia incudi reddam.

* *

*

PO MPEIUS IVDICIS
 VRSINI
 IVLIO IASOLINO
 Medico Doctissimo

S. D.

Homines Hominum causâ natos esse, præclara est apud stoicos sententia, **JVLI** Doctissime: quæ causa multorum movit animum, ut aliquid dignum invenirent, quo mortales juvarent, hinc tot artes, hinc tot scientiæ ortæ sunt: inter quas est medicina à diis inventa, & ab hominibus expolita. quæ citra controversiam inter omnes artes plurimum affert utilitatis vitæ mortalium, quid enim ad vitam salutaris, quam mendendi ratio? quâ sanitatem conservamus, morbos removemus, ac animam penè è corpore fugientem retinemus: hujus autem disciplinæ cum plures sint partes, una tamen inter cæteras præcipua ab omnibus esse censetur, Anatomie quod humani corporis structuram & fabricam docet, citra rerum absolutam cognitionem frustra sanitas conservari, aut morbi curari possunt. Jacebat ac protus emortua erat post Galeni secula, barbarie obruta hæc scientia, quæ revixit, atque à profundissimis tenebris caput suum erigere cepit ope Andreae Vesalii Anatomicorum nostra tempestate Principis post quem etsi multi securi sunt Anatomici exercentes, qui nova aliqua invenerint, nullus tamen tot præclara opera edidit, qualia & tu, in quibus novos partium usus doces, præcis & junioribus incognitos, & multas partes corporis ab aliis non repertas demonstras: quod facile innotescit ex quæstionibus à te dilucidatis, de cordis adipe, de humore aqueo existente in pericardio: tandem in lucem prodit opus tuum de ossibus, in quo certe admiror nominum genuinam explanationem, compendiosam breviter ad memoriæ usum, & maximam in conciliando auctores dexteritatem. Perge igitur ut cepisti juvare artem medicam, majora enim his ingenium tuum in dies pollicetur. Vale, & me, ut soles, ama.

* *
 *

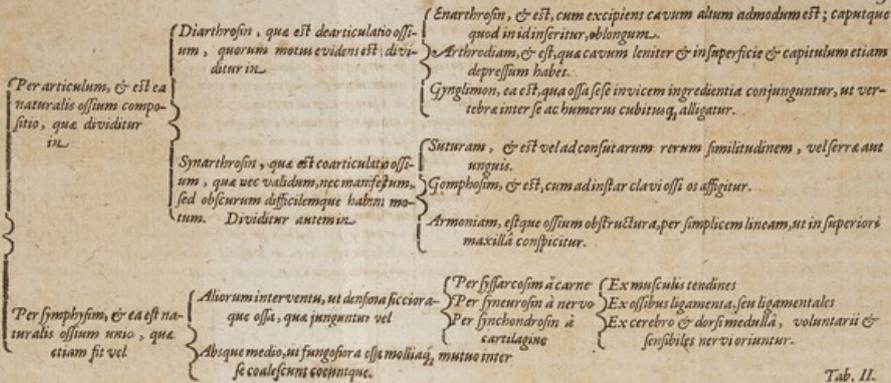
Tab. I.

A Nimadvertat hic candidus lector quando magnus noster Præceptor Philippus Ingrassias hoc structuræ ordine defendit Gal. nostrū (uti præclarum, insignem, ac doctissimum medicum decet) eiusque loca conciliat; nec ut cæteri fecere, ipsum damnat, imò proœmii verba interpretando, & simul 2. de art. com. 6. (ubi motum habere obscurum synarthrosin ait) cum introductorio concordat: quo in loco propter quietem esse synarthrosin testatur, atque unà alia plura Galeni loca conciliando à genuino ipsorum morſu vindicat, hoc pacto videlicet, synarthrosis bifariam extat, namque vel est eorum ossium, quorum motus invalidus est, difficilis & obscurus, vel quorum nullus, & propter quietem. Interdum sic omninò Gal. locum in proœmio exponendum censet. Si cum motu à diarthrosi pro motus quantitate differt. Item synarthroseos quoque triplex est species, quasi dicat, præter prædictas 3. species quæ sunt non solum diarthroseos, sed & synarthroseos, quando est cum motu, seu Enarthrosim Arthrodiam & Ginglymon, triplex quoque q. d. tres quoque aliæ sunt species, quibus est sine motu, scilicet Gomphosis, & Harmonia, & sic conciliatur etiam loca lib. de ossib. c. 13. 18. 19. 22. & 24. Quibus in locis multas synarthroseos species ponit, quæ neque ad futuram, neque Gomphosim, neque Harmoniam reduci queunt. Verissimam igitur Galeni mentem a securus est, cum illud (quoq;) ponderasset.

* *

*

Humani Corporis ossa
invicem componuntur
ex Gal. nudâ senten-
tiâ.

Officium Corporis humani structura compositaque ex
ad veterum Galeni mentem.

Per se proprie, ab: que nullius substantia interven-
tu, ut quae sunt foras spongiosaeque ab initio fue-
runt, molliaque, & invicem conglutinabilia, ut
quaedam ossa inter se, secundum c. 3. 4. 5.
& 6. quae in unum coaruerunt, & ossa maxillae
inferioris per Gal. & ipsius lateris sacrae ossis
partes.

Per accidens, & quasi improprie, & large scilicet
alicuius mediae partes interveniunt, in unam
quasi continuam inanimabilemque substantiam
nexus instat glutinis sui atque luti seu sivi. Haec
vero symphysis in ossibus triplex est Gal. & Arisl.
teste l. 2. de ana. ad. ult. & 2. de part. c. 9. etiamsi
quiescunt vel alia ratione moventur, scilicet
per

Per diarthrosin, quasi dicitur
articulationem, ut ea ossa,
quorum motus
evidens est, sunt
que huiusmodi
articuli sunt, vel
181. scilicet inter
ossa num. 177.
structura haec
est triplex,
scilicet

Per enarthrosin, quasi dicitur
articulationem, ut ea
ossa quorum motus
in validis difficultus,
& ob-
scurus vel nullus, & sic conciliantur Gal. loca ut
inferius patebit. Haec igitur duplex est --

Synchondrosin, hoc est cartilaginis intermediae beneficio talis unio
fit, ut ossa pubis, & quaedam pectoris ossa, ut primo cura 2. & 6. 37.
superiorum & ossa puerorum cum suis appendicibus, quae appen-
dices sunt 318. & interdum 322. Synchondrosin, ad est per nervos, large
intelligitur in nomine capto quia 53. per ligamenta quaedam unio
fit, ut coxendicis os cum femore per ligamentum validum, sic &
radius cum ulna sicque & vertebrarum omnium nexus, & tria
auditorii organa officula inter se.

Synsarcosin, hoc est cum per intermedium carnem unio fit, ut
non solum dentes invicem, & cum mandibulis unimur per gingi-
varum carnes, sed ossa quoque hyoidis cum ossibus pectoris man-
dibulae inferiore, ac scapula, itemque radius cum ulna per
musculum quadratum, atque qui etiam ad pronum radium mo-
vet.

Cum motu, & propter mo-
tum licet obscurum & dif-
ficilem, & est triplex scilicet
per -- --

Sine motu, vel propter
quietem, quae etiam tri-
plex est, scilicet per

Enarthrosin, ut tali os cum scapulae. Item 2. 3. 4. 5. 6. &
7. costarum cartilagine cum sterno, quamvis Gal. c. 13.
ad Arthrodiam reduci large Arthrodiā nomen acci-
piens, brachialis ossa invicem videl. prim. cum 2. 5. 6. & 7.
Arthrodiā, ut pri. costa cartilago cum pri. osse pe-
ctoris & jugali ad primum os pectoris & ad scapulam.
Item brachialis 2. os cum 3. & tertium cum quarto &
sexto cum 7. & 7. cum 8. Ginglymon proprie, ut tali os
cum osse calcis improprie, ut in singulis vertebrae praeter
1. cervicis, & 12. thoracis.

Suturam vel instar lacerae vestium, vel instar duarum
ferrarum sese mutuo recipientium, vel instar unguium.

Gomphosin, ut quando ad instar clavis ossi insiguntur, ut ve-
re dentes in mandibularum fossulis ingrediuntur, sicut ossa
32. & totidem articulationes.

Harmoniam, ut quando ossium structura per simplicem
lineam fit, ut quaedam ossa maxillae superioris, v. 9. 4. ossa in-
ter se cum sextis & eadem inter se nasq. officula, & duo scilicet
secundum & tertium, quae in oculi sede reperuntur, & alia,
ut etiam sphenoides os.

Ani-

Tab. III. De contextu, ac structura ossium Corp. Hum. secundum Celeber. Vesal. mentem: Quomodo unius compositionis ossis usus est ita quoque multiplex est ratio. primum itaque, voluntarii motus genere ossium naturam suam compositionem, quae a Graecis ἀρθρωσις & ἀρθρον nobis articulus, articulusque dicitur. Caterum motus in omnibus articulis non eadem est ratio. Nam ossa habent motum vel

Evidentem. Ossa quae habent motum evidentem, dicuntur committi per diarthrosin, ἀρθρωσις Hipp. (lib. de art.) appellat, quae de articulatione dividitur in

Enarthrosin
Arthrodia
Gynolimon

Latentem: Quorundam articulorum neque validus, neque manifestus, sed obscurus lateque motus sentitur, vocata est hac articulationis species Graec. συνάρθρωσις, quasi coarticulationem dixeris, dividitur etiam in

Ενάρθρωσις
σιν
ἀρθρωσις
διάρθρωσις

Penitus nullum. Eorum ossium, quae nullum penitus habent motum, connexus quatuorplex est species, nempe

Gomphosis
Sutura
Harmonia
Symphysis

(C) Est autem Symphysis naturalis ossium unio, quae commissurae formam appendices suis ossibus connascuntur in aetate quidem minoribus, cum ossa adhuc mollia fungosaque existunt, cartilaginis interventu, ut ossa sacri ossis lateribus commissa invicem & in pube coalescunt. Caterum omnes ossium constructurae species, aut alicuius, aut nullius corporis beneficio committuntur. Nullius partis beneficio in natu grandioribus, ubi ossa sicciora jam sunt reddita, & indurere, appendices ipsorum ossibus coalescunt. Nam adeo ipsis minutum, ut coalitus lineam vix conijcere queas, omnes quoque Suturae, quemadmodum etiam Harmoniae absque corporis alicuius auxilio connectuntur. Alicuius corporis ope connectuntur ossa trifariam, per σινεύρωσις, Συνάρθρωσις, & ὑγρόνδρωσις.

Non solum, ut dentes in suis alveolis carne firmantur, verum etiam musculi plerumque, ossa neclunt. Et quia musculi veteribus teste Aristot. carnis nomine appellantur; Ideo connexus, qui iis fit, Syssarcosis appellatur.

Tab. IV. Tabula Compositionis ossium
humani corporis per Realdum
Columbum

Per articulum,
qui est ossium
compositio cum
motu. huius dua
sunt differentia

Diarthrosis; qua est
dearticulatio ad mo-
tum manifestum. divi-
ditur autem in

(Enarthrosim, ut est arti-
culatio femoris cum
coxentice humeri, cum
scapulâ prima aciei
digitorum, cum post
brachialis ossibus.
Arthodiam
Gynglimon, ut ulna cum
humero, femur cum
tibia, & 2. & 3. digito-
rum acies.
(Eo vero inter se differunt
quod ha obscurum, ille
manifestum habent
motum.)

Synarthrosis, qua est coarticulatio
cum motu obscuro, in eadem au-
tem species dividitur, in quas di-
arthrosis dividebatur, videlicet
in

(Enarthrosin
Arthodiam
Gynglimon.)

Per symphyfin, qua est ossium inter se conjunctio,
sen unio sine motu. Hanc nobis visum est
dividere in

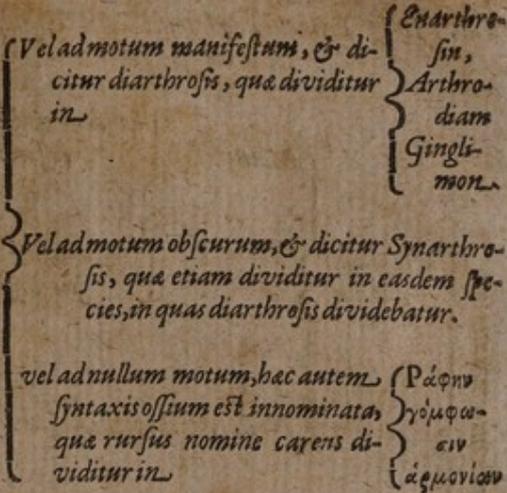
Suturam
Gomphosin
Harmoniam

Omnia hac invicem committuntur

Synchondrosi
Syssarcosi.
Syndesmosi.

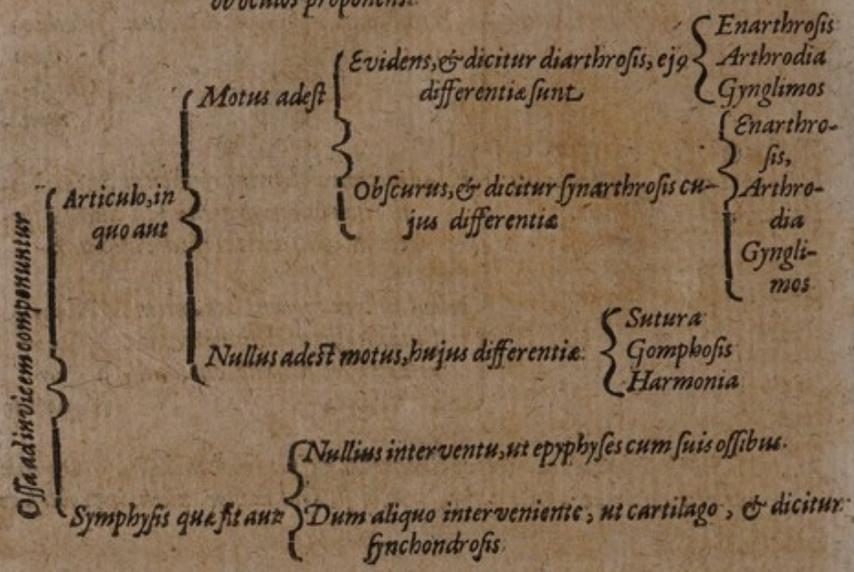
Tab. V.

Trifariam conjunguntur ossa
humani corporis, ut Johannes
Valverde Hisp. opinatur.

- .D. Est symphysis bifariam, vel per synenrosin, vel per synchondrosin. Omittit interea & negat, qua per sylvarcosin fit Gal. auctor. nixus in probl. l. de ossib.
- .D. Praterca censet, ossa absque medio ullo pacto inter se uniri posse ut sunt fungosiora, & cetera. Sensuque ipso sententiam suam probat atque patefacit.

Tab. VI. Francisci Antonii Catti Tabella ossium constitutionis divisionem ob oculos proponens.

Nomi-

Nomi
t

Q
poria.
animali
tate h
pollin
potione
percola
verum
ab eo
rentia
que app
Gal. red
nutriun
nentur
tamen
eom lax
ad finem
seciora
phis o
demus
ret: nifi
otibus q
precita
indigen
te in de
stulans

A
elle diff
admod
tur. C
ossum c
fitionem
processu

Nominum obscuriorum passim cum in lib. de ossib.
tum etiam in aliis Gal. libris (ad ossa tantum spe-
ctantia) occurrentium brevis enucleatio.

QUam Latini propriè APPENDICEM, additamentum, & adna-
scientiam reddunt, est os ossi adnatum, & peculiarem obtinens
circumscriptionem, neque illius ossis cui committitur, vera est
portio. Hæc autem adnata appendix ossium pars est, quæ à junioribus
animalium ossibus decoctis facile segregatur. In proventis siquidem æ-
tate hæc ad eò pertinaciter suis ossibus adnascuntur, ut ab illis avelli haud
possint, vixque conjunctionis lineam exprimant, & verè suorum ossium
portiones esse videntur, sunt sinuum medullam continentium ossium o-
percula. Damnat Vesalius Gal. qui talem appendicibus præbuerit usum, De hum.
verum postquam non acquiescit ejus benedictis, optatè aliquod novum
ab eo & à Fallopio repertum, qui tradunt, primò aliqua ossa medulla ca-
rentia habere suas appendices, nonnulla vero contra esse medullola abs-
que appendice, veluti est gena inferior. Nos dicimus, quod tenere in
Gal. redarguant: Namque cuncta ossa vel medulla, vel succo consimili
nutriuntur, quæ vel in magnis aut exilibus & angustis cavernulis deti-
nentur, maxilla inferior medullæ quidpiam in se ipsa habetur, processum
tamen nullum habet. Densior enim est, quam ut processu indigeat. Verum
eum laxitas simul & cavitas adsunt, prorinus videre est, caput quoddam
ad finem ejus adnatum. Quod si objicies magnis ossibus medullas in in-
feriora superioraque eorum capita, ita unius, ut medullam absque epy-
phisis ope continere posse videantur, & eandem vicem gerant. Respon-
demus quod cum illud os sit rarum & laxum etiam si ipsa medulla profuere-
ret, nisi Appendice pro operculo muniretur, & sic dicimus, de omnibus
ossibus quæ appendices habent. Duplicem præbet appendix usum Gal.
præcit. cap. (mea sententia) cum asserat, tum quod operculo quodam
indigent, tum quod densum id esse oportet, ac solidum, & maximè in par-
te in dearticulationem desinit, quæ enim dearticulentur, ossa dura po-
stulant, ut quæ assidue erant movenda, atque inter sese atterenda.

Ἐπίφυσις; quem Latini processum vertunt, est ossis pars nihil à suo
osse differens, quæ quod tuberculi seu gibbi instar ex osse procedit, quem-
admodum arboris trunco radices, ramiq; extuberare, ac procedere viden-
tur. Conferunt processus præcipuè ad commodam articulationem, &
ossium commissuram; deinde ad multarum partium exoriturum aut inse-
ctionem & propugnandi vice interdum, ut scapularum & vertebrarum
processus testabuntur.

- Corone. *Κορώνη*. Latinis quibusdam Cornix, aliis Corona dicta, est acutus & in mucronem desinens processus, qualis utrinque in inferiori maxillâ habetur Gal. testel. de ossib. in proœmio, & 2. de mot. musc. c. 2.
- Cephalæ Caput. *Κεφαλή*. Latinis caput, est ossis extremû seu tuberculum crassum & orbiculatum, quod alterius ossis cavum articulationis motusque arbitrarii occasione subintrat, quale est femoris, quod coxendicis ossis sinui inseritur.
- Arthron Articular. *Ἄρθρον*. Quem nos articulum dicimus, Græ. primam vocarunt ossium commissuram, ad motum paratam, verum Hipp. l. de fract. & de art. & Gal. in Com. caput ossis rotundum in sinum immissum Articuli nuncuparunt, quod Latini etiam vertebrum dicunt.
- Condilos Nodos. *Κόνδυλος*. Latini nodum vocant, qualia sunt femoris inferiora, & juxta genu depressa capita, quæ adeo obscuro tubere, gibbove prædita sunt, ut nunc sinus, nunc caput ea vocari debeant, non satis constat, vide de eo plura apud Vesal. l. 1. c. 11.
- Trachelos & Halschen Cervix. *Τράχηλος καὶ ἀυχή*. Latinis cervix tenuis est ossium processus, quorum extremum crassius redditum, in ossis caput finitur; talis conspicitur in femore juxta elatissimum ipsius caput coxendicis ossi in articulum.
- Cotyle, & Cotyledona oxybaphon. Acetabulum. Glene sinus. *Κοτύλη καὶ κοτυληδών αὐξήβαφον*. Latinis Acetabulum, sinus est, qui altius profundiusve descendit, ac ossis caput excipit, ejusmodi sinus observatur in coxa, ubi femoris caput admittitur.
- Γλήνη*. Quæ vox latinè reddi nequit, ab ocularis sinus formâ, dicitur sinus, qui leviter & superficialiter tantû cavatus est, ac talis occurrit, ut ignores, num aliud os admittat, aut aliud os subeat, haud secus, quam si suo plani levigatique asseres invicem imponerentur. Tales habentur in tersti ossibus, qua pedis ossa ipsis coarantur, & glene depresso condilendum dictum responder.
- Supercilia. *Ἵπτες. ὄφρυες. Ἄμβονες, χεῖλες*. Latinis supercilia, & labra nominantur, sunt autem processus ad sinuum orbem instat labrorum prominentes, & sinuum profunditatem augentes, Quo minus enim ossa promiè luxentur, supercilia inprimis conducunt, ut in coxendicis ossis sinu, cui femur inarticulatum, maximè liquet.
- Bathmides sinus. *Βαθμίδες*. Sinus sunt, qui basis firmamenti que ritu ultra quam animanti ex usu sit, os moveri haud quaquam sinunt. Tales in anteriori, humeri, & in posteriori sedibus singulos ulnæ processus excipientes, inveniuntur; Galeno auth. l. 2. de usu part. c. 15.
- Sceletos Cadaver asslicatum. *Σκέλετο*. Latinis cadaver asslicatum dicitur, quod nihil aliud est, nisi humani corporis ossium invicem coherentium universa compactio. Constat autem hæc compositio ex ossib. inferius numeratis.

Nume-

Numerus Ossium. Quæ Gal. l. 9 de placit. Hipp. & Plat^o

c. 8. plura trecentis esse tradit, ex his patet.

Calvariæ quidem ossa (ad Vesalii & nonnullorum reliquorum mentem) viginti sunt numero, 8. capitis, scil. 2. Bregmatis seu syncipitis, utrinque nim. unum. Frontis unum, occipitis similiter unum, 2. infra ad utramq; videlicet aurem unum, ossa temporum dicuntur. Septimum sphenoides cruciforme, & Basiliare à nonnullis dicitur. Hæc tamen à Galeno numerantur, tum lib. de ossib. c. 1. tum & l. 1. de us. part. c. 18. 19. & 20. At qui Vesal. octavum viduoesides Echmoides seu cribri forme appellatum clarioris doctrinæ gratiâ adjecit, de quo meminit Gal. l. 8. de iis part. c. 7.

Superioris maxillæ 12. præteritis tamen & privatim non enumeratis jugalibus ut quæ quorundam illorum 20. ossium partes tantum sint. Auditus instrumenti 4. Dentes 32. inferioris maxillæ magnâ ex parte unicum, ossis Hyoidis ossicula ferè sunt 11. Vertebrae 24. sacri ossis plurimum 6. coccygis 4. costæ 24. pectoris 3. Gal. 7. recensentur, scapulæ duæ, totidem claviculæ. Humeri duo, ulnæ duæ, radii duo, carpi seu brachialis 16. utriusque scil. manus 8. metacarpi seu postbrachialis 8. in utraque manu 4. digitorum ossa 30. in utraque manu scil. 15. setamina ossicula 24. in singulis enim ut minimum, manibus sunt 12. Ossa sacri ossis lateribus commissa duo, femora duo, tibiæ duo, fibulæ duæ, totidem patellæ, duæ calces, totidem tali, navicularia ossa duo, tarsi 8. in utroque enim pede 4. pedii 10. in utroque enim pede 5. 28. digitorum pedis ossa, cujusque videlicet pedis 14. pedis setamina ossicula, perinde atque in manibus 24. Quod si hæc omnia cumulata in unum conjeceris numerum, universa erunt 303. aut si Gal. in pectoris ossis divisione imitatus fueris, 307. Verum de mente Doctissimi Ingressiæ erunt in natu majoribus 305. siquidem addit 2. ossicula stapedis dicta, nuper intus in aure ab eo diligentissimè reperta, in pueris tamen ex ejusdem sententia sunt 679.

At cuncta clarius sigillatim in magna nostra tabella prosequemur, & Fallopii opinionem declarabimus.

F I N I S.

JULII

32.

**JULII JASOLINI HIP-
PONIATÆ, PHILOSOPHI AC MEDICI,
De Aquâ in pericardio.**

QUÆSTIO TERTIA.

*Adjecimus huic tractatum sive questionem de poris
Cholidochis, & vesicâ fellea, pro Galeni adversus Neotericos
anatomicos: in qua plura à nobis nuper observata
extant.*

Nova Methodus medendi Carunculas in vesicâ du-
/ Au obortas de vett. mente elucescit.

JO: BAPTISTÆ ARCVTII NEAP.

Ad excellentem Medicum

JVLIVM JASOLINVM

EPIGRAMMA.

Quum tua vidisset præclara volumina Juli,
Edere quæ medicâ magnus in arte paras.
Obstupuit nimium Momus, dixitque recedens
Nil hic pro nostris dentibus esse potest.

**JULIO IASOLINO, ARTIVM ET
Med. Doctori Celeberrimo, Anatomicarumq; Aggressio-
num peritissimo, Iohannes Philippus Ingrassias Fe-
licitatem sempiternam.**

Tuas recepimus (Juli mi dilectissime) omni dogmate medius fi-
dius, præsertimque anatomico refertas, ideoque nobis meritò
jucundissimas, gratisque. Cum adeo exquisitè de aqua
prius in pericardio thoracisque vomicâ tam in vivis, quam in
mortuis (licet in his magis) contenta substantia, ejusque viribus pertra-
ctas: deincepsque de felleæ vesicæ figura, meatibusque, ac novis tam-
dem usibus adversus omnes (præter Galenum) præsertim duos Anato-
micos

mes soletissimos proceres, Vesalium inquam, ac Fallopium, ut germanum naturæ filium atque hæredem, rarissimumque ejusdem mirandum te esse, cuique compertissimum sit. Adeo, ut addendum vel diminuendum fore, nil mihi remaneat; Nisi te omnibus nervis, totoque pectore non laudare modò, sed hortari, ac veluti calcaribus excitare, ut pro tam præsentium, quam pòsterorum utilitate typographis cudenda nova hæc paradoxa, una cum omnibus numeris commendando tractatula de cordis adipe tradas; ne absentes futurive nobis tanquam ea desiderantes invident, reque de ingrata avaritia incusent. Haud tamen his colophonium imponere sufferas; sed ad alia pro reipub. fructu, hilari, promptoque animo edenda te pergere exoptamus. Non nobis enim solis, at aliis quoque juvandis nati sumus. Cumque senio jam confectus hujusmodi administrationes, velim nolim, omittere coactus fuerim, gratisimum fore pro comperto habeas tuarum me lucubrationum reddi participem. Vale, & me, uti soles, tanquam tui amantissimum redama. Datum Panhormi Idib Junii. 1576.

IULII IASOLINI HIPPONIATÆ

De Aqua In pericardio.

IOANNI PHILIPPO INGRASSIÆ, PHI-

losopho ac Medico Eminentissimo Anatomicorum Celeberrimo, Regique Sicilia Summo Archiatro Iulius Iasonius Salutem

& Felicitatem D. P.

QVæ in sequenti quæstione de aqua in pericardio habentur. Humoris aquei in pericardio, & Thoracis cavo verus ortus indagatur, ejusque substantia consideratur.

Potionis exiguum per asperam arteriam deferri in pulmones thoracem & pericardium sensu & autoritate probatur.

Solvitur superiori quæstione promissum de adipis cordis consistentiâ & naturâ. Vfus aquæ in pericardio de mente neotericorum vet. & ex nostra sententia traditur.

Hichorum ex Thoracem penetrantibus vulneribus emanantium novus ortus inquiritur, & tandem qua ratione dum inflammatio est, cessant, deinde iterum fluunt, patet.

E

Aqua

*Aqua in pericardio Essentia, Substantia, Natura, ortus,
& quantitas diversa in viris ac mulieribus indagatur.
Galenī verba ponderantur de cordis
palpitatione.*

CAPVT PRIMVM.

Superiori quæstione (Ingrassia doctissime) de humore aqueo in pericardio quàm brevisime me scripturum pollicitus sum, quid sit unde oriatur, quemve præcipuum usum habeat: sed quoniam vereor, ne exiguitate ingenii peccem, vel malevoli alicujus cavillatione offendar; licet rem accuratissimè explicare conatissimus; propterea hunc laborem nostrum tibi nuncupare statuimus, cujus autoritate, nomine atque doctrina, certo scio, à nemine in me invecum iri. Est igitur ipse humor aqueus (meâ sententiâ) portio quædam perfectissima, selecta, omnibusque numeris absoluta humoris serosi transmissa ab ipsa natura primogeneo forsan ortu, usus causa mox ostendendi.

Curtij sententia improbat. C. 8.

Ambigimus primò, an verè hic dici possit humor serosus, & an perpetuo cunctis hominibus reperiat: siquidem nonnulli censent, viventibus adhuc hominibus haud reperiri. Verum ejus loco cruorem seu spiritum existere, dehinc interitus tempore affatim eum in aquam verti. Atque Classici Anatomici & horum veluti antesignanus inter neotericos Vesalius contrarium sentire videtur; veluti ex adductis hic ejus verbis
» patet, l. 6. de human. corp. fab. Cæterum an hominibus secundum
» naturam se habentibus involucrum illud aquam contineat, quam serosi humoris modo in ipsius cavitate inter disseccandum repositam observamus, mihi non admodum perspectum est. Quamvis nullam
» sanè humani cordis sectionem unquam aggressus sim, in qua
» non multam ejusmodi aquæ quantitatem repererim, quocumque etiam mortis genere, seu paulò, seu multò ante homo interiisset; Etiam si adhuc majorem copiam in mulieribus, quam viris animadvertirim: nisi illi Natura admodum fuissent humida. Quin etiam minus
» ferè aquæ in nuper mortuis adinvenis quam in his, aquorum sectione diutius temperassem. Hactenus, probat de hinc per exempla, pluresque adducit historias anatomicas. Dicimus ergò, hunc humorem esse aqueum, ut supra descripsimus, atque omnis mortis, ac redinis, falsedinisve expertem, quod si aqueum potius quàm serosum quis nuncupare maluerit, de eo non inficias imus. De nominibus profectò quæstio esset, & si magis placet aqueum, seu aquæ persimilem appellari ac serosum, veluti Fernelius, & Vesalius sentiunt. Hæc pro ejus essentia dicta
suffi-

sufficiant. Nunc videndum est, unde originem trahant, orianturque serosi humoris substantiam secundum Aristot. gignunt arteria & vena, Gal. test. I. de sem. vel potius (meâ sententiâ) deferunt; quæ quidem dubia sunt Galeni verba, namque *Γαῖα ἐκ ὀσπείδου* seminalis dicitur *αὐτοῦ* semen genitale & propriè piscium, quod lac convertit Gaza, ap. Arist. his venis existentibus nulli dubium erit, humorem hunc oriri vel immitti ex 4. cordis vasis, duabus scil. venis, ac totidem arteriis, ac etiam cum coronariis seu stephaneis, & quæ in eodem cordis involucro continentur. Nihil interea ambigimus, si quis nobis objiciat, ex arteria venosa non ferri talem humorem. Etenim plures Anatomes Profess. putarunt ac pro comperto habent, ex eo vase sanguinem etiam transmitti, uti per sensum probarunt. Quod si verum est, nulla nobis amplius dubitandi causa relinquitur. At si adhuc aliquis pertinacior hoc ut falsum potius quam ut verum accipere maluerit, cum eo haud contendendum putamus, siquidem nostræ positioni minimè adversatur, si tamè huic opinioni adherere quandoque nobis placuerit, sententiam interim Bortalli non rejicimus, sed ut veram accipimus, de eo scil. ductu, ex quo sanguis ex dextro cordis sinu in sinistrum transfertur permeatque: sed de his alias fusius; hæc currente calamo tantummodo dicta sint.

Verum ostendat nostram sententiam Gal. locus l. 5. de loc. affect. ubi testatur, se venæ sectione curasse quosdam, qui cordis palpitatione affligerentur, imò affectum hunc misso sanguine, antequam invaderet antevertisse, cum, inquit, atq; omnes eos sanguinis detractio juvit & hoc accidente liberati sunt, qui post sanguinis missionem usi sunt victu & medicamento, quibus esset extenuandi facultas. Educimus siquidem serosum humorem, qui ad cordis vaginam permeat illabiturque, una cum sanguine per ipsam venæ sectionem confirmarunt hanc Gal. sententiam Paulus Aeginet: Aliique plures. Verum exactius cum asserit veteres causam huius omnè vel in sanguinis exuperantiam vel in humorem copiosorem pericardio infixum retulisse; hæc idèo adjecimus quo probaremus per venas arteriasque humorem serosum in cordis vaginam etiam deferri, præter potionis exiguum, ut in subseq. capite enarrabimus.

* *
*

E 2

DE

Vide Real.
Columb.
l. 8. de cord.
& art. &
Valverd. l.
6. c. 14.

Cap. 1. & 6.
necnō 1. in
3. de morb.
vul. con.
2.

Vid. Fern. 3
l. 5 de p. mor
& sympr. c.
12. in fin.
Vide Avic.
11. 3. tr. 2. c.
1. 2. & 3. &
Consteiss
Mongii an-
notat.

*De Aqua in Pericardio, quod potus portio ingreditur per
asperam arteriam ad pulmonem, pericardium, & thoracem,
comprobatur auctoritate Hipp. Plat. Gal.
& experimento.*

CAPVT II.

Postquam hæc absolvimus, redeundum est, unde digressi sumus, scilicet unde ortum trahat hic humor, quando ex jam dictis vasibus tantummodo non acquiesco, verum aliunde perquiro. Veritus semper sum, aliquod in medium proferre, quod veluti paradoxum nonnullis videri potest, uti nunc cogor: ipsa demum veritate impulsus, tuaque fretus; scio enim quam sis non solum sectator, verum etiam amator veritatis (uti optimum Philosophum decet, qui nihil antiquius possidet) ne autem balantum more cum cæteris concurram meam sententiam asseram, auctoritatibus, rationibusque munitam. Aqua quæ in involucrio observatur, & quæ in thoracis cavitate, ortu ducit, nedum ex vasibus inibi contentis, verum etiam & potus aliquid, roris modo, ac madoris eò penetrare censemus, quod fit, tum per ipsam anastomosin, tum etiam per diapedesin (si cum potu assumimus labendo veluti per parietes aliquid influit) rectè dici hæc possunt; quod autem ita permeat communis est Medicorum consensus ac ex Hipp. clara sententia liquet, cum inquit, sed quomodo de aqua acervatim irruens, turbationem ac tusim multam exhibet? propterea, inquam, quod contra respirationem fertur. Quod enim per rimam illabitur, tanquam juxta parietem delabens, aëris elationi non instat, sed levem ac lubricam quandam viam humectatio ipsi præbet. Hunc itaque humorem cor de pulmone unà cum aëre abducit. Aërem quidem igitur, ubi in medellam cesit, necessariò oportet retro per eandem viam, quã abduxit, rejicere; verum humorem partim in culeum ac vaginam suam expuit, partim rursus unà cum aëre foras propellit. Liquet igitur per arteriam venosam humorem aqueum ad cor abduci. Hanc

Et 4. meth. Senis sententiam confirmavit. Gal. plurimis in locis, præcipuè tamen l. med. c. 7. & alibi sæpius.

e. 7. Hac voce Hom. etiam utitur. eodem versus finem, tradens quod in omnibus febribus ardentibus contingit voces fieri, quas Hipp. vocat κλαγγαίδεις, hoc est clangosas, partibus

tum

tum ad pharinga, tum ad arteriam pertinentibus exiccatis. Contra in
 destillationibus ac gravedinibus vox efficitur rauca humoris superflui
 copiâ. Nec probatione, autoritateve egent, quæ sensus iudicant;
 Quandoquidem in nobismetipsis experiri licebit æstivo tempore, præci-
 puè tamen si quis in sole ambulaverit, & siti interdum vehementi cru-
 cietur, vix loqui potest: Sumpto postea aquæ hauſtu, loto vel ore statim
 vox redit, ecquid amplius immoror? cum vetustissima sit hæc sententia?
 Nonne antiquissima fuit hæc divini Platonis opinio, qui sic scriptum re-
 liquit.

Cum verò ex cordis palpitatione in terribilium rerum timore, ex
 iræ excitatione præviderent fore totum hoc irascentis partis domiciliū
 „æstuosum ac propemodum ignitum redderetur: subsidium illi pulmo-
 „nū forma aggenerata invenerunt: quæ mollis primum, ac exanguis, de-
 „inde cavernosa spongiæ instar, ac foraminulenta est, ut spiritu potuque
 „excepto respirationem refrigeraret æstumque mitigaret. Hæc Plato.
 „Atqui Hipp. Platone vetustior, nedum ratione, verum experimento
 „probavit, ostenditque notam, asserens signum autem huius rei hoc
 „est. Si quis enim aquam cæruleo calore aut rubricâ temperatam sitien-
 „ti valdè bibendum dederit, maximè sui, hoc enim pecus non est curio-
 „sum, neque munditiæ deditum, deinde dum adhuc bibit ipsius guttur
 „referet; hoc calore reipsum tractum reperiet: Sed non est cuiusvis hæc
 „chirurgiæ aggressio. Nequaquam fides nostra suspecta esse debet de
 „potu, quod homini in guttur vergat. Hæc Historia fuit vet. commu-
 „nis sententia. Elapsis annis, cum anatomen cuiusdâ nobilissimi viri ag-
 „grederemur, jussu magistratus, eo, quod repentina morte præventus
 „fuerat, & suspicio erat, ne causa leti veneficum fuisset; tandem cum nul-
 „li visceri vestigium sive nota ulla deleterii pharmaci appareret; inveni-
 „mus pericardiū ingenti mole tumens, quo manibus leviter presso, humor
 „ipse aqueus ex ore ubertim manasse liquido conspeximus, conjeci ex his
 „ob cordis palpitationem ipsum statum obijisse: & quamvis in
 „omnibus hoc non ita succedat, tamen historia hæc
 „veram nostram sententiam pa-
 „refacit.

Platonis
 verba. Vide
 thime: lib.
 32. & Gal.
 8. de Plac.
 Hipp. Plato
 c. 9.

Nota pul-
 cherrimum
 Magni Hip.
 experim.
 Hipp. verba
 in lib. de
 corde.

* *
 *

*Humoris Aquei in cavo Thoracis reperti observatio.
Ichorum & thoracem penetrantibus vulneribus emanantium ortus
inquiritur, solvitur superiore quaestione promissum de cordis
adipis consistentia atque natura.*

CAPVT TERTIVM

Veni in præcitam sententiam ob plures causas, siquidem cum pluribus annis multa corpora lecassem diverso mortis genere interemta, rursus diverso inter ipso tempore interitus. Cum scilicet aliorum affatim post obitum, aliorum verò aliquibus post diebus anatomicum eorum aggressus fuisset, omnibus in iis ferè quantitatem aquæ in thoracis cavitate haud flocci pendendam, cætere ipso nonnunquam missa observari. Dubitans interdum, unde hæc ortum ducat, quidve sit. Revolvens Magni Vesalli voluminis reperij cum de hæc meminisse, quod quidem summè mihi satisfecit, ita ut tum sensus, tum præcitati Viri auctoritas me tenuerint. Inquit autem l. 6. c. 8. versus finem, (in prima impressione quandoquidè hæc verba in 2. Venet. editione manca sunt)

» Neque hic me movet, quod quis, unde hæc aqua calidissimo viscere affundatur, interrogare possit, quem præter adipem, quo humanum cor

» imprimis scetet madorem in reliquis nuper commemoratis sedibus animadvertamus, & in aquæ subtercutem specie ab utero *ovulis* dicta

» tantam aquæ vim in peritonæi amplitudine & etiam in aquoso ramice,

» & interdum viventibus in thoracis amplitudine asservari in dies discimus. Concludit denique in ultimis verbis, maximam ferò aquæ copiã in peritonæi, & thoracis amplitudine colligi, & in cadaveribus sole relicta, hoc autem ob vim ejusdem caloris contingere autumat. Nec nobis satisfacit, si aliquis diceret, naturam tantum aquæ ibi procreasse ob membranas inibi plures existentes, ut maderent. Etenim membranæ nullis partibus connatæ, neque invicem hærentes perpetuo madidæ ac lubricæ apparent, ut oculi palpebrarumque interior superficies, ac jecoris quoque intestinorum reliquarumque partium invicem tantum accumbentium, non verò connatorum, superficies madorem lubrici contactus gratiã semper commonstrent. Quod etiam eximii Vesal. testimonium confirmat, ut liquet ex cap. 3. l. 6. de humani corpor. fab. absurdum equidem reor, si quis conjiciat hanc tantum ob causam tantam eo aquæ quantitatem à natura missam fuisse, quandoquidè eadem ipsa cæteris consimilibus partibus negavit, quæ cum justissima sit, ut etiam ab Hippocr. & Gal. sæpe nuncupetur alias non destitueret, si indigerent.

Ves. obser-
vavit aquã
in thoracis
cavo.

Sed

Sed cum ea nihil frustra agat, necessarium erit aliam causam indagare. Alia causa, quæ mihi præbet maximam dubitandi ansam est quantitas humoris aquei profluentis tot diebus egredientisque ex thoracem penetrantibus vulneribus, etsi in principio hoc latere videtur gratia cruoris cum eo committi, quod ex vulnere emanat. Verum primis ferè elapsis diebus membranisque læsis (alioquin minimè mea sententia profluit) videmus etiam non lynceis oculis humorem aqueum quoquo pacto alteratum eo modo emanantem, ut quispiam rei anatomice ignarus potum univèrsum inde exire putarit.

Dubium, quare tanta Hicorum copia ex thoracem penetrantibus vulneribus emanat.

Quamquam provincia hæc satis sit ardua, meisque viribus impar, tamen tuo fretus iudicio (ut quimus, quando non ut volumus) ipsam aggredior. Siquidem si scopum non feriam, dubitandi aliis occasionem afferam. Cum eo loci vigeat fons caloris, ac totius corporis veluti calidissimus focus foveatur & glisceat, non modo intra pericardium, verum etiam & ad præcordia ipsa, univèrsumque denique thoracem, necessum erat, cunctas has particulas perpetuo madore oblititas esse, quandoquidem calor noster perpetuò refrigeratione, pabulo, & expurgatione indiget, alioquin extingui ipsum & extabescere oportebit. Veluti superiore quaestione jam ostendimus. Hanc igitur ob causam sic eximia & illustris rerum Natura tulit, ut tum per venas tum & per arterias & per indefinentem anastomofin & periopedesin veluti etiam prioris partes semper hæ partes & refrigerentur, calorque ipso pabuletur, tum eo ipso humore aqueo selecto, tum etiam ipso adipe, cuius quidem substantiam si benè intueberis, dum liquatur quoque pacto aliquantisper diversam à reliquo invenies; non tamen suos limites fugientem, cum non sit natura omnino dissimili. Adeps enim vero hic, si substantia oleosa pinguique tantum esset, facillimè ab ingenti calore liqueceret; portioque ipsius pabuli deficeret, quod absurdum est. Hac igitur de causa provida rerum natura adipem hunc ea substantia molita est crassa aquea aereaque mixta, in qua quidem meo iudicio aquæ ipsius elementum aereum prædominatur, exuperatque, ne scilicet ipsa incensa ustaque statim ferè immodicè calorem auget, & sic quidam esset oleum camino addere, & sui ipsius interitum causa existeret. Quod si eui hoc experiri libuerit ipsum in flamma liquens persentiet quidem quem alias diximus crepitum sonitumve, rursus si ipsum liquatum expendas, videbis luce clarius adhuc, aquæ naturam potius servare, quam adipis; nam vix facile coit, seu densatur, durefcitve, ut inde summam rerum opificis providentiam admirari cogamur.

Tantum hic acurè pungit: sed dubii solutionem quaere in sequenti capite.

Solvitur in 2. quaestione promissum.

quæst. 2.

Prænarrata de Humore aqueo tum in Thoracis cavo tum etiam in pericardio brevi quodam epilogo repetuntur. Eius deniq; usus ex Hipp. Vesal. & ex nostra sententia panditur traditurque. Plura adjiciuntur spectantia ad Thoracis vomitum, & denique causa, cur fluores ex his vulneribus magis plerumq; interdum nimis emanent, inquiruntur ac deprecantur.

CAPVT QVARTVM.

Dicimus tandem humorem in thoracis cavitate repertum oriri tum per ipsum transcolatum, sudoris modo ex vasis, uti diximus, & veluti per anastomofin & diapedesin, (subintelligimus tamen hæc) nec non & per ipsum potum, exigua tamen quantitate, quod minime rationi absolum putandum est, uti supra probavimus, nec non & videre licet sæpius cruorem & excrementa ex thoraceeducta, quod si datur egressus horum, datur etiam & ingressus dicti potus portiunculæ, pro usu comunitè ab Anatomicis tradito, præsertim Vesalio, qui cum probasset madidas, lubricasque perpetuo esse membranas, veluti interior costas succingentis, atque peritonei superficies, subdit tandem. Nunc autem cor in continuo versans motu, neque dum vivit animal nunquam, vel momento in ipsius quod alioquin non movetur involucre quietum, scens, calidissimum viscus merito censetur, cur minus non madorem duntaxat, ut reliqua omnia, sed aquam à natura ipsi privatim ejusdem usus gratia largitam nanciscetur? Hic est verus usus prius ab Hippocrate omnis medicinæ parente brevibus quibusdã iis verbis descriptus ac traditus, & à cæteris omnibus post ipsum receptus ac confirmatus; cor figura veluti pyramis est, colore autem abundè puniceum & tunicam levem circumdatam habet, & est in ipsa humor modicus veluti uncia, ut putare possis in vesica eor diversari. Facta est autem ea gratia, ut sanum in custodia florescat. Habet autem humiditatem tantam, quantum satis est æstuantem in medelam. Cæterum hunc humorem cor emittit, bibendo ipsum assumens ac consumens, pulmonis vim, potum lambens. His Hipp. & Vesal. benedi. His addidimus eundem humorem usum etiam præstare cordi, ut inibi adeps concretere possit efficiens tantam causam, uti supra probavimus. Lucrum igitur nobis accedit, si unam res tot usibus opportuna fuerit, ita ut summam opificii providentiam admiremur. Nec in textum ita siccò pede transeundum est, de humore profluente ex thoracis vulnere, veluti supra meminimus, & etiam sponndimus. Diu dubitavi ancepsque fui, ubinam oriatur ea aquæ

copia

Usus ex
Vesal.

Usus ex
Hipp.

Usus ex
natura
sententia.

Quæst. de
cord. adipe
Dubii re-
petitio de
vul. thora-
cis.

copia, quæ tot diebus ex thoracem penetrantibus vulneribus emanat, si-
 quidem absurdum est, nec mihi satisfacit, quod nonnulli inepte arbi-
 trantur, scilicet hunc ex vulneris incisio vasis ichorem provenire, cum ipsa na-
 tura, seu facultas contentrix sanguinem, veluti vitæ ipsius fomitem re-
 tineat, ac excrementum, saniem seu ichorem transmittat: Pro dubii so-
 lutione ac veritate ipsa indaganda nonnulla prius considerata suppo-
 nendaque erunt. Et primò, quæ vasa distrupta esse possunt. Secundo
 supponimus, haud æquè ex omni thoracis vulnere penetranti provenire
 humoris quantitatem. Ita scilicet si vulnus posticam vel anticam partem
 occuparit, veluti si supernam vel infernam: læsionem vero pulmonis o-
 mittimus, quia de ea non est nostra tractatio, & si eo ictu major ejusdem
 aquæ sequitur profluvium, mediastinum non excipimus, de cæteris con-
 tentis non meminimus; quia ea ex nostro sermone excludimus. Vasa
 distrupta sive vulnerata possunt esse aliqua ex iis, quæ ex vena Arigos seu
 paris expers (ut dicunt) nec non arteria Aortia pro costis alendis produ-
 cuntur. Hæc quamvis omninò essent collisa, minimè possunt mea
 sententia tantam humoris vim primo aquei, secundo puris in thoracis
 cavitatem transmittere, ita, ut aliquando per triginta dies & plus, minus-
 ve tres quatuor & aliquando quinque hæmias humoris collegerim, u-
 noque die, quod quidem mihi admodum mirum est. Cæterum vide-
 mus in aliis corporis locis consimilia vulnera, & etiam in quibus majora
 vasa distrupta & vulnerata sunt, nec tamen ullam cum dictis habent sym-
 pathiam, sive analogiam, namque nec eum expurgant humorem, imò
 circa initia cum adhuc coctione egeant saniosa apparent, verum hæc
 longo itineris tractu differt ab ea, quæ in thoracis cavo reperitur sub-
 stantia, colore, & quantitate: substantiâ quidem magis tenui, vere aquo-
 sa, crebriusque quibusdam veluti ramentis permista: Colore aqueo, i-
 ta ut aquæ potius quam saniei formam præ se ferat. Præterea ejus, quæ
 in thorace continetur, aqua tanta copia est, ut nusquam in reliquo totius
 corporis tunico existente quovis magno vulnere unquam à nobis tanta
 aquæ quantitas observata sit; nec ex nostris præceptoribus audivimus,
 tum in abdominis maximis penetrantibus vulneribus, tum etiam in ma-
 gnis ipsis artubus illatis, concavis, ac sinuosis existentibus. Ita ut nulli
 dubium sit, quod non ratione cavitatis thoracis seu vasorum incisione
 accidat: Verum aliunde provenit; transmittit siquidem cum humorem
 provida natura, tum per ipsum transcolatum veluti per sudorem, tum per
 ea ingenia seu modos supra jam citatos. quo partes illas madore perpe-
 tuo irrigari ac humefieri licent. At, quo tempore magis poscit hoc
 thorax, tum scilicet cum ejusdem humoris fiteductio per ipsum vulnus:

Falsa quorundam
 medicorum opinio
 improbat ac re-
 fellitur.
 Suppositio-
 nes.

hac ratione tantam videmus humoris copiam eo tempore ex vulnere rasi affluere. Notandum interea est, quod si partes contentas, pulmonem scilicet vel membranas phlegmone corripit contingit, tunc cessat per aliquot dies humoris hujus evacuatio, surgentibus absorbentibusque iisdem ipsis talem humorem, aliter calore ingenti urerentur, atque corde consentiente sequeretur matura mors, hac industria vel ope natura rerum prudens præcavet talem morbum, liberis dehinc ab inflammatione partibus evacuatio eadem pristinum locum sibi vindicat, in majori quanto tamen aliquamdiu. Verum inquires, quomodo postea suppuratio sequitur? Nos respondebimus, ob cruorem aquæ permistum fieri postea, ut inde pes egrediatur labefactatis, ulceratisque partibus nonnullis thoracis. Supponimus enim tunc sanguini misceri aqueum humorem. At qui quare seorsum pus tantum aliquibus diebus appareat, alias tractabimus, & verissimas rationes adducemus. Verum an ita in viventibus superfit adhuc ambigimus cum Vesal, qui semper aquam in cadaveribus vidit, nos autem cruore plerumque mistam observavimus: in viventibus vero (ni fallor) reor tantum modo aquam contineri sine sanguine, nam aliter & rationi & Hipp. sententiæ repugnaretur dicentis, si sanguis præter naturam in ventrem fluat, necessario putrescere. Hætenus hæc per transennam dicta sint; Verum de his alias favente Domino loquemur. Hæc habui Celeberrime Ingrassia Præceptor, quæ de humore aqueo in pericardio & thoracis cavo dicerem. Tu, si quid offendes, quod tuas purgatas aures offenderit, mihi gratissimum feceris, si illud tanquam malè natam prolem sustuleris, & penitus confoderis. Vale
& me tui studiosissimum ut soles,

l. c. Aph. 2.

ama,

F I N I S.

* *

*

JULII

JULII JASOLINI

HIPPONIATÆ

Philosophi ac Medici

*De poris cholidochis, & vesica fellea, pro Gal. adversus
Neotericos Anatomicos*

Plura noviter observantur, quæ in seq. pagina
ostenduntur.

Ad D. JOHAN. PHILIPPUM
INGRASSIAM,

Regni Trinacriæ summum Archiatrum.

F Allopii sententia de poris cholidochis & vesica bilis adversus
omnes anatomicos examinatur ac refellitur.

Nec non, quod datur triplex facultas, triplici fibrarum ge-
neri contra eundem probatur.

Galenii opposita sententia ac vera, quomodo bilis trahitur à vesica fel-
lis panditur.

Ejusdemque insignis locus l. 5. de usu part. à nemine hucusque
præostensus declaratur.

Novus vero usus illius poris fellici ab hepate ad duodenum tradi-
tur.

Nonnulla de bilis generatione notatu digna considerantur.

Plura Galeni loca conciliantur.

Quod bilis à facultate non ab epatis compressione expurgatur
contra falsam Fallop. sententiam.

Aliqua de morbo regio adduntur.

Nova & pulchra observatio, tum vasorum; tum vesiculæ bilis; eius
demque administrandæ ratio, typus, & characterum index panditur.

Novi usus probantur, solvuntur dubitanda, plura digna adduntur;
verusque vesiculæ bilis usus detegitur.

GABRIELIS FALLOPII

Sententia de poris cholidochis, Nec non ejusdem ac
aliorum Anatomicorum lapsus detegitur.

CAP. I.

Quæ doctissimus Fallopius Mutinensis de poris felleis conscripsit, quanta cum diligentia potui, legi, Ingrassia præceptor mi Colendissime, ac quid de illis sentiam, morem tibi gesturus annotabo: æquo animo ejus discipulos laturus confido, si in aliquibus rebus ab illo dissentio. Nam inter medicos sæpè variæ sententiæ, ac contentiones oriuntur, quæ si ad indagandam veritatem habentur, & ut posteris profint, debent ipsis contententibus nedum amicis placere ita enim veritas ipsa clarius elucescit. Hæc herclè cum perpauca esse viderem, in brevius compendium conferre volui, quam res ipsa postulabat: ut intelligerent homines me in alienis erroribus siquidem quicumque possum, corrigendis non ita esse verbum; ne arbitrentur, me potius inani gloria, quam veritatis tuendæ causâ esse adductum. In tuo tamen nomine ea edere volui non solum, quia nescio quo fato accidar, ut omnia mea vel minima negligere non soleas, sed ut malevolorû obrektionibus tuta sint. Non enim ignoro, complures vel malevolentia adductos, ut iniquos, vel benevolentia ut ipsius Fallopii discipulos mihi iratos fore; nam boni quidem viri non dubium est, cum me hunc laborem suscepisse viderint, ut posteris profint, quin mihi gratiam habendam fateantur. Hæc igitur mente ad rem ipsam veniam.

Opinio est Fallopii in suis veris Anatomicis observationibus adversus omnes dissectionis professores: asserens anatomicum dogma esse atque ab omnibus receptum, quod *πὸ τοῦ χολιδόχου* qui per jecur disseminantur omnes collecti in unum meatum recta ferantur in cervicem vesicæ felleæ vocatæ. Quod dogma, (subdit) minimè concors est cum natura rei, si quis studium adhibere voluerit, certò cognoscet poros istos per rectum meatum ferri in intestinum duodenum, rectoque tramite ac continuo in illud bilem flavam ad usus opportunos exonerare. Sed quoniam semper commodum non est, dum chylus copiosus & recens reperitur in intestino gracili, ut subinde ex ipso intestino à bile prociatato, ac seipsum contrahente exprimatur; quia non fieret suctus, aut distributio ejusdem chyli ad hepar opportuna. Idèò natura magistra omnium pulcherrimarum inventionum in sectionem istius meatus, per quem fertur bilis in intestinum, artificiosè ita construxit, ut dum extenditur

ditur ipsum intestinum, atq; tunica tunicae constringitur, non possit hoc
 excrementum in cavitatem duodeni exonerari. Hoc autem fit, dum in-
 testinum plenum chylo in opere distributionis quasi turget, atque eo
 oblectatur, ne autem excrementum in hepar regurgitaret, diverticulum
 fecit natura, in quo colligeretur, vesicam scilicet bilis quam huic meatui
 medio in ductu cervice implantavit; ut in illam ad tempus regurgitans
 bilis recedere ac colligi possit: unde postea aperto meatu duodeni re-
 fluens in intestini cavum se exonerat. Hæc Fallopius. Probat ac fulcit
 suam opinionem ostendens quomodo tunc bilis fluat, inquit: Egredi-
 tur autem bilis tunc temporis ex vesicâ quia vas hoc ita affixum hepatis, ut
 ab illo semper leviter comprimatur in rectis animantibus in brutis vero
 comprimatur à ventriculo, quâ ex levi compressione fit: ut aperto ductu
 bilis facillimè viam inveniat in intestinum.

Tandem ut suam rursus sententiam verum ostendat, negat tripli-
 cem facultatem huius vesicæ, ac tradit vanum esse illud anatomicorum
 inventum, cum neque ipsa vesica attrahat, neque retineat propter ob-
 staculationem quandam ipsam fel, neque expellat per se, sed omnia afficit eâ
 ratione, qua dixi: et si quid attrahat illud est alimentum, propter venas
 ad illam ut alatur fluat. Deceptos autem anatomicos à situ ipsius vesicæ,
 eò quod secundum ejus inferiora cervix superiora ad jecoris portas re-
 spicere videtur; ideoque eos arbitratos esse, meatum recta in vesicam ab
 hepate ferri, autumat. Atqui ex propria eius sententia cervix propè por-
 tas quasi duplicata reflectitur, atque ipsius pars altera, quæ cum meatu
 conjuncta est, quod non sursum ad portas, sed deorsum ad duodenum
 respicit, simulque inspiciant diligenter ductum ac inflectionem ipsius in-
 meatum. Gloriatur verum hunc se reperisse usum, tradit se observasse la-
 pidis copiosissimi ac maximi concretionem, tum in vesica, tum etiam in
 meatu ab hepate in intestinum; verum causas ipsius omittit. Nunquam
 observavit meatum aliquem ad ventriculum deferri, quamvis illud fieri
 posse minimè negat, fortè adversus antiquos, & divinum Vesaliu m, qui
 hunc vidit, & hominem in quo viderit attestatus est. Cuncta hæc Fallop.
 habet præcitato suo libello ferè ad verbum à nobis ab eodem descripta
 adversus Galenum, cuius autoritas fuit causa anatomicis errandi jux-
 ta Fallopiu m.

Nam quicquid est causa aliorum, ut sint talia, illud est maximè tale,
 Arist. teste, Gal. ergo examinemus, quia verum nescimus, si causa ejus
 sententia de poris $\chiοληδοχης$ male ab anatomicis hucusque intellecta fuit,
 nam de his cum meminerit, plura in medium affert, quæ mutuo inter se
 dissentire videntur. At si quis peregrina mente contemplatus diligentius

eius verba perlibrabit, loca omnia ad amussim conciliando, videbit sole
 clarius absolutam verisimamque ejus sententiam, adeò selectam, &
 omnibus numeris perfectam, ut tanto viro absque labe merito dignam
 posthac ab omnibus profiteri necesse sit. Nec mirum profectò videri
 debet, si Anatomici omnes balantum more lapsi fuerint: Nonnulli reor
 putarunt ex his unum habere refugii locum, videlicet se cum multis errare.
 Alii vel falsum sensum, vel temere mutilam Gal. mentem adepti sunt: Nec
 possum satis mirari de Eximio Vesal. qui cum sedulo Gal. libros Anato-
 micos omnes & præsertim de usu part. præ manibus haberet, quomodo
 hunc locum, (mox à nobis patefaciendum) nunquam legerit, vel potius
 incuria omiserit, cum de eo in suis magnis scriptis nullibi tractarit. Cæ-
 terum eius discipulus Fallopius, doctissimus, & in re Anatomica diligen-
 tissimus adeoque clarus, ut ne dum sui Præceptoris simia, verum etiam
 inter classicos præcipuos reponendus (ut patet ex suis in re Anatomica
 magnis observationibus) (id enim opus verum ab ipso editum cense-
 mus) miror etiam hac in re clara quomodo hallucinatus fuerit: Qui
 aliorum dictis non acquiescens (fortasse ob sui ingenii acumen) nec Gal.
 locum à nobis ostendendum respiciens aliam, ut vidisti à cæteris omni-
 nò dissimilem sententiam protulit, quæ adeò perspicua videtur, ut multi
 nedum damnandi verum sectandi ipsam occasionem sumserint: pluribus
 Italiæ locis, præsertim vero in nostro Neapolitano Gymnasio. Sed non
 omne quod apparet, verum est, Arist. testimonio: item nec omne quod
 dicitur, cum ab eo, quod res est, vel non est, vera vel falsa dicitur oratio,
 ut alibi idemmet confirmat.

4. Metaph.
 1. 24.

*Vera magni Galeni sententia aureusque locus 5. lib. de usu
 partium adversus Vesal. Fallop. & ceteros anatomicos. Novus usus
 amplioris meatus ab hepate ad duodenum panditur, probaturque
 ratione & experimento.*

CAP. II

ADrem ergò redeuntes, veritatem cum Galeno indagabimus, qui
 dirimit omnes controversias animique perplexitates, & vera his
 verbis pandit l. 5. de usu partium.

Ἐδέχθη γὰρ ὁ θεὸς τὸ ἐν τοῖς πλείστοις φυσικῶν. -- usque ad verba ὅτι ἡ φύσις
 αὐτὴν ἐλήν παρεσκευασέν.

„ Quod est demonstratum, namque est in iis commentariis, quos de
 „ facultatibus naturalibus edidimus, quod, quæ particulæ per ampla qui-
 dem

dem orificia succum sibi accommodatum trahunt, non possunt solum
 ipsum neque parum neque sincerum trahere, sed alterius cujusdam di-
 versi generis admittione adulteratum; si vero in tenuia admodum ac
 mente contemplanda orificia, trahentium instrumentorum fines desic-
 rint impermistum demum exacteque syncerum succum familiarem at-
 trahent. Ex quo fit, ut quæ ad jecur est cystis invisibilibus atque angu-
 stis prorsus finibus vasorum à se ipsa in viscus immisissum, quem succum
 natura sibi perscripserat trahendum, eum solum omnis alienæ qualita-
 tis expertem jure attrahat (subdit deinde) cum neque lien, neque renes
 accommodatum sibi duntaxat eliciant succum: Verum splen quidem
 cum illo trahit etiam, aliquid sanguinis, quem antequam ad ipsum perve-
 niat, venæ quæ sunt in epiploo trahere ad se ipsas occupant: Renum
 vero uterque multum quidem bilis flavæ attrahit, ac propemodum omne
 id, quod venæ & arteriæ, quæ in ipsis sunt, continuerint: multam vero
 sanguinis, quod scilicet in eo est humidius ac tenuius. At biliosi quidem
 excrementi quicquid non admodum crassum fuerit, cum minus permeat,
 sanguis vero carni ipsi renum aspergitur, instar fecis cujusdam, inde
 jamjam paulatim vaporis modo in totam ipsam disperditur adhærescit,
 atque demum alimentum fit in renibus. Dicimus ergo atque tenemus
 cum magno Gal. (pareat mihi in hoc auctoritas cæterorum tantorum
 viroꝝ, veluti Vesal, Fallop. & reliquorum ejusdem sectæ, qui in re adeo
 clarâ hallucinati sunt) biliosum excrementum bifariam ab hepate ex-
 purgari scilicet impermistum exacteque syncerum, & Cylis, quæ ad jecur est
 invisibilibus angustisque finibus vasorum ad se omnis alienæ qualitat-
 is expertem id trahit. Vas autem quod ex jecore ad vesicam seu roavis ad
 duodenum pertinet (medio enim ductu juxta vesicæ cervicem implan-
 tatur) biliosum adhuc etiam excrementum, crassiorem tamen, neque
 purum, neque syncerum, sed permistum ad se trahit, id ipsius vasis stru-
 ctura (magnitudo indicat, quum vas hoc ita amplum, ideo natura rerum
 parens condidit, ut nec alia ratione ita fabricatum fuisse conjectandum
 sit, quod etiam clarè liquet, ac colligi potest ex pluribus Gal. locis, & præ-
 sertim l. 6. de anatomis administ. c. 2. cum inquit, ex his instrumentis
 alia quæ subtile & leve in eo habetur, expurgant, alia quod terrestre &
 grave est: alia, quod inter hæc duo consistit aquosum serosumque. Prio-
 ra, quod bilem recipiant, meatus bilis receptores, græcè $\chiοληδόχοι$ à Me-
 dicis appellantur, & vesica similis meatibus bilis receptrix græcè $\chiολη-
 δοχὸς$ dicta. Quæ vero terrestre ac grave excrementum continet, ex
 visceribus lien est: ex venis ea, quæ ad imam partem recti intestini perti-
 nent (subdit demum) itaque necessario tria hæc instrumentorum genera

de ratione
 sius re-
 num.

Syncera,
 impermista
 bilis à folli-
 culo trahit-
 tur.

Vfus.
 Biliosum
 crassum &
 permistum
 excremen-
 tum vas, ab
 hepate ad
 duodenum
 trahit.

Novus usus
 ratione
 probatur.
 4. de usu
 part. c. 12. &
 13. 6. de
 anat. admin-
 istr. c. 17. &
 1. de natur.
 c. 6. v. finē.

in omnibus animantibus ad alimenti distributionem natura condidit, atque hoc est commune & idem universis. Intestina quidem & ventriculus, venæ, & jecur, ex eorum numero sunt quæ prima ratione facta dicuntur; discretionis autem purgationisque recrementorum gratia condita vasa, quæ bilem recipiunt, & jecorii vesica: insuper lien & renes ex secundis consistunt.

Musculi vero qui recrementis egerendis subserviunt tertiis annumerantur. Pater ergo ac liquido constat ex his, veram esse Gal. sententiã præcit. lib. 5. de usu part. eã etenim omnibus in suis libris, quibus de his instituto meminit confirmat, ut ex supra citatis verbis ejus clare liquet, cū asserat, meatus bilis receptores & vesica similis mentibus bilis receptrix, & infra, discretionis recrementorum gratia condita vasa, quæ bilem recipiunt, & jecorii vesica: & alibi, per fellis vocata vasabile expurgari asseverat: quasi diceret, bilem ipsam nedum per vasa plena, quæ tenuissima & innumera prius ramorum serie constituta per jecoris corpus inter portæ & cavæ venæ propagines, diffusa, in duo ante & postea in unum angustum meatum desinentia ab ipsius cystis protensum, ab ipsa trahi. Verum etiam hæc eadem bilem trahit sincerã impermixtamque per exiguos invisibilesque meatus à se ipsa in viscus immisos; scil. fines horum instrumentorum inseruntur, desinuntque in ipsius vesicæ corpus medium, quod hepatis annectitur, & sinum sibi insculpit; Ideò censemus, ita eam jecori affixam connatamque videri, ut nisi conatu diligentique sectione haud avelli possit. Arab. Princeps hac ratione forsitan ait, pro bilis facit ad roborandum concoctricem vim, cum inquit, sicuti accensio ignis sub vase, &c. Igitur si benè Gal. verba perlibrabimus, quisque etiam non lynceis oculis videbit claram hanc fuisse ipsius sententiã, ab aliis forsitan malè interpretatam. Quod si quispiam temerè objiciat; ne dicam stultè (falsa abusus divisione) vesicam trahere per exilia vasa mediata, atque ita subintelligenda Gal. verba censat, id nedum Gal. verbis minimè arripdet, verum etiam nec concursus est cum natura rei, etenim volens Gal. suã roborare sententiã sumit oppositum, tanquam nota, & argumentatur à contrario, scil. quæ partes per vasa ampla succum trahunt, quæ per tenuia orificia, contra: Liquet ergò ex his abundeque probatur est, vesicam fellis per vasa illa exigua in viscus immissa synceram bilem ad se trahere. Sed quid dicendum de poro, quem magnum ratione ad exigua nominavimus? Ego quidem à cæteris anatomicis circa ejus propagationem non dissentio: sed enimverò trahere hunc ad se syncerum ac purum humorem, ac trahit ipse folliculus ab eorum opinione omninò recedo, Gal. innixus, si vera sunt ejus benedicta, scil. quod quæ particula per ampla

b. Fiusz. H.

quinta decima tertii tractat. 1. c.

Respondet tacite objectioni.

plura orifica accommodatum sibi succum trahunt, non possunt solum ipsū neque purum, neque syncerum trahere: sed alterius cuiusdam diversi generis admistione adulteratum, & exempla affert de splene, & de renibus, quorum alterum sanguinem cum suo succo alter bilem attrahit. Rationi ergo consonum erit præcitatum meatum cæteris bilem transeuntibus ampliolem, ad se biliosum succum vel alterius cuiusdam diversi generis admistione adulteratum vel crassiolem trahere. Quamvis Galenus asserat l. 2. de natural. facult. c. ult. per fellis vocata vasa expurgari flavā bilem tenuem humidam ac fluidam, non autem cum ad ultimum excocta flava ignea, crassa, vitellis ovorum similis. hæc namque præter naturam est, altera secundum naturam. Sententia hæc nostræ propositioni è diametro haud adversatur, namque intelligimus per fellis vocata vasa expurgari flavam bilem tenuem, non autem vitellinam crassam: h. e. per ea vasa exilia, & ferè invisibilia, ex quibus syncerus humor per eorundem ora expurgatur, ut supra ex ejusdem sententia patefecimus. Negat igitur Gal. expurgari, per ea vasa vitellinam, non autem per vas amplum ex hepate ad duodenum: cum asserat per vasa, non autem per vas, subintelligens plura, quæ desinunt in vesicam. Rursus non intelligimus, bilem ad ultimum excoctam vitellinam admodum crassam, sed crassiolem tamen, quam flava, & tanquam via quædam ex flava ad vitellinam, quippe flava est, efficitur vitellina eodemmet teste præcitato capitulo.

Bilem crassam in hepate gigni.

Galenus locus de atra bile interpretatur: pluraque eiusdem loca conciliantur, triplex facult. fibrarum datur adversus Fall. Asclep. & Erasistratum.

CAPVT TERTIVM.

Paradoxum videri non debet, si vitellinum in jecore plerunque pro- Bilis vitel-
gigni pronunciamus, quando quidè ita Gal. sententiam subintelli- lina quara-
gendam esse censemus, asserens lib. de atra bile, ipsam in vasis fieri, tur in jeco-
quæ quidem plurima sunt in hepate: quam sententiam Rorarius per Gal. re.
atque doctissimus alius Neotericus sectantur, cæterum in ipsius bilis tum
æruinosæ. tum etiam isarodes dictæ, ne dum ij præstantissimi viri, verū
etiam Fuchsius atque Bras. hallucinati fuerit, malè Gal. verba interpre- Contra Mu-
rantes, & miror equidem, quomodo in re adeò clara tanti viri lapsi fue- sam & Fuch-
rint, qui contendunt ex ante citato Galeni loco, æruinosam & isarodem sium.
bilem in ventre gratiolem obtinere; reliquæ vero puta flava, pallida, &
G vitel-

vitellina in vasis & jecore tantum. Atqui Gal. audiamus, inquit præci-
 tato loco, & alibi sæpius. Ipsa ergo bilis seu pallida, seu flava, seu vitelli-
 na visatur, generationem in vasis obtinet: in ventriculo autem alia quæ-
 dam porracea gignitur. Sic enim eam à porrorum colore denominan-
 tes vocant: sic æruginosam quoque quod ærugini similis conferatur; est
 & quædam isatodes bilis dicta, ab isatode cæsum colorem referente.
 Hæc omnes commune id habent, quod permanent inconcreta. Sic igitur
 & rubram nonnulli bilem nominarunt, quod ad tenuem sanguinem
 consistentiâ proximè accedit, sed quoniam non concrevit, idcirco bilē
 eam appellant. Hæc Gal. At idem expolitur, confirmat ac declarat suā
 hanc sententiā clariori oratione l. 2. prognost. com. 39. & com. 20. &
 21. ubi voculæ illæ considerantur, videlicet ochra & chloton; meminit e-
 nim tantum de coloribus bilis & alibi, nec quidem tot tantisque viris cō-
 tradicere ausus fuisset, nisi veritas autoritasque tua me ad hæc scri-
 benda compulissent. Clare patet ex his quod Gal. intentio est, enucle-
 are, cur bilium tot genera, talia sortita fuerint nomina, & postquā por-
 raceæ originem tradiderant ostendit, qua ratione, tum hæc, tum etiam
 æruginosa & isatodes, sic denominantur, & ullam ibi de ipsarum ori-
 gine mentionem facit, quod liquet ex his, quæ subdit, cum inquit, sic
 „enim eam à porrorum colore denominantes vocant: sicut æruginosam
 „quoque quod ærugini similis conferatur, & isatodis dicta ab isatode cæ-
 „sum colorem referente. inquit ergo causam vocum & quod quid no-
 minis ipsius bilis æruginosæ & isatodis; non autem (ut malè illi sentiunt)
 ipsarum originem indagatur. Generari æruginosam bilem ex flava ad-
 modum assata, nec non ob jecur phlegmone affectum, & ex vitellina, li-
 quet ex Galeno doct. prozret comment. 1. com. 10. & 2. de naturalibus
 facultatibus c. ultimo, quamvis idem sentire videtur l. 2. prognostic. com.
 39. Porracea altera præter naturam invenis gignitur ratione ægrotatio-
 nis. Atqui pro conciliandis locis dicendum est, in sanis porraceam bi-
 lem generari in ventriculo, in ægrotis in venis magnis. Hæc obiter dicta
 sint, cum nec ista sibi locus poscit. Est enim nostra opinio probare, quod
 in jecore & in vasis datur bilis crassioris substantiæ, rationi ergo conso-
 num fuit, hæc suum decentem habere ductum, ut locus locato non sit
 dissimilis, nec frustra natura, igitur vos hoc amplum, & chians reliqua exi-
 lia molita est, Bilim flavam trahi à cysti per nuper dicta vasa exilia proba-
 tione non indiget, quando ipsa humoris substantia tenuissima, vesica q;
 amplius latusque nexus id clare demonstrant, ita ut veluti per anastomo-
 sin & per diapedesin facillimè bilem trahi posse nemo est, qui ambigat,
 Cæterum non negamus aliquam bilis portiunculam trahi, & quandoq;

reme-

remeare ad vesicam ex magno ab hepate ductu. Verum contingit hoc, cum commune hoc prope duodenum obstruitur, velut in aquato morbo: Rursus tempore distributionis chyli, cum duodenum turget, non expurgatur ea bilis copia, quæ possit regurgitare sic ut egeat diverticulo; sed postquam chylus per stelecheja & parte ramos ad jecur distribuitur, quod satis liquet ex Galeno, & rationi consonum erit, ut probavimus in 6. cap. pro conciliandis Galeni locis 53. l. 5. de us. part. ubi per insensilia vasa trahi bilem vesica synceram ad se & lib. 4. ejusdem numeri cap. duo asserit prælonga colla veluti stomachos, alterum ad attrahendū excrementum, reliquum ad emittendum idoneum, quia de his magnis vasis nunc tantum agit, non excludens interdum exigua vasa, quibus præcipuè bilem etiam vesica trahit; existo Gal. loco omnes fere anatomici (mea sententia) decepti fuere. Cæterum lib. de nat. fac. 3. cap. 13. asserere videtur per unum eundemque collum bilis vesiculam diversis temporibus impleri & vacuari, apparet ergo in Gal. verbis manifesta contradictio. Cui ita respondemus pro locis conciliandis, quod Gal. ubi ex professo tractat, de ipsa bilis cysti explicat ejus constructionem, connexum, figuram, substantiã, rationem & usum ad amissim: veluti ex instituto ipsam descripsit in suis libris anatomicis, videlicet 6. de anatom. administrationibus cap. 12. nec non & præcitato lib. 5. de usu part. & quarto. ubi de magnis tantum ductibus seu vasis agens, duo ejus vasa numerat. Atqui in antecitato cap. lib. de nat. fac. probat ex intento Gal, quod eadem pars attractioni & expulsionis deserviat, intendens per hæc nutritionis tempus in quacunque parte ostendere, quod per inductionem probat, & assumit id, quod per se facit, & ex eo id quod conspicuū jam magis est. Ideo asserit, si modo ventris stomachique quam gulam vocamus non cibos tantum potionemque in ipsum ducere, sed etiam in nauseis contrario fungi misterio cernitur, & vesicæ, quæ sub jecinore est, collum cum unum sit, tamen per se vesicam non solum implet, sed etiam vacuat: Vteri præterea stomachus, quod collum appellamus, pari modo est (at idemmet ipse demum lubdit) ergo cum & ureterum & ventrem, & eam quæ hepatis subest vesicam. non trahere modo, sed etiam à se pellere per unam eandemque viam videamus, mirari non debemus, si etiam per venas in ventrem natura nonnunquam excrementa expellit. Illud verò multò etiam nunc minus est mirandum, si per quas venas à ventre in jecur facta est digestio, rursus à jecinore in ipsum trahi aliquod alimentum in longiori inedia potest. Hæc Gal tradit, intendens probare, quod una met pars attractioni & nonnunquam expulsionis deserviat, & exempla asserit in vasis magnis conspicuis; Ideoque usus est illis voculis

Alia ratio
contra Fal-
lopium.

13. tertii de
natur. fa-
cult.

Anatomici
corp. lapsus
detegitur.

Gal. cont.

Cap. 6. in
fin.
Cap. 4.
Solut.

1. Respon-
sio.

(nonnunquam) (videmus) quandoquidem reliqua vasa quibus cystis trahit sinceram bilem, invisibilia sunt, neque si de iis meminisset, probaret suam opinionem, & propter hanc rationem illa sedulo reticuit, non negavit, & de collo tantum meminit, quod etiam perspicuum esse videmus, & per id sua sententia roboratur. Intelligimus autem per collum eam partem, quæ à vesicæ corpore deducitur usque ad vasorum (communis in quem & illius quod ab hepate procedit) divaricationem, trahi per collum vesicæ bilem tenuem ab hepate, sed præcipua mea sententia, cum ipsa regurgitavit, ut probavimus, ne vasa immodicè repleta distenderentur. Rursus addimus, quod Gal. stomachum pro exemplo sumit in nauseis contrario ministerio fungentem, ita ut mirum non sit, si eodem modo tunc vesicam bile impleri dicat, per idem stomachum seu collum præcipuè cum ipsa regurgitaret à pari, abutitur ergo tunc natura ferè onere pressa vesicæ, quemadmodum & ipso ventris stomacho in nauseis, cuius munus est ducere in ipsum cibos & porus, trahit ergo vesicæ quicquid biliosum fuerit ad se, & à magnis ductibus si bilis eo regurgitaret secundum naturam. Naturales enim facultates univèrsè agunt absque electione, & sic impletur, non autem ut Fallop. qui negat triplicem istius facultatem, Aesclepiadem, & Erasistratum sectatus, quorum sententias Gal. suis in libris de nat. fac. refellit ac deridet. Et nemo aliam viam reperit: at Fall. carnosus tantum sibi omnibus vim expellendi tribuit.

Per collum
quæ pars
vesicæ in-
telligatur.

responsio

Vide Gal.
de voce
instrum.
dissect. & r.
de nat. fac.

Quod bilis expurgatur à facultate fibrarum vesiculæ, non ab hepatis compressione. Et quare eam innoxie trahit folliculus. Adversus Fallop.

CAP. IV.

Contra aliud Fall. absurdum quod bilis expurgatur à facultate fibrarum non à compressione hepatis. **P**ostquam bilis ipsa expurgatur à vesicæ fellea de mente Fallop. propter levem impressionem factam ab ipso hepate quæro, num actio istius motus sit naturalis & per se, vel sit ex aliorum interjectu, & ut dicunt ex accidenti, seu casu, quod autem hepar per se non moveatur clarum est, ac omnibus qui vix ipsius anatomes limen attigerunt, liquet: quando nullum illi motorium instrumentum, rerum parens natura sedu'ò tribuit, hoc autem cum sit tam clarum, quam quod clarissimum, in eo amplius immorari absolum sit. Restat ergo, ut dicemus hunc esse motum factum ex accidenti vel à casu, atqui hoc repugnat & rationi & evidentissimo sensui, quandoquidem cum cadavera agitantur, decidunt.

dunt, obrectantur, ac diversimode conquariuntur, priusquam dissecta fuerint, cum ad locum anatomicæ administrationis ineptè deportantur, impossibile est, quin jecur premat ac ferè auget folliculum, quod perpetuò is vacuus bile deprehenderetur. Verum hoc falsum est, quotidianis namque experimentis videmus vesicam bilis modo plenam, modo non omnino vacuum, & aliquando plus minusve continere ipsius biliosi excrementi, repugnat hoc etiam sensui, siquidem jecoris portionem ipsi vesicæ est directo incumbentem validè nostris manibus pressimus & vesicam arctavimus, & nec minimum quidem bilis eduximus: elato deinde hepate bile in vesicula non sine valido digitorum appressu evacuavimus: contingere autem hoc ob ipsius meatus angustiam nemo est qui ambigat, secus atque delineatus apparet apud Vesalium, quod Fall. errandi ansam præbuit, picturæ & non sensui innixus; hic autem meatus optimè in nostra tabella secundum sensum depingitur, & cuius etiam experiri licebit. Confirmat hanc nostram sententiam Vesalius in initio sui cap. 8. l. 5. asserens inferior autem extra jecoris substantiam deorsumq; pronet, à nullo cui innititur corpore pulsu. Nam vacuo penè interstitio ad dextrum ventriculi latus coloreque huc protrepens interstitium conspicuo incumbit: requiritur ergo ad compressionem corpus subjacens cui inniti possit vesicula, quod nullibi extat, si quis accuratius rem hanc perpenderit, falsam omninò Fallop. sententiam velit etiam invitus nolique pronuntiabit. Præterea in brutis ventriculum comprimere vesicam omnino à ratione alienum est, quando vesica vesicam arctaret, nec perpetuò ventriculus turget, eamque adeptus est duritiem, ut possit bilis vesiculam comprimere: erit ergò expulsio ipsius bilis, actio naturalis, ipsius vesicæ & vasorum ejus, quam Gal. luculenter probavit suis in lib. de natur. facul. nec alia ulla melior ad hoc probandum & ostendendum datur via. Rursum volens suam roborare sententiam, in pejorè incidit lapsum, uno namq; dato inconveniente plura sequuntur. Arist. test. monio. Cogitur negare triplicem fibrarum facultatem ipsius vesicæ, quod quidem & rationi & auctoritati magnorum virorum antiquorum & neotericorum repugnat, uti videre est apud Gal. l. 5. de usu fac. fere per partium cap. 11. & 3. de natural. facultat. cap. 5. & 11. Nec non Vesal. ejus præceptor ipsam non negavit asserens vesicam triplici fibrarum genere intertextam esse, addunt neoterici (ut vulgo credimus) quod nec unquam somniavit quidem Vesal. aut in sua priori ac vera editione liquer. Præterea innuere videtur, bilem nullibi trahi, ipsius forsan amarorem ac acrimoniam intuitus; Constat ergo, ex ejusdem sententia eam inutilem esse. Acqui necessariam & utilem animanti ipsam existere, & à

Et 1. de nat. fac. fere per partium.
Erasistrati fuit opinio hæc à Gal. damastr. lib. 2. de natur. fac. cap. 2.

2. de nat.
fac. ultimo
& de nat.
hum. com.
i. t. 27.

folliculo innoxie trahi, tanquam illi dicatum cognatum ac familiarem succam, patet in Galeni doctrina sexcentis aliis in locis, præcipue tamen 5. de usu part. c. 10. cum inquit: siquidem cum tot annos quodamque animal superstes sit, in ea tamen cysti, quæ sedem ad jecur habet, videre est bilis flavæ contineri, alias plus, alias minus, quin & mortuis, ipsi ablatas ab hepate vesicas simul cum bile diutissime asseveremus, nil tractu temporis corpora ipsorum patiente: ita ut unicuique quod cognatum ac familiare est sine dolore omnino ac innoxium est, & 3. de naturalib. facult. cap. 9. inquit, tanquam enim stercois hominum est canibus suavissimum, ita jecinoris excrementorum aliud lienis, aliud bilis vesicæ, aliud renibus est jucundum.

De morbo regio.
lib. 1. de di. ur. morb. c. 15.
Lib. 5. de locis affect. c. 7. & 64.
4. aph. at prim. de san. cum secun. c. 13 ubertim.
Cap. 6. l. 10. c. 17.
Com. 62. 4. aph. figur. 2. H. H. fig. 2. bb. fig. 2. ec.
15. 3. tract. 1. c. 3.
c. 4. im. n.

Antecit. c. 3

Omissis pluribus causis externis, internisque à Medicis narratis, ex quibus Regius morbus provenit (nam ex omnibus visceribus quodammodo Arquatam oriri posse testatum reliquit Areteus, qui totum hoc negotium perpulchre absolvit eos tamen quæ ad nostram tractationem spectant ex folliculo eiusque vasis ortum ducentes prosequemur. Et primo tenemus cum Gal. auriginem sæpe contingere obstructis, aut infirmis vasis, quæ ab ipso folliculo exorta ora sua in hepar extendunt, & bilosum humorem interdum attrahere non possunt, hisce verbis suam confirmavit sententiam antecitati l. 5. de part. usu; ubi per invisibilia vasa cystim impleri asseveravit eamque sectatus est Actius, inquam, propter obturationem aut debilitatem venarum quarum omnia ex ipsa ad hepar deferuntur. Affectiones malæ propter quos morbus Regius supervenire solet: sunt tres, scirrhus, inflammatio & obstructio; quæ si accidunt vasculis illis exilibus à folliculo ad jecur, H. vel minori à vesicula ad commune b. b. vel in eodem communi c. c. perdifficile sanari posse liquet, præsertim si scirrhus sit, & exiguum mentum obsederit, eò difficilius. Verum in omni oppilatione (ex Arab. punic. sentent.) in meatu Hepatis ad fel aut in meatu fellis ad intestina, quæ est ex incarnatione, aut poro non speratur sanitas. Et nota talis affectus ostendit cap. subseq. ubi inquit: significabit ipsam assiduatio icteritiæ & assiduatio signorum oppilationis, ac pavitas juramenti administrationis aperitivorum. Insanabile etiam esse, arquam morbi speciem tenemus; quam lapillus in folliculo, aut in vasis concretus peperit. Plerumque siquidem niger concrevit calculus, sed tamen levis & qui aquæ innarat. Origo illi Fernelio teste) è flavia bile, quod proprio conceptaculo diutius coercita, mitum in modum durefcit. Meminit Avic. de alia icteritiæ specie quæ fit cum Colica, & non est ejus causa colica, propterea quod humor vitiosus glutinat faciem meatus; quare cholera non effunditur ad intestina. Denique

nique concludit, quod propter privationem bilioli humoris multiplicatis humiditatibus in intestinis commovent colicam. Nos autem dicimus, fieri posse ut precedat Iliacus dolor, & causa sit ictericia, veluti (si prius tamen turgeat immodicè duodenum, ut in pugillatorio folle. Tunc enim tunica tunicæ adeò annectitur, ut bilis iter præcludatur: quod etiam in hydropse, tympanite contingere posset, ut sensibus ipsis percipitur. Addimus præterea, quod magis consonum erit, obstructionem ex lento humore ad com munem (à nobis appellatum ductum cc.) potius quam ad meatus faciem contingere facilius, siquidem bilis crassior vel adulterata obstruere potest vas, quam lentus humor ex intestini cavo; orificium quamvis intestina lubrico ac lento humore sint iutus delibuta; tamen sic artificiose insertus est hic processus, ut depulsam è vesicula bilem deferat: nihil interim ab illis, neque cremoris, neque flatus, neque demum alterius humoris quippiam admittens, quod non solum tortuosi in intestinum ingressus, sed & duarum membranularum beneficio fit; quæ utrinque ad orificium latus laxè propendent, influentis bilis ponderi cedentes, & ne quid in meatum regurgitare possit iter præpedientes, quod scilicet collectæ ac primum os subeuntes id occludant, quod Vesal. & alijs doctissimis rectè visum est. Præterea cederet hic pituitosus humor suo alexipharmaco (ut ita dicam) bilis scil. ipsa, quod regendi vim habet. Cum hoc vas obstructum est, tunc albidæ cretaceæque dejectiones exeunt Gal. & Ruff. Eph. test. tenemus insuper, bilem expurgari ad intestina: etiam si ex folliculi obstructione proveniat icterus (quod contingere solet jecore tamen affato calidâ intemperie vel judicatorie) & sic per vas illud majus ab hepate AA. ad duodenum. Et hoc modo nara ab excrementis alvi erit fallax, ac secus frequenter se res habet, ut dictum est. Rursus addimus, quod si bilis in jecore exundaret propter obstructionem exitum vasorum, ad vesiculæ corpus in missorum H. parit calidam hepatis ipsius intemperiem adeo ut hac ratione sæpius dicatur auriginem sequi calidam jecoris intemperiem. Non negamus propter calidam jecoris intemperiem fieri aquatum morbum, sed præcipuè hoc contingere in febribus biliolis tenemus. Quamobrem nostra hæc observatio vel iam patefacere videtur magni Senis aphoristicam sententiam, hoc est ictericos non admodum esse ventosos. Nempe qui ictero ex inbecillitate præsertim vexantur morbo, pneumatodis sunt. Qui autem ex jam citata specie vel ex calida jecoris intemperie, nequaquam hæc sententia plures interpretes in varias opiniones distraxit. Concludimus ergo ex his, quod causa regii morbi, vel erit in exilibus vasis à vesicula ad jecur H, vel in ipsa vesicula quando multam recipit bilem, ut nimis intenta, nequeat eam expellere, vel erit obstructio in vesiculæ cer-

Aetius ante cit. loc.

fig. 2. cc.

l. 5. c. 8. l. 5. de ul. part. c. 4. c. 1. prognost. 17. & 20. l. 2. c. 6.

fig. 2. aa.

5. aphor. ult.

fig. 2. HH.

vice

fig. 2. b. b.
fig. 2. c. c.

vice b. b. vel in eo, quod ab hepate procedit, a. a. vel in communi c. c. quod si obstructio fuerit in vasis ex incarnatione, poro, lapillo, aut exquirit scirrho, nullo pacto conlanscit. Datur etiam morbus Regius, in quo alvi excrementa flava bile videntur admodum colorata, sic & urina, quod provenire potest (omissa nunc jecoris causa) atque lienis crisis, & si vitio totius corporis fiat, (aut externo beneficio) vel obstructis tenuioribus vasis à folliculi corpore ad jecur H. vel ab eodem ad commune b. b. tunc enim expurgatum ab eo vase quod ab hepate ad duodenum, ut dictum est, procedit. Notas harum affectionum nunc sublimioribus ingenii benigno animo perpendendas relinquimus. Hæc obiter.

Vera ac nova vasorum & chistis fellis observatio, secundum sensum, & ad veram Galeni mentem eorundemq; administrandi Anatomen ratio. Aliusq; novus usus post alium traditur.

Typus & characterum index panditur.

CAPUT QUINTUM.

Situs.

a. si 1. b. c.
b. fig. 2. b. b.
c. c.

a. de forma.

c. fig. 2. m.

Cuncta quæ Anatomici & præsertim Vesalius de vesica fellea perfectè exacteque scripserunt, brevitati studens consulto omisit; verum quæ ipse observavi ab eis nullibi tractata omittaque, ea tamen adjeci: primò consideravi situm vesiculæ bilis in vivente pariter & demortuo corpore scil. quod fundus eius inferiora, cervix verò superiora respiciat. Ita ut rectum iter sit à vesicula ad duodenum ut apud Vesal. & Valverd. a delineatū apparet; nec ut par est, recta bilis fertur à vesicula ad duodenum; verum b. semicircularem ferè ac obliquam præ se fert figuram meatus à vesicula bilis ad duodenum, hoc cuius experiri licebit, si hepar ad suum naturalem situm subsidere permittit. Secundo formam vesiculæ malè depictam ac perplexè seu diminutè descriptam ab Anatomicis sensus ipse clarè demonstrat; siquidem ut incipiam à Magno Vesalio, qui rem hanc multò accuratius, & prolixius, quàm cæteri descripsit, tribuit ipsi vesiculæ formam oblongam, rotundamque sensim ad ipsius fundi usque apicem longioris cuiusdam pyri modo delatescente: subdit deinde; quo enim cava jecoris sede, ubi portæ caudex educitur, ipsiusq; vesiculæ cervix consistit, hæc anirorsum magis fertur, & illa sensim magis ac magis senæ folliculi instar ampliat. Atque cavitatem existentem ibi incipit meatus in nostra figura c. depictus & m. notatus cuncti Anatomici omiserunt. Ita ut non pyri, sed cucumeris vel saltem pyri illius latum ac orbiculatum globosumq; conum haben-

habentis figuram repræsentet. Verum nec Vesalij, nec Valverdi, pictura
 calemptræ se fert imaginem: patet hoc tum si bilem versus orificium im-
 pellas; tum etiam si secundum longitudinem vesiculam aperias. Tertio ^{3. de porib;}
 miror equidem, cur ap. Vesal. & Valv. apparent meatus excipiendæ bi-
 lis parati, primo in duos ramos discissi, quorum sursum unus processus,
 deorsum alter porrigitur; rursus qui deorsum (quia de eo, qui sursum nō
 meminimus,) primò in quatuor propagines, deinde in quatuordecim
 furculos terminatur. Secus atque ipse benè scripserat ad veram Galeni
 mentem accedens, quod ii furculi in alios rursus tantisper digeruntur,
 donec innumeram ramorum constituent seriem. Atqui hi furculi ii sunt,
 quorum ope bilis in vesiculam defertur, hæc celeberrimus scripsit Vesa-
 lius satis luculenter, ut ad verum prope accesserit. At tum quia Galeni lo-
 cum non vidit, nec ramorum seriem in vesicæ corpus immittam, ob corū
 tenuitatem, omninò persecutus est; hac ratione forsan tenuissima vasa
 hæc omisit, nec depingi curavit, quemadmodum in nostra figura d. ap- ^{d. fig. 2.}
 parent HH, notati; ibique locavimus hos characteres, ut quivimus: sed ^{HH.}
 interdum tum mentem accommoda excusatione & laude dignū potius ^{Vesalii ex-}
 censerem mirum Vesalium; quandoquidem exigua & vix conspicua va- ^{cusatio,}
 sa reperit, quamvis ad vesiculam usque non persecutus ea fuerit, veluti
 & in octavo pari nervorum cerebri, & si ante citatum Galeni locum per-
 legisset, nostram sententiam forsan sectatus fuisset. Quartò lapsos fuisse
 omnes Anatomicos in poris describendis, est tam clarum, quam quod
 clarissimum: siquidem perpetuò à nobis & in humanis corporibus & in
 simiis observatum est, quod meatus, qui à jecore procedit ad duodenum,
 vel si mavis ad divaricationē est amplius ac latus. Ita ut facile quodq; spe-
 cillum admittat, qui vero à vesica ad divaricationem tendit, artissimum
 tenuissimumque, ita ut specillum tenuissimum non admittat, præcipuè
 tamen ubi membranulæ e. bilis regressum impediētes extant, quod si ^{e. fi. 1. 2. b. b.}
 cui experiri placuerit, Anatomen hanc, tali pacto aggrediunda erit. Pri- ^{admini-}
 mò vasa ambo (& quod à jecore, & vesica procedit) ut conspicua sint de- ^{strahira-}
 nudare (si prius bilis egressum per hepatis compressionem ante expertus ^{tio.}
 fueris) oportet, ad ipsorum exortum usque, & præcipuè illius quod à ve-
 sica. Deinde vesica secundum ejus longitudinem adaperienda immisso
 postea specillo à duodeni perforamine communem meatū id trajicimus,
 in exiguum meatum tendentem ad vesiculam & ubi ad primum impe-
 dimentum f. ventum fuerit, si violenter specillum impellas, præterito eo, ^{f. fig. 1. b. b.}
 aliud tibi occurrit majus, & adfrangentur seu perforandū difficilium. Ita
 ut hoc sæpius ullo pacto pervadere potuissem, & tenui quoq; specillo, &
 quavis obliqua figura munito: novum tandem magna vi foramen per-
 feci,

feci, tum vesiculam, tum etiam vasa dirumpendo, hoc a. feci, ut verum fatear, quo aliis ostenderem, ne cuncta quæ ab aliis scripta sunt, fuisse assecutum. Hæc igitur ratione optarem, ut à solerti & exercitato Anatomico res hæc perficeretur, qui omnia promptitudine ac dexteritate manus ageret; siquidem vasa hæc tenuissima sunt, & facillimè dilaniari ac dirumpi à vi durioris specilli possunt, omnia siquidem agit injustus impulsus, Hipp. teste; Ita ut si pergas, secur etiam perforabis, nedum vesiculam. Ideoque vesiculam ad apertam prius injunximus, quo per ipsam *αυτοψίαν* verum assequamur, nec scilicet nos ipsos seduceremus, ut mihi contigit, cum vidissem (vitamen) specillum in cavam vesiculæ ingressum, conjiciebam à tuo vero meatu pertransisse, atque discessa vesica novum sibi excavasse ac perfecisse iter, clarissime inspexi, exposuit hoc opus satis industrium ac doctum artificem, alter si ineprus erit, temerè cuncta obtrectabit, ac perpetrabit, & facillè hallucinabitur, videmus siquidem, quod hæc administratio insudavit eximium Vesalium, uti ipse more magni viri fatetur, c. 8. l. 5. & c. 19. & alibi cum inquit, equidem ut semel dicam, quid mihi inter secandum contingere soleat, verè affirmare possum, quod in universo corpore neque molestior neque difficilior mihi que gravior sectio sit, quam dum inferior omenti membrana & cava jecoris regio, organaq; contermina nobis sunt aggredienda, maximè verò in homine aut animali quopiam præpingui, adeò sanè, ut quemvis artificem, licet industrium facile hic hallucinari existimem, atq; hoc ideo dico, quod certi nihil, sed id duntaxat, quod mihi videtur asserere statuerim. Hæcenus Ves. Inspiciant nunc quæso Anatomici, quàm difficilis sit hæc administrandi ratio, ita ut non nisi longa observatione ad amissim adipisci possit, quemadmodum à nobis sæpissimè observatum est, cum adesset excellens, præstantissimus atque doctissimus Ioannes Antonius Pisanus, dignissimus Regius Archiater, cuius ope ne dum Anatomes ipsa verum & medicina omnis in hoc Parthenopæo Gymnasio sustentatur, ac præcellit, ut verè *ιατρονότατος* sit.

Totum hoc verum reperies in simiis ad unguem veluti in humanis corporibus nitigitur mirum sit, si Fallopiam hallucinari hæc in re videamus, verum quicquid ipse de hæc re scripsit à Vesalio suo præceptore sumtum inventum & exordium claret. Etenim in sine præcitati capitis asserit Vesalius, quod non comperit homines, qui bilis vesiculâ carerent, veluti enarravit Arist. & post hunc cum aliis permultis Plinius; quamq; (subdit) facillè fieri posse arbitret, ut ex jecore ad intestina meatus aliquis bilem deferat, ita ut in vesiculam quampiam prius non colligatur, & haud mediocriter inter dissecandum mirari solitus sum, quamobrem bilis re-

Nota.

& o ductu ex jecore ad intestina non pessatur, ex his liquet, quomodo no-
 vum, ut ipse refert Fallopius reperit usum, veluti alibi fecit, de ossibus
 coxendicis, Ilii, pubis, & de octavo pari nervorum, aliisque in rebus, quæ
 Vesalius ante eum novit, scripsit, vel saltem tetigit. Concludimus ergo,
 providè à naturâ factum esse vas amplum (uti probavimus ab hepate)
 quo biliosa adulterata mixta & crassa expurgarentur: Præterea crasse
 Fallopium ex Vesalii picturâ censemus, quæ si falsa non fuisset, aliquem
 excusationis locum ibi relinqueretur. Etenim liquet apud omnes cum
 medicos, tum etiam Philosophos, quod pars, quæ humorem recipere apta
 nata est, ea facillime recipit, quæ meatus seu pori amplitudinem sortita
 fuerit. Præsertim si humorem hunc à facultate naturali non traxerit (ut
 malè sentit Fallop. de vesicula bilis) quæ si meatum latum ad duodenum,
 ut à Vesalio pictum apparet, obtinisset, utique regressus egressusque
 daretur: verum ipsa Autopsia contrarium nobis indicat, meatum videli-
 cet à vesiculâ ad divaricationem angustissimum, & qui ab hepate am-
 plissimum; Constat ergò ex his, quod magis concors est, & conveniat
 cum naturâ rei, ut bilis ipsa ad jecur regurgitaret, ob meatus amplitudi-
 nem, quam vesicula non admitteret, ob pori angustiam: frustramur
 igitur à Fallopii usu asserentis ne bilis regurgitaret ad hepar, si vera sunt,
 quæ ipse tradidit, scil. cum tum & Chilo duodenum intestinum, quod
 secus esse cum Gal. tenemus, 3. de facult. nat. 13. scil. quod tempore di-
 stributionis non adeò turgit duodenum, eo quod Chylus tenuia intesti-
 na cuncta, ne dum duodenum à piloro egressus replet, nec adeò perpetuò
 tument, ut tunica tunicam artaret, siquidem cum adeò distenduntur,
 & ad tantam excreverunt molem, ut hæc actio perfici possit, valdè do-
 lent, idque quotidie contingeret. Rationi namque consonum erit ad ta-
 lem fori obstructionem requiri maximam ac immodicam intestini duo-
 deni distensionem veluti in pugillatorio felle comprobatur; tenemus
 igitur cum magno Vesalio, ideò ibi duas membranulas inesse, ne vas
 à Chylo occluderetur. Addimus præterea, quod bilis adulterata admix-
 taque perpetuò expurgatur, quæ aliquatenus pituitam detergeret, &
 naturam aliquantisper proritabit. Interdum vesicula sincera bili
 replebitur, quæ rursus stimolata eandem bilem ad intestina synceram
 deponit; hoc autem si quis peregrina mente contemplantur, summum
 reperiet usum, siquidem quo suas natura functiones tempore obire possit,
 ut scilicet cibum cremorem confectum non ocissimè (ut nonnulli opi-
 nantur) per gracilia intestina deduceretur, tunc pauca & permixta bili
 abutitur natura; tandem intestina irritans & mordens ad feces excer-
 uendas invitat ac stimulat bilis ipsa sincera. Hæc insuper pituitam quæ

Nota, ubi
 mutatus
 sit Fallop.
 vide Vesal.
 l. 1. c. 4. &
 l. 4. c. 6.

vide Concil.
 diff. 19. &
 Fern. l. 6. de
 fruct. & hu-
 mor. c. 9.

Alius usus.

in gracilibus illis ductibus ex intestinorum munere coacervatur plurima, incidit, detergit, atque expurgat, denique & ipsa quoque una cum excrementis nullam (cum lege naturæ omnia in homine dispensantur) noxam, sed uti liquet, summum usum præstans è corpore tandem propellitur. Veram indicat ostentatque nostram sententiam positus crassorum intestinorum, ubi feces locantur; rationi siquidem consonum erat, refrangi, obtundi ac remitti vim synceræ bilis in longo itinere, dum tot gracilium intestinorum ductus pervadit, spatium ferè 20 pedum, præcipuè tamen ex admixtione pituitæ, quæ plurima ibidem coacervatur, idque Galeni auth. in morbis liquet, siquidem sumta indicatione à positu, ut ipse retulit, & secundo art. cur. ad Glauco. & 4. meth. ultimo & alibi sæpissime, tantum videlicet adventitii roboris adungere oportet præsidium quantum in transitu amittitur, ut quod relinquatur æquale remaneat ei, quod tactu juvent. Ita ut medicamentum, sive sit ex his, quæ comeduntur aut bibuntur, non præsens est ejus vis consideranda sed qualem obtinebit, quando ad membrum affectum pervenerit, scimus, affectus crassorum intestinorum hac ratione per injectiones, quæ per sedem fiunt curari; actio siquidem sit per contactum, si incidit, expurgat, detergitque bilis pituitam, medicamenti vicem gerit ac verè ea pro medicamento abutitur ipsa natura, quod si verum extat, verus erit & usus à nobis excogitatus: Rursus nemo est, qui ambigat, quod major actio requiritur ad proritandam naturam pro expellendis durioribus eminus excrementis, quam pro deducendo quo minus, confecto cremore; Hac ratione majori & validiori egebat instrumento ipsa natura veluti syncera bilis est, minori vero & imbecilliori ad cremorem, ideo permixta adulterataque, paucam, & sæpè obtusa aliquatenus fortasse ejus acrimonia ob admixtum, quem habet pituitosum humorem: Attamen loquimur nunc de iis, qui in opt. sanitate degunt, quoniam in ægotantium corporibus plura dici & addi possunt, quam provinciam doctiores subeant. Præterea nec expedierat eadè biliosa crassa ocluso meatu statim ad vesicam remeare; hac ratione impervium horum regressum, pervium vero ad tenuium egressum fabricavit; difficilius conjectandum est, crassum ac lentum humorem à vesica tanquam à stagno expurgari, contra facilius à medio ductu tanquam à canali, etenim si aliquod crassum hæreat, rapitur à vitenioris humidiorisque substantiæ, fluentis in ipso canali: quod secus esset in ipsa vesica. Vasorum nexio ac ductus perplexitas seu obliqua infectio à nobis ante alios observata quibusvis etiam experiri est, & ita nostram simul ac Galeni sententiam veriore prædicabunt. Plura serio seticemus, forsitan alias tradenda, tum de regio morbo, tum etiam de bili

Vide lib. 5.
de usu part.
6. 4.

ad duodenum. Meatum à vesicula ad ventriculum adhuc non reperi,
& cur in eo non expurgatur bilis ad detergendam plurimam pituitam,
ostendit Gal. Verum bifidum commune (à nobis) sæpè inveni in ecphy-
sio intestini implantatum; quod erga hoc sentio, (pulchrum enim adhuc
latet à nobis observatum) fusius alias narrabo, ubi de caruncularū etiam
in vesicæ ductu obortarum agemus.

Verfa tabula duas reperies tabellas, quarum prior vesiculæ bilis
præferens figuram ad amissim, ut à Vesalio & Valverda depingitur, at
quia pluribus verissimo sensui repugnat, quod multis & præcipuè Fallo-
pio errandi ansam præbuit; hac ratione posteriorem à nobis delinea-
tam, uti sensus indicat, & ut res se habet, invenies, idque characterum
tum ex Vesalii, tum ex iis, quæ ex nostrâ sententia adjecimus, index de-
clarat, & clarè demonstrat, quod partim addendo, partim iterum in-
novando prosequuti fuimus.

Duæ figuræ in hac pagina depictæ, altera delineationem ipsius
bilis vesiculæ de mente Vesal. & Valverd. pandit. Altera vero ejusdem
vesiculæ bilis exhibet veram effigiem ex nostra sententia situm ac figu-
ram secundum veritatem sensus patefacit.

Differt autem hæc nostra delineatio à Vesalio figura primo à situ,
siquidem perpetuo observatum est fundum Vesiculæ inferiora respicere,
cervicem vero superiora, ita ut figuram ac ductum obliquum præ se ferat
meatus à vesica ad duodenum, non rectum, ut falsò ap. Vesal. & Valv.
depictura extat. Secundo, quod floccipendendum non est, sed potius ma-
gna indiget speculatione, pictum apparet ap. Vesalium meatum à jecore
ad duodenum, arctum ac parvum ubi autem notatum est; à vesica verò
ad duodenum, ubi b. designatur, delineatio præ se fert ampliorem mea-
tum, quod falsissimum esse sensus ipse perpetuo nobis luce clarius osten-
dit, siquidem cuivis etiam rudi & tyrunculo in re anatomica, videre est
meatum à vesica ad duodenum vel si mavis ad divaricationem arctissi-
mum, & qui ab hepate procedit ad eundem locum latissimum; ita ut his
specillum facile admittat, ille vero vix atque ne vix quidem, nisi vivas ab
imprudenti anatomico dirumpatur ac perforetur: & præcipuè ubi in
nostra figura b. b. designatur. Quo in loco impedimentum sæpe bifidum,
raro unicum, sed perpetuo sic à nobis primò observatum est, ita ut
præexiguas & tenues membranulas in esse arbitratus sim, & hoc falsum
Fallopium dogma necessario reddit, eo quod bilis nunquam poterit regur-
gitare, obstructo meatu duodeni ad vesicam, sed potius remearet ad
hepar.

V. Bilis vesiculam utraque figurâ designat.

X.X. Meatus bilis vesiculæ per jecoris corpus exporrecti inter portas
venæ & cavæ item venæ ramos.

Y. Venæ portæ propago in jecoris substantiam diffusa.

Z. Venæ cavæ propago in jecoris substantiam digesta. Volui enim
hic exprimere vasorum in jecoris substantiam situm, qui scilicet portæ venæ
rami propaginibus cavæ subjiciatur, & quoniam pacto in horum medio
bilis vesiculæ meatus excurrant.

a. Concurfus meatum bilis vesiculæ, qui in jecoris corpus digerun-
tur duplici autem in nostra designatus.

b.b. Vesiculæ bilis cervix, cui meatus ex jecore ductus & autem notatus
inferitur, communisque per Vesalium efficitur: Verum apud nos com-
munis meatus erit autem divaricatione vasorum ad duodenum c.c. no-
tatus, quod magis convenit cum naturâ rei b.b. vero notat etiam impe-
dimentum à nobis observatum, & cervicem.

c.c. Bilis vesiculæ meatus in duodenum intestinum insertus.

S. Duodenum indicat intestinum quod humiliori sede apertum fluxi-
mus ne meatus ipsius c. notati insertio lateret.

e. Arterix in jecoris cavum & bilis vesiculam digestæ.

f. Nervulus jecoris & bilis vesiculæ communis & à sexti partis nervo-
rum cerebri propagine depromptus.

g. Tenuis portæ venæ propagines in bilis vesiculam excurrentes.

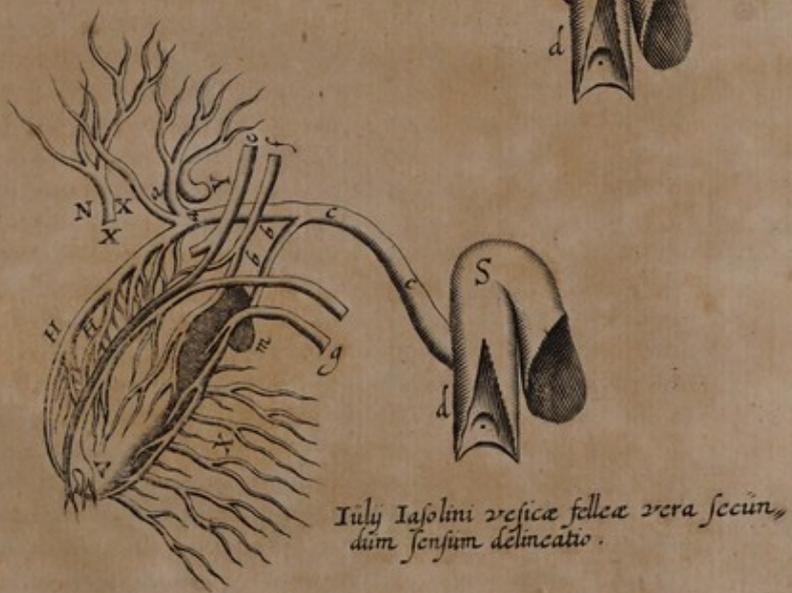
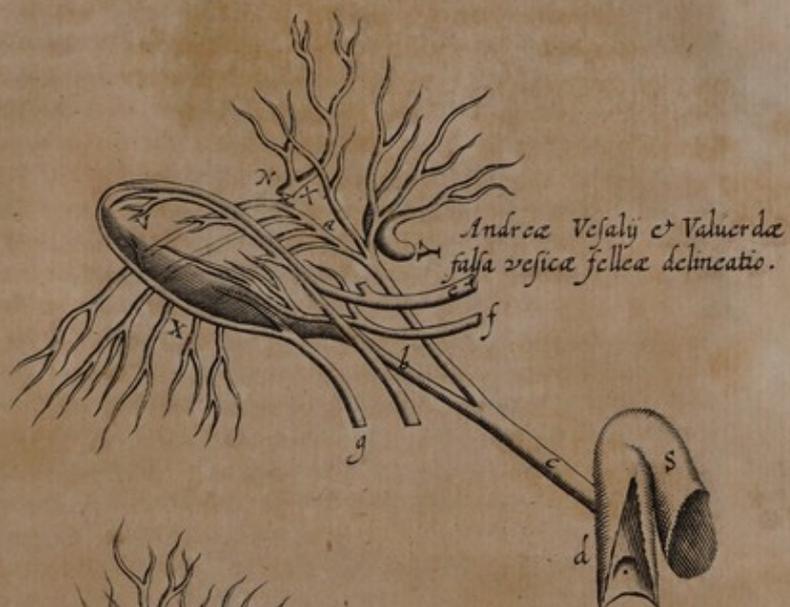
HH. Vasa tenuissima & vix conspicua in corpus vesicæ deferentia bi-
lem, ex Gal. sententia, s. de usu part. c. 6. & lib. 2. de nat. fac. c. 2.

m. Sinus juxta orificium vesicæ, bilis à nemine hucusque observatus
præostensusque.

*Probatur ante citatus usus ex actionibus sensu, ratione, &
Auctoritate, verum primo cuncta fere dubitanda, & quæ objici possent
in medium afferuntur solvunturque & enodantur locaque Galeni conciliantur ac re-
solvuntur versus, vesicula bilis usus detegit ut plurimū ad hanc rem
spectantia adduntur.*

CAP. VI.

NE quis junior ex his, quæ diximus dubitandi occasionem su-
mat, cuncta quæ objici possent, brevi sermone complectar.
Et primo dubitabit aliquis utrum egerendi actio sive mu-
nus à naturali tantum facultate proveniat, vel ab animali.
Secundarum bilis quotidie expurgatur à vesicula, vel diu ea retineatur.
Tertio an bilis sit, quæ pituitam ipsam detergit, & naturam prorit ad
expel-

expellam
mores m
diura v
taur, q
mores i
alvus de
in verti
statum h
monior
tim vol
tis defun
incomp
tempel
Excitant
egeren
rum in
hontare
natural
hite ven
sancti v
ad sedet
partes re
pleat. I
cretio f
dubita
usu po
ea chist
tis natu
ina com
videtur
didit.
non de
asserit.
fos vel p
dicimur
rum ge
sidera s
stendit
magna

expellendas feces, hæc enim expurgatur à facultate naturali, ut apud omnes medicos & philosophos liquet. Rursus eadem nunquam movebitur à voluntate, cum non sit agens à proposito, seu ab electione, dubitatur, quomodo tam hi, qui lenem habent alvum, quam qui duram, omnes tamen præfinitum tempus egerendi obtinent, siquidem nonnullis alvus deicitur celerius, aliis tardius, noctu quibusdã & aliis inter diu, alio tertîa quoque die, & sunt quibus non nisi sexta vel octava, veruntamen statum hi habent tempus egerendi. Quoad primum renensu excrementorum exitum partim naturalem à vi expultrice intestinorum, & partim voluntarium existere, à tertiis instrumentis excernendis excrementis destinatis quæ genere duplici sunt, Gal. teste. Alia enim effluvium in tempestivum ipsorum cohibent, alia vero tempestivum incitant, in tempestivè quidem effluere masculi sedem constituentes non sinunt. Excitant autem in tempore muscoli omnes epigastrii, constat ergo ex his egerendi actionem, & à naturali facultate à vi inquam expultrice ipsorum intestinorum proritata ab ipsa bile provenire, nec non & ab ipsa voluntate, ut probatum est: Attamen voluntatis imperio videntur parere naturales facultates Gal. teste 3. de simt. caus. cap. 2. cum inquit; ita solet evenire nonnullis, quibus non licet ventris onera deponere, quia versantur vel in foro, vel in alio loco vel negotio, ut humor quispiam acer ad sedem usque descendat, ibique violenter retentus, rursus ad supernas partes referatur, atque tum ut ventriculum rodet, & caput vaporibus impleat. Hæc ideo adjecimus, ne quis putet ex his, quæ diximus, quod excretio fiat proritata ipsa natura ab ipsa bilitantur modo. In quo secundo dubitavimus, videtur quædam temperantia in Gal. dictis, siquidem 5. de usu post. c. 10. videtur asserere diu innoxie sine dolore asservari bilem in ea chisti, quæ ad jecur sedem habet, reddens ratione, quod his instrumentis natura sensum acuriosum non adhibuit, utque nihil unquam negotii à comprehensis in sese excrementis erant habitura, idque confirmat videtur l. 3. de natur. facult. c. 12. ubi eam nervorum expertem esse tradidit. Atqui oppositum scriptum reliquit leod. 3. de nat. facult. c. 5. nec non & 5. de us. part. c. 8. 9. & 11. & demum 3. de facult. natur. c. 12. ubi asserit, quod vesicæ tunc deponunt id, quod attraxerunt, tunc tensio, morsus vel pondus eas ad expulsionem proritat. Pro conciliandis v. Gal. locis dicimus, quod cum Gal. l. 5. de usu part. c. 9. tractasset de triplici nervorum genere, ac tertium nervorum genus visceribus insitum intimè considerasset (ita ut velit nolit iustam naturam cum Hipp. pronuntiasse) ostendit in sequenti capite uniuscujusque instrumenti sensum ac dicens magnum cum sit hepar, minimum habet nervum; tradit denique natu-

Voluntatis imperio interdum naturalis facultas subijci v. 13. de us. part. c. 5. in fine & 5. cap. 5 l.

Gal. cōtradict.

ram tribuisse partibus substantiam corporis affinem, qualitati ipsius humoris, ita ut substantia corporis ipsius vesicæ sit affinis qualitati ipsius bilis, quemadmodum & quæ otium recipit utinarum. Atamen si bilis cum lotio in majori vesica profluant, statim excernatur oportet, aliter noxam inferet, quia ejus corpus (ut diximus) urinarum duntaxat & non bilis qualitati est affinis; hac ratione subdit Gal. in fine cap. quæ cum ante natura prospiceret, ut sensu prædita esset majore plures & eos quidem majores nervos ipsi tribuit. Ergo utraque habet nervos, sed minimos vesica, quæ continet bilem, majores vero quæ continet lotium. Quod autem dicat, innoxie trahat & sine dolore, id quod cognatum & familiare est suum excrementum ipsam bilem liquido constat, usque ad quandam terminum, donec scilicet tensione, vel pondere vesica ipsa comprimatur, aut diutius in viventi animali detentu acrior evadat, veluti aliqua, quæ retineatur, ut chylus, lotium, fœtus, & his similia, quod in mortuis asservari diutius poterit, propter aliam rationem. Vbi vero nervorum expertem eam esse tradit Gal. dicimus falsam fuisse traductionem Leonicensi & aliorum, siquidem vera Galeni lectio ita se habet, ὡδ ἦλοι ὅτι νεύρον ἦκησα μετέχει, verum dictio ἦκησα hoc in loco significat minimum, ac si diceret, quo manifestum est, quod minimum habet nervorum seu minimos habet nervos, veluti etiam alibi sæpissime & non significat ἀδυναμία, hoc est minimè sive nullo modo, ut male traductores verterunt. Quod vero quotidie bilis ipsa expurgatur, clarissima est Galeni sententia, inquiens, siquidem quod bilem ad se trahat, ea quæ jecinori subest vesica, supra est monstratum, quod autem & in ventrem quotidie ejiciat, id quidem evidenter cernitur. Et alibi, si enim demonstratum est, convenientem eam succum trahere, ita ut sæpe cernatur plena, alibi plenissima, 3. de nat. fac. c. 5. quod notandum erit, probatur enim vis retentrix, eundemque hunc succum non multo interposito spatio excernere, ergo non diu retinet bilem. Interdum proferre non desinam aliud, quod sentio ex Galeni sententia decerptum, cui ratio adstipulatur, scilicet quod bilis vesicula toties bilem ad se trahit, quoties chyli fit sanguificatio, quod quotidie bis ferè contingit, totidem in naturali die implebitur & vacuabitur, urinos censemus: Et si sciam multis paradoxum hoc videri. Quæso tamen eos, ut attentius has Galeni sententias perlegant, ex quibus veritas hæc elucescit, qui sic testatum reliquit, 5. de usu part. c. 6. Nam paucissimum quidem est melancholicum excrementum, copiosius autem biliosum, porro utroque aquosum multo cumulatus, & ne quis topicè arguendo objiciat, parvum ejus esse receptaculum, subdit, cæterum quæ hepatis subjacet, vesicam, & si tenuitate ac copiâ medium succum traherem

Thomæ Linacri Leonicensi & Silvii error Gal. locus restituitur. 1. prognost. ult. & 3. de ratione vic. ac 60. & 4. ejusd. 50. & 95 & co. ult. & 3. de art. 3. de nat. fac. c. 5. & 17.

gaur...
gantibus
henti...
cum co...
jus esse...
cum ve...
conting...
implete...
tus, al...
corporib...
est hic in...
ter parti...
rim eam...
impleta...
bis ergo...
excrem...
accuon...
quorum...
heduere...
g. i. cibo...
interna...
ta in...
colame...
cui. Ca...
luniffima...
te Galen...
prius p...
ficiendu...
affectio...
evidente...
quædam...
possim...
vetri &...
singula...
viori al...
infesta...
bet, ut q...
Sec...
superius...
in ventr...

Auram, attamen parvam fecit quod positionem aliis omnibus hepar pur-
 gantibus instrumentis commodiorem numerumque orificiorum tra-
 hentium haberent majorem. Rursus in subsequenti capite 5. Verum
 cum copiosius multò serosum excrementum, quando biliosum esset, ma-
 jus esse ipsius receptaculum, par fuit. Si igitur copia medium trahit suc-
 cum vesicula, trahit equidem cum sit ipsa sanguificatio, quod sibi in die
 contingat, ut dictum est, totidem erit expurgatio sanguinis, vesicæque
 impletio & evacuatio. Ideoque excrementa colorata videntur, sin mi-
 nus, alba appaterent, nec mirum sit, si tantam bilis copiam ad generari in
 corporib. humanis quotidie prolati fuerimus. Copia quidem medius
 est hic succus, ut post aquosum sit, quamvis ille multo cumulatius: præ-
 ter portionem selectam magis quam cum sanguine fertur. Non negaverim
 tamen, excerni posse aliquam bilem absque quod omnimode vesica
 impleta esset: ob acrimoniam vel alia de causa, alias adducenda inquit,
 bis ergo singulis diebus cunctis natura proritabitur ad pellenda ventris
 excrementa, verum hoc esse fateamur in illis corporibus quorum sensum
 acutiorem intestina obtinuerint, validaque fuerit expultrix vis. Contra,
 quorum intestina pituitæ maximâ copiâ scitent, hebetemque sensum
 habuerint, & robur expultrix debilis fuerit, in his pituitam bilis deter-
 git, eibique recrementum è supernis intestinis vellicans ac mordens ad
 inferna propellit, & lucrum animantibus accedit, cum alium (ibi dete-
 ta in cavo intestinorum) eximium usum præstabit. Vendicans ac in-
 eolumen à coli dolore hominem reddens uti etiam Arabum principi pla-
 cuit. Cistis præterea & vasorum ejus usum inuenimus, si prius abso-
 lutissimam tum vesiculae, tum intestinorum adipem habebimus. referen-
 te Galeno fieri non posset, ut quis particulæ cujusvis usum inveniat, nisi
 prius perspectissimam habeat totius instrumenti actionem. Præterea
 sciendum erit in omnibus instrumentis tum opera naturalia, tum etiam
 affectiones morbi que singuli ad portionem fieri videtur, quædam adeo
 evidenter & clarè, ut nullam demonstrationem eorum ullum desideret,
 quædam magis obscurè, sed ita tamen, ut eos, qui attentis sunt, latere non
 possint, ventris motus manifestus est, nec non & naturalia opera ipsius
 uteri & ejus vesicæ, quæ lotium recipit, siquidem Gal. teste excrementa
 singula, si moram in corpore diutius trahant, putrescunt, alia spatio bre-
 viori alia longiori. Itaque acria & mordacia atque iis, qui ea continent,
 infesta redduntur, at non in ea vesica, quæ jecinori subest, similiter se ha-
 bet, ut quæ nervorum minimum habet.

Vfus inve-
niendi ra-
tio.

l. 5. de usu
part. c. 3.
l. 5. de usu
part. c. 3.

3. de nat.
fac. c. 12.

Gal. vera in
terpretatio

Secundò notandum est, quod Galeni verba referuntur ad ea quæ
 superius dixerat, scil. quod opera naturalia, affectusque evidenter fiunt
 in ventre, utero, & vesicâ, quæ lotium recipit. At non in ea vesica, quæ
 jeci-

fecinori subest, scil. similiter se habet, sed magis obscurè, ita tamen, ut eos, qui attenti sunt, latere non possit, quod & sequentia verba etiam clarè demonstrant & præsertim, ubi asserit in fine capitis in ventriculo, utero, intestinis & vesicâ quæ lotium recipit, luculenter apparere, vel reasio, vel morbus, vel pondus, quod instrumenta ad expulsionem protrahat, non magno negotio id in bilis vesicâ intelligas.

Postquam hæc absolvimus, restat, ut videamus quo temporis spatio recipit bilem vesicula, eandemque excernit. Claret autem hoc, si consideremus ipsius sanguinis generationem, sumpto exemplo de vini confectione. Etenim quod tenue est, in eo ad spumam accedens bili assimilatur ex Galeno. Requiritur ergò tempus ad hanc obeundam actionem, ut scil. primò fiat ipse sanguis, & ea est naturæ intentio major, cum sit aliis priori natura; expurgatur deinde hepar à quatuor instrumentis, bilis vesicula, duobus renibus, & liene. Quantum verò spatium tale simul tempore contineat, inquit Conciliator, & non sine forti ratione definire nò possù, cù termini naturales non percipientur præcisi, neq; etiam tempus præscriptum reperitur, quo chylus in hepar ductus in humores convertatur, sicuti 13. cap. de velocitate & tarditate descensus cibi de stomacho tempus notatur, quo ventris perficitur digestio, sub quadâ indeterminatone tamè ceu 12. horis usq; ad 22. differ. 120. Sed cum hepar materiam suscipiat ad informationem quam venter habiliorem fortasse, calor, hepatis magis conversivus breviori tempore in chylum suum imprimet effectum in humorem ipsum reducens puta omnibus purificatis in communi temporis spatio, quod septem sit horarum æquinocetialium, & in una dicatur horarum media vel tertia, quod quatuor generentur humores, in quatuor instantibus eiusdem. Dicimus ergo nos, quod nò omnes humores unico instanti generentur quocunque temperato corpore, sed in instanti per se quilibet quod sapere videtur. 2. naturalium ultim. & 4. de usu part. id quod nec Fernelius negasset. Patet ergo quotidie vesiculum bile impleri, & quotidie evacuari, & naturam protrahere ad expellendas feces, invitatur siquidem ipsam naturam, ac propellit excrementa ab imo intestino in aliud, donec ad rectum sit deventum: & tunc ipsa excrementis admista excernitur, sed non cogit: addit ergo robur intestinis tenuioribus, quod bilis non adeo acris circumfluit mordens ipsa & ad execrationem excitans. Recipitur interdum sincera actiorque ipsa bilis in cistim, velut in cysternulam quandâ, plurimâ collecta copiâ, quo in finem ventrem Crassorum scil. intestinorum protraheret ad feces excernendas, si namque porum tantummodo fecisset ipsa natura. utiq; pauca ab eo bilis expurgaretur, quæ superata à pituitæ copia nulla actio ab eo perveniret, nec medicamenti vicem, uti Galeno placuit, gereret; fuit ergò

2. de nat. fac. c. ult.

fecus diff.

Tempus generationis 4. humorum & eorundem separationis.

vide lib. 6. de frat. hum. c. 3. & 4.

Quæ non porum, sed vesicula facta fuit. Vesiculæ bilis verus usus.

Et ad execrationem excitans. Recipitur interdum sincera actiorque ipsa bilis in cistim, velut in cysternulam quandâ, plurimâ collecta copiâ, quo in finem ventrem Crassorum scil. intestinorum protraheret ad feces excernendas, si namque porum tantummodo fecisset ipsa natura. utiq; pauca ab eo bilis expurgaretur, quæ superata à pituitæ copia nulla actio ab eo perveniret, nec medicamenti vicem, uti Galeno placuit, gereret; fuit ergò

ergo cōstructa chilis, ut Athroos sive confertim ea bilis quātiā ad in-
 stina demandaretur, quæ possit una pituitam abstergere, naturamq; pro-
 ritare tamen non adeò exhaustus remanet folliculus, ut morbum pariat,
 scil. dissent. chole. Etsi non duodenum solum sed reliqua intestina om-
 nia lento quodam & lubrico humore interna sede imbuantur, atque
 ut Razes dicebat, fistilium vasorum more invitrentur, instarenturve
 Nonnulli hanc nostrā sententiā (rudi tamē Minervā) sectati sunt, sic refe-
 rente Vesalio. Alius sub jecoris cavo colon deduci contendit, ut & ex bi-
 lis vesicula in illud resudans bilis incitando excrementorum egerendi
 vim feliciorē reddat. Concludimus ergo, solventes tertiā dubita-
 tionem, quod quamvis non agat à proposito, determinatè tamen ferè
 agit, multitudine vel morfu molestata, quod tempore fit, veluti uteris
 scetum in nono mense, & menstruæ purgationes, quæ statuto etiā tem-
 pore, aliaque plura fiunt à naturali facultate, haut secus conjectandum
 erit de vesicula, verum causæ tarditatis vel celeritatis dejectionum plu-
 res sunt à Galeno eumeratæ, præter quam diximus ex bile lib. de sympt.
 causis 3. c. 2. At excretio solitum tempus prævenit vel quia ventriculus
 ob nullum cibum assumptum gravatur, vel pingitur vellicaturque à re
 mordente, quam ut alienam ac extraneam expellere nititur, quod trifi-
 riam, fit, aut quia postea utpote imbecilliorē vicit, aut quia assumptum ali-
 mentum immodicum est, aut ob utramque causam. Præterea alimenta
 humidiora & si post assumptionem eorum leviter ambulaveris, ut concu-
 tiatur quidem tardiusque pro consuetudine excernit venter, aut ob in-
 testinorum vel imbecillitatem, vel obtusum sensum, aut ob alimentorum
 tum parvitatem, tum qualitatem. Concludimus denique quod excre-
 mentorum alia manè, alia vesperè, alia sexta die dejiciuntur, quod fit vel
 ex consuetudine, quæ velut ex altera natura est, vel motione corpo-
 ris, vel vehementibus animi motibus, vel caloris concentrationem, vel
 aliqua alia de causa. Et in quibus tardissimè forsan obtusum sensum eo-
 rum intestina sortita sunt, plura ab Avic. prim. Cant. Cant. 1. 329. & 16.
 tract. 4. c. ult. adduntur. At Aristotelis sententia 4. de generat. animal.
 c. 1. & 1. de hist. animal. c. penul. & 2. c. 15. & 4. de part. c. 2. 53. quod re-
 periantur animalia & homines. qui vesicula bilis carent, nusquam ab
 Anatomicis observatum est in humanis corporibus; quod si bilis sincera
 suum non haberet receptaculum, ita ut dum chylus tenuioribus in inte-
 stinis descenderit, in sua chisti detineatur quam infelicissimū animal ho-
 mo esset: tum quia chylus priusquam à venis fiat suctus, attractio ocissi-
 mè descenderet, & animal nullum vel exiguum nutrimentum ex eo su-
 sciperet, tum quia assiduis dejectionibus augetur. Iustissima ergo na-
 tura

Tertiæ de-
 bitat. sole-
 rio.

Causæ ce-
 leritatis &
 tarditatis
 excretion.
 alvi, ex Gal.
 & Arab.
 Principe.

Adversus
 Plin. & A-
 ristotelem.

Et quem-
 admodum
 lotium non
 per met. ita
 tura

bilis nec
per por. ve-
luti à Gal.
comparat.
s. de usu
part. 13.

tura quemadmodum lotii, ita etiam & ipsius bilis fecit receptaculum, & non poram seu vas, quo philosophiæ homo vacare & incumbere possit. Quare meatus bilis duodeno & non colo vel alio intestino implantatus fuerit, ostendit Gal. l. 5. de usu part. c. 4. cur excrementum biliosum in venas & arterias ex intestinis non distribuatur eod. cap. demonstrat, & de nat. facult. Qua ratione bilis intestina repens cum ea adeo acriori sensu prædita sint, ut protinus quod molestant respuant, statim non fiat & bilis & excrementorumeductio: claret ap. Gal. quo in loco senis Aphoristicam sententiam interpretatus est dysenteria, scilicet ab atra bile. Dixi sententiam meam, quem iis ruminandam relinquo, qui vipers ore non sunt; siquidem nihil tam dulce tam suave, tam bonum, tamque proficuum reperitur, quod venenatis labiis non amarescat. Hæc sunt Ingrassia Præceptor dilectissime, quæ veritatis tuendæ gratiâ mihi occurrunt, & si ego (ita sunt varia hominum ingenia ac iudicia) à Fallopii Viri extra omnem aleam clarissimi placitis in multis discesserim, quod eum semper magnifacio, nihil unquam nec publicè nec privatim quidem nisi coactus vel scribere vel docere volui, quod ipsius dogmatibus esset adversum: coëgit autem & invitum ad hoc me traxit ipsa veritas, qua nihil antiquius; non Galeni authoritas, Amicus namque Plato, amicus Socra. plerumque amici rogantes, quibus nec quicquã negare possû, quod poposcerant, nec aliud vel scribere vel proferte, quam quod sentirem. Feci autem quantum potui, cum modestia: sæpè etiam nomini parcens, vel honesta cum præfatione ejus mentione faciens; placuit mihi in hac nostra (ut ego quidem exopto) honesta lite potissimum te arbitrum eligere, ut cuius probitatem religionem ac doctrinam diu exploratam habeam, si quid tamen ostenderis, quod aculeum quemdam habere videatur, per gratisimum mihi feceris, si illud è medio tolles, penitusque confoderis. Vale & Iasolinum tui studiosissimum authoritate tua, quæ maxima est, fove.

s. de uf.
part. c. 10.
& aph. 24.

F I N I S

MARCI AURELII
SEVERINI
QUÆSTIONES ANATOMICÆ
QUATUOR

PRIMA,

DE AQUA PERI-
CARDIA.

SECUNDA,

DE CORDIS ADIPE.

TERTIA,

DE PORIS CHOLI-
DOCHIS.

QUARTA,

OSTEOLOGIA PRO
GALENO ADVERSUS

ARGUTATORES

EPIDOCHÆ IN TOTIDEM
ALIAS JULII JASOLINI

—❁ (o) ❁—

FRANCOFURTI,

Apud HERMANNUM à SANDE.

M.DC. LXIIX.

De Viris Clarissimis

JULIO JASOLINO

&

MARCO AURELIO
SEVERINO,

Idem argumenti professis
RHEINHOLDI DEHNII PRUSSI
Hexastichon.

Quos eadem geminos virtus Heroas in uno est
Visa repositos conlociare jugo,
Debuerat natura uno conjungere partu:
Tam benè conjunxit gloria & artis honos.
Fecisset; ni privatim tam grande fuisset
Divinum ingenium competiisse viris.

IN JULII JASOLINI

Quæstionem Anatomicam de Aqua in Pericardio, volentis eam consilari partim ex sero quatuor vasorum cordis partim ex potulentis per asperam arteriam lentè delapsis,
Marci Aurelij Severini Tharsiensis
ἐπιδοχὴ prima, §. I.

NE mihi quidem invisâ fuerit Adrastæa, nec succensuerint Præceptoris Jasolini manes, nec taxârît me censor ex obliquo quispiam, quod aliâ, quàm is, incessem viâ super eâ disceptatione, quâ quaeritur, an potulenta omnia solemnî naturæ decreto delabantur in pulmonem; an ad stomachum facessant. Nullam, inquam, à Magistro discrepans mihi, vel illi faciam injuriam, quin verò nec Hippocrati, nec Platoni, primis huius opinionis assertoribus, quando pro veritate comperienda, aut comprobanda nulla major, quàm Sophandi libertas. Jasolinum verò quod attinet, est huius mihi dignitas à meâ non longè loco, quin meâ mihi animadversio concepta atque instituta est eo consilio, & cautione potissimum, ut quam ego in antiquum Doctorem quandoque reverenter ac modestè non attigissem, liberior alius censor inclementius aliquando fortassis apparuisset: deinde Viti cuiuspiam exerceri pacatæ commentationes, emolumento potiùs decòris, quàm detrimento iudicio capiendas. Malis enim agrî tui cultû & exarationem, an neglectum atque contemptum? at existimationis est plerumque bonæ lucrique provideri, quæ scripserit antè quispiam potiùs, quàm ignosci. Sic quod ad me spectat, quod adversus mea quis bonus amicè & placidè pro veritate construxerit censurâ, feram κατ' ἐμενίζου æquius prætacito scriptionis neglectu atque despectu, præsertim quando

Insinuatio §. I.

Hippoc. & Plat. sententia.

Non eadem sentire bonos de rebus honestis
Incolumi licuit semper amicitia.

Ex fide bona ex æquo & bono statuere.

Verum quid mulcis? ostendam non gravem habendam à quoquam adversus

versus se ipsum philosophandi libertatem. Enimvero vel arbiter Julius & ipse pro me vadatur, qui sub insinuatione prima ad quaestionem de poris cholidochis adversus Gabrielem Fallopiam & huius observatores: Inter Medicos, ait, sæpe variæ sententiæ, & contentiones oriuntur, quæ si ad indagandam veritatem habentur, & ut posteris prosint, debent ipsis contenditibus, nedum amicis placere; ita enim veritas ipsa clariùs elucescit. Verùm quod eram factururus, id jam præstabo.

Aggress. ad
confutatio-
nem, §. II.

Eminentia virtutis, atque auctoritatis Majestas impulsu quodam incredibile, velut fluctus in alto ratem, transversos homines agit. Superpositum Homeri Hippocratisque nomine reveritus Plato prior, posterior verò Plutarchus id sentisse creduntur, quos sequurus est Jafolinus primus, ac non Erasistratus, qui medicorum, ut Macrobius ait, veterum nobilissimus investus est in Platonem, dicens, illum retulisse longè diversa, quàm ratio deprehendit. Dicas enim esse fistulas instar canalium, easque ab oris faucibus proficisci deorsum. & per earum alteram induci, delabique in stomachum esculenta omnia, & potulenta, ex eoque ferri in ventriculum, quod Græcè appellatur *ἡ κατακοιλία*, atque illic subigi digeriq; ac deinde aridiora ex his recrementa in alvum convenire, quod Græcè *κώλαρ* dicitur: humidum autem per renes in vesicam trahi, & per alteram de duabus superioribus fistulam, quæ Græcè appellatur *τραχίαι ἀγρηγία* spiritum à summo ore in pulmonem, atque inde rursus in os, & in nares commeare, perque eandem fieri meatum, ac ne potus cibusve aridior, quod oporteret in stomachum ire, procideret ex ore, labereturq; in eam fistulam, per quas spiritus reciprocatur, ex eaque offensione intercluderetur animæ via, impositam esse arte quadam, & ope naturæ, quasi claustrum mutuam utriusque fistulæ, quæ sibi sunt coherentes; eamque inter edendum bibendumque operire, ac protegere, ne quid ex esca potuvè incidere in illud, quasi æstuantis animæ iter, ac propterea nihil humoris influere in pulmonem ore ipso arteriæ communito.

Erasistra-
teæ proba-
tionis con-
firmatio
secundum
Macrobiū,
§. III.

Hæc Erasistratus. Cui succinens seu Plutarchus prior, seu vir hunc imitatus Macrobius, inquit, ut ex imo verà ratio consentit; cum enim cibus non squalidus siccitate, sed humoris temperie mollis ventri inferendus sit, necesse est eadem via ambobus patere, ut cibus potu contemperatus, per stomachum in ventrem condatur, nec aliter natura componeret, nisi quod salutare esset animali. Deinde cum pulmo & solidus & levigatus sit, si quid spissum in ipsum descenderit, quemadmodum penetrare aut transmitti potest ad locum digestionis: cum constet si quando casu aliquid paulò densius in pulmonem violentiâ spiritus trahente deciderit, mox nasci tussim nimis asperam, & alias quassationes, usque ad ve-

xatio.

rationem salutis? Si autem naturalis via potum in pulmonem traheret, cum corpulenta bibuntur, vel cum hauritur potus admistus granis, seu ex reliqua densiore, quid iis sumptio pulmo pateretur? Unde à natura provisã est, quæ cum cibo sumitur, operimentum sit arteriæ, ne quid per ipsam in pulmonem spiritu passim trahente labatur, sicut cum sermo emittendus est, inclinatur ad aperiendam stomachi viam, ut voci patere permittat. Est & hoc de experientia notum, quod qui sensim trahunt potum, ventres habent humidiores, humore qui paulatim sumptus est, diutius permanente, si quis verò avidius hauserit, humor eodem impetu quo trahitur præterit in vesicam, & siciori cibo provenit tarda digestio. Hæc autem differentia non nasceretur, si à principio cibi & potus divisi essent meatus. Quod autem Alcæus poeta, quin & Cratosthenes in epigrammate, Eupolis in Colacibus, & Euripides alicubi, Scaliger in primo de animantibus ait, & vulgò canitur, idè dictum est, quia pulmo revera gaudet humore.

Ita quidem uterque neganti problematis parti favorunt; contra quos, tum apud eundem Macrobiũ Eustachius pugnarit, Platonem tutatus. Reliquum est, ut hujus rationes diluamus, quin explodamus, & illudamus, si quidem naturalis ostendendi problematis conatus cum omnis in anatome nitatur, anatome quidem in Platonica demonstratione tanta est, quanta nusquam apparet: itaque futilis, & deridicula non Vesalio solum atque Fallopio, sed & mediocri cuique fabricæ contemplatori videbuntur. Sed singulas nos argutationis partes dispiciamus. Primum enim epiglottida communis fecit usus stomachi & gargareontis viis, quasi sit inventum naturæ ad regendos detegendosque certa alternatione vias cibatus & potus, dum ille stomacho transmittitur, hic verò pulmõni suscipitur.

Deinde dicit pulmonem tot meatibus destinatum, & interpatentem nimis, non ut spiritus egressiones habeat, cui exhalatio occulta sufficeret, sed ut per eos meatus si quid in pulmonem deciderit, succus ejus mox migret in sedem digestionis. Cæterum ubi dicunt succum pulmõni rejectaneum refundi in sedem digestionis, homines quæso, qua via? Vides per hæc ademptum pulmõni respirationis officium, tantum ut servetur ad rejectandas superfluitates in officinam primam culinæ naturalis. Ita à confirmatione pulmõnis rimosa perperam concepta ratio fallens adstruitur recipiendæ cibalis portionis, & abjiciendæ, quo quid inauditius in legitima pulmõnis analysi? præterquam quod audi formam argumentationis.

Arteria discissa potus qui non deglutitur, rejectatur nil offenso ven-

Potus quomodo tardioris & celerioris digestionis cibi causa sit.

Nostra contra Platonem disputationis, §. 4. Responsa & occurratioes ad argumentationes Platonis.

triculo, quod signum est non curantis privationem stomachi luentis per vim abnegatam potionem, quasi non possit aliquando stomachus catere potulenta portione, quasi rejectatio potulenti non possit esse cum discissione etiam œsophagi per quam scilicet solam rejectet.

Quibus æger est pulmo, accenduntur in maximam sitim, quod non eveniret, nisi esset pulmo receptaculum potus. Hoc quoque intueri, quod animalia quibus pulmo non est, potum nesciunt. Natura enim nihil superfluum vult, sed membra singula ad aliquod vivendi ministerium fecit, quod cum deest, usus ejus desideratur. Hic respondeo, contrariam opinionem nostram nil contaminant aut labefactant. Enim verò scite licet pulmones iis præcise tributos animantibus, quorum cor impense calet, usque ad eum ut pro modo caloris agitentur ipsi. Stavit autem Aristoteles 3. de part. animal. c. 7. calorem animantium definiiri, atque ad eum, quæ frigidiores sunt animantes pulmonibus sunt cassi, quò casu non conficitur, ut propterea quod pulmonibus cateant, & non possent, inde sint pulmones subjecta sedes ve sitis & potus. Verum rectè conficitur, ut quia minus calidæ sunt illæ, sic & pulmonem non agnoscant nec sitim. Non igitur, quia non potant, deficit pulmo, verum quia cordis æstus non est, non præbitus pulmo est ad ventilandum, & calidum nativum satissimè repurgandum. Deinde nec quoniam exæstuat pulmo, propterea suscitatur sitis, sed suscitatur hæc, quia per calfactam contagio gulam, & os stomachi sic exarescit ad sitim. Porro stomachi os à natura constitutum est, ut appetat frigidum & humidum necessitate siccoris alimenti madidandi, vel irrigandi, ut fiat elixatus, qui elixatus cum necessarius omninò sit, necessariam item requirit humidioris substantiæ præsentiam. Unde liquido potest apparere, quod stomacho congruat potulenta portio, quam pulmonem demandavit, nescio plus ex Hippocrate an ex Poetis Plato; quamquam ex Arist. lib. de part. animal. eò visus est accessisse, ut diceret pulmones præcipuam causam for cassis effectricem sitis. Verum efficit sitim pulmo meâ sententiâ, cum arefactus & percalfactus proximum os ventriculi trahit in consensum, quod os quidem communi omnium medicorum consensione, prima & præcipua sedes est appetitus, ac proinde famis, ac sitis, ut demonstravit latinus Tancredus Camerotanus Præceptor in Physicis meus in opere de fame, ac siti. Illa autem ad eum in assensus multorum hominum processit opinio de pulmone, ut sedem hanc aquæ dixerit author Anatom. Vivorum c. 2. medio.

Postremò Plutarchus adstruit per adversarium dogma, futurum ut vesicæ supervacua corpori sit affabricatio, quippe quod communicatis

in

Locus Aristoteles de pulmone expenditur

Hippocrates unde hanc hauserit sententiam.

in ventre potulentis & esculentis unus esset exitus per intestina. At verò seorsim vesica suas demittunt singula superfluitates: humidum hæc, aridum illa. Quum igitur ad vesicam liquidum attinet, nequit utique proficisci de ventriculo, cujus est expromere sicca: verum benè responderet pulmonis ideæ, cujus est udas reddere reliquias: igitur &c. Accedit autem, quod nulla ciborum qualitas seu visibilis, seu olfactilis excreta in urina recipitur, aut sentitur, nimirum quod ventre, sicut nos ex aduerso volumus, minimè fuerit commista.

Adstruunt mox & aliquid de Vesicæ epigenomenis. Enimverò calculi qui sæpè numero in vesica concrefcunt, ingenerarentur oportet & in stomacho; siquidem hic effluvia potuum experiretur. Atqui hoc non fit, igitur non fit aliud, quod humidi totius per ventrem sit via. Quæ quidem omnia argumenta tametsi dedignentur ut ludibria dissolvere professores Anatomici, nihilominus clementior eadem discutere non gravabor. Vana quidem est hypothesis de vano per nos usu vesicæ, quando per intestina suus esset exitus humori, sicut & gallinis, quibus renes non sunt. Animantibus enim perfectionibus sui sunt renes ἀπὸ τῆς πέρας, quod est desluere, nominatis, per hos enim duplos fluit urina, quæ per urinarios τῶν ἐπιθήκων Græcè dictos meatus delabitur in vesicam. Non concedit autem per intestina, nisi solidum excrementum. Liquidum enim ab exordio nutrimenti recepti de ventriculo per hepar, vadit perpetuò cum sanguine venæ maximæ descendens & deferentia per aquæ ductus renales, ex quibus & à renibus fit lotii decursus ad extremum suum condum, quæ vesica est. Quemadmodum pluvia, quæ de compluribus aquagiis ad glaream delapsa depluit in suam viciniam cisternam. Itaque quid gartiat de supervacanea vesica, de conductoribus potioribus intestinis? de ventriculo pocula tenente? de admittente analogo pulmone? de nullis respondentibus, aut colore, aut odore qualitatibus ad ventris elaborationes? sanguinis inquam adornationes & immutationes non primæ sunt chylicæ officinæ, sed sanguificæ posterioris.

Quod ad calculos spectat; plurimà vesicæ & ventriculi percoctoris est imparitas. Omitto passivum usum vesicæ, ventris activum, focum & calorem ineffabilem hujus, frigus impensum illius, simplicitatem hujus extremam, miscellam illius, nec situm utriusque discutio. Devenio Materia tantum ad materiam calculorum, qui tartarum est multiplex quocumque calculorum edisseruit Aureolus Theophrastus in eo libro. Porro terrestris hæc quæcunque portio perpetuò residua est, non aspiciam meteora, vel alipe-ta: quas ob res quid opus est attestari generationem calculorum in vesica

Jasolini
circa hęc
lapis no-
tatur.

lica solennem? in ventre vero superiori nunquam apparati consuetam? quamquam & in meteori generatione fallitur aperte noster adversarius, quando vel decem numero sunt historiae per Ioannem Schenkium ex totidem egregiis autoribus collectae, ac testatur lapides in ventriculo genitos ovi gallinacei magnitudine intolerabilibus, assiduisque tormentis disferuciantes. Ad quam omnem nostram ostensionem, siquidem illud ostendat, quod persæpè visum est, ingurgitatam potionem citissime reddidisse; quo temporis compendio stultum esset circuitum illum longinquitatis tantae causari, verum par esse ut pulmonis viam sequamur. Ad hæc ego obstiterim ad hunc modum: à ventriculi latere sinistro ad lienem distentum esse vas breve, de summo propè lienem ramo surculum, qui in bisulos aquae lienes humorem in ventriculo collectum facili negotio potest amandare, undè per arteriam coeliarum ad renalem sinistram, & inde ad ureterem, & hinc ad vesicam lotia permeant expedite. Sic deducendi compendium fit natura depulsus istos curante, ac liene per æstum attrahente per iter alioqui quanto brevius, tantò etiam amplius, & accommodatius. Ita redimitur in prolixiore circuitu longinquitatis, cito vero levatur ab ejusmodi sarcina venter. Quum autem transitus hic præproperus aquarum scatentium medicatarum vulgo referri consuevit ad tenuitatem levitatemque potabilis aquae largissimis haustibus voratri: ego nihilominus haud dubito necessitatem cogentem fieri multa, quæ persuaderi mentibus ineruditis facile non possunt. His sic abolitis Platoni suffragantibus rationibus, cæteras quæ per nos adversantur adducere non dubitabimus.

Laurentius
l. 4. inst. A-
natom. c. 4.
p. 123.

Confutatio
nostra

§. V. I.

in materia,

Si per arteriam tracheiam descenderet potus tralata brevi in pulmones materiâ, pulmo gravaretur. Hic autem ad levitatem solum utitur in levitatem adjuvari, & conferri, non autem deprimi debet; quare nullus naturæ finis, nullumque consilium fuisse potuit, ut hos aquae delapsus permitteret, bonè quidem in stomachum dirigi voluit, qui benè capax ad potulenta etiam alimenta recipit aridiora, ad quæ alioquin elixanda & elixata deducenda requiritur το ὄσχημα τροφῆς. Quam videntes adversarii difficultatem sese turati sunt ex distinctione, quod aliqua è tracheæ foribus portio translatabatur ad mediocriter mollienda, inque succum alimenta convertenda. Verum exilia hæc instillatio sic parum patet, ut multò major in absolute requiratur, quemadmodum olla sit aquæ plena necesse est, ut lentes incoquantur.

II.
A fine.

Si vero finis hic asseratur, pro libito voluntatis, aut vi necessitatis intermittendus in vita facile, jam non finis legitimus & probatus, verum fortuitus casualis foret.

Medica

Medicamenta fluida parata ad lentoris intestinorum, ad Scirrhus III.
 affectiones, ad exigendas hydropas tum quidem Jecinoris tum pulmo- A formis
 nis & cæterorum; ad diffringendos calculos acerrima, atq; adeo plerum- medelacũ.
 que mineralia auctiora, & empyretica & exæretica etiam; ad efficacita-
 tem in summo vitii renixu, materiæ refragatæ, & loci longinquitate, ne-
 cessaria planè sunt hæc in pulmonem & ad cordis vestibulum delapsa,
 quantum quæso te, si veritatem amas, officerent vitalibus hisce visceri-
 bus? & quam hoc facile citoque perderent virose succi, & pappaxidis ve-
 nerosa qualitate suffusa medelæ? Certè vel hæc admota labiis conti-
 nenter occiderent. Huc autem quid non produxerim ea quæ scripsit
 Hippocrates l. 4. de morb. t. 33. p. 394. col. 2. M. Si vero aliquid ex his
 medicamentis in pulmonem perveniret, videtur mihi magnum aliquod
 malum induturum esse: pituita enim de capite descendens eum valdè
 brevi tempore exulcerat. Tenera enim & rara res est pulmo, & si exulce-
 ratus fuerit, non benè habebit homo ille, ob dictas à me causas. At vero
 venter à medicamento non exulceratur.

Huc autem audi producta per Riolanum in advers. ad Anatomem
 Bartholini pag. 425. quo sunt; Si verum est potius aliquam portiuncu-
 lam decurrere in pulmones, & prolabi posse guttam aliquam ad pericar-
 dium probabile sit, ab experimento facto à Jafolino, qui in dissecto ca-
 davere cum invenisset pericardium adeo humore distentum, ut eo presso
 aliquid per os efflueret: Quæro, an tutum in suspitione, vel certa con-
 jectura pericardii multo sero distento, & præfocantis tentare blandum
 emeticum, nam violentum eor suffocaret, ut thorax agitatus cum pul-
 monibus, per eos vel resorbeatur serum, vel excuciat in pulmones, ut
 per eas vias, quas subit, remigret. Scio Hippocratem in asthma, & aliis
 affectionibus pulmonum vomitum consuluisse. Hæc abigens Riola-
 nus, eo inclinasse videtur, ut affirmaret potius quam negaret, quod si est,
 à recto longè aberravit: quando quidem guttula medicamenti vomitorii,
 non vehementis neque violenti, quale cavit ipse, rantæ meherculè facul-
 tatis non esset, ut aquam ambitu cordis profundo vallatam attrahere, ad
 se rapere, atque attollere valeret. Medicum quippe viribus & magnitu-
 dine destitutum emeticon aqua confusum qui non torpesceret? præ-
 terquam quod catartica non educunt nisi nobis adversaria. Deque
 pulmonibus sædam & putrem eructare colluviem aliud est, quam am-
 plexam & amplexabilem humorem invictò de viscere præripere: Ut &
 ad illud Hippoc. responsum sit.

Quid autem si vomica in palato vel oris parte quacunque saniosa
 patrisque refundat sese in eam cavitatem? Nonne effluxu perpetuo
 b corum.

IV.
 A vomica
 delapsu in
 asperam ar-
 teriam.

corrumpet pulmones, & vitam pessumdaret naturæ? verum id revera non comperimus. In statu vero sanitatis & saliva quoque profueret, qua incommodare posset suo nitro: non & incommodare refluxus vomitorum è stomacho præsertim æruginosæ bilis, & similium humorum? quod utique non est visum. Ad summam itus reditusque malignarum superfluitatum, quæ affluunt in dies ore.

V.
A crebro
tussendi &
vellicandi
motu.

VI.
Ab acidorū
assumptis.

Ad instan-
tiam.

VII.
A naturæ
irrito labo-
re.

VIII.
A providē-
tia naturæ.
Historia
epiglottidis
excelsæ.

Georg.
Beaird. Sco-
tus.

IX.
Ab officio
pulmonis
præparandi
aerem fri-
gidiorē.

Præterquam quod excitarent continuo tussim exasperata trachæa, & vellicatis teneritatibus pulmonum. Acetum quoque & aridæ, quæ *ἀρραγιγία* sunt & pulmonibus infensa, quantum hos infestarent? quam vehementem promptamque tussim excitarent? Quin & arteriæ, si foret his solemnis ductus ad pulmones, huc facillè delaberentur, & frugiferæ in promptu perciperentur, ita ut continuo conquiescere deberet tussis. At vero non tanta hæc utilitas persentitur; verum neque etiam usu longo confedit aut levatur asperitas arteriæ propter naturam. Jam vero cum instant contendentes, fieri delapsum illum ex tempore; rursus ego renitor affirmans per qualitatem non per corpus ipsum descendere vim lenitricem. Quod si facilem eductum adstruas materiæ putulentæ, ut per hunc pariter confirmare velis alterum accessum substantiæ potulentæ; dicam interesse disparitatem non obscuram, quando per impulsum infernè corporis adscendentis cedit non ingratis epiglottis; ad descensum vero magis coaptatur, quàm adaptari membranulam par est: Quam vano rogo te consilio quam irrita opera natura contempsisset operculo laryngem?

Adde, quod si natura providit, ut frigidus aer non infestaret pulmones prohibente epiglottide; quid huius usu nullum fecisset ad aquæ subitum incursum. Aristoteles porro sublata epiglottide, & aere continuo sublapso certus fuit fieri phthisin; facit autem huc historia, & observatio in Turonensi viro, cui per Syphilidem exesa epiglottide dum descenderet cibus aut potus vitæ discriminosos, per plures annos fuit. Cum autem liquida perpetuò fuerint ipsa voranda, execto post obitum cadavere modica & solemnis inventa in pericardio fuit aqua pulmonibus admodum flaccidis laxisque defædato insuper colore, quam certa fide rem Georgius Beaird. Scotus medicus & Philosophus accuratus referebat.

Præparatur aer à pulmone frigidus, ut ne sit ameticos visceribus vitalibus, aqua vero quo cruda pacto nec quaquam modificata sine detrimento viscerum ad ipsa descendat? Adde verò quod gravius & importunius est aquæ crassioris & obnitentioris, quam aeris mutabilioris, & lenioris offensamentum: aqua enim cruda si cibus commixta laxare, de-

primere,

primere, labefactare consuevit tritunicum stomachum; quid non & levissimos pulmunculos? Momentum: adde, quod & aquam cognatam piscibus pulmonum expertibus repellendam studuit natura bronchiis huic usui confectis Aristotele autore lib. de respir: quantum igitur majore studio, & cautione repellenda sit ab animantibus, quibus cognata non est eadem? Quis finis, aut providentis naturæ, consilium dicas omnino necessarium, ut potatæ aquæ transcursus ad pulmones foret? Aquilis enim, quæ calidiores natura sunt, quid aquæ refrigeria vesana denegasset?

X. A bronchiis pisciæ.

XI. A naturæ consilio & exemplo manifesto.

Denique nulla via patet ex bronchiis ad pericardium, & ubi quæpiam esset, recurrendum foret ad venam arteriosam, & inde ad arteriã venosam, & hinc demum ad corporis levum specu: quam quidem ab arteria trachæia vel à pulmone ad pericardij receptacula viam debet unusquisque qui receptorem potus pulmonem facit occultè monstrare, præsertim ea necessitate, quod nullus à pulmonibus ad cor ductus ostendit experimentis, quæ comprobanda nobis reliquit ostensis jam locis pluribus uno Galeno.

XII. A negata via.

Sed & Aristoteles l. 3. de part. animal. c. 3. sic ineptiam confutavit: Ante gulam arteria posita est. Quamquam impedimento sit, cum cibus ingeritur; nam si quid vel cibi vel potus in arteriam delabitur, strangulationes, tormina, & tusses gravissimè incitantur; quamobrem non audiendi sunt, qui in hac potum meare dicunt.

Hæ pauca nostræ sunt de pluribus rationes adversatrices Platoni. Cæterum ubi M. Hippocratem obtrudunt, qui primæ opinionis eiusdè creditus est autor; his ergo pronunciatis sic occurro; Novum, hanè unã non esse in Hippocratis promulgatione tritam. Vetustissimum, omnium hic autor nec esse fuit, ut præterquã irrespicias eacographias experiri & adulterinas adscriptiones, de qua proluxior est sermo tum Galeni prioris in has interpretationes, tum Hier. Mercurial. censurâ Hippocrata, quos viros ego nunc sequutus, ajo non hæsitabundus, librum de corde non genuinum, tum propter complures alogias (harum una, quod pulmo frigidus aëris refrigeretur inspiratione) tum quòd l. 4. de morbis n. 31. Cæterum, inquit, hominibus quibus potus in pulmonem ferri videtur, adversabor, habetque se res hoc modo; procedit potus in ventrem, à ventre autem in reliquum corpus expenditur.

Liber Hippocratis de corde non genuinus censetur.

Est igitur suspectus hic de corde liber, tum hoc tergiversatorum optimorum nomine, tum & propter dictas alogias, An verò si Hippocratis sententia nobis intelligenda secundum Antonium Sanctacrucium in l. Hippocraticæ Philosophiæ p. 107. quod per rimulam aqua tanquam

per parietem, quemadmodum linctus medentium præcepto faucibus diu detinetur, ut lentè cadant ad leniendum in arteriam, & sint arteriaca. Quod si tinctum ex aquæ coleratae potu suis in seivum guttur Hippocratis experimentum attexas dixerim & eandem tincturam longo potus instillatu pariter factam.

Oportet autem his quæ dicturus sum mentè adhibere sermonis argumenta, quod potus non procedit in pulmonem: sed dicant. Accidunt n. apertè quæ modo dixi omnibus quoties aliquid cibi delapsû est: profectò opinionem eorum qui potum hæc admitti existimant irridendâ esse plura ostendunt; meatus enim nullus de pulmone ad ventrè pertinet, sicut ex ore gulano tendere cernimus, quin etiâ per vomitû & nausæ, undenâ humor remeet, incertû nõ est. Ad hæc humorè non cõtinuò colligi in vesicâ, sed priùs in ventrè certû est; excrementa alvi tingi videntur, sæce viniatri, vulnere etiam ventris sæpe hoc idem patefactum est; sed etiam stultas opinioniones admodum scrutari stultum fortasse est, Aristotele sic monente, lib. de part. 3. Gal. 1. artic. 9. & Arnob. contr. gent. 2. Arteria verò, quod exterior, ut diximus, posita, à cibo infestatur modò natura ad hoc molita est minorè linguâ viviparâ obrinet, sed ea tantum, quibus pulmo ac cutis pili intacta non cortex non penna operimento excorticatis pennatisque guttur vice linguæ operientis ipsum contrahitur, & diducitur, quemadmodum illis operitur aliundè & aperitur, videlicet cibo ingerendo, ne quid illabatur, quod si quid erroris in eo motu committitur vel deerrante cibo in alienum tramitem, vel respiratione præveniente tusses strangulationesque excitantur, ut dictum est, tam verò solerti ingenio motus & linguæ linguæ habitus à natura est, ut omnib; neq; in ore cum molitur eadat sub dentes, neque cum per fauces meat in arteriam labatur. Hæc Aristoteles. Qua prior Hippoc. & sua proposuit text. 33. l. 4. de morbis pag. 394. argumenta, quæ convenient aliqua parte cum prænaratis aut dissentiant, rædio non sit huc ea produci, quæ sunt. Cæterùm hominibus quibus potus in pulmonem ferri videtur adversabor, habetque res sese hocce modo: procedit potus in ventrem, à ventre autem in corpus expanditur. Oportet autem his quæ dicturus sum mentem adhibere. Sermonis argumenta, quod potus non procedit in pulmonem, sed in ventrem, hæc sunt: Si enim potus non procederet in pulmonem, quàm pulmo expletus esset, homo non facilè respiraret, neque loqui valeret, non esset, pulmone pleno existente, quod resonaret. Et hoc quidem unum argumentum est. Deinde si potus in pulmonem procederet, cibi nobis existentes non similiter concoquerentur. Atq; hæc duo argumenta existunt. Hactenus refragati principes viri: ex junioribus

Aristotelis
verba ex
penduntur.

Hippocrat.
argumenta
confide-
santur.

hæc
primâ
ni & in
nes in
part. 1.

EX
ph
ge
Curtius
quidem
hac q
re dist
rò per
bus plen
nullam
modica
utert, n
crebras
inquadr
cratis te
effir, e
Joffo.

Q
quæ h
Pe
quidem
obferve
(Huic a
turab he

bus verò fuit & Felix Platerus summo vir ingenio, qui centuriâ posthumâ primâ de perperam excogitatis agens ait, quæ sensuum neglectio fecit; ut & in aliis viri gravissimi non leves errores commiserint, ut qui portiones in pulmones de ferri crediderint. De pericardii usu Gal. 6. de usu part. 16. dicitur & alveus cordis & domicilium Hofm. 3. Theor. 19.

§. VI. An extet animantibus viventibus sanguineis aqua pericardii, & an aqua sub tunica pericardiâ ex instituto sit natura.

EXpedit nobis hanc disquisitionem præmitti semel, propterea, quod plerique pericardio viventium aquam, nec serosum humorem congeri genitum ubilibet inficiati sunt, è quorum numero Matthæus Curtius, ac Thomas à Veiga leguntur, in mortuis tamen non diflessi nunc quidem largiorem, nunc parciorem. Iulius quidem Jafolinus noster hac quæstione professus est oblatum aliquando sibi pericardium humore distentum, ut manu compressum ore se facile reddiderit: fœminis verò perpetuoq; viris uberiorem prodidit Vesalius, senibus quàm juvenibus pleniorem Riolanus, qui canum & ovium pericardio fassus est nonnullam aquam reperisse; fassus & in Animadv. in Laurent. pag. 240. modicam homini sano, cui non potest cor innatare, sicut fœtus in aquis uteri, nec propter illam aquam cor lævius esse. Sic & mihi Zootomas crebras factitanti, nec non laniis queisq; sciscitatus sum, non multa vivis in quadrupedibus comperta est aqua. Quibus experimentis & Hippocratis testimonio, qui lib. de corde liquido pericardij concremento concessit, cum Fallopio, Columbo, Piccolhomino, Laurentio, Bauhino, Jossio, & Hofmanno, non possum ab ejusdem hyparxi deflectere.

§. VII. An aqua sub tunica pericardii ex instituto sit natura?

§. VII. De causa finali.

Quo consilio, quove usu sub utriculo pericardio sit aqua, non in omnes Professores planè conveniunt, quin varia dissitaque scribentium congestere clarissimi Bartholini, Anat. l. 2. p. 196. quæ sunt.

Varia de aqua pericardii sententiarum recensentur.

Prima opinio est eorum, qui ex vasis cordis immitti volunt, si quidem palpitatione ex copioso humore phlebotomia curat: voluitque observorem cordis exprimi humorem aqueum, ut in ligno urente. (Huic affinis est N. Nassæ opinio, quæ ex calamento sanguinis venientis ab hepate ad auriculam cordis esse statuit.)

I.

b. 3.

II. Alii

- II. II. Alii (inter quos & videtur esse Hippocrates) volunt ex potu esse, cuius pars aliqua roris modo penetret ex aspera arteria in venosam.
- III. III. A materia aquosa seminali in prima generatione; sicut à flatuosa aer in auribus esse putatur.
- IV. IV. Huic affinis est Jafolini opinio, qui vult esse portionem perfectissimam, selectam, omnibus numeris absolutam, humoris serosi ab ipsa natura transmissam, primigenio forsan ortu.
- V. V. Ab excrementis aquosis tertie coctionis.
- VI. VI. Ex saliva delabante ex glandulis linguæ in trachæam, unde verò in arterias & cor.
- VII. VII. Ex cordis adipe, agitatione in aquam converso.
- VIII. VIII. Ex aëris inspirati crassiore portione in aquam versa.
- IX. IX. Et ultima, quæ nobis verisimilis est: ex vaporibus & exhalationibus humidis, ab humoris cordis foras à motu & calore protusis, & ad pericardii densitatem pulsis.

Vfus aquæ pericardiz ex Bartholinis recitatæ.

Aliæ recensentur opiniones.

Vfus I. est: Cor humectare & refrigerare, motumque faciliorem reddere. (Unde quibus absumptus est, cor torretur: quod Casimiro Marchioni Brandeburgico evenit. Hic Hofmannus contrarius stimulum caloris esse contendit; sicut fasciculus stramineus, quo diuturnior sit à fabricis aqua mergi solet: & ligna quo felicius ardeant humore tinguntur.) II. Ad adipis concretionem facere. III. Ut cor innatando minus grave fiat; & in nullam partem impingat. Hæc ille. Nostrorum verò academicorum aliqui crediderunt, eam evenire materiæ necessitate: at neque hercules injuriâ; verum analogiâ freti combustibilium iudicium hoc invenerunt ad eum modum: enimvero subditis igni viridibus lignis, ubi materiam crudiorum aggressus fuerit calor, partim crassioris fumi glomos elici discreveris, partim aqueum humorem effundit. Mechanico quidem igni responderet item animalis & noster, qui delatum in cordis lares humorum percoquens, aliàs quidem aqueam portionem, alias fumidam & pinguem educit: aquea verò quod satius loco colligatur, quam recumbit cordis amiculo? Sic igitur ambienti cordis utriculo servata est pallens hæc aqua; cæterum verò vaporabilis altera pars ἀναθυμίασις accedens in adipem conflatur ab opifice, quem dicam mox in epidocha futura de adipe.

De usu aquæ pericardiz ex nostra sententia.

Nunc de usu humoris pericardii dicamus: Hofmannus quidem §. Theor. 19. ferè sic ait: Consensus est omnium, ut cor à liquore illo perpetuum habeat refrigerium, ne contabelcat. Hanc rationem ego nunquam intelligere potui. Cum enim calor hic cordi sit secundum naturam, quomodo naturam ejus destruere potest. An verò adversus causas non naturales & ἐπίσρακτου θερμότητα; sed non suadetur id mihi.

Sunt

Sunt, qui datam hanc aquam velint, ut facilior sit motus: sed hos videbit facile Galenus l. 15. i. sus part. cap. 5. Cæterum, ita censeo, aquam hanc esse stimulum caloris: ut enim fabri ferrarii non folibus tantum, sed aspera aqua, ut aucto per antiperistasin calore felicior sit fuliginum depositio: ita hic quoque eundem usum agnosce in belluis. Cum enim homo sit temperator, non indiguit etiam tot subsidiis, quæ illæ, & c. quæ Hofm. longo discursu: A quo viro non discrepavit. Hermannus verò Contingius auctor tempestatu nostræ nobilissimus lib. de igne animali, cap. 12. existimavit calido cordis nativo cohibendo atque adaugendo comparatam. An, addo equidem, quod ætuofo frigore obsistit, quemadmodum aquam circa vitrum destillatorium imposita proventum spiritus vitæ facit. Alii nostrorum amicorum & collegarum fulcti triplicitate sunt seri gravissimis rationibus, dicentes, I. genus distributum per venæ cavæ ramos emulgentes. II. per venas cordis coronarias. III. per subclavias. Digestum, inque per venæ coronariæ ramos, qui, ut portionem sanguinis pinguem expresserint in adipea illa corona, ita circum cor impinguendam sed serotam. ^{Ἀντισπέφοντες} enim sunt utraque species, atque ex uno genere deductæ; quemadmodum serum & butyri flos ex uno eodemque sunt lactis concremento. Cæterum seu collectio, seu transmissio, siue ichore natura procuratrix abusa est, inquit hi quidem ætus cordis contemperandi studio, hi verò pericardii involucri ad commodum cordis reciprocatum ostendendi gratia. An igitur ex partitione jam dicta coctionis, an seri triplicis est hæc secretio, id est, ut una est inferioris cavæ sobolis & naturalis lotii demissio, ita superioris & vitalis est hæc gradatio? Hæc utraque suasio prima sit cuius rei credendæ.

§. VIII. *Curiosius, adhuc de materia scatebris & viis
aque huc per ducta pericardie.*

HAtenus exacta est pars una quæstionis: altera nunc superest indagatio, quæ sit ea materia, unde suppetat latex, & per quas eo vias insinuetur aqua. Thomas quidem Campanella præceptor meus lib. medicin. c. 4. art. 1. pag. 11. Pericardii roris vocati ortus causam retulit in vaporem communem aquæ meteoræ materiam his verbis: Vapor autem ex corde exhalans à pericardio cohibitus in aquam vertitur circa cor retentam ne sua perenni motione cor arefcat & cinerescat. Ego igitur resolutoriâ progressus viâ non dubitabo, novam nostram opinionem adstruere: mens est venari, unde & qualis sit hæc aqua. Constat hujus fontem perpetuum esse lienem, tum Hippocratis verbo lib. 4. de

Materia aquæ pericardie ex qua examinatur proxima.

de morbis textu 12. tum etiam ratione, quod inter omnia viscera sit arteriarum sobole refertissimus. Atqui arteriæ dilorum serum continent, lib. de facultate respir. sub calcem. Gal. 1. sanit. tuend. idem per sudores se levante com. 7. aph. 21. 2. 67. P. nimitum, quod sanguis earum paucus, tenuis & vaporosus est 4. usus part. 140. c. & inde in renes arteriæ sunt omnium maximæ, quæ ab arteria magna deducuntur. 2. natur. fac. c. 4. B. p. 298. & 5. de usu part. cap. 5. 144. A. Quinimò per solas arterias transferri omne omnino serum in renes, perque venas nihil affluere monstravit absolutissimus scriptor Herm. Conringius lib. de gener. & motu sang. c. 25. & Gal. arteriam magnam per vesicam expurgati prodidit 11. Meth. Med. c. 19. Causa ejus naturæ consilii per nos in Phoca illustrato disserta fuit & accommodata spirituum fugacium cohibitioni liberæque vagationi; nulla enim materia commodior aqueo liquore, neque congruentius hoc alterum diversorium. Adde, quod necessitas impulit lociæ cum coaptabili maximo contento, quod est aerea spirituum porrio, cum qua concidit facilè humoris aquei permeatio. Ad summam & materia & forma & usus finisque serosæ ichorodisque substantiæ suadent omnes tenuem hanc substantiam non discrepare solum concordare cum arteriis. Accedit experimentum, quo comprobavimus in accepto per nos ex crebris arteriotomiis cruorem duplum fermè compertam ichoris portionem, quæ sit fortassis ut crediderit auctor lib. de utilitate respir. sanguinem arterialem non concreescere velut venalem, quanquam & nos eum concreescere non semel observavimus.

Ab humorū
similitudi-
ne com-
probatio.

Ab experi-
entia com-
probatio.

Jam igitur, quemadmodum ichorem conservant alveolis suis arteriæ, perpende nunc & quotum continere debeat arteriæ numerosissimæ per lienis parenchyma redundantem suum humorem refundant. Itaque & nativum & adscititium ichorem agnoscentes arteriæ splenicæ, quo refundant aptius (reputavi diu multumque mecum) quæ ad cognati cordis piscinulam accedit, quod & consentaneum arterialem humor allecabit hæc contra, nempe cavitas omnis inquit lib. de medico magnus Hippocrates, natura rapere debet. Dum igitur hæc rapit, illa verò scaret & dffluit, iis laticibus intercipientur hi prolaxatam calore tuniculam.

At neque desiderantur viæ, quin ipsæ si quæ aliæ semet exhibebunt paratas & consivas ad humoris tenuissimi traductum: quippe refluxus à nullo impeditus, sed expeditus manet per eandem cæliacam arteriam ad superiores, ad coronarias inde revomere præcipitareque valebit expectatissimum ichorem, quæ mihi non difficilis apparet ratio ut lienis arteriis collectus in utriculum pericardium humor deducatur ac transfundatur

tur

ur atque ad usus à Conditore provisos custodiantur. Rursus autem an velis exploratiore via cum cæliaca contingit phrenicarum oram ad has committi portionem ichoris, quæ brevi deinde tractu in pericardio eam deponant, ita præmonstrante Andr. Laurent. Hist. p. 146. Hæc hercle via non satisfacere quæsito non potest; & eò amplius, quod lien septum attingit, ac sicuti per venas cum mediastino communicat, ut Bartholomæus Eustachius ostendit, immò verò M. Hippocrates lib. de ossibus n. 21. ita & per arterias eadem. Itaque longè multiplex esse potest viarum delectus cognitus nobis & multò potius naturæ.

Quod si refrageris per id, quod sunt hæc vasa sanguinis, non serosæ materię, quam utramque portionem quis liene retineat, quis inde demandet incomprehensibile propè ratione? Hanc sententiam si quispiam effutiat inepta ingenii tapinosi forte fortuna; dicam ex adverso fieri sic ignavam inertemque naturam, quæ Zænona, Cicerone teste l. 2. de natura Deorum, ignis est artificiosus ad gignendum comprobandumque via: neque norint id, quod Juvenalis in satyra XIV. testatus est; nunquam aliud natura, aliud sapientia dicet; & Livius decade X. lib. 7. rerum natura potentissima est, & Seneca secundo de Benef. naturam, ait, cum dicis, non intelligis mutare te nomen Deo. Quid enim est aliud natura, quam Deus & divina ratio toti mundo partibusque eius inserta: sic natura sine Deo non est, neque Deus sine natura, & divinus homo Campanella præceptor meus; Natura quod potest vult, quodque vult æquè potest: nempe scit, quod vult, scitque quod potest, quodque scit & potest, interea vult: quippe nil invidet. Quare optima, scientissima, potentissima facultatum omnium est ipsa: quapropter si potentem optime quandoque jure vocavit idem absolutissimus vir, naturæ igitur opera sint oportet opulenta Galeni verbo CXV. usus part. pag. 212. A nec quomodo agat, ingenio humano inveniri potest; apud eundem ibidem; queamus nos quid unquam de eiusdem ratione comminisci. Tantum affirmabimus cum eodem magno Galeno lib. 6. de loc aff. 4. 41. G, naturæ officium esse, tum excernere, tum continere tempestivè; & quod natura semper sanguinem expurgat, ejusdem Galeni fragmentis II. G. Quum igitur ichor nutrire nequeat lib. de Vict. rat. comm. 2. & quia feri genera sunt excrementa, & ab ipsis liberari debet ut malis corpus 2. fiat. facult. c. 30. hanc alii facultatem cuidam usui destinaram bellè discernit, ac dextere sub cordis amiculum reponit. Id quod ad unguem factum in aquæ pericardii tegumento. Sic vides luculentam non difficilem, verum operi maxime congruentem ichoris hanc è sanguine percolationem. Annè igitur placet de hoc ichoris decursu ratio? an vero de medio

Ad instantiã
occurratio.De Natura,
veterum
sententia.
Juvenalis.

Cāpanella.

medio inter sublimem & infimum coronario defluxu? an tertio malis utrumque rheuma conjugatum iri, veluti duo fluvii, qui in unum conflandum amnem coeant & jungantur? Nam non difficilis ista cura naturæ, ut ex duplici rivo corrivari sufficientem humorem, præsertim autem in eius ichoris ubertate, & exuberantia non difficulter approbari licebit aqueum ex liene transmissum. Ex quibus omnibus apparent theoremata duo, quorum alterum est, non audiendos eos, qui suspicantur liquamentum hoc cordi cognatum & necessarium à naturâ præbitum adjuvamentum, verum ex resolutione partiumque interitu fieri, quemadmodum lac concretum à coagulo, postquam deferverit lente serescit. Quippe nos jugulatorum actuum pecudum per fossa pericardii vidimus accuratè non aqua quidem integrè turgida, verum fundo æquatam humorem reddere.

Duo proponuntur theoremata.

1. Aqua pericardii non fit ex resuscitatione & partium interitu.

2. Ichor pericardii non est excrementum.

Monstratur nobilitas aquæ pericardii. Usus plane reconditus ab autore deprehensus.

Peroratio & nostræ sententiæ confirmatio.

Alterum est, haud excrementum nuncupandum talem ichorem, verum *σσιωδην* essentialem humorem, qualis est quippe commeans cum sanguine suus ichor, aut ichorodis ichor emulgenti dextræ, qui sic probatus est natura, ut generationem nedum non impediatur animantis, sed juvet, ut ex hoc eodem opificis proposito præjudicatur. Quid autem excrementitium opinari liquorem, quem præfens cordis spiritus incubat, & aspiratu suo dignatur. Anne verò vilis aut ignobilis existimandus est ille, qui affideri intumescitque consilia cum Rege? Nedum autem non excrementorum portio hæc est aqua, verum, usum prænobilem agnoscit, qui à nemine scriptorum hucusque deprehensus est. à me revelatus in *ἐπιληνοθεωρία*, qui ne desiderium tuum suspendam est ad cohibendum tartareo acore, scilicet pontico sapore, seu sanguinis à bile seu spiritus ab arteriis nimiam laxitatem atque præcipitantiam. Adeo constringendi atque roboris intendendi perpetua ubique corporis necessitas est. Verum hæc ibi tu perquirito ac degustato. Eo patet loco demonstratio, quæ hic tantum prolusio fuit. Sic testimoniis optimorum, validis firmamentis, & sensuum evidentia monstratum est oculis, non attingi pulmonem. Verum ne Severinus ego videar in venerandos tot viros admodum severus, quoniam adversus recreari præcordia potionum refrigerio; ponam quidem modum inter discordes binos arbitrantium sensus, aperiamque germanam pragmatias naturæ rationem, quæ non est alia, mea quidem interpretatione præterquam ea, quæ descripta fuit à Galeno lib. 8. de plac. c. 9. pag. 278. per mediam quippe tunicam linguæ communem fit hæc omnis refrigeratio: veruntamen non à vi sed potestate, quas binas conceptiones, quia non discreverunt priores, ea propter multam pepererunt ambiguitatem ac dissensiones.

Epidocha II. de Adipe Cordis,

In Iulii Iasolini quaestione, de Adipe Cordis, M. A.

Severini ἐπιδοχὴν secunda.

Siquispiam ex me percontaretur, quid in natura nedum humanā, sed & mundanā sit inter omnia cum primis admirabile, protinus e-
quidem responderim deliberatē, Cor; haud quidem conformati-
onis opificio, situ, usu, præstantiā, vigore, dignitate. Sunt hæc
quidem reverenda, & suspicienda: verum quod satis unquam admirari
ac venerari non possumus, functio perennis est atque ἀυτομάτως motus. Admirabi-
Statuam quidem hydrargyri fluore impulsam, & nullo se citatore cien-
tem Dedalæā calliditate compositam inter mirifica commemoravit anti-
quitas, quæ tamen fortuita, & minimum ordinata est agitatio: Verum
quid dicas, & quam valde gestias ad eam, quæ ab orrus nostri cunabulis
noctu diuque solennis numeris & momentis sic est constabilita, ut ani-
mam ipsam æquet, numerum à Platone dictum sese monentem. Quid
cælorum igitur gyros, astrorum cursus, solis lucem intuendo, vel cen-
templando obstupescamus, si cordis pyramis cuncta præcellit vertigine
sui ipsius propria parique, & nulli non comparabile, quam æquiparava-
ram equidem animæ, verum non sine tapinosis, quandoquidem & Deo
Optimo Maximo, qui solus à nullo motus dat cuncta moveri,

Si magna licet componere parvis,

Vnicè datur, etiam trigonon conferre motorem nostrum intrà præcor-
dia, & in thoracis adito situm.

Hæc vobis data venia fuerit, ut pauca de multis, parva de maximis,
minima de corde præluferimus, quasi non debuerimus illotis manibus,
id est, non prætaetis ejusdem honoribus de ipso præfari. Rectè igitur
præceptor noster Iasolinus ubi priorem inquisitionem de aqua pericardii
pertractavit, nunc & alterum de cordis adipe coagmentavit. Digna
profectò particula in qua & nos æquè collaboremus. Primùm igitur de
materia & generatione & concrementi ultimā formā pro virili nostra di-
camus. Vtibus hisce meis foret hic sanè depingendum & subfiguran-
dum cor; verùm, quia mirabili ne facilè superabili penicillo delineavit
illud Hippocrates novum non sumo laborem, verum addo pauca de
vena, quæ à basi principis visceris τῆν σελάνην atque coronā σελάνειαν & co-
ronaria dicta est, quæ à cava supergressa septum & ad cordis vestibulum
evagata faciem externæ basis multis quasi rivulis irrigat, suisque latici-
bus alit, quos in lævum latus circumfundit uberores ac pleniore, pro-
pterea, quod ea pars altior & præfartior affluentioris indiget sanguinis.

Omnium
naturæ re-
rum maxi-
mè miran-
dum cor.Admirabi-
lis ejus pec-
petuus mo-
tus.A compa-
ratis,Erymon
coronariæ
venæ.
Descriptio
ejusdem.

Elegans
observatio
Anatomi-
ca.

Ita quidem omnes plerique Anatomici. Verum id nemo advertit ad inferiora demissam venæ superioris sobolem tantum locorum procedere quantum uterque cordis ventriculus patet: quin & parte interiore quatenus hi sinus penetrentur, temer extendere.

Hypothesis
altera de
sanguinis
arterialis
coctione.

Alterum nunc in memoriam est revocandum: In hisce sinibus celebrari perpetuò decoctionem sanguinis videlicet in spirituum formam. Quanto autem magis ex eadem coctura elicitur idea tenuior & celebratior, eo identidem crassiores & obscuriores restant metorici reliquæ atque halitus, quæ fervore debullitionis ascendunt plurima parte deducti per coronarios quos dixi ramos, quæ ipsa vaporum segmenta sublata sursum in ampliores coronariæ ductus aciditate frigidâ humoris substrati pericardii, quam attexuit Riolanus, secedunt denique in adipea concrementa; Ascendunt autem facile superfuitates ad summam basin decoctione discussæ per illum modum, quem indicavit Alexander Achillinus in Rudimentis Anatomicis, congeritur, ajens, circa cor pinguedo ratione multæ agitationis, ut in forti agitatione lactis extrahitur butyrum. Ab hac planè non abludivit Iouberti sententia.

Achillini &
Iouberti
sententia.

Densitas
adipis cor-
dis unde?

Quod autem attinet ad soliditatem ac densitatem adipis ab Anatomicis descriptæ, constat illa quia cor durissimum crasso ac terrestri sanguine nutritur Galenò, ex quo sebum, seu pinguedo durissima generatur, ut voluit Fernelius. Cujus etiam sanguinis parte tenuiore consumprâ ab ingenti cordis æstu, quæ remanet portio sanguinis, multò terrestrior ac durior evadit. Ita Riolanus Anthropol. l. 3. c. 12.

Petri Ioan-
nis Fabri
sententia,

Petrus verò Ioannes Faber in Palladio Spagyrico c. 13. pag. 172. nativæ ad cor adipis hanc tradidit causam generationis, quia cor, ait, in animalibus omnibus perfectis, quod vitæ sit principium & unicus fons, idè præ cæteris corporis animalis partibus copiosiori utitur alimento & meliori, & quod uberiori utatur vitali nectare, idè etiam adhæret illi copiosus adeps tanquam interioris pinguedinis, qua nutritur excrementum rejectaneum. Adeps autem ibi conservatur tanquam excrementum utile; nam penuria alimenti partes omnes adipe refocillantur, & sugunt iterum illum & coquunt & sibi assimilant. &c.

Laurentii
Iouberti
sententia.

Longè subtiliorem aliam sententiam viamque tenuit Laurentius Ioubertus, qui Decad. 1. parad. 7. sicut generalem & universam adipis in animalibus generationē fieri dixit præcipuâ membranarum obregentium densitate, quæ permeantem halitus adiposi tenacem fluorem in exitu comprimit atque cogit concoctione densatum, ita ut eam quæ circa cor visitur. Quam adipis gignendi rationem & Aristoteles interpretatur l. 3. de part. animal. cap. 3. conceptis verbis de omento disse-

ren tis

rentis. quæ sunt: Propter membranæ densitatem, quod sanguinei alimenti transmissum, colatumque est, id pingue sit necessum est. Tenuissimum enim hoc est, & calore loci istius concoctum pro carnosâ & sanguinea coagmentatione in sebum atque adipem evadere necesse est. Hæc Philosophus. Univerſa igitur adipeæ generationis illa est summa. Materia quidem sanguinis portio tenuissima quippe ærea, levis & oleaginosa, quæ vaporatur sublevatore modico calore. Ratio verò mediaque resolutæ materiæ calentis permeatio atque transfusio, effectiois verò atque compactionis *συνάτιον* membranæ densitas & obstentia ultra quam ipsa extat transcurso negato: effector verò præcipuus est calor, qui percoquens assidue materiam & absolvens stipat demùm firmato: formæ denique consummator adipis ipsa compages per omnes promiscuè membranas firmissima, per basim verò cordis arduâ caloris subactione longè solutissimâ. Verùm de omnire satius est apud autorem apprehendere.

Adipis cordis præcipua causa efficiens calor.

Cui quidem decreto difficile non esset ad stipulari, nisi quod obstentia diffugientemque materiam qualis ærea unice vaporabilis est, voluit calore subigi & compingi. Quod *ἀτοπον* admiror perspicacissimum alioquin hominem non prævidisse; fuisset autem huic vitio facile mederi, si minus sinceram æream verùm terreâ modicâ commistam portione constituisset. Cuius terræ tenuioris videlicet occasione concrementum facile cõposuisset. Verùm tamen inventus is soli permeationis ministerio per densam membranæ substantiam, cætera offendicula non spectavit. Jam verò quid vetet admistum quidpiam acutioris terræ, pervadere per eandem membranæ compagem, præsertim quando robur & firmitatem portio solidior fugaci cæteroque valeret; quin etiam impulsum atomis terrenis plurimum suggeri potest; infimum enim sublimatum, ut ita dicam, acumen magis proferat quàm aqua vel aër, necessum est. Quòd si pyramideus aditus est igni, futurus hic herclè validior exactioris paxillo terræ.

Iasolinus negligentia notatur.

Iasolinus quomodo salvandus.

Si placeat igitur adhærere Iouberti iudicio, salves huius offensionem illo quod exposuimus coagmento. Cuius viri sententiæ alioquin non *ἀτοπον* illud insuper pro epidorpidæ subijci licet, quæ efficacissima est naturæ lubentia atque potestas, de qua nos alibi sæpe. Hoc autem esto suffragium, quod ex sanguine per umbilicam venam ad formandum fœtusculum advecto, postquam & vascula mesaræi, & venæ cavæ propagines efformatæ fuerint, parenchyma jecinoris conflatu concretu certè non frigore, quod nec unde est, verùm opifice tantummodo caloris & spiritus subsidiis, qua ipsa ratione & adeps coronarius constituitur. At de hoc parergo satis.

Adipis cordis
usar eō
sideratur.

Effector
perpetuō
cum sub-
tracta ma-
teria coit,
Aristoteli,
Hippocra-
tisque.

Expositio
nostri de
creti.

Perpetui
cordis mo-
tus adiu-
menta mu-
nimenta,
que neces-
saria.

Nunc quod pertinet ad adipis usum, hic non simplex, aut similis, sed certè organicus visus est, pertinens, inquam, ad formam, quæ proximè functionem spectat finalem. Minimè autem placet affirmare supremam illam opimam Zonam ordinatam, ut calidi nativi fomento sit. Namque aliàs habet ingenitus calor unde alatur, ac detineatur solidè semper *ἀπὸ τοῦ αἵματος*, quod vidus Vidius l. 6. Anatomes etiam adnotavit, constante flammæ in fomite ardentis analogia, quam nemo Professor ad hanc diem usus est tergiverfari. Porro perpetuus est, a jente philosopho, in quacunq; natura effectoris & materiæ coitus. Itaque M. Hippocrates in l. de diæta, ignem & aquam elementa universi præcipuè verò hominis posuit. Momentum igitur ad omnem calidi alimoniam, & cōservationem adipis foret coronatâ portiuncula, cujus modicula micellæ, & nunc quidem extantis, nunc non extantis usum minimum, quid opus est omninò constituere? quando & iunioribus hic nullus est, in quibus nihilominus est calidum multò maximum; quod adipis fortuita & præter naturæ institutum videri potest procreatio, præsertim si sit ad essentialem non accidentalem usum ex cogitata. Præterea neque in animantibus omnibus observari suppetit adipeam hanc epicardiam substantiam, multò autem plurima pars ipsorum, quibus cordis basis ad epe succingitur, quàm quibus non succingitur. Alimentum autem hoc committi decet cum ordine rerum & genere fermè perpetuo. Perpetuum fortasse fuèrit, quòd quoties augeatur animanti calor, hic subinde paratam sibi materiam construat & munimentum. Quod verbi quodve placiti mei rationem declaro equidem ad hunc modum. Est cor omniū consensione fons caloris nativi, quem debet ope naturæ fovere, & conservare; quod ut efficiat, quòiam impuritate & conculcatione superfluitatum posset id laborare, propterea perenni motu sublationis & depressionis ventilat, & depurgat; quam utramque operam debet conficere pro necessitate, & pro modo caloris, non minori vel debiliori mensurâ. Ad quem motum perpetuò tuendum adjuvent oportet aliqua firmamenta, nec nimia, scil. illa concitatione quidpiam incommodi perpetiatur cor. Sic pro caloris majoris & acutioris usu munimenta item intrinsicè, & extrinsicè idem exigit. Intrinsicè intexti fuère villi membranei vel nervei, veluti funiculi è latere ad latus distenti, & cum lacertulis appensi. Extrinsicè verò quâ maximè parte cōcutitur. Fuit & instruendū accōmodo aliquo corpore, quo se viscus ab agitationis continuæ lassamentis & offensamentis tueretur. Hæc requirebatur quidè solida & firma, sed nō sic, ut atteri rumpivè posset. Huius autè conditionis est cartilago. Verum quia nimium hæc arens, & minimè coaptabilis carni, & concremento cordis; ob id natura voluit mollius & propinquius carni. Huic

autem

autem proximum atque consentiens & cohærens est sebum. Quod quia & alio insuper nomine subservire valebat, hoc unum non deposuit conditor, verum amplius complexa est, quod nedum agitabile viscus erat tuendum, verum etiam actio adjuvanda atque expedienda: hæc enim utraque curanda; quod autem ad prius commodum attinet, accepta adipea portio iure necessario porro lenita lentore rota; quæ circumvertendo vertat, agilius sese proripit, sed & articularum fragminibus indidit natura lentorem oleosum, quo medio facillè circumaguntur; de qua re lege quæ Hippocrates scripsit initio libri de articulis. Sic corpus adstruens cartilagine mollius, & sequacius, sevo vero firmitus & solidius calleã quandã adipẽ vel adipẽ certè callosam commenta est, & architectata; cartilagineum idem munimentum autore Galeno 6. ul. part. c. 19. natura sagax imposuit homini, majoribus verò, animantibus ad summam cordis basin, os, ubi firmiter illigantur vasa, quæ aut in cor penetrant, aut in ipsum ingrediuntur. Talis in mentem venit fuisse lapis adipeus, quem circa lienem obductum vidisse narrat. Vel alius l. 15. anat. 9. candidissimi durissimique lapidis in modum, & qualem nos circa oculos animantium omnium observamus. Sed neque mireris novitatem utriusque adipis commemorati; nempe cochleæ terrestris adeps in pulverem exigi licet, si libet, ut in Zootomias nostræ parte 4. quã de cochleâ pag. 331. Quin Riolanus in animadvers. ad Laurent. pag. 214. F. meminit in fœtu seu quidem uterino, seu recens edito, compertæ sæpè glandulæ; dicat licet autem sevisiformis, aut adipis glandulæ formis admirationis eò ratoris, quod ea species in tenerioribus puerorum, & in ovillis, in adultis non item. Qui idem Riolanus in Animadv. ad Bauhinum, p. 287. cum Bauh. in Theat. Anat. pag. 218. narrarunt; reperit in dissectis cordis conclavibus concreta quædam sevisiformia, quæ subdidit Riolanus plerisque mortifera fuisse asphyctis & lypopsychis, & cum angore coitis. Sed in porco, quod animal est omnium humidissimum & pinguisimum paniceas observavi, cui obductum potius, quàm adipem dixerò, sebum adeo solidum & prædurum, ut appareret par cereæ candelæ. Sed neque dubito in animantium natura pluribus, quàm recensui, partibus ejus soliditatis sebum reperiri, cujus jam notæ descriptæ. Conditor enim omnipotens magni Campanellæ mei popularis, & præceptoris oraculo, quod volet id continuè valet, nedum ut finita potestas, volet tamen id quod valet. At neque solus ego super hac re conditorem allego, M. item Gasp. Hofmannus l. 2. Instit. Med. c. 130. Pinguedo (distinxit) est duplex; altera conditoris providentia, quæ ob id consistit intra terminos suos, ut in corde; altera est à certo caloris gradu sine certa lege, & circumscriptione.

Verum

Accommodatissima ratio extranei cardiaci firmamenti. Singularis miscella binarum substantiarum notatur.

Per lapidem Vesalii adipeum quid intelligat autor. Observatio in cochleis.

Observatio nostra in sevo porcini.

Chymica
rationis
nostræ ex-
plicatio.

Adipis cor-
dis utilita-
tes recen-
sentur.

Conclusio
& sententiæ
confirmatio.

Verum tamen, ut rationem physicam, & viro dignam ingenii so-
cordia non detractemus, sed generosè pertractemus, caractere utemur
Hermeticorum, qui nihil veriti, quod assiduo calore præsentè nulla vis
frigidi restet, quæ vapores sanguinis præpingues valeat ad concretionem
perducere; contendunt nihilominus, quod compressos agitatione firma
caloris inquilini vagos halitus sal armoniacus, qui non deest officinæ
vitalis archæo, naturæ acido virtuteque coagulativa benè poterit fluores
illos sulphureos coagulare atque fixare. Nimirum plus hæc vis obtinere
potest quam valatilis obsistentia. De re paris exempli lege libellum Jo-
sephi Quercetani de signaturis rerum intertis pag. Aureliensi 127. Præ-
terquam, quod & calor quoque forma valet per se ipsam aliqua con-
densare, ut de portione aluminis calida monstravit clariss. Petrus Pote-
rius Andegavensis in Pharmacop. Spagyr. l. 2. c. 7. §. de alumine. His
jam de adipis usibus nostræ quidem opinione monstratis, cæterum eam
utilitatem, quam commentus est præceptor, licebit item eventulare. Cre-
didit enim paratum nativi caloris alifconi, vel potius calidi nativi, ne dis-
sipetur, prohibitioni. Quod cum crediderit ante Julium Bacchius, hunc
portò corrigens G. Hofmannus in imaginabile το ἀπόρρητα dicit in obser-
vatione 49. cap. 116. l. 11. quod id quod calor nativi videtur excre-
mentum, eiusdem videri non potest alimentum: Atque cordis adeps à
plerisque omnibus ponitur excrementum: igitur non alimentum, quippe
quod idem esse nequit eiusdem opificis excrementum & alimentum. De-
inde, alimentum commode debet adhærescere, & adiacere alibili objecto,
non forinsecus spectare Aristotele teste. At vero locus nativi coloris eor-
de conditur intimo, non extimo. Adeps verò cum derivantibus venis est
extimus, non intimus; igitur &c. Tertio, quid cor mutasset materiam
prius in sanguinè, mox in adipem, ut esset, inquam, prius alimentū cali-
dū & aptum, mox frigidum & ineptum. Quarto, Alimentum debet esse
simile in potentia, Arist. l. de ortu & interitu; verum hoc est absimile,
quandoquidem non potest adeps natura rejectaneum esse caloris & ignis
ætherei nutrimentum; rejectaneum, inquam, quod non provenit ex ne-
cessitate materiæ, non instituto præcipuè. Quinto, nullius partis nu-
trimentum est pars circumscripta corporis, siquidem hæc esset pars &
non pars. Atqui cordis adeps est pars; igitur adeps non est cordis aut
cuiusvis eius partis nutrimentum. Si dices non partem, sed excrementū;
tunc recipiam, excrementum est rejectaneum; adeps cordis est excre-
mentum; ergo cor utetur suo rejectaneo.

Tantum autem abest ut cordis calor utatur adipe in suis ipsius bene-
ficiū & adiectionem, ut potius adeps sit rejectamentum per venam co-
ronariam

ronariam superflua substantia, quae evaporatione & adhæsu, quae pericardio concrevit & obdurevit *πυμελάνη, & πωλήν ὕμερα* pericardiam vocat in brutis Aristot. l. 1. hist. animal. c. 15. in hominis corde jam talis est Hofmanno 328. pag. 100. l. 6. ul. part. Ita non institutus videtur ad epe cordis ad hujus ejusdem alimoniam, & fomentum, ut magister sibi persuasit, qui degat in superis beatus, inde vero nobis impleret plenam lucem veritatis.

His omnibus jam habes, quae qualisve sit adipis idea, materia, generatio, principium & usus, quae de hac omni re videntur satis.

Epidocha III. De Poris Cholidochis.

In Julii Iasolini Hipponiatae Quaestionem Anatomicam de Poris cholidochis ἐπιδοχή III.

Marci Aurelij Severini Professoris Anatomici Neapolitani.

INter omnes artes naturae contemplatrices, nulla, meo quidem iudicio praestantior, aut major anatomicâ exercitatione reperitur. Cujus equidem rei cum demonstrationem plenam lib. 2. Zootomiâ expolui, tum illud mihi singulare argumentum visum est, quod divinae Syntheseos pedissequa hæc illi respondentem exequitur analysin. Eadem deinde, certissimis ex facultatibus, animae portionis divinissimæ domicilium ad unguem introspicit, ac fabricæ rationem omnem quasi nucleum excutit penitiorē. Mitto quod in Dei templo (cuius appellatione homines censentur) à morbis, & à morte vindicando, ingens apparet anatomes necessitas, sicce quidem ægra corpora intrinsecus sive extrinsecus sint reficienda. Disciplinis autē plerisque omnibus quanto sit usui, suo loco à nobis est declaratū. In qua amplitudine, & splendore suo injuriā, ne quid vehementius dicam, non dissimulabilem ab iis accepit professoribus, qui alumnam hanc excoluerunt: quorum plurimi suapte libidine ac procacitate, nec ad disciplinæ decus, nec ad solidam veritatē attendentes, sed propriae potiùs gloriolæ servientes è cōposito consueverunt antecessoribus insidiari, & eorum observata caluminari, sic, ut apertis & planis sæpè theorematistergiverentur; quomodo Galeno Vesalius, Vesalio Fallopius, Fallopio juniores, & his alii deinceps invicem adversati fuere. Jam verò cum duo Galeni adversione, anatomes universæ sint discrimina, utpotè cuius altera pars simplex, & medici usus, altera subtilior, & non tam medendi ratione, quàm physicae vestigationi subserviens est: hanc profectò, quæ splendidior erat, tot ambagibus, atque nebulis ob-

Insinuario & Anatomicæ Analyseos commendatio.

Anatomie necessitas.

Adversus Anatomicam iniuria.

Successiva Professorū Anatomicorum tergiversatio & diuexatio.

Anatomes
obtene-
bratio,

duxerunt, ut bonos pigeat eius obscuritatis, quod & de stirpium multifariè controversarum respondente ad amissim confusione queri soliti sumus. Eas cil. est prurigo, &, ut Satyrographus ait, cacoëthes innovandi, non tam quidem ad ampliandas & illustrandas disciplinas, neque ad eruendam rerum lucem genuinam, quam ad lucem ipsam offuscandam, & sua cuiusque scitamenta ostentenda.

Galenicæ
& Fallopi-
anæ senten-
tiæ recita-
tio.

Hæc cum in plerisque facultatis dissectivis partibus sint orta diffidia gravissima, & in judicio de cholidochis poris extitit jam diu conflictatio, aliud quidem professo primùm principe Galeno, aliud arbitrato Fallopio; qui, utinam tam verè fuisset opinatus, quam ex animi proterviâ & ambitionis æstu contrâ nixus est.

Enarratur
summa per-
tractatorû
à I. Iasolino
Iulii Iaso-
lini adver-
sus Fallopiû
contradi-
ctio.

Tertius sese inter hos inferuit, doctor olim meus Julius Iasolinus, quem jure meritò, doctissimum censuit eximii planè judicii vir Hermannus Contingius. Longè verò priores magni fecerunt, & ex eo pleraque transtulerunt Gasp. Bacchinus, & A. Picolominæus, & Ioannes Riolanus, & Gasp. Bartholinus Scriptores omnes præclarissimi, cuius Iasolini scriptura rursus quasi cribrando resumere instituimus. Hæc eius est summa & anacephalæosis, falsam Gabrielis Fallopii sententiam affirmantis poros cholidochos qui per hepar disseminantes in unum collectos per rectum meatum ferri ad intestinum duodenum, rectoque tramite, & continuè in illud bilem flavam ad usus oportunos exonerare. Sed quia chyli ministeria quandoque præpediunt aditum ad intestinum, ideò diverticulum fecit natura, (*χολιδόχου* puta) in quod bilis à proprio suo cursu recurret asservanda tantisper in ea cistula, donec expeditio & oportunitas transmigrandi foret paratis à natura recurrenti viâ nedum prima, sed etiam secunda, quas anatome docet & autopsia.

Quam viri Mutinensis aberrationem ostendit Hippocrates nossetùm suis quidem rationibus, tum Galeni testimoniis, tum sensus critico. C. II.

Per exigua cystæ vascula synceram per ampliora permistam attrahâ bilem.

I. Iasolini
rationes ad-
versus Fal-
lopium.

Rationes illæ sunt triplicè extare facultatem tripliei fibrarû generi respondentè, attractricè, contentricem & expultricè. Quomodo bilis ex hepatis domicilio attrahatur à vesicula, pag. 34. Per vesiculam bilis non attrahi solùm, sed expelli bilem, p. 38. Quòd bilis expurgatur à facultate fibrarum vesiculæ bilis, non hepatis compressione. Non rectum esse iter vesiculæ ad hepar, pag. 56. Cholidochum ad duodenum amplum latumque esse monstrante experimento. Denique verus cholidochi usus ostensionibus & anatomicâ pragmatia demonstratur.

Est

Est hæc ferè tota συλλέψις Jafolini Galenici dogmatis assertrix, Fallopii oppugnatrix.

Enim vero cum constet utriculus bilarius duabus præcipuè partibus, conceptaculo & meatibus; hi porro spectant duplicibus terminis tum ad superiora, quorum unum est hepar, tum ad inferiora, quæ sunt intestina, potissimum vero dodecadactylon. Sic bilis utriculo contenta dubium utrique disceptatori fuit, num impulsæ de superioribus ad inferiora detruderetur, ad quem modum existimavit Vir Mutinensis, an ab inferioribus attraheretur, cujus sententiæ Pergamenus dictator fuit. Ad quem arbitrator accedens noster homo Locrus, Galenum sequutus, ac tutatus est; Fallopii decreto refragatus. Adversus quem item inveci sunt A. Laurentius, Ioannes Riolanus, & omnium novissimè atque optimè Hermann. Conringius autor Medicus, ætate nostra dignissimus. Quorum singulorum disceptationes & longum & tædiosum foret, minimeque necessarium, actum enim quid agatur recitare? Nos igitur brevi compendio, quod ex tam confragosis tumultibus videtur amplexandum, id solum deligemus & recipiemus.

Interim hæc accipito Fallopiana: Jecur viscus est princeps, cui delegata potestas est sanguinis conficiendi, & longè lateque transmittendi, alimenti scilicet præcipui vitæ radicis & animantis autor & causa: quo contendit, hepar cum corde ipso non minus alendi necessitate, ac neque cerebro cedens ipsa principii dignitate. Sicut igitur hæc superiores duæ facultates de propriis functionibus & spiritibus sollicitæ sua ipsorum excrementa non dirigunt, nec aliquo destinant ipsa, aliorum hoc assumpto ministerio, ita & hepatis consilium & provisio de alimento, non de recremento laborare debet. Hic quidem opifex & utilissimi fluoris arbiter, ablegavit ab se recrementa; quo igitur pacto de horum utilitate sit occupatus & aded quidem, ut hoc munus, & hæc sollicitudo videatur omnia prior. Nimirum agitatio negotii venæ portæ præcedit id, quod venæ cavæ. Occupentur æquius alia atque illud congruenter acceptaculum, quod ea colluvie tutget. Quid autem Dominis & monarchis viliorum ministeria deferre, quæ pertinet ad ministros? & vice versa non agitare ministri præsumt comparati præterquam] minora & abjectiora. Adde, quod, sicut de bile nigra negotiatur lien; sic ad unguem de flava primò & per se deliberet cholidochos: quippe sunt hi duo condipromique quàm fieri potest pariles ac tantum non dixi gemelli. Quare de hujus utriusque natura & muneribus est animus mihi, si Deus aspirarit, finis conscribere commentariolis.

Folliculi partes.

Controversia inter binos auctores.

Jafolinus Galeno ad stipulatus, Fallopio reluctatus.

Fallopiana demonstratio à pari.

A reprobantibus.

A materia.

A proprio.

A comparatis.

De cysti fellicis & liene concepti libelli Severini.

Hepatici
canalis ve-
rus usus.

Accommo-
data jecoris
expurgandi
proclivitas.
Cathartico-
rū pro he-
patis cavā
felix trans-
cursus ad
intestina.
Canalis hic
duplex di-
vinitus à
Naturā
provisus.
Suffragato-
res nostri.
Ad instantiā
occurratio
prima.
Confirma-
tio.

Hofmanni
calculus.
Ex enoda-
tione am-
plificatio.
Alius dis-
sensu.
Confirma-
tus crebri
scribētium.

Tertiò advertas velim, hepaticum meatum dici quidem hepatis at-
tributivè, verè autem est cystisæ ab hujus substantia diremptæ: sed sic
continuò processa, quemadmodum sunt rami cum trunco; quin meā-
tum mea quidem sententiā positum obliquo ductu ab jecore ad intesti-
na, ut cava pars ejusdem, quæ malis est obnoxia scatebris, indè se valeat
expurgare, tum sub sanitate quidem lata, tum sub morbis, è corrupta
præsertim bile, atque hujus ichoribus, quæ satis quidem per inferiora
quàm superiora contendunt. Quorum quæso bonos arbitros, quæ po-
rior sit via, quam isthæc extrudendis per intestina causis morborum &
apparandis vitiosis. Atque hæc etiā per commoda via est, ut catharte-
ticis commotæ superfluitates præcipites se dedant in crebras dejectio-
nes, quæ nuncupatæ sunt faciei jecinoris interioris, aliàs simæ; qui cana-
lis amplior Jасolino sæpè non duplex & duplicibus intestinis insertus non
rām errante me judice natura, quâ vigilanter & providè confingente in
his fæstabilis è vitiosiore fortasse semine vel sanguine conformandis.
Addidetunt huic opinionioni suffragii momentum Ioannis Riolanus, &
Gaspar Bacchinus, ubi docuere cholera morbo plerisque qui perierant
diligenti dissectione perspectis laxatum digituli crassitudine comperisse
tramitem hunc, ut jam non perturbandus sis eo, quod valvulas transitus
impeditrices aliàs hocce loco statuerimus. Jam enim ubi salutis recu-
perandæ vel tuendæ necessitas est, huic aquæ non oppetit natura. Præ-
terquam, quod & torrentis cujusque fluvius imperus gravis viam sibi
quævis impedimenta parat. Confirmatur item bellè judicium hoc, quod
bilis quidem generibus morbosa patet hæc via, sit, ut ostensum est facile,
naturali verò difficile: siquidem legitimus per cysticum & rectus est,
quemadmodum audies exploratius alibi. Anguntur graviter plerique
omnes & discerpuntur in varios ambages & inquisitiones, quo tempo-
re fiat illa bilis in duodenum, aut tenue intestinum, sive enim antè cibum
fiat, sive post cibum sumptum, seu cum coctio incipitur, seu absoluta co-
ctura præ foribus sunt incommoda. Expedio me breviter: quia phæ-
nomena ejus rei nulla habemus, sufficere debet nobis vox naturæ.
Hæc dilemmata torsit Hofmannus in l. 2. Medic. Inst. c. 35. §. 8. Ale-
xandræam, inquam, & violentam Gordonii grypi expeditionem; aded
sunt perplexæ mentes investigatorum omnium in ordinanda *Algodora*
bilis inferiore. Quid quod & perducta bilis huc loci neque etiā certos
usus habet? Communis enim schola sentit ad suscitandum fæcum excre-
tum institutam, quod Hofmannus & Conringius capita duo palladia
non admiserunt, verum hanc expurgandæ pituitæ destinationem cum Al-
saharabio cumque omnibus Arabistis voluere. Sed in superiore *Algodora*
contro-

controverſiæ nutatusque ſunt gravioreſ, legeris Fallopii commenta ad-
verſus Galenum, Veſalium, mox Laurentium adverſus Fallopium: at
contra Laurentium Riolani, & Ludovici Colladi, & ſi qui ſunt alii, dum
per hos quæritur perpetuo, ne bilis in receptaculum comportetur; an
vero ſit hoc diverticulum, & *αὐτὸν ἀποθήκη* aſſervulo paratum; per ac-
cidens, inquam, dum anadoſeos chyli fiat expeditio: namque hoc locum
occupante quis poſſit eſſe aditus tibi? Efformatio igitur & inſtructus
conſtet conſilii ſtatuentis an offeſſæ neceſſitatis? quæ neceſſitas ſi ſit,
vel ſi datur potius; nec poteſt, ſicut Hoſmannus ait, de illâ cogitari ſine
expreſſo naturæ convitio, & quænam conditricis optimæ atque *ἀριμωνας* Expolitiō
prudentiæ? decernentis ut cruderentur ſæculæ per expeditum inſtigato-
rem chologen, ſed impeditum vitare iter, vitareque occupatorem, cui
liceat infinite ſic inhibere, ut deponat inde curâ ſollicitator, nec amplius
eius rei ſit ſollicitus. Verba objectionemque miraris? nec probabilem Compro-
arbitraris proſectum veram tum neceſſariam, ſi animo percurreris batio enun-
omnigenas animantes perpetuæ voracitatis, & huius ſive quidem natu- ciati.
ralis ſive morboſæ per unum bulimum. Edaciſſimi totis diebus ſunt vi- A ſigno.
vidi pueri, lupi, cervarii, ſues, eque noctu diuque plenis præſepiis inglu-
viem non explentes daſypodes, gallinæ, mergi, quæ ut Alexander notat
Benedictus perpetuo veluti ſtirpes alimentum appetunt terris aſſixæ.
Quare neque inveneris in his unquam chyli vacuitatem, quæ tamen
ſingulis frequentiffimè alvum deponunt, qui bilis extimulatum fruſtrantur
effectus uni, fruſtraque item eſt irritandi conſilium, quando perenni Ab abſurdo
ſub chyli redundantia fieri poteſt, ut nunquam conſummetur excernendi
oportunitas; niſi ſi fortasſe conſummetur in ſomno; in quo cætero-
quin non ſit digeſtio, ſed concoctio tantum. Quod autem Heurnio pla- Inſtantia &
cuit inſt. med. l. 4. c. 11. bilem tertio quoquo die ad inteſtina deponi, ejuſ reſpon-
Bacchinus nec abſurdum proviſum hoc loco emunctorium, quando- ſio.
quidem & alibi alia fixiſſe non oblita eſt natura. Indè etiam per inte-
ſtinum introducta bilis occurrit ad ſtomachum ut præcocolis, quorum
quidem adoleſcentem vidi unum pro hâc ætate puſionem & colore Historia.
fulcum & habitu gracilem, ſuperiorum Capucinorum cælo natum, qui
ſingulis diebus manè ſpontè vomebat plus unica bilis amaræ; quare mi-
rum eſt, quod à ſcientiſſimo viro Joanne Heurnio dictum legi conceptis
verbis expreſſum l. 4. inſt. Med. ca. 11. quod tertio fere die folliculus fel-
lis in inteſtina exonerare ſoler.

Quod quidem morbi vitio ſit virtus intemperantia, ſucci que bilio-
ſi redundantia, non cholidochi inſertione, qui ſicut alias oſtenſum, cum
fomentum aſſert & concoctionis adjumentum, indicio mihi eſt quod

adversoribus & Galeno & Foefio & Hofmanno suis locis non biliosis tamen, sed & pituitiosis legatur hicce cholidochus. Hortum denique summam si subduxeris, nil videris in hac functione certum, sed fortuitum totum negotium, quas credo injurias & quærimoniæ capita quæ subindicans non expressit Βραχιολόγος & Εμφατικός noster Hofmannus.

Alia fortuitæ functionis objectio. Jam verò fortuitum ut foret hoc omne negotium, en ab ulla non impelli virtute comteatum bilis, verum à compressione fieri jecinoris in re ætigradis, à ventriculo vero in brutis.

Quæ spectant ad cystulam Argumenta. Hæc quidem ad hepar & ad bilis extimulatricis traductum attinent argumenta: quod autem ad cystim, hæc cum diverticuli loco probile ad tempus asservanda Fallopio sit, facta adstruitur per accidens, id quod multa naturæ facta non patiuntur.

A formæ dignitate. Prima fabrefactio cholidochi instructa nervis, arteriis, fibris tenuis, ductibus multiplicibus, & summè variis, valvulis item & forulis, remisve: quas ob res tam organicum vas utique non erat principalis officii dignitate exauctorandum suisque functionibus defraudandum.

A consequentibus. Si enim non attrahit ex hepate bilem, neque hoc illam mittit omnem ad cystim, sed pauculam & interpollem ad tenue intestinum, bilis ex analogis multis causis ad portas & ad hepar redundans inquinabit dulcem amaritie multa sanguinena, atque indè consequenter incommoda longè gravissima, quæ recensenda telego Galeno, & suis plerisque omnibus, immò & Hippoc. l. i. de morb. num. 28. & democ. epid. ad Hippocr. Deinde, si non attrahit cholidochus, rogo quo pacto in cystula factus uterini, de quo problemate nos alibi. Prætereà si cholidochus nulla virtus est contentrix, quod non affluat suo pte nutu bilis in ambitum undecunque, & an supera quidem conturbabit sanguinem, ad inferiora verò chylum infestabit amaritie? Nec formæ capacitas rotunda aut bilis exuberantia sub cysti, respondere (si justos habeat expensores) potest modicis regressibus impeditæ bilis, cujus affluxus in cystim longè copiosior est.

Ab adjacentibus. Ad hæc & de tempore coarguam egregium Mutinensem, quoniam enim sub eo elegit præcise, quod est chylificationis, transmittendam hepaticæ conductori bilem, quid multò prius inferenda eadem sit, quando chyli sugendi vel distribuendi nullam subest impedimentum, sed est ejusdem plena vacuitas. Præstabat porro naturam intelligentiam non errantem transferendæ bilis illud velle tempus, quod opportunum esset, ac minimè detrimentosum: quid autem præcommo & oportuno illa deligere momenta, quæ forent incommoda & importuna. Nimirum, ut indè accusanda esset à Momis optima natura, quod occasiones & actiones amasset atque spectasset præposterar. At qualis hæc pulchritudo

A consequenti. pet

per naturam inducta commentis: quin verius humani insolentia figmenti. Insolentia, inquam, & figmentum, quæ voluit tunc temporis fieri transmissum hunc bilis quum commodum erat fictori, ut componi darique posset ille recursus. Dubitabat vero, atque cavebat homo noster, ne per impedimentum retrorsum acta bilis in hepatis domicilia rursus inveheretur: at non advertit alioquin subtilissimus anatomicus, ac fieri posset reditus in jecur, si modò naturæ consilium id fuit, interpositas ad certis extrema valvulas.

Refugium i
abolitio.

Ita occæratum in tota re fuit Anatomici judicium. Jam igitur cum tot ac tanta videas absurda atque delicta parata adversus inreprehensibilem naturam, non mirari non possis, quid absolutissimus & anatomicus & contemplator Fallopius ἐν ἀνάλωσις hallucinatus aberraverit. Sed dicant quid caliginis causæ? Ambitio prima invehendi novam & singularem adversionem in eo professorum genere, quos solita est gloria transversos egisse. Cum duobus tamen perperam adnotatis, quorum alter est, quod priores anatomes auctores & descriptores hepaticum ramum appellarint, quasi quod hepatis sub jure sit hic cholidochus, qui tamen est cystis geminus. Verum, quia cystici nomen alter est nactus, expedire fortasse visum est, ut assessor nomine distingueretur; quum apertem ad superiora spectat, hepaticus propterea dictus est.

Insignatio
in Fallopii
paralogiâ.

Causæ tres
unde Fallo-
pius impulsus.

Altera verò observatio, quæ judicium viri maximi præcipitavit, apparet illa, quod in his, quæ vesica non gaudent animantibus, in equo præcipue, tendit ex hepate rectus meatus ad intestinum, quod naturæ factum vel ipse legit, vel vidit.

Hæ Fallopio fuerunt ansæ, quibus suam mordicus retinere paralogiam; verum quam fallo, quamve improbabiliter, audistis.

Pars I. Cap. I.

De Osteologia dignitate ac necessitate ad universam

Anatomen.

Intituimus hic agere de ossibus; quorum tractatio in anatome semper præmittitur, tum quidem naturæ ordinem sequentibus, tum doctrinæ naturæ; scilicet quoniam ossa sunt fundamenta, super quibus extruitur tota humana fabrica. Id quod aperte monstravit Hippoc. l. de ossium nat. dicens; ossa corpori stabilitatem, rectitudinem, & formam exhibent. Quæ divini Senis verba, si mea me interpretatio non fallit,

Osteologiæ
primordiū.

Hippocra-
tes.

usus ossiū.

Stabilitas necessaria carnibus, & visceribus. Galeus. Puer exofisi Hipp. Rectitudinis usus. Cum rectitudine flexio. Magnitudo figura. Magnitudo capitis. Thoracis. Maxillæ. Numerus.

lit, maximos tres ossium usus refert. Primus communissimus stabilitas est corporis, dum ea nativo robore rigentia carnis, & viscera, quæ itare per se cæteroquin non possent, sustineant; & de loco ad locum transferunt bajulantia, non ut Galenus inquit prim. de adm. anat. c. 2. quod in tentoriis præstant pali, quod in ædibus parietes, id in animantibus præstat ossium substantia. Quod ut expressum cernatis oculis; proponite animo qualis esset videri puer ille ex ossis apud Hippoc. 2. epid. præcipuis corporis partibus discretus, qui parum vixit & perpusillus. Post hanc est rectitudo corporis, ne, sicut inquit Fernel. vermium & serpentum more, rerum princeps reperet homo. Verùm tamen cum rectitudine flexio comprehenditur, ut curvari. vertique posset homo quoquo oporteret, atque ad hunc finem animanti data plura sunt ossa.

Postremò est & penes ossa reliquarum partium magnitudo, & figura, quin ab ossibus corporis proceritas, & incrementi meta dependet. Quibus enim caput magnum, his cerebrum amplissimum; quibus thorax angustus, his & pulmo, & viscera contractiora: quibus maxillæ parvæ, item & muscoli parvi. Addit Ingrassias quòd & ossium numerum partium quoque suus numerus, sequitur.

Nam si manus aut pedis digiti quaterni aut seni fuerint, quaterni aut seni fuerint quoque ipsorum muscoli. Nec minus etiam venarum, arteriarum, nervorum, tendinum, ligamentorum numerus augetur aut minuetur, si numerus ossium auctus fuerit, aut minutus: tanta scilicet est ossium potestas. Adhuc & multorum situs ab ossium situ variatur ita, & musculorum exortus insertusque venarum ductus, arteriarum divortia, & nervorum diremptus ossa sequuntur, & sicè quidem in optimâ corporis conformatione quæ secundum naturam, sive in perversa & præter naturam se habente, exempla vos observate in multis quæ se offerent.

Rursus & doctrinæ ordine necessum est tradi primò ossa, siquidem facilius per hæc cætera intelliguntur. Quo factum est, ut veteres in schola Alexandrina, cuius maximam fuisse anatomes perfectionem memorat Gal. l. prim. de administrat. anat. non aliud pro addiscentibus proponerent, quàm reficcara ossa, quod scæleton vocant. Ad extremum ossium notitia nedum ad Echiologiam addiscendam requiritur, sed ad therapeuticam; ut scilicet rectè curentur Luxationes articulorum, & ossium fracturæ confirmationes, Gal. initio l. de ossibus. Quin & ante hunc Hipp. in epist. ad Hæsalum filiū inquit ad multiplicè ossium affectionè, & articulorum luxationem, repositionem, & ossium contritorum refectionem, & perforationè, & compositionè, & detractionem, & reliquam curationem majorem industriam veterum fuisse, qui noverint qualis est lo-

cus. & quale os laxatum est. Rationem addit ferè Gal. loc. cit. cū ait Galenus. ossa singula per se qualia sint, & quam invicem syntaxim habeant novissime arbitror medicum oportet, si rectè ipsorum fracturas, & luxationes curaturus est; siquidem in omnibus quæ ad Medicinam spectant perspicuum est, quod secundum naturam est tanquam scopum habendum esse. Quam rem qui ignorat, minimè intelliget, aut ubi partes affectæ à sua natura distrahuntur, aut qua ratione ad id quod secundum naturam est reduci debeant.

Hæc satis de Osteologia necessitate.

=====
 CAPUT II.

De natura ossium, generatione, & causis.

Cum plurima sint quæ de ossibus tractari possint, principio quidem videndum est de natura. Hæc autem duplex: Altera est materia generationis ex qua constant ossa; altera est materia nutritionis, ex qua & aluntur intrinsecè ut augeantur in junioribus, & vegetent in grandioribus, & restituantur extrinsecè, ne continuè absumentur à motu. De priori quidem materia videndum, quæ sit. De hac itaque differens Arist. l. 2. de generat. animal. cap. 4. dicit, seminalis materiæ duas esse partes præstantiores; alteram quidem tenuioris substantiæ, ex qua constantur partes præstantiores, ut carnes, & viscera; alteram verò crassæ substantiæ, quæ prioris est excrementum, & ex hac constantur ossa. Simile quid in l. 4. meteor. ubi habet, ossa correspondere terræ, quod dicit, ossa fieri ex parte illa seminis terrestri. Hoc fortasse desumpsit ex Hippoc. l. de genitura, ubi dixit Senex, fieri ossa ex parte seminis duriori; per durum autem intelligit crassum, quamvis neque sola crassities materiæ ossi formando sufficit, sed requiritur etiam pinguedo, ut idem est author Hipp. in l. de carnibus, cū inquit, quod quidem in his pingue fuit celerrimè exustum est, & factum os. Verum neque dum Hippoc. caret ratione, quinimò patebit necessarium hoc esse ex sufficienti divisione materialium, quæ attribui possent ossi: namque hæc materia quæ ut prima patuit, est quid terreum, & hoc vel simplex vel mixtum. Non simplex, quia ex terra nil fit, si mistum, vel igneum, vel aqueum, vel acreum: non igneum, siquidem ex igne nil fit, non aqueum, igitur acreum & pingue: Vel dic, materia ossis terrea crassa, vel est exusta, vel non exusta. Si non exusta vel cum humiditate aquea vel aërea. Non

Semina
partes bi-
nae, tenuis
& crassa.

Ossa re-
spondent
terræ.
Ossa sunt
ex parte se-
minis duræ.
Crassum
simul &
pingue, os.

Ossis terreum
& acreum.

quidem

quidem à terra exusta : nam ex terra, & igne per omnes Philosophos nullius est generatio. Præterea non ab humiditate aquea, quia tunc fit materia viscida ac tenax ex qua fiunt potiùs nervi, & vincula; ergò à materia aërea quæ certè est pinguis. Hactenus de materia generationis. Cæterùm materia nutritionis duplex, proxima & remota secundum Medicos scilicet ut 3. de facultatibus naturæ c. 15. & 6. method. remota ut sanguis.

An ossa nutriantur medulla, quæstio prima,

Proxima verò à Medicis tantum assignatur, quæ est medulla in ossibus contenta, quæ tamen non admittitur à Philosophis : unde hi acriter pugnant adversus Medicos, probantes non esse medullam nutrimentum. Sic primò nullum excrementum potest nutrimentum, sed medulla excrementum, ergo &c. Minor probatur sic: quod habet proprias cavitates excrementorum paratas, illud est excrementum, sed medulla proprias cavitates habet, ergo &c. Maior patet, nam urina, feces, bilis, &c. habent proprias cavitates, ut patet. Adde, quòd omne nutrimentum est in substantia partium, non autem in cavitate distincta.

Adhuc secundò animantia omnia excrementosa multa gaudent medulla : Signum ergò, quòd medulla excrementum est. Tertiò de ratione alimenti est, ut facillè transire possit in substantiam alicui, sicut aptum nutrimentum nervi est sanguis crassus, & pituitosus : sic ossis debet esse alimentum proportionatum. Huiusmodi non est medulla cum sit calida & humida; os verò frigidum & siccum, &c. Quartò. In Puerorum ossibus non apparet medulla, ergò medulla non est ossium nutrimentum. Nam si nutrimentum esset, non deficeret, ergò magis quòd eorum substantia tunc maximè restituitur : Sequitur igitur, quòd sit excrementum. Quòd si medici dixerint hanc esse medullam rudem & imperfectam, obstant Philosophi, quòd ossa constant ex sanguine, propterea quòd apparet his ipsis esse consanguineum concrementum, cum pueri sint excrementosi. Hæc quidem philosophi.

Ex adverso nos qui Galeni doctrinam sequimur respondemus primo, distinguendo cavitates intimas, & extimas excrementum quidem continetur in cavitatibus extimis, ut urina in vesica, feces in intestinis, fel in cysti; in cavitatibus verò abditis intra substantiam alicuius partis non est reperire excrementum. Et cum inquirunt : nutrimentum est in substantia partium non autem in cavitate distincta. Responde, quòd si sunt boni Anatomici, videbunt partim ossa in suis porositatibus habere hoc nutrimentum, ut est in processibus ossium multorum, & in medullis cranei : partim etiam animadverterent cavitatem istam distinctam in aliqua parte ossium esse naturæ quodam solertissimo consilio, ut solidiora

solidiora essent, & præterea ne in vastam molem excreverent eadem.

Ad secundum cum objiciunt animalia excrementosa gaudere nimia medulla: dicimus quidem id accidere non ea ratione, sed quia frigida: talia enim cum sint, convertere non possunt in medullam in os.

Ad tertium cum agunt de symboleitate nutrimenti, dicimus medullæ materiam esse terrestrem, & quamvis videatur calida hoc est ab impressione caloris mutantis substantiam, ac deinde in transmutatione ossis evanescit recedente videlicet aereo ac remanente terreo.

Ad Quartum ubi opponunt, in iis qui crescunt paucam esse medullam, nullam tamen in recens ortis, sed sanguineum excrementum: contrarium autem esse deberet: igitur dico, quod ad nutritionem crescentium ossium non necessarium est ut appareat nimis copiosa portio medulla, sed à natura suppeditatur quæ necessaria. Quod verò ad recens ortos, dico esse veram medullam: quod autem sit sanguinea substantia, id quidem fit quia cum recentes sunt fœtus, sapiunt naturam ejus principii, ex quo sunt geniti, id autem sanguis est. Jam verò si medulla esset excrementum, sequeretur in senibus qui sunt excrementosi, magis adfluxurum; in junioribus verò defecturum, quod tamen non est, sed prorsus contrarium.

Præterea sequeretur ab excremento tamdiu retento fere ossa corruptum iri, quod falsum est.

Ad hæc excrementa omnia effluxum, & effluxus cavitatem habent, medulla non habet, igitur non excrementum.

Adhuc quoque medulla tegitur duplici tunica, ergo non excrementum.

Confirmor in hac sententia: nam partes omnes nostri corporis nutriuntur, caro quidem sanguine, nervus crasso mucositate, membrana consimili lentore. Igitur & ossa suo nutrimento gaudebunt: nullum autem potest esse aliud quam medulla, ergo medulla erit &c.

Denique ex iisdem nutritur pars, ex quibus constat, sed constat terreo pingui, igitur terreo pingui, qualis medulla est, nutritur. Minor hujus, ut secunda paruit, est Hippocratis. Quare &c.

Hactenus de materia nutritionis ossium jam dictum est.

Quod ad affectricem causam ossis, hanc Plato retulit Deum Opt. Max. qui terram puram levemque accipiens perforavit, mox igne supposito adussit, bis aut ter in aquam mergens. Porro similitudo hæc ducta est à fabris ferrariis, dum ferrum vicissim in fornacem immittitur, mox conformant malleo & in aquam deponunt. Cum hoc sit, cumque terra hæc Platoni sæpius confirmetur, porro mens ejus est, tertiam hanc duci-

ossis opifex
& materia
Platoni.

ductilem pinguemque esse: agentem verò calorem esse. Quam sententiam fortasse imitatus aut suffragatus est Plato à communi omnium magno Hippocrate, qui lib. de carnibus, Calidum dixit omnium effectorem: ossa vero ex terreo pingui formari &c. quamvis per calidum

Hippocrati
ossis materia & formatio.

Aristoteli
spiritus seminis in situ
opifex.

Galenus
varius in
opifex at-
ferendo.

Hippocrates Deum non intellexit opificem, sed vel spiritum, vel animam voluit. Non dissimilem ab Hippocrate sententiam habuit Arist. qui in 1. 1. de generatione animalium c. 4. scripsit calorem insitum id est spiritum in semine contentum esse opificem.

At quid de his Galenus? Ipse quidem varius hanc in re fuit, nunc dicens opificem spiritum, nunc facultatem, neque sibi dissentit; nam spiritum frequentissimè statuit instrumentum omnium animæ functionum, sed immediatum quidem ac proximum, facultatem verò primum actionis motorem atque auctorem. Atque hæc de ista difficultate jam satis.

Ossis forma.

Finis.

Epilogus.

Definitio.

Quod vero ad formam attinet, hæc nulli comperta est, sed penitus ignota, qualis ultima differentia nisi tamen dicamus ejus formam esse robur, quod in osse visitur.

Quod ad finem sive ad usum attinet: usus ossium est multiplex; Primus ut molles ab his partes sustententur: secundus, ut tutela sint partibus principalibus, tum ex Galeno lib. 16. de usu part. c. 20. tum ex Arist. 1. 2. de part. animal. c. 4. Tertius est ad motum progressivum: Confirmatur: nam ossibus carentia animalia difficilè progrediantur, ut vermis, quamvis revera non simpliciter ad progressionem necessaria sint sed plurima ex parte utilia. Quartus ad conformationem & configurationem partium, quæ applicantur ipsis. Id quod patet: nam exempto aliquo osse forma & figura partis continuò depravatur, ut in naso.

His multis ossium notationibus simul collectis construunt nonnulli descriptionem, quæ sic habet: Os est pars similis corporis animati ex pingui terreo per calorem insitum genita, soliditate & robore partibus molliibus pro sustentamento, partibus verò cæteris pro conformatione & motu. Est hæc definitio causalis per omnia causarum genera tradita, quæ supra sunt explicata.

Cæterum haud reprehendendus est Galenus quasi mancam ossis definitionem produxerit initio lib. de ossibus ad Tyrones, dicens: ossa sunt partes corporis frigidissimæ ac siccissimæ ac maximè terrestres. Reprehenderunt quidem ejus culpæ Galenum parati Calumniatores duo quos scitis, Vesalius nempe & Columbus: verum quam iniquè & stultè, jam audite. Enim verò non vident eam non fuisse Galeni mentem, ut definiret: quin aliam ut quædam antea constitueret: ut probaret po-

stea.

ita esse ossa natura procreata ad stabilimentum & firmamentum corporis totius & partium argumento est, quod cum dixerit statim subiungit. Hæc tanquam fundamenta quædam ad universam corporis fabricam sustinendum subjiciuntur, hisque omnia adnascuntur & constabuntur. Confirmatur autoritate Fallopii scriptoris in arte præcellentis, qui formam essentialem ossis tradidit robur & soliditatem ipsius ejusdem esse, quæ in tota sui substantia sibi ipsi similis est. Taceo, quod ad definitionem rectam assumptum fuisset ossis non ossium nomen. Hic quidem germanus Galeni fuerat sensus.

Dicam nunc pauca de proprietatibus seu passionibus ossis, & hæc Proprietates. quidem sunt in duplici differentia, aliæ naturales, & aliæ adventitiæ, quæ non naturales dici possunt, quod sæpè destruant naturales.

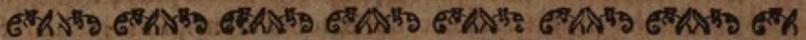
Prima proprietas est durities pinguis, ut sebum concretum, quæ quidem pinguedo tum magis apparet cum os aridum fit vi aliqua ulceris aut morbi. Hæc omni, soli, & semper est. Secunda proprietas est albedo ex calore videlicet inducta, quemadmodum ex viridi ligno fit cinis. Hæc omni, & semper, sed non soli. Tertia proprietas est insensibilitas. Hæc neque omni, neque soli, sed semper. Non omni quidem, quia dentes sentiunt, non soli verò, quia neque cartilagine sentiunt. Quartò sunt etiam fractuosa, & cava, vel omninò, vel ex aliqua parte; neque sine his anfractibus, vel cavernulis, quæ variæ ac variæ sunt, extrat inter tot vel unum solum. Quintò gaudent crustâ quadam cartilagineâ ad partium extrema, ut in de usu part. cap. 18. Sextò vestiantur perioestio, id est, circumossali membrana, quæ ubique quidem ipsa involvit, præterquam ubi superstruatur cartilago. Hæc proprietates seu passiones naturales Epilogus. cum exolvuntur, vi aliqua solvuntur: atque dehinc incipiunt non naturales denominari.

Cæterum ad formam ossium figura, superficies, cavitas, magnitudo, numerus, situs, pertinent.

Figura ossium varia est: in aliis triangula, ut in scapulis, in aliis quadrangula, ut in vertice, hoc cuneum repræsentat, hoc jugum boum.

Superficies ossium lævis in articulis ad horum agilitatem, aspera vero ad stabilitatem partium quæ adhæsura sunt ossibus. Ad cavitatem ossium attinent & foramina, quæ vel magna sunt ut in occipitio, & ossibus ilium, vel parva, ut in summo naso, vel mediocria, quæ venis arteriis, nervis transeuntibus patent. Istorum vero usus vel ad levitatem ut illa in ossibus ilium, vel ut egressum præbeant aliis partibus corporis, vel denique ad immisionem, emissionemque substantiæ extraneæ, qua-

lia sunt foramina ossis cujusdam cribriformis in summo naso, per quæ cerebrum odores & aerem attrahit, & muccos depellit. Situs, magnitudo, & numerus ossium commodius per partes singulas corporis explicari licebit.

CAP. III

De partibus ossium, & de quibusdam eorum appellationibus.

HAtenus hæc de natura ossium universa: cæterum antequam alia pertractemus: Operæ prærium fuerit hic exponi partes singulas ossium, & varias, quæ his accidunt appellationes; quibus sic ordinatis, faciliores fuerint, quæ sequuntur. In fabrica ossium duo sunt spectanda, videlicet partes eorundem, & in seclus, dùm alterum alteri applicatur. Ossis pars omnis est triplex. Una inominata Veteribus, quæ corpus nobis dicitur ossis, pars eiusdem maxima, ac præcipua aliarum veluti truncus in medio sita.

Altera pars extremo ossis à natura agglutinata Epiphisis dicta Græcis, appendix verò, & additamentum Latinis, est que hæc autore Vesalio os alteri ossi adnatum, & peculiarem obtinens circumscriptionem, neque illius ossis, cui committitur vera portio.

Tertia pars est legitima ossis extremi supra communem æqualitatem eiusdem extuberans: estque hæc eodem Vesalio describente ossis pars nihil à suo osse differens, nisi quod tuberculi, seu gibbi instar ex osse procedit, quemadmodum ex arboris trunco radices, & rami extuberrare procedereque videntur.

Porro corpus ossis Anatomicorum ferè omnium consensu, omnium est durissimum, quod propugnaculi instar impetum injuriarum sustinere debuerat. Quamobrem Vesalius & Columbus in obtrectando concordantes Galenum accusant insolentiæ, qui in lxi. de usu partium, c. xviii, professus fuerit appendicem ossis durissimam partem esse. Sed mira est, inquam, istorum calumniandi cupiditas erga summum & communem magistrum; quippe sententiam qualem ipsi proferunt, nusquam est reperire apud Gal. eodem cap. nisi quod dura, & densa, ut quæ assidue forent movenda, atque inter sese attrerenda, nulla verò facta ad duritiem ossis reliqui comparatur, nisi fortasse ad raritudinem, & laxitatem partis pumicolæ ossis, quam hesternâ die commemoravimus. Quare irritus est

est istorum adversum Galenum conatus, sed manifesta impostura. Addit tamen Columbus, quod neque hæc securitas appendicis à motu, & attritione perpetua est ab osse: quin potius à cartilagine. Sed Deus bone, neque hoc inficiatur Galenus, & nihilominus vult, omninò firmas esse appendices, ad sustinendos & motus & attractiones perpetuas tum cartilaginis, tum suâ ossis parte compactas.

Alia quoque est istorum ergà Galenum contumelia. Nam ubi Gal. XI. de usu partium credidit excogitatus à natura appendicis, ut operculi vice essent, ad medullarem ossis partem tuendam; quasi verò, inquit Vesal. appendicum cavernulæ medullæ, aut succo ipsi prorsus simili destituerentur, ac non quamplurima ossa senibus, quibus medulla assuetis fibris non intertexta continetur carentia, appendicem adsciscerent. Exempla proponit hæc. Primum enim toti ossi ilium clivo, & toti infimæ sedi ossis coxendicis, & scapulæ, & vertebris dorsi, & processibus vertebrarum thoracis, & lumborum, & radici costarum appendices datae sunt. Deinde, quam reliquit partem Vesalius memorabimus eidem & nos: nimirum quæ medulla non carent ossa appendice destitui, qualis Galeno etiam testificante maxilla est inferior: verum hæc atque alia quæcunque volet adversator Vesalius, nihilominus inanis est tota ejus oblatratio, si cum Fallopio primo Galeni discipulo respondeamus, Galenum illic locutum esse præcise de ossibus artuum, magnisque ossibus, quibus appendices sunt veluti opercula; cum non explicet facta (inquit Fallopius) primum ad hunc usum, vel secus: sed interim proferat simpliciter utilitatem: quasi diceret Fallopius magno cuique ossi contingere appendices, quatenus omni & semper non est, ut soli.

Hic igitur primus ex Galeno appendicum est usus; sequitur secundus, quem nescio quâ imprudentia arrogavit sibi. l. c. 2. Columbus, ratus fortasse aut fascinaturum se nos suis verbis, aut non lecturos nos esse Galeni commentarios. Certe Galenus (id adnorante doctissimo antecessore meo Ingrassia) l. 2. de usu partium. c. 15. c. F. scripsit. Quin etiam ligamenta quædam membranosa, valida in appendicum locis orientia conjungunt, & constringunt circumplectentia totam articulationem in orbem: quasi diceret Galenus adnexas ossibus appendices, ut ex eâ conjunctione ligamenta possent, quæ articulos circumligant ac firmant, oriri.

Tertius usus Anatomicis posterioribus observatus est, ut ex appendicibus exurgerent ligamenta ad præcipuum musculorum exortum. Quem usum neque Galenus ignorasse videtur mihi, quum l. de bonitate, &

te, & vitio succorum tradiderit ligamenta ex ossibus initium habentia in musculorum capita distribui.

Sunt & alii præter hos usus à posterioribus præsertim ab Ingrasfia recensiti, quos ne superfluum sit prædictis adjungere, mitto vos ad Philippum comment. de oss. text. 6. Vnum non tacebo usum à Laurentio Hippocrati tributum volenti esse epiphyses, quasi ventres ossium, in quibus concoquatur ossium alimentum, quod sensim in eorū cavernas percoletur. Hæc de appendicibus.

Cæterum processuum usus est ad partium quarundam musculorum præsertim exortus, & insertionis necessitatem cognoscitis. Vbi enim lima ad hunc modum non essent ossa, nec ligamenta, nec musculi commodè nascerentur ex his. Præter hunc usum, est & alter, videlicet ut partibus quibusdam quasi sint propugnaculo, quod in vertebrarum & scapularum processibus observare licet.

Sunt autem & aliquæ processuum, & appendicum differentiæ, figuram varie captantes: nam si rotundo tubere promineat ossis extremum caput dicitur; siue quidem illa appendix sit siue processus. Si verò ex angusto exortu sensim grandescat cervicis in modum, cervix vocabitur. Atque hæc processus tantummodò tribuitur. Ubi verò in acutum desinat, *εσρόνν* Græcis, nobis egestaru nominis aut acutus processus, aut corniculum appellare licebit: quod modò styli, modò anchoræ finium aduncorum, aliàs rostri corvini, alias mammarum capituli figuram exprimit. Hi verò processus, qui labrorum aut superciliorum ritu exculpi fuerint, labra aut supercilia nominari consueverunt.

Sed & caput duplex est. Alterum oblongum & celsum, quale est ossis femoris extremum: hoc absolute dicitur caput: alterum depressum & vix exurgens condylon appellatur. Jam infusus, & cavitatis modos in ossibus distinguamus. Cavitas duplex: altera profunda, ut ossis ichii: hæc acetabulum nostris dicitur, *κατύλη* Græcis: altera superficialia, ut illa quæ cervicem maxillæ inferioris recipit: glene dicitur græco vocabulo non adhuc donata latino. Cuiusmodi verò sinus cum multis in locis corporis, tum in primâ cervicis vertebra apparent gemini excipientes capita secunda vertebræ. Hæc de processibus & sinibus respondentibus satis.

CAPVT IV.
De differentiis ossium.

UT methodo colligamus omnes ossium differentias, utemur Galeni præcepto, qui docet petendas esse ab iis quæ essentiam consequuntur, & ab iis, quæ accidunt.

Ossis essentiam, quæ nihil aliud est quam intemperies frigida & sicca, sequuntur qualitates tangibiles, quæ sunt durities, mollities, densitas, raritas. Accidentia verò sunt, magnitudo, figura, situs, motus, sensus &c.

A duritie igitur differentiæ erunt istæ. Alia sunt durissima, ut quæ lapidosa dicuntur, & dentes, alia mollia respectivè, ut Ethmoidea, & epiphyse, alia dura simpliciter, ut communiter omnia.

At verò cum magnitudo triplex sit, longa, lata, profunda, triplex ab illis differentia desumetur, alia longa, ut os fœmoris, alia brevia, ut ossa digitorum extremorum. Secundo alia lata & ampla, ut scapularum, ilium, & os sacrum, alia angusta, ut os fibulæ, processus styloides &c. Tertio alia crassa, ut os calcis & rotulæ seu patellæ, alia tenuia, ut ossa nasi.

A figura multæ sunt differentiæ: alia plana, ut dentes incisorii, alia rotunda, ut os frontis, quædam trilatera, ut os lambdoide comprehensum; quædam quadrilatera, ut os tali; Item quæ scapulæ, malleoli, incudis, stapedis, & cubiti similitudinem referunt.

Ad figuram quoque si meatus, lævitatem & asperitatem referas, ut multi solent: alia dices ossa solida, ut dentes, alia cavernosa, ut mandibula inferior. Rursus solida aut omnino sic apparent, & verè sunt, ut ossicula auris internæ, sesamoidea, &c. Alia quæ apparent tantum, & non sunt, ut vertebrae. A situ, alia anteriora, posteriora, superiora, inferiora. A connexu alia per musculos, alia per ligamenta, alia per cartilaginea necantur.

A motu, quædam moventur, ut in diarthrosi, quædam non moventur, ut in Synarthrosi, & quæ moventur, vel motu manifesto, vel obscuro.

A sensu, quædam sentiunt, ut dentes, quædam secus, ut cætera omnia.

A generationis ordine, quædam à principio perfecta, ut omnium ossicula, quædam imperfecta, ut capitis ossa.

A generatione, alia regenerantur, ut dentes, alia secus.

Rursus ossium aliarum differentia à processibus, ab appendicibus, cartilaginibus, cervicibus, capitibus soliditate, cavitatibus, superciliis, à consistentia, magnitudine, numero, figurâ, situ, & accidentibus aliis sumptæ, quas singulas voce non vacat enarrare, ne tempus quod abundè non est, abundè conteramus in his.

A cavitate quæ est differentia, hæc quidem à me enarrari non omit-
tetur; siquidem non omittere velim Galeni defensionem graviter ab in-
vidis anatomix novatoribus lacesciti; dum in l. de ossibus hæc proposuit:
ex ossibus quædam grandia & ampliter concava sunt ac medulla plena,
quædam parva ac solida, & sine medulla neque succi quicquam, quod
sensu dignosci queat, in se habent.

Nimirum hæc statim falso coarguit Vesalius nulli unquam dili-
gentiæ parcens, ut palmam Galeno præcipiat, dicens quod parva quæ-
dam ossa & cavitatem & medullam habent, ut ossa digitorum sive ma-
nuum sive pedum, & rursus alia quædam magna tum cavitatem tum me-
dulla carent, ut os ischii, tum medulla solum, licet non cavitatem, ut os
frontis. Hæc ferè Vesalius.

Objecta hæc auditores Osteologiæ cupidi & Galeni amici licet
aspectu primo probabilitatis aliquam speciem præ se ferre videantur; ni-
hilominus tamen nulla sunt veræ, ut triplex ad illa sit responsio: sive di-
visionem hanc Galeni ita accipiamus, ut trina partis utriusque membra
seorsum sibi, & quasi per parallelum respondeat; & hoc pacto triplex
etiam fiet divisio à magnitudine, à cavitatem à medulla desumenda ad hunc
modum; 1. ossa alia magna, alia parva: 2. alia cava, alia solida: 3. alia me-
dullofa, alia secus. Hanc dividendi rationem excogitavit Jacobus Syl-
vius studiosissimus, & primus omnium Galeni defensor, cui postea suf-
fragati sunt, & Laurentius & Riolanus Galli omnes disertissimi; qua ho-
rum ratione sic constante, cognoscitis apertè nullas reddi Vesalii calu-
mnia, sive hanc eandem divisionem accipiamus, quæ à suo auctore
proposita ac disposita est, sive secus.

Propterea aliam huic oppositam rationem excogitavit solertissimus
Fallopianus, qui comment. de ossibus cap. x. hac ingressus est via. Primò
statuit hanc à Galeno productam non tam esse divisionem quàm defini-
tionem, vel supra divisionem collocatam definitionem ossium magno-
rum; veluti si pronunciaret Galenus ad hunc modum fere ex ossibus ea
sunt grandia, quæ cava & plena medulla, ea verò parva quæ solida & si-
ne medulla: Ex ossibus quædam sunt grandia, quædam parva, grandia
quidem, quæ cava sunt & plena medullæ; parva verò quæ solida sunt &
sine medulla; quasi grandia & parva sint prædicatum, cætera quæ utriq;
adnectuntur, subjectum. 2. statuit magna non dici ea solum ossa, quod
in communem rerum omnium dimensionem longitudinis, latitudinis,
crassitudinis tollantur, sed dici etiamnum magna præcise propter id quod
cavitatem amplam & medullam plurimam habent; ex adverso parva
dici quòd aut cavitatem aut medulla non abundant. Sic igitur magna
erunt

erunt ossa artuum principum; parva verò ut ossa carpi aliàs brachialis dicti, ossa sesamoidea, ac dentes. Cætera omnia quæ præter hæc genera sunt, media.

Itaque cum objicit adversarius ossa digitorum esse parva, negat continuo Fallopius, & si enim sint mole parva, nihilominus quia supersunt his conditiones magni, vel non desunt omnino; propterea dicentur media. Cumque objiciet rursus ille, ossa scapularum & coxendicis esse magna; negabit & hoc Fallopius quandoquidem desunt his & cavitatis amplæ & medullæ copiosæ conditiones; quamobrem dicit esse media.

Horum autem ossium quantitate mediocrium, ne mirum quidem est, quod autor hujus libelli non meminerit, studio scilicet brevitatis, atque compendii. At his auditis, statim mirabitur quispiam, dicens, unde nuper Galeno studium brevitatis, qui ob profusam dicendi ubertatem Asiaticè loqui dictus est iudicio medicorum omnium. Sed hæc nihili habentur. Nam Galeno dicendi genus erat duplex diexordicum & synopticum, hoc concisum, illud profusum est; certè diexordico genere ut sus est Galenus ferè perpetuò solùm in arte parva, in arte therapeutica ad Glauconem, in synopsi, de pulsibus, & denique in hoc de ossibus ad tyrones.

Hanc Fallopii intentionem non approbavit Laurentius l. 2. quæst. 4. nequaquam patiens; ossa scapularum & Ischii magna negari, cum quo vacillat & Riolanus, certè ambo Sylvium sequentes. Verùm ne dubitent boni viri, Ischii & scapularum ossa magna esse negare, quandoquidem ossa Ischii constata ex tribus segmentis sunt, ut norunt omnes: ossa verò scapularum præterquam quòd gracilia sunt, neque mole sunt magna. Magna ossa meà quidem sententiã intelligenda sunt, quæ in omnibus æquè speciebus animantium sunt magna; Ischii verò in plerisque, & in simia etiam sunt exigua. Confirmatur verò per me dicta Fallopii opinio ex postremis Galeni verbis in dicto textu, quæ sunt: Nullamque sensibilem habent cavitatem. Per hæc enim fit perspicuum, exclusa ossa media, quando hæc sensibilem habent cavitatem.

Haftenus hæc quidem fuere clarissimorum virorum pro Galeno defensiones, ac rationes. Cæterùm non dubitabo equidem, ut meas proponere possas in una distinctione medullæ atque cavitatis: elicium est scriptis ejusdem Gal. sicut intelligetis. Postea quam rem antequàm fecerim, sciendum est de nutritione ossis extare Galeni contradictionem; namque in hoc lib. & lib. xi. de usu partium, c. 18. quædam ossa statueri videntur non nutriri, cum eadem cavitare & medulla faciat carentia; aliàs vero in l. 3. de natural. facult. cap. xv. tradit ossa omnia nutriri, si-

Instantia.

Responsio.

De Fallopii interpretatione iudicium.

Confirmatur Laurentius & Riolanus.

Magna quæ verè ossa.

Opinionis Fallopii confirmatio.

Interpretatio nostra. Contradictio Galeni.

Conciliatio quidem hic, quo nutriantur, inquit, ossa numerosa, quæ intercedat, mutatione indigent, estque qualis carnibus sanguis, talis ossibus medulla, quæ binorum locorum contradictio purata est non levis, sed conciliatur: namque ex eo ipso loco de natur. facult. duplex est concavitas, altera interstitia & foraminulenta, quæ disjectam ac discissam in partes habent medullam; altera quæ quodam quasi cubulo sive fistula producta collocatam in se ipsa continent medullam.

Duplex medullæ forma.

Hæc concavitas quia duplex est forma, adhuc duplex est forma medullæ, quæ & prædictos duos cavitatis apparatus continenter sequitur. Namque altera est acervata, & longo quasi funiculo protenta, colore alba, substantiâ crassa & pinguis; hæc verè & propriè medulla dicitur, quam Galenus & hoc lib. & xi. de usu partium inesse magnis ossibus tradidit: altera vero communiter & æquivocè dicta sponciformibus ossium cavernulis intercepta, succus est verius quam medulla, quam dicto 3. de natur. facult. expressit. Nunc igitur ad Vesalium: cum objicit ossa parva gaudere cavitate, gaudere medulla, concedimus, cavitate sponciformi negamus, fistulari, medullari vero succo, non medullâ.

Ad Vesalium responso.

Quantum ad os Ischii.

Magnitudo Hippocrati quæ?

Rursus autem cum objicitur, ossa Ischii alioquin magna neque cavitationem neque medullam habere; Respondeo, magnitudinem ossium Galeno accipi secundum longitudinem & rectitudinem corporis, non secundum latitudinem, quod corpus Hippocrati & omnibus ex longitudine magnum dicitur, aphor. ult. l. 2. Magnitudo corporis inventæ quidem neque indecens neque illiberalis: senectæ verò inutiles, & deterior parvitate. Porro magnitudinem Galenus expresse interpretatur longitudinem corporis. Sed Hippocrates, quod magis mirum est, non magnitudinem, & parvitate: sed magnitudines, & parvitates dixit in græca literatura, & quod præterea summum esse non corporum, sed corporis quasi innueret de ossium propriis magnitudinibus, & parvitatibus: hæ enim ipsæ sunt, quæ magnitudinem aut parvitate assignant, efficiuntque corpori, ut & lib. de ossib. pronunciatum ab eo diximus antea. Qua autem ratione de universo corpore, ita & de partibus ejusdem pronunciarum solitum est: nam manum dicimus grandem, & pedem grandem, quæ sola longitudine excedant.

Similiter & in genere vegetantium arbore truncum habente humilem licet crassiolem, ramos verò longè protensos: hos quidem magnos vocamus, truncum non ita. Hæc autem cum ita se habeant omnia, constare utique potest, ossa Ischii non videri magna, præsertim absolute, verum absolute magna esse artuum. Sic enim & radium, & suram magna esse statuit Galenus. Sic igitur equidem Galenum interpretor. Satis de his.

CAP

CAPVT V.

De compositione & Syntaxi ossium.

Pervenimus jam Deo duce ad præcipuam & maximam Osteologiæ partem, de Syntaxi ossium inscriptam; quæ contemplationis nostræ de his universim traditæ, ut est ordine postrema, ita sanè intentione ac dignitate est prima.

Ita ad hanc rem processere nonnulla, quot, & quæ dictata per nos exceperitis. Quam rem quidem si pari dexteritate, si quâ decet ratione ac iudicio exequuti fuerimus, existimate auditores, negocium ex tota anatomie difficilissimum absolvisse provinciamque magnorû virorum humeris formidabilem sustinuisse.

Hic enim primus Hippocratis fuit labor: hoc novum, quod per Sceleron æneum Apollini Delphico dicavit. Hæc Galeni ad Alexandriam usque peregrinati prima & propria fuit occupatio. Huc posteriorum adversus veteres confertæ acies: huc propugnatorum advertitur amica classis. Insidiæ, clades, victoriæ nunc speratæ, nunc habitæ undique per hunc casum visuntur, & decernuntur. Adeste animis dum rem expono.

Est homo (sicut & Galenus toto ferè opere de usu part. & omnes cum eo tum priores, tum posteriores philosophi censuere) animal præcæteris sapientissimum, sive, ut lib. de Natura Deorum explicat Cicero, plenum rationis atque consilij. Quæ ratio Galeno autore lib. 1. eiusdem operis ca. 4. est ars ante artes. Quamobrem hominis corpus sive vivens, vitæ cassum quatenus ab Anatomico consideratur, quum organicum est ex verbo Philosophil. 2. de anima, sic est instrumentum animæ instigantis, & commoventis ad proprias homini functiones. Instrumentum autem omne cum sit ad motum, hic profectò sub contemplationis anatomicæ finibus, localis sit oportet: abjectis scilicet cæteris motus generibus, quæ ad Philosophos pertinent. Verum quia localis motus communis est & brutis: propterea voluntarius est homini præscribendus: qui & rationalis, artificiosusque aliàs dici poterit. Hæc porro nobis formalis ratio ponitur, sub qua spectatur ab anatomico corpus hominis. Eò igitur pulchriori atque exornatiori, quàm & cætera animantia donandum erat opificis tum partium quidem omnium, tum maximè ossium, quæ singularum firmamenta erant futura. Igitur tum ob localis motus causam, tum etiã ob prædictam super belluas præstantiam gaudere numerosissima, & omnibus numeris absolutissima ossium conformatione debebat homo.

Quomodo enim aliter sedere, aut rectus stare, in sublime ascendere, descendereve; equitare, bellari, musicâ tam multa pulsare, scribere, texere, digladiari, luctari, in numerum saltare, & tam varia ludicrorum genera exercere posset unus homo, nisi tam multiplici varietate, & numero ossium constaret? sic in immensum si quis attentè adverterit, crescit ossium admiratio. Neque hîc recensero diopatheiam, id est, munitum ossium, ut uno scilicet fracto cætera non læderentur; non fumidorum transpirationem; non partium discriminationem, non vasorum ingressum, egressumque commemoro; propter quæ & multa & varia ossa requirebantur. Satis licet cognoscere cum tam multa sint, quot dixi. adhuc ex tam magno numero sic connecti ossa, ut unum esse omnia videantur in unam quasi sceleti formam, sive quidem ea continua sint sive contigua. Vbi verò contigua sunt, bifariam componi dicuntur: nunc *κατὰ ἀρθρον* græcè, hoc est, per cardinem ossium, (vulgò dicimus per articulum) nunc verò per coalitum, qui græcè symphysis dicitur. Est autem per articulum jungi, sive articulatio nil aliud quàm naturalis ossium structura, in quâ duorum ossium extrema mutuo respondentia sese tangunt. Contra symphysis est naturalis ossium unio, per quam ossa quæ duo erant continuantur. Itaque differunt in eo symphysis & articulus sive articulatio, quæ tota articulationis natura in extremorum contactu sita est: symphyseos verò natura in continuitate.

Hæc quidem duo prima & summa compositionis ossium sunt genera. Sed articulationis duæ sunt species. Altera quæ laxa est duorum extremorum ossium occurratio: propterea diarthrosis Græcis est dicta: nomen enim *διὰ* abiunctionem & laxitatem quandam hæc vocum compositione significat.

Alteram verò quæ coherens, & adstricta est aded, ut nulla sit in recapedo, quare & synarthrosis huic nomen est. Illud *σύν* enim latinè cum, aut con græca præpositio arctitudinis, colligationis, & adhæsus firmioris est nota. Vt syncategorema, si diceres, aut symphoreia, syndrome, &c. Est ergo diarthrosis Galeno lib. de ossibus articulorum, seu commissura naturalis inter se motum evidentem habentium. Vel ut definit Gorræus lib. definit. med. est ossium connexio omninò laxior, sic ut evidens, facilis, magnusque motus sit: cuiusmodi in brachiis, manibus, pedibus habetur.

Synarthrosis verò (eodem definiente Galeno) est articulatio ossium, quæ nec validè, nec manifestè, sed obscurè & difficulter movetur. Potrò hic præmonendi videntur auditores mei, alias diarthroseos, & synarthroseos acceptiones generatim aliquando positas esse Galeno

De articulationis duæ species.
De articulatione laxa.

De articulatione adstricta.
Etymon.

Definitio.

Synarthrosis obscuro motu.
De diarthrosis & synarthrosis

nūm lib. de usu partium, tūm in comment. in libros Hippocratis pro omni
videlicet osium compositione ad motum voluntarium comparatā.

appellatio-
nes gene-
rales.

Item illud sciri volo, hanc eandem articulationis speciem ab Hippo-
crate dici pro sarthrofi adnotante Gorræo, ac Sylvio. Deinde diarthro-
seos species sunt tres. Enarthrosis, arthrodia, ginglymos.

Sed enarthrosis est, cūm cavitas articulum recipiens admodūm
profunda est, caputque quod in eam inseritur oblongum. Eius pauca
sunt exempla, ut cruris cum ischio, & fortasse tali cum osse scaphoide.
Ita Gorræus ex Galeno.

Arthrodia est diarthrosis, in qua ossis cavitas articulum excipiens
superficialia est, caputque quod in eam inseritur humile atque depres-
sum: ut in occipite, cūm prima colli vertebra in genæ inferna cum osse
lythoide. Gorræus ex Galeno.

Arthrodia.

Ginglymos est diarthrosis, per quam ossa sese invicem ingredientia
ita secum conjunguntur, ut unius caput in alterius cavitatem recondan-
tur, & vicissim huius caput in illius sinum excipiat. Est enim hæc
diarthrosis plerisque ostiorum cardinibus similis, in quibus ferramenti
utriusque (quod à Græcis propriè ginglymos appellatur) tūm eius quod
parieti infixum est, tūm alterius quod ostio adhæret, pectinis mutuo im-
plexu sese subeunt. Plura autem ossa in corpore ginglymo cōnectuntur,
ut cubitus cum brachio, crus cum tibia, tibia cum osse tali, talus cum cal-
ce. Vertebrae similiter, quamquam, ut Galenus ait, in his quædam sit
differentia, ut suo nos loco exponemus.

Ginglymos:
Similis gin-
glymos car-
dinibus.

Sequuntur species Synarthroseos. Prima sutura sic dicta, quoniam
est osium compositio quædam consutis pannis similis, quæ in capitibus os-
sibus visitur, & hæc duplex est, ut suo loco de capitibus ossibus explica-
bimus.

Species
Synarthro-
seos prima
sutura.

Altera Gomphosis sic dicta, quod os ossi clavi modo infigitur: Hæc
ferè dentium est propria. Dixique ferè, nam vult Gorræus per gom-
phosin quoque juncta quædam ossa dici posse in carpo, metacarpio, tar-
so, pedio, & aliis quibusdam partibus. Synarthrosis enarthrosi & ar-
throdiae similes. sola motuum magnitudine ab ea differentes.

Gompho-
sis.

Tertia Harmonia ossium est compositio secundūm lineam simpli-
cem, tūm & rectam Gorræo: obliquam etiam & circularem Laurentio.

Dicitur autem harmonia à verbo græco ἁρμόνιον hoc capite cohæ-
rere, coagmentari. Enimvero mirum est quomodo tam simplici os-
sium compositione nihilominus coaptata & firma maneant duo ossa:
quamobrem & translato vocabulo dictæ sunt harmoniæ etiam suturæ
Galeno autore ad finem comm. 3. in l. Hippocrat. de offic. Medic. Jungun-
tur

Harmonia
secundum
lineam cō-
positio.

tur autem per harmoniam maxillæ superioris ossa, pars occipitis infima, ossa nasi, carpi, tarsi &c.

Symphysis
unio natu-
ralis.

Adhuc Symphysis genus alterum subalternum compositionis ossium, dicta hæc est naturalis ossium unio propter fracturas ossium, quæ eum inducto callo coaluerint, haud secundum naturam unita dicuntur, similiter & luxata sive parum sive omnino. Hujus duæ sunt differentia. Nam aliqua ossa sibi invicem connascuntur: alia materia alterius intervenit. Quæ enim fungosiora mollioraque sunt, mutuo inter se coalescunt, sicciora vero & duriora aliorum intervenit.

Symphysis
species.

Rursus eorum quæ per alia coalescunt tres sunt differentia, Synchronodrosis, synneurosis, syssarcosis. Synchronodrosis quidem est ossium siccorum durorumque symphysis per cartilaginem. Sic pubis ossa cartilaginis intervenit connectuntur, & ossa medii pectoris primis annis: ætatis namque progressu ea per quam uniuntur cartilago, ossis in modum indurescit. Similiter & ossium appendices in pueritia cum suis ossibus connascuntur glutinatarum cartilaginum beneficio.

Synneurosis est siccorum durorumque ossium coalitus nervorum beneficio. Nervos autem intelligere oportet non veros: siquidem nulla ossa istorum intervenit coalescunt, sed tendines, ligamenta, & alia nervosa, membranosaque corpora. Nam & tendones, qui nervi etiam nomine continentur, sæpè ad articulos dilarati ipsos firmant, ligamenta quoque nervosa tibiam cruri, & crus ischio firmissimè alligantur.

Syssarcosis est duorum siccorumque ossium coalitus carnis interjectu. Hujus exemplum nullum, ut & synneuroseos, unquam se reperisse Fallopius ingenue pronuncia vit diffusus Galenicæ partitioni: quam obrem Galenum deferens, adhæsit Vesalio, qui similiter hæc duo portio- nis membra negaverat. Sed ne pro levi re clypeum mites Fallopi. Si- quidem enim ad dentes gingivarum tollis syssarcosin, quarum laxitate sunt isti mobiles, adstrictione stabiles: at quomodo non meminisse ossis hyoidis & scapularum, quæ non alia planè ratione, quàm per Syssar- cosin agglutinantur corpori?

Per carnium enim colligatum musculos intellexit Galenus, carnes appellaverat Hippocrates 2. de carnibus. Pari autem ratione cum ner- vorum inficia:ur coalitum, ligamentales intelligit Galenus distinctione propositâ, quod alij à cerebro nervi oriuntur voluntarii cognominatio- nis, alij à musculis tendines, alij ab ossibus copulæ appellati.

Hæ universæ syntaxeos ossium Galeni fuere partitiones. Cæterum quæ semper magna adversus hunc fuit invidorum Anatomicorum insul- tatio: in hac quidem r. fuit singularis maxima. Quippe hinc illum

exercet

exercet Vesalius, hinc Columbus & qui utrisque succenturientur etiam, non desunt.

Certè Vesalius Galenum in proposita articulationis divisione sic arguit, primò quidem contradictionis; siquidem synarthrosin definiens dixerat articulationem hanc esse ossium, quæ obscurum & difficilem haberent motum: mox verò huic generi sic definito substituit species, quæ cum nullo unquam sunt motu: sutura inquam gomphosi harmonica. Hæc quæ ad synarthrosin.

Quod verò ad symphyisin; Galenum insinuat falsi, quòd scripserit ossa mollia & fungosa præter medium uniri; sicca autem & dura ut uniantur opus habere. Contrà enim objicit Vesalius, ossa pubis & maxillæ pueris certè sunt mollia, attamen cartilagine intercedente coalescunt. Grandioribus verò natu & senioribus, cum duratæ per siccitatem sint tum cartilagine, tum ossa, nihilominus absque medio coalescunt. Adhuc negat constanter Vesalius uniri aliquandò ossa per cartilaginem, uniri per carnem.

Quas ob causas cum non placeat Galeni partitio, novam commētus est Vesalius perperam à Galenica concussam transformataque, dicens, ossium structura vel cum motu est, diarthrosis dicta: vel sine motu synarthrosis appellata. Diarthrosis duplex; altera cum motu evidenti: cuius species sunt enarthrosis, arthrodia, ginglymos, vel cum motu obscuro, cuius totidem sunt & similes species, enarthrosis, artherodia ginglymos. Synarthroseos quatuor sunt species: sutura, gomphosis, armonia, symphysis. In his autem speciebus omnibus committuntur ossa vel sine medio cum mollia sunt & fungosa, vel medio quodam interveniente, quod est cartilago, ligamentum, caro. Hæc Vesalii fuit partitio, (si Diis placeat) Galenica probatior atque præstantior. Differens tamen à Galeno in his, &c.

Quæ tamen Vesalii sententia, ut & æmulatorum mos neque Columbo placuit: quin hanc, & Galeni alteram pariter everter e conatus est. Galenicam quidem tum propter à Vesasio productas causas contradictionis in synarthrosi, tum quòd in symphyisi nonnulla contendat esse à vero dissentanea, denique quod vel manca & mutila sit eiusdem divisio, vel perversa. Quum enim, inquit, articuli omnes ligamentorū ope uniantur, vel hunc, Galene, modum unionis omisisti, vel ad symphyisin retulisti: refertur autem ad symphyisin ea quæ sunt articuli non possunt: quia articulus & symphysis sunt contraria. Ergò.

Adhuc asseruisti, fungosa & mollia nullius rei interventu connecti: at nos aperte videmus, ossa, quæ sternum & quæ sacrum constituunt fungosa cæteroquin & mollia per cartilaginem uniri. Ergò

Præterea in lib. introductorio medicinæ maxillæ superioris unionem sub symphysis posuisti : in lib. verò de ossibus ad armoniam retulisti: igitur aut tibi met ipsi contradixisti, aut artis tuæ vocabula cõfudisti.

Ad summam variæ sunt articulationis species, quæ nec ad diarthrosin tuam, Galene, nec ad synarthrosin abs te traditam referri queant. Etenim costarum ad vertebrae carpi, & pedii ossium articulatione est te autore diarthrosis; siquidem haud manifestus est eorundem motus: non etiam synarthrosis, quandoquidem non per suturam, non per gomphosin, neque per harmoniam articulantur. Ergò.

Itaque re hac sic aduersus Galenum composita, visus est sibi Columbus triumphare posse, si novam ipse Syntaxeos rationem comminisceretur. Commentus est autem hanc à Galenica detortam ad hunc modum. Compositionis ossium duplex est ratio. Articulus, Symphysis. Articuli duplex genus, diarthrosis synarthrosis. Diarthrosis tres sunt species: Enarthrosis, arthrodia, ginglymos: eadem item numero pares sunt & synarthrosis: nisi quod hæc cum motu sunt obscuro, illæ verò cū manifesto. Sed symphysis tres sunt formæ; sutura, gomphosis, harmonia. Committuntur autem omnia invicem ossa sychondrosi, sylvarcosi, syndesmosi, hoc est coalitu cartilagineo, carneo, ligamentali.

Hæc Columbi fuit nova ossium coordinatio, à Vesaliana differens in eo, quòd Vesalius diarthrosis genus alterum fecit cum motu manifesto, alterum cum obscuro: Synarthrosin verò omnem prorsus motus expertem. Sic suturam, gomphosin, harmoniam, symphysin immobiles quatuor species descripsit. Ex aduerso Columbus diarthrosin unicum genus posuit cum motu manifesto: Synarthrosin verò genus earum quæ cum motu obscuro sunt articulationes. Adhuc symphysin Columbus genus fecit ad immobiles tres compositiones, quàm Vesalius fecerat speciem unam ex quatuor immobilibus. Postremò nullam sine medio corpore conjunctionem ossium fecit Columbus, sicut fieri quampiam voluit Vesalius. Ita sunt scilicet isti homines in oppugnanda veritate concordantes, neque concordantes tamen in proponendo falso. Quem quidem istorum errorem, tempus est ut jam detegamus, ut hac re confectâ, commodè in Galeni defensionem deveniamus. Interim enim tanta visa sunt hæc objecta plerisque, ut L. Fuchsius Galeni vindex amicusque in omnibus fidelis, deseruerit in hac re facilè; ad excusationem autem levitatis hoc producit, quod liber is non sit Galeni, aut si sit quidem, in multis appareat corruptus. Fallopius, qui & ipse studiosus fuit Galeni, in huius symphysis offensus est comment. de ossibus: in lib. verò observat. non nihil ab eo circa hæc dissentit. Alii dentque dixere curiosum vocabulorum.

lorum studium non fuisse apud veteres in explicandis articulis, atque lites & controversias illas de nominibus aspernatos esse. Nihilominus ne videantur hæc diffugia potius, quam vera & legitima defensionis argumenta, monstrabo equidem perspicenter, & quam clarissimè solidissimè esse Galeni doctrinam, sibi que & vero maxime consentaneam: contra verò fucilia duorum excogitata & inanes calumnias ergà præceptorem Galenum.

Riolanus
anthropo-
log. 617.

Primum enim Vesalius, qui tantus animadversor fuit Galeni, neque animadvertit ipse articulationis se naturam ignorare, dum articulationes vehementer adactas strictasque ut exiguum subsit ad motum spacium, quales sunt articulationes tarsi, carpi, costarum, ad diarthrosin refert: cum vel ipsum nomen diarthrosin refragetur, quòd laxam tantum articulationem denotet per illud *di* quod separationis & abiunctionis est nota: at in ossibus carpi, tarsi que, & costarum non laxa, sed stricta est articulo aded, ut obscurissimus sit eorundem motus. Deinde magis in symphysis falsus est, dum hanc ad synarthrosin refert, quæ duo etiam atque etiam diversa sunt atque longinqua. Estque symphysis eorum quæ contiguitatem habent; contra synarthrosin eorum quæ contiguitatem, non continuitatem. Itaque Vesalia ruditate nulla maior: nam quæ maior est ignoratio quam nominum, vorumque artis?

Post Vesalium venit & alter argutator coarguendus Columbus, non tam quam coluber trilinguis: qui nequicquam sapere deprehenditur, dum legitima & recta damnans, falsa & absurda proponit. Falsum quippè est articulationis omnem naturam in motu consistere: id enim statuere videtur hic homo, dum illam in partem unam evidenter mobilem, & in alteram nullo motu participem dirimit. Profecto scire debuerat subtilis homo id tantum ad articulationis naturam spectare, ut ossium extrema structuræ quodam ingressu congressuque forent distincta; sive motus interveniret, sive secus. Id enim verè sonat *arthron* græcè nobis articulus. Quod autem Galenus diarthrosi & synarthrosi motus hos aut illos tribuerit, id fecit, ut commodè distingueret easdem articulationes per propria quædam accidentia, quæ magis minusque participarentur ab his. Et quod majoris momenti est, hi motus redundantes deficientesve neque ab extremorum ossium conformatione dependent: sed à laxitate pressuque eorundem extremorum. Quamobrem intelligitis jam aliam esse articulationis rationem essentialem, aliam motus circumstantias in articulatione ipsa; Columbum errasse, qui motum præcise attendit in articulorum conjunctione, non conjunctionem ipsam.

O quàm benè articulationem utramque expressit Hippocrates, cum 2. de articulis ait: maxilla immota manet, quia *συναρθρώται*, non autem *διαρθρώται*, hoc est, stricta urgetur commissura non laxa. Immobilitatem quippè & motum post structuram consideravit. Rursus fallitur Columbus in symphysis, quod hanc genus facit suturæ, gomphoseos, armoniæ. Porro symphysis (quod & nomen sonat) unitas quædam & coalitus duorum ossium, quem coalitum utique non obtinent sutura, aut gomphosis, aut harmonia; sed solam compositionem atque adhaesum. Præterea Symphysin non rectè privat motu, cum synneurosis in laxa articulatione frequens sit. Vide Laurent. l. 2. q. 7.

Jam igitur opinionibus confutatis: reliquum est, ut ea quæ adversus Galenum obijciunt, diluamus, confirmemusque eos, qui in hac Galeni doctrina titubarunt, hæsitaveruntque. Primò enim quod ad Symphysin pertinet, nulla sunt tum quæ Vesalius, & cum eo Fallopius, tum quæ Columbus producebat. Exempla enim specierum symphysis, quæ Bruxellensis & Murinensis dicebant sibi incomperta esse, nos istis exposuimus: quamquam ubi mens Vesalio aberat, qui synneurosin & systarosin inficiatus, has postea dissimulare in sua syntaxi ossium non potuit. Cui cum arguit, ossa senum sicca & dura sine medio coalescere, negate vos statim, hunc dici coalitum, sed arctam & pressam duorum intrusionem, ut duorum lignorum apta junctura, quæ forti compressu non appareat. Tamen neget Ingtassias de ossibus numero 21. esse sine medio. Adhuc autem cum obijcit Columbus, ossa puerorum alioquin mollia cartilaginis interventu coalescere pubis scilicet & maxilla. Respondete, Galenum ossa conferre inter se, etsi enim ossa puerorum omnia sint mollia, nihilominus sunt alia aliis molliora aut sicciora, atque hæc medio indigent, illa secus. Quod vero ad ossis sterni & sacri Synchondrosin sive virorum sive puerorum objectam à Vesalio, Respondete cum Riolano cap. de symphysis Galenum agere de ossibus adultorum, in quibus ossa quæ in pueritia erant divisa, coaluerunt non apparente medio oblitterato, quod imaginari tamen oportet.

Quod ad articulationem verò, sciendum est compositionis ossium: varias differentias aliis autoribus sumptas à varietate motus: aliis à varietate connexionis. Hanc sequutus est Avicenna, cum scripsit, alia ossa habere compositionem laxam, in qua scilicet est motus evidens; alia stricta, in qua nullus; alia media, in qua obscurus. Galenus vero compositionem ossium discrevit tum penes motum, tum penes structuræ varietatem: licet compositionis ossium legitimæ differentiæ potius à structura, quàm à motu sint desumendæ: tum quia

quia figura vera est compositionis differentia, tum quia motus est consequens. His ergo præmissis, dico, absolutissimam esse Galeni traditionem hanc: & quum est in synarthrosi omnis controversia, dico & hanc rectà à Galenio propositam esse. Nam si acutè spectemus, sunt synarthrosi binæ à Galeno propositæ differentiæ. Prima synarthrosis quædam obscurum habet motum, cuius totidem cum diarthrosi sunt species; enarthrosis, arthrodia, ginglymos: secunda, quæ nullum habet motum, cuius tres sunt species; sutura, gomphosis, harmonia. Hanc autem Galeni sententiam esse ostenditur tum rationibus, tum ejusdem autoritatibus. Ratione quidem: nam cum compositiones ossium differant vel per motum, vel per structuræ varietatem, si synarthrosi à diarthrosi non differt nisi motus quantitate, ut Galenus tradidit initio lib. de ossibus, & lib. de dissect. muscul. c. 22. sub F. & cap. 13. l. de ossibus: ergo signum est, apud Galenum structuram eandem utriusque generis esse: sed diarthrosi structura est enarthrosis, arthrodia, & ginglymos: ergo & synarthrosi eadem erunt.

Ab auctoritatibus vero & exemplis Galeni probatur, quia c. 13. l. de ossibus Galenus in synarthrosi arthrodiam describit, dicens: singulæ costarum cartilagine in tuberculum, desinentes in singulorum pectoris ossium glenem committuntur: & l. de usu partium c. 8. loquens de compositione carpi cum metacarpii ossibus, dicit. Quatuor in hac parte videbis cavitates parvas ordine sibi invicem succedentes meta carpii ossibus, quo in loco arthrodia synarthrosis describitur. Similiter cum 24. cap. lib. de ossibus, de tali osse loquens, anteriores ejusdem partes per rotundum caput ex oblonga cervice enatū, connecti cum scapheide quod cavum est, quæso vos, quid hoc est aliud, quàm enarthrosia synarthrosis. Denique ginglymum in synarthrosi reperiri facile apparet in malleo cum incude ossiculis meatus auditorii. Hæc, dicetis, vera sunt: at quando tamén Galenus has tacuit synarthrosi differentias obscurum habentes motum? Respondeo brevitatibus & compendii gratia in lib. alioquin ad memoriam confecto pro tyronibus, quippe eo præmonito quod diarthrosi & synarthrosi quantitate motus differunt: promptum erat intelligi, si motu tantum differunt, structuram habere eandem. Veluti si dixerō, statua hæc plastica non differt ab illa marmorea, nisi in materia, argumento erit esse ejusdem opificii utramque. Vel dic cum Ingrassia, mucilum esse textum Galeni. Hæc & alia plurima possem pro hac re demonstranda producere: verum his contentus, quæ satis superque sunt, cætera mitto libenter studio brevitatibus. Interim quæ Vesalii vanitas, quæ Columbi garrulitas, videtis, simulque & quomodo tum horum fri-

volis objectis satisfacere, tum aliis plurimis possitis. Denique quam
 leves fuerint Fallopius, Fuchsius, Valverduus, & alii qui facile Galenum
 in hac re deseruere. Ingeniosissimos homines Philippum Ingrassiam, e-
 jus auditorem Julium Jafolinum præceptorem postcæ meum, & Hiero-
 nimum Fabricium ab Aqua pendente: qui veritatem hanc in Ga-
 leno perspicuè cognoscere, ac defendere potuerunt:
 quorum scripta legite,

DEO SIT HONOR.

Finis Disputationum de Ossibus 14. Janu-
 arii, 1623.

VESALIUS.

Coniunguntur ossa omnia.

Cum motu.

Sine motu.

Diarthr.

Synarthr.

2.

4.

Cum manif. enar. Arth. Ging.

Sut. Gomph. Harm. Symph.

Cum obscuro enar. Arth. Ging.

Coniunguntur autem medio, sine medio, &c.

COLVMBVS.

C. O. O.

Cum motu.

Sine motu.

2.

Symphisis.

Diarthr. Synarthr.

Sutura Gomphosis

Virusq.

Harmonia.

Enar. Arch. Gingle.

Coniunguntur autem medio, &c.

Index

Index rerum notabilium, cuius primus numerus dicit Epidocham, alter paginam, tertius paragraphum.

E pidocha prima,	p. 3: §. 1.	Aristotelis verba expediuntur	1, 12, §.
Infinuatio	1, 3, 1	Hipp. argumenta examinantur,	ibid.
Hippocratis & Platonis de aqua pericardii sententia	1, 3, 1.	An aqua sub tunica pericardii ex instituto sit natura,	1, 13, 6.
Aggressus ad consutationem	1, 3, 2.	De causa finali aqua pericardii,	1, 13, 7.
Adversus Platonē Erasistrati firmamenta Macrobiani verbis recitantur	1, 4, 2	Varia de aqua pericardii sententia recensentur,	ibid.
Erasistratea probationis secundum Macrobianum confirmatio	1, 4, 3	Usus pericardii aqua ex Bartholinis recitata.	1, 14, 7.
Potus quomodo tardioris & celerioris digestionis cause	1, 5, 3	Opiniones alia recitata,	ibid.
Nostra contra Plat. disputatio	1, 5, 4	De usu aqua pericardii ex nostra sententia	1, 14, 7.
Occursationes & responsa ad argumenta Platonis	1, 5, 4.	Curiosus adhuc de materia scatebris & viis aqua huc perducta pericardii,	1, 15, 8.
Locus Aristotelis de pulmone expenditur.	1, 6, 4.	Sententia nostra ab humorum similitudine comprobatio,	1, 16, 8.
Hippocr. unde hauserit hanc sententiam,	1, 6, 4	Idem ab experientia	1, 16, 8.
Calculorum materia	1, 7, 4	Ad instantiam occursatio	1, 17, 8.
Iasolini circa hac lapsus notatur	1, 8, 4	De natura veterum sententia	ibid.
Consutatio nostra à materia, 1, 8, §. à fine, 1, 8, §. à formis medularum, à vomica delapsu in asperam arteriā, 1, 9, §. à crebro tussendi, 1, 10, §. ab acidorum assumptis, ibid. à natura irriti labore, 1, 10, §. à providentia natura. Ibid. ab officio pulmonis preparandi aerem frigidiorē, 1, 10, §. à bronchiis piscium, 1, 11, §. à natura consilio & exemplo manifesto, 1, 11, §. à negata via de bronchiis ad pericardium, ibid.	1, 8, §. à 1, 8, §. à 1, 9, §. à 1, 10, §. ab 1, 10, §. à 1, 10, §. à 1, 10, §. à 1, 11, §. à 1, 11, §. à	Duo proponuntur theoremata,	1, 18, 8.
Responsio ad instantiam,	1, 10, §.	Aqua pericardii non fit ex resolutione & partium interitu	ibid.
Historia exesa epiglottidis,	1, 10, §.	Ichor pericardius non est excrementū ib.	ib.
Liber Hipp. de corde non genuinus censetur	1, 11, §.	Monstratur aqua pericardii nobilitas. ib.	ib.
		Peroratio & nostra sententia confirmatio.	1, 18, 8.
		Epidocha II. de Adipe cordis.	19.
		Omnium naturarum maximè mirandum cor.	2, 19.
		Cordis admirabilis perpetuus motus. ib.	ib.
		A comprobatis.	ibid.
		Tractationis argumentum.	1, 19.
		Coronaria vena etymon,	ibid.
		Eiusdem descriptio.	ibid.
		Elegans observatio anatomica,	2, 20.
		Hypo-	

Index.

Hypothesis de sanguinis arterialis coctione	Galen & Fallop. sententia recisatio. 3. 26.
ibid.	Privata de cholidochi deliugatio. ibid.
A. Hillini & Iouberii sententia	Enarratur summa petraclatorum à I. Iasolino. ibid.
Densitas adipis cordis unde.	ibi 1.
Petri Ioh. Fabri.	ibid.
Laur. Iouberii sententia	ibid.
Aristotelis sententia	ibid.
Adipis cordis precipua causa efficiens. 2. 21	I. Iasolini aduersus Fallopium contradiclio. ibid.
Iasolini notatur negligentia.	ibid.
Iasolinus quomodo salvandus.	ibid.
Vsus adipis cordis consideratur 2. 22.	I. Iasolini rationes aduersus Fallopium. ib.
Effector perpetuo cum materia substrata coit.	Folliculi partes 3. 27.
ibid.	ibid.
A repugnantibus demonstratio	Controversia inter binos autores. ibid.
ibid.	Iasolinus Galeno ad stipulatus, Fallopio reluctatus. ibid.
Expositio nostri decreti.	ibid.
ibid.	Fallopii demonstrati à pari. ibid.
Perpetui cordis motus ad iumenta munimenta que necessaria.	à repugnantibus. ibid. à proprio. ibid.
ibid.	à comparatis. ibid.
Interiora cordis irrequieti firmamenta.	Hepatici canalus verus usus. 3. 28.
ibid.	Accommodata jecoris expurgandi proclivitas. ibid.
Munimenti cordis forinsecus inditi conditiones necessariae.	ibid.
ibid.	Catharticapro hepatis cava felix transcursus ad intestina. ibid.
Accommodatissime rationes extranei cordiaci firmamenti.	2. 23.
Singularis miscella binarum substantiarum notatur.	ibid.
Per lapidem adipeum Vesalii quid intelligat autor.	ibid.
ibid.	Canalis hic duplex divinitus à natura provisus. ibid.
Observatio in cochleis & sevo porcino. ib.	Suffragatores nostri. ibid.
Chymica rationis nostra explicatio. 2. 24	Ad instantiam occuratio. ibid.
Adipis cordis utilitates recensentur. ibid.	Confirmatio. ibid.
Conclusio & sententia confirmatio. ibid.	Hofmanni calculus. ibid.
De poris cholidochis Ep. 3. p. 25.	Amplificatio ex enodatione. ibid.
Insinuatio & anatomica analyseos commendatio.	ibid.
ibid.	Alius dissensus. ibid.
Anatomia necessitas. ibid.	Consiectatus crebri scribentium. ibid.
Aduersus anatomem injuria. ibid.	Expolitio 3. 29.
Succesiva Professorum Anatomicorum tergiversatio & divexatio. ibid.	Enunciati comprobatio. ibid.
Anatomes obreuebratio. ibid.	à signo. ibid. ab absurdo. ibid.
	Instantia & ejus responsio. ibid.
	Historia. ibid.
	Distorum complexio 3. 30.
	Alia fortuite functionis objectatio. ibid.
	Refugii abolitio 3. 31.
	Insinuatio in Fallopii paralogiam. ibid.
	Causa tres unde Fallopius impulsus. ibid.
	Ex Corbeo imitatum. ibid.

F I N I S.

(2.)

cum & in venis mēſenterii nemo unquam tam oculatus fuit, ut quicquam præter sanguinem viderit. Et quia Galeno ſexto de formatione fetus venæ priores ſunt parenchymate: cum & Spermaticæ partes ſint, & à natura priores viſceribus omnibus conformentur. Hæc etiam ejus, qui librum de Anatomia vivorum contexuit, opinio eſt. Omnis enim pars inquit, componens Compoſito prior eſt, at hepar fibrarum plexibus labyrinthi iſtat, textitur. Ergo priusquam ſit hepar, ſunt venæ, & quod hinc ſequitur, ſanguis fit à venis, cum & prævida natura radices venæ portæ in teſtibus inſeruerit, non autem hepatis, ut hæcenus creditum, & forte crederetur. Quis enim

Tam veteres avias ſubito de mente revellat.

OBSERVATIO II.

Nervos ſenſilem & conſpicuam cavitatem nullam habere docuere Hippocrates & Galenus, ne quis igitur miretur, ſicum illis aſſeram animaleſ Spiritum arteriis non nervis contineri.

NERVI meatu ſenſibus obvio deſtituuntur, contra quàm quibusdam placet. Soli enim compacti, duri que ſunt, maxime cum longius à cerebro abeunt, nec aliud quo eos à venis arteriisque ſecernamus occurrit, niſi hæc cavitatis carentia. Miror itaque quid iis in mentem venerit, qui animaleſ ſpiritum nervis ut canali perferri voluerunt, cum nihil appareat, quod corpori huic tranſitum præbeat: propius vero puto Spiritum animaleſ ſemper arteria, individua nervi comite contineri, nervumque arteriæ pro fulcro eſſe. Cauſa cur ita credam eſt, ſpiritus animalis præparatur in reti admirabili Galeni, qui à tenuiſſima ſpiritus vitalis parte per carotidas in illud rete delati, inde per eaſdem arterias ſummum cerebri ventriculum pervadit, ubi in plexu choroide perficitur, demum tertium quartumque ventriculum per eoſdem ſubit meatus, nec alibi fines arteriarum quam in cute invenies. Nec rationi conſentaneum videtur ſpiritum extra arterias ferri ut in ventriculos cerebri excrementis ſemper lutulentos quaſi in cloacam ſe dimittat: Ibi enim frigore rigeret, denſareturque, ſenſuique juxta ac motui inhabilis fieret.

OB-

OBSERVATIO III.

*In qua rationibus, auctoritatibus & experientiis
denegatur testibus, vim $\Sigma\epsilon\rho\mu\alpha\tau\omicron\pi\omicron\upsilon\tau\iota\kappa\eta\nu$
adesse.*

PENITIVS hominis membra dum timor magnus, mihi serupus aliquando injectus est, de testium natura & viribus. In testibus enim semini ultimam imponi manum tam certum plerique habent, quam quod certissimum, mihi id non incertum modo, sed & falsum esse persuasissimum est: cum quod nulla spermaticorum vasorum, seu præparantia seu deferentia sint, ullatenus testes subeant, tum quod Aristotelem ut in naturalibus semper, ita & hæc verum vidisse autumem, cui testes non nisi pro ponderibus sunt, ut epididymides in æquilibrio teneant, facilioremque viscoso alias nec facile fluxuro semini viam faciant, ut textorum in Officinis appensos videmus temini Capides, quo subtemini faciliores sint alterni recursus. Adde serosiores seminis partem exsurgere, ut ei prolificam vim augeant. Neque negaverim in parastatibus vasorumque Cabyrinthæis anfractibus elaborationis seminis principia jaci demumque in prostatibus perfici, perfectum autem hinc inde cellulis octonis, novenisque, quarum singulæ venereum unum telum, ubi confixeris, emittant, contineri. Jam verò in testium substantia semen non perfici argumento est, quod nemo in iis cavitatem unquam insignem, huius tamen rei pernecessariam observavit: Omnes eos fibris, pilorum instar, multoque sero plenos videmus: omniaque vasa spermatica integris testibus à corpore revellimus. Cum ob hæc argumenta, omniumque auctoritatem fluctuarem, accidit anno 1564. quod me in vado collocaret. Erat eo anno Monspelii Dominus Mommorancius, ex cuius stipatoribus cum cuidam vim faceret Virgini, Mommorancius ut fortè illac iter faciebat, audito matris clamore, reque intellecta, hominem ut erat ipso momento è fenestra suspendi jubet, cada ver ejus theatro anatomico illatum. Aderant D. Saporta, Feynes, Joubertus, præsidebat D. d' Assas, omnes medicorum ævi nostri phænices. Ecce cum ad genitalia ventum stupratorem illum Plauti joco intestatum, hoc est testibus carentem tam exterius, quam interius invenimus. Cellulas tamen illas in eo venereos in usus arma prompturas, ut in aliis notavimus. Hic omnibus rei novitate attonitis, quæstio agitari cepta, num testes generationi serviant. Negabam ego. Cum mihi Saporta, Cedo mihi Eunuchum qui genuerit? Respondi, eunuchis vasa præparantia, deferentiaque

rentiaque exsecta, quo minus mirum si soluta cellularum continuitate, nihil eis invehatur. Demum planè me confirmavit, quod Bellicadri accidit. Oblatus mihi illic, 22. annos natus adolescens, quem quia parentes intestabilem natura deprehenderant, matrimonio an ecclesiastico statui addicerent, dubitabant. Adhibitus ego in consilium, autor ei fui in leges ut maritus descenderet, dictum, factum, postuerta profanixisque omnibus faventibus. Vivit etiamnum jamque complures genuit filios, testaturos mihi sine testibus se genitos.

OBSERVATIO IV.

Nervos opticos non ab anteriori ut hactenus creditum est, sed à posteriori cerebri parte nasci certum est.

MULTI dum superficie tenus tantùm rem tractant anatomicam & falluntur ipsi & alios fallunt, quis hactenus negavit opticos nervos ab anteriori cerebri parte nasci? Id verò ego nunc pernego, ajoque à posteriori prope cerebellum prodire: quod si ocularius, in verso prius cerebro, quæsieris, verum esse, tute ipse fatebere. Ego sane in oppido Pezenate id evidentissimè ostendi coram D. Connestabulo, ejusque medico Crassoto, viro doctissimo, puellam 22. annos natam cum dissecarem.

OBSERVATIO V.

Consensus aurium & Laryngis.

NERVUS quinti jugi eum per anfractus auris ossi petræo se immisit, priusquam tympani regionem pervadat, in duos abiteramos, quorum alter satis magnus, alius exilis valde. Ex magno dilatato instat membranæ fit tympanum: Alius inferiora pervadens, & quasi comes illius, qui ex sexta conjugatione derivatur, inseritur propriis laryngis musculis, quorum origo à parte superiore laryngis, insertio in inferiorem: contra quam est eorum qui à parte illius inferna orti, superiori implantantur, & nervulos à recurrentibus suscipiunt. Unde ratio desumi potest consensus illius aurium cum larynge, & cur immisso profundine in aurum auriscalpio, tussis, excitetur.

OB-

(5.)
OBSERVATIO VI.

*Nova pori Cholidochi insertio, lienque mole & pondere
horrendus.*

SECANDO Comitum Aufumondianum, duo raritate commendabilia offendimus, primum porum Cholidochum, alias in ecphysin se exonerantem, proximè pylorum egressum habuisse, ita ut non minus ventriculo quàm intestinis bilem transmitteret. Quæ causa illi fuit, cur sæpius nausearet, vomeretque & quod hinc sequitur, aluo esset duriori: Natura enim nativo suo clysmate seu Rhabarbata orba, cum nihil expultricem irritaret, desidebat, unde subito Cholera diem finit. Alterum fuit. Lien quàm mole, quàm pondere visendus, amplius enim quinque libras pependit. Insuper omnibus quibus adnecti debuit ligamentis solutus erat, ideoque natabat per totam ventris cavitatem.

OBSERVATIO VII.

*De quadam muliere quatuor mammas utrinque geminas
easque lacte madidas gestante.*

ISABELLAM Masel spectata probitate fœminam primis nuptus D. Sabourino Narbonensi medico, quatuor vidi gestare ubera utrinque gemina, omnia lac fundentia: quodq; notatu dignissimum, liquidissime patebat ramos mamillarum ab axillaribus oriri, non autem à substernica, ut quidam malè autumant: hæc enim nec trigessimam ejus, quæ in lac verti debet, materiam partem suffecerit: Verum est substernicam soli sexto respirationis musculo nutriendo natam & parti superiori longitudinalium, in transitu mammis ramum capillarem transmittere, sed non tantum, qui lacto generando satis sit. Sunt & qui putant substernicam matri communitate per hypogastricam: quia in re natura mirum in modum mihi genio indulgisse videtur, cum tam viris, quàm fœminis largita sit, cum tamen viris matricem, mamillasque lactiferas negaverit.

OBSERVATIO VIII.

De forti & longo musculo balthem æmulante.

ACCERSITVS à pia memoriæ D. Gryphio Medico Monspeliensi, ut servum, quem veneno petiisse suspicio erat, secarem, ubi ad thoracem ventum est, dum externas primum partes aperio, reperi sub cute, ac

h 3,

adipe,

adipe, fortem longumque utroque in latere musculum. Emergebat à superiore sternò, & parte claviculæ, ubi cum sternò jungitur. Inerebatur spuriarum costæ extremæ, instar balthei: longus duas spithamas, figura subrotunda, latus digitos duos fortibus munitus tendonibus.

OBSERVATIO IX.

*Amelancholia hypochondriaca juvenis quidam utriusque
Juris Doctor astu ad tempus liberatur, fraude enim cognita
in eundem affectum brevi relapsus est.*

DOMINVS Hucherus, Varandæus & magister Gariel, una mecum consilium inière de liberando à melancholia hypochondriaca, adolescente quodam Moyse de Marnas jure perito, cui in cætera deliria hoc sedebat, immittendum ano cultrum rasorium toto cum manubrio, nec enim aliter fæces excerni posse. Itaque in dies bis, terve elegantem hanc sibi supponebat glandem, copiosumque sanguinem profundebat: neque nos alia omnia suadentes audire volebat, imò nobis videntibus attonitisque, se quo diximus modo lancinabat, rogatque ut exulceratam carnem cauterio inuramus. Ipse sibi matricis speculum immittit, eoq; tantopere dilataram, ut nobis intestini horrenda vulnera in oculis essent: nos ut eum ad saniozem mentem duceremus, duobus præparatis caute- tiis, candenti altero, altero tepido, priore astu subtracto, hoc immisimus. Hic ille quasi ignito rangeretur vociferari, mox convalescere, totamque hebdomadam mente constare: Demum fraude, relatione adstantis cujusdam studiosi cognita, in amentiam rediit.

OBSERVATIO X.

*Erisichthonea voracitate corripitur hic æger propter
stomachi & intestinorum vitiatam figuram.*

DJobertus & Magister Gilbertus Casanova, cui operam meam in constrictino locabam, acciti ut Firminum Chaudonem Ictericia ex- tinctum secaremus: duo in eo portenti similia reperimus: primum po- rum Cholodochum immani magnitudine ad hepar, ad intestinum verò meatu capillari: hinc excrementum præcluso transitu, jecur repetebat, ac in se per cavam in universum se corpus effundebat. Quæ res flavitiei eius strigositateque causam dabat, etsi corpore omnibus aliis esset pro- ceptior. Jam verò voracitate erat Erisichthonæa, cui causam præbuit quod
neg

nec stomachi nec intestinorum ullam habeat figuram proportionatam; præter oesophagum, qui se amplæ inferebat capacitati, maximæ cucurbitæ fundo simillimæ, quæ ad latus dextrum, sub magno hepatis labo, prope cystim felleam, involucrum faciebat, sursum tendens, retinendo diutius alimento, nec enim pylorus ullus erat: unicum deinde à pylori loco ad anum intestinum erat, sine ullo anfractu, cumque aliorum intestina quatuordecim æquent ulnas, huius vix ad quatuor Spithamas accedebant, in forma literæ S. sed crassitie erant immani. Mesenterium etiam ingens erat Mesaraicis refertissimum: reliqua optimè se habebant, vixit annos 40.

OBSERVATIO XI.

Tuto cornu à fronte refecatur.

CONVENIT ME Monspelii Johannes Guy carminator, scilicatur tutione à fronte cornu nuper natum posse rescindere. Erat cornu sinistro in latere, sub pilis aliquantulum: hæc res anxium me habuit: tota enim basis ossi adhærebat, longitudo dimidiati erat pedis, crassities pollicis, figura inæqualis, qualis in agno semestri: victus tandem patientis cornuti precibus ferra abstuli cornu, cumque aliter sanguis sisti non posset, ferro ussi, escharam induxi, mundavi, carnem cicatricemque adduxi. Dominus Reynac cornu mihi precibus extortum in aulam misit, additis literis, quibus ab affine suo doceri cupiebat, Aulicæ cuculi similia ferrent cornua Monspelienlibus.

OBSERVATIO XII.

Melancholicus D. Rondeletii industriâ sanæ menti restituitur.

MELANCHOLIA quidam laborans hypochondriaca, ratus se veneno potatum, Rondeletium salutis causa accersit, aiebat bolum laryngi adhærere, eo se in omnia momenta præfocari: Rondeletius, ut erat ingenio sagaci, pillulam ex spongia cum ceræ frustulo paratam, filoque annexam, immitti jubet, quâ non multo post cum pituitæ sanguinisque vomitu reductâ, ratus ille una venenum excidisse bolum, mentem valetudinemque recepit.

OBSERVATIO XIII.

*A ventris inferioris vulnere transversim scinditur colon,
per quod deinceps alvus se semper exoneravit.*

D Philippi præses Curiaë Mospeliensis multis mecum egit precibus, venire curaturus Dominum Philippi de Montagnac, qui ad castra Mospeliensium bombardâ iactus, in domum Domini Baronis de Castres delatus erat. Ictus erat sub osse Ilii, ad costas spurias lateris sinistri, exibat ad os pubis, rursusque in femur dextri lateris se immittebat. Ad vulneris labia, reperi colon transversim sectum omninò, omnibus, quæ illi unquam in mentem venerunt futuris usus sum, frustra labiis nimium distantibus. Itaque quod necesse erat, fistulam contraxit, unde foramen illi ad instar ani gallinacei remansit, per hac ventris onus emitit, eoque quo alii per anum strepitu pedis. Cætera sanus est, nec quicquam è tanto metu mali reliquum, quam quod cum per podicem omninò egerat nihil, multis illi perpetuo opus pannis, ut in viro ipso egredientia stercore excipiat. At propter fetorem vix ab adstantibus ferri potuit.

OBSERVATIO XIV.

Renunicus in dissecto cadavere inventus.

UNUM tantum renem in cadavere Domini Feynes Mospeliensis proffessoris reperi, optimè venis suis, arteriisque emulgentibus compositum, veteres non nihil solito latiores, unus enim duorum munia obibat necessariò, ex altera parte renem, veterisque nec nota nec vestigium, uno priusquam diem obiret mense, servum ejus ferro extinctum secumimus, qui & ipse unum tantum renem habuit, sed mole incredibili. Incubabat vertebri lumborum, ac ex utroque latere dextro sinistroque infixæ erant venæ, arteriæque emulgentes, sic ut unus ren officium faceret duorum.

OBSERVATIO XV.

Lienes duo venis arteriisque referti in cujusdam adolescentis cadavere reperti.

VENIT ad Officinam meam anno 1560. dissolutissimis moribus adolescens Joannes Aurias, frigus erat tantum quantum ex eo non memini, tum ille ad me, ecquid, inquit, tempus hoc sectioni aptum & aptissimum inquam, si modo Magistratus furem aliquem quorum tanta hic copia quanta mulcarum cum caletur maximè, in crucem ageret. Cum ille,

ille, bono animo es, cras materiam tibi sectionis præbebo: dixit, simulq; Aristo gladio (nox erat) egreditur. Egressum inimicus, qui ex insidiis ad fenestram sermonem ejus hauserat, excipit, gladiumque per ventrem exigit. Concidit exanimis Aurias. Altera, ut præfagierat luce, theatro secandus infertur. Duo illi lienes erant bellissimi, singulis suæ arteriæ venæque. Et quidem hæmorrhoidalis maxima, è medio liene progrediens: hinc quicquid erat humoris melancholici excernebatur: nec unquam per omnem vitam trititiæ multum se dare visus, Jovis non Saturnus pullus.

OBSERVATIO XVI.

Cerebro pilâ Sclopi majoris vulnerato vox sensus, motus & memoria periëre, pilâ sublatâ symptomata omnia evanescere.

Domino Mommorancio Narbonam obsidente, Italus ex centuria domini Luquisse, Sclopo majore, mousquetam vocant, ictus est in bregmate, impetu maximo, ita ut pila in duas abeunte partes, una cerebro infingeretur, altera in terram cadente, momento illi vox, sensus, motus, memoriaque periëre bividò, cum improbo labore ossicula fracta evellerem, pars cerebri mole amygdali effluit, quæ causa fuit, ut arcendo huic fluxu laminam plumbeam, os inter duramque matrem, ponendam censuerim. Hanc triduo cum gestasset, vidi inter cranium duramque matrem pilæ infixæ partem, quâ blande educatâ, vox subito reddita est: sed repenti gravissimis duobus cœpit conflictari symptomatibus, paralyti ejusdem partis, & convulsione oppositæ, quibus etiam post curationem toto semestri eoque amplius vexatus est: paulo ante M. Lauthierus Cbirurgus Monspelienis, alium eodem modo ictum, iisdem correptum symptomatibus, percuravit.

OBSERVATIO XVII.

Emendicato à quadam striga auxilio adversus febrem quartanam in satyriasm incidit aeger, à qua mors brevi subsequuta est.

A Venionem evocatus, ut quendam majorem in fœmore, Sclopo ictum curarem una cum Joberto, Guillemo, & aliis è diverticulo ad hominem enormi laborantem satyriasi visendum accessimus. Res ita habet: Laborabat quartana aeger, in qua profliganda strigæ auxilium petierat, quæ

(10.)

quæ illi poculum ex unc. j. seminis vrticarum, Cantharidum semionc. ij. sesquidrachma ceparum, aliisque concinnarat: hinc ita exarsit in venere, ut uxor ejus per omnia sacra dejerater, se ab binotio octuagies septies initam, interea sæpitis in lectum semen effudisse, imò nobis adstantibus brevi momento ter se polluit, pedem lecti pro femina subagitans: hinc in stuporem versi quicquid fieri potuit remediorum adhibuimus, sed ipse paulo post libidinarius pollinctioribusque cessit: huic affine est, quod mihi D. Chauuel Avenionensis Doctor ajebat, ille annis abhinc 32. evocatum se Caderousam ad hominem eadem satyriasi correptum in limine domus obvia fit uxor de præpostera libidine rarum in mulieribus quoræ genus, mariti exostulans, quadragies illum una nocte hortum suum fodisse, simul laceram nimio attritu ostentabat vulvam: remediumque dolori juxta ac calori quærebat. Simili portione malum æger contraxerat, quam præbuerat mulier Xenodochio ancillans, tertianæ arcendæ, qua hic in tantam amentiam versus fuit, ut catenis obsessi instar ligandus fuerit. Aderat cum Domino Chauuello sacerdos, qui cum verbis hominem solari vellet, rogabat uti se deliciis istis mori sinerent: femina cum linteo, ocyrato immerso cinxere: manè mortuus hianti ore membroque gangræna corrupto inventus ridenti similis est, rictu quem sardonium vocant.

OBSERVATIO XVIII.

A profundiori jecoris vulnere ægri duo sanitati restituti sunt.

ITalus quidam sub vexillis D. Mommorancii merens, hypochondrium dextrum gladio acutissimo transfoditur, vulnusque in profundam jecoris ipsius partem ferebatur. Multum fluebat sanguinis cui cum satis exitus non pateret, cavitatem ventris implebat. Sequuta tanta putrefactio, ut qui fœtorem ferre posset, esset nemo: plures itaque in consilium iuimus, omnibusque visum est patientiorem meatum exituro sanguini facere. Et quia pars in grumos concreverat, longis cochlearibus eduximus, peluesque aliquot implevimus, interim bis, alias ter singulis diebus, donec perfectè curatus est. Idem mihi narravit Dominus Ræhus Tarraconensis Chirurgus, meus olim discipulus, se nimirum curasse Carolum Pin per musculum lumbarem in majore jecoris lobo gladio ictum, ad altitudinem trium digitorum, qui cum quatuor post mensibus ex alio thoracis vulnere exspirasset, ab eodem seclus multis adstantibus, cicatricem qua

qua diximus magnitudine in hepate habebat, nihiloque scius commode se habuerat.

OBSERVATIO XIX.

A tumore ventris obsessa juvencula toto quadriennio febricitavit, ita ut hydrope correptam esse putarent medici, tandem intumuit umbilicus, per quem magna puris copia tribus vermibus comitata effluxit, pauloque post convaluit.

D. Allois, qui multos annos in Francia, Italia, Melita, Græciaque summa cum laude medicinam fecit, narrabat vidisse se puellam Tarracone annos bis septem natam, quæ toto quadriennio febricitavit cum tumore ventris, membrorumque extenuatione. Ita ut omnibus hydrope laborare putaretur: post quadriennium intumuit umbilicus, quo tumore sponte aperto multum puris totos decem menses effluxit: demum tres vermes longitudine spitha mali emerere, ea crassitie, quâ minimus digitorum est. Hinc convaluit, ac etiamnum optimè se habet, peperitque proles elegantissimas. Eodem loci temporisque juvenis annos natus novem, domo natus paupertina, post exantlatos insanos colicæ dolores, tribus sub umbilico digitis verucam habuit, in qua cum nigricans appareret vertex, suspicatus est chirurgus lumbricum subesse, eumque spithamam longum eduxit. Redibant illi per intervalla dolores, nec aliter nisi vermium educatione se ponebant. Interdum bini aliàs terni educerentur, post coibat vulnus ad sesqui mensum aliquando, dum redeuntibus doloribus ad solita recurreretur remedia.

OBSERVATIO XX.

Puella nubilis nobilis cuiusdam virginis pedisequa per oracon lotium reddere solita, tandem dissecta crassa scula membrana, qua vesica orificio obtendebatur, perfecte curatur.

Annis abhinc quinquaginta duobus, cum D. Momorancii paris & primi Franciæ Marschalli, gubernatorisque Languedoci, aulam sequeretur, sub quartam pomeridianam quibusdam festivos scloporum strepitus præ foribus dominæ variè edentibus, charta ex arena allisu substiliante complures læsi sunt: hic dum nobili cuidam virgini medelam facio, tan-

cio, tantus urinæ æstus nares afflauit, ut ægre eo loci dum obligassem vulnus, me continerem. Fœtorem ciebat pedissequa, cuius patrem dimidia hæreditate sanitatem filiz redempturum prædicabant. Adducitur sequenti luce puella, umbilicum quatuor digitos longum, cristæ Galli Indici non absimilem inuenio, reddebat illa per uracum lotium, ut prius dum alio materna contineretur. Ut vel hinc discat Paræus chirurgus, cætero qui nulli secundus, ouracon inueniri. Jamque erat ut operi me accingerem, cum hoc metum facere, actum fore de vita puellæ nisi priusquam superior meatus clauderetur, inferior patefieret: cui cum consultum vellem, negabat filia se cuiquam concham suam ostensuram, tandem victa parentum precibus exhibuit. Ibi orificium vesicæ crassa membrana, testonem quem vocamus æquante, oclusum deprehendi, aperui, cannulam immisi plumbeam ad anteriorem vesicam, urinam eo derivavi: umbilicum sequenti die obligatum, ut in enterocelis mos est, rescui, cauterio ussi, escharam induxi, demum 12. die persanavi. Expectabam ut promissam hæreditatem filia percurata acciperem, cum mihi pro labore duplex ducatus penditur, Sic homines operas chirurgorum medicorumque illusum eunt.

OBSERVATIO XXI.

Ab Osis bregmatis fractura totos octodecim menses vocis rationisque experts mansit ager.

ANno 1558. cum summam studiis meis manum imposuissem, subiit animum Gaillaci in patria præcos tentandæ, & favit in itis DEUS. Incidi in Antonium Verdæzi annos natum 35, qui cum dominica die in vineam ambulaturus iret, in ea ovium gregem offendit, damnoque irritatus in pastorem sævit: Sed magno illi stetit, Opilto enim fuste, qui pro pedo erat ipsi, sine vulnere exteriori bregma illi sinistrum contudit, à sagittali ad squamosam. Accersitus eum nihil forinsecus viderem, minorem, quam erat, plagam putabam, percussumque fingere nescio quid rebar, ut vicini à quo læsus erat vineam auferret. Sed symptomata in horas graviora, inquietudo phrænitis, sopita ratio, iudicium, memoria, vox demum intercepta, fidem latentis plagæ fecerunt. Bregma itaque decussatim incidi, os fractum reperi, fragmentis que evulsis duram matrem rubere, inflammationeque tentatam vidi, quæ visa sunt adhibui. Remisere symptomata, sed longo singula intervallo primum phrænitis eum deseruit, reliquis manentibus, totos enim octodecim menses vocis rationisque.

rationis que expertus mansit. Biennio exacto, patrem nosse cepit, quodque magis mirum docendus fuit loqui, primaque elementa infantium ritu, artemque quam prius percalluerat ferrariam, adeo uno ictu omnis omnium memoria sepulta erat. Percurato ægto evenit, ut eo Dominus Rondeletius diverteret, rogavi videret hominem: videt, similem mihi de Cursolio quodam pædagogo historiam recensuit.

OBSERVATIO XXII.

Ab ictu Sclopi cum maxima utriusque bregmatis fractura magna que substantia cerebri iactura liberatur miles.

Domino Mommorancio annis ab hinc 21. Villemagnam oppidum Monspelio quatuor leucis distitum obsidente, rem fide prope majorem vidi. Petrus Guy Arvernus sub signis D. de Rosines merens, ictus est Sclopo ad labrum superius, in regione septi, ferebaturque ad verticem per medium suturæ sagittalis, cum maxima utriusque bregmatis ossium fractura, magna que substantiæ cerebri amissione. Ut erat læsus, ad me Monspelium venit, nullo labore, collo oneri erat bombardæ, lateri ensis: primo congressu quatuor magna fragmenta abstuli bregmatis, cum que viderem tantum animi roboris que esse homini, ut in bellum tanto cum vulnere rediret, adhibendos curæ alicuius nominis viros censui, ut rei incredibili fidem facerent. Adstiterunt Centuriones Carlinquas, & Flory militiæ laudibus celeberrimi, qui sæpe eia me medicinam fieri in propatulo viderunt, ipsumque obligato vulnere resumpto Sclopo, ense, ceteroque instrumento Martio, pedibus redeuntem ad S. Johannem Vedas, qui tum obsidione premebatur: post quindecim dies penè confirmatus castra abeuntia secutus est, visusque est domino Carlinquas vivus valensque biennio post, fortem Gradivo navans operam.

OBSERVATIO XXIII.

Virguncula iisdem quibus puerperæ solent symptomatis disticta multumque confictata tandem crassiusculi cruoris effluvio sana fit.

AD puellam annos decem & septem natam Monspelii anno abhinc undecimo accersebar, eisdem quibus parituræ solent symptomatis confictatam. Consternata jacebat mater, pudori filix vitium factum

rata, accessitque obstetrico quid esset certior fieri voluit, obstetrix obstetricandi peritissima, tentata digitis matrice negavit hoc sui muneris, neque acciendum dixit. Accessi, os vulvæ tanto sanguine menstruo occludi offendi, totis ibi novem mensibus congesto, ut uterum ferre videretur. Placuit acciri D. Saporam Medicum peritissimum, unaque consultatione habitâ placuit eam, quum longa erat vulva, incidi, secta est 12. libras crassi emisit sanguinis, aut potius humoris fæci vini, quàm sanguini similioris. Actum de vita putabat puella, post tantum cruoris effluvium, sed ope divinâ, operâque nostrâ post aliquot tempus sanitati reddita est.

OBSERVATIO XXIV.

HYdropem, quæ primis remediis cesserit redeuntem, incurabilem omnes censent; quod etsi magna ex parte verum sit, crebrò tamen fallit, cui rei fidem aliquot meæ observationes facient, locumque quod detrivetur aqua edocebunt.

OBSERVATIO XXV.

Decocto rusci sæpius repetito hydroposis curatur, quæ quum paucis ab hinc annis repetisset paracentesi adhibita planè convalescit agra.

JA nam Janinam, Jani Janini Monspellii pellionis filiam anno ab hinc vigesimo invisi ascite indubiè laborantem. Quænam cavitas aquam contineret, hoc verò non mediocriter me conturbabat, uterus ne an ventres. Verum cum ex mensuris uterum esse in officio adverterem, ventrem refertum cerò comperi. Jamque erat, ut paracentesin tentarem, cum alia prius experiri libuit. Aquam cui Ruscus plurimus incoctus erat matutinam vespertinamque bibere jussi, eadem vinum dilui. farinam ad panem subigi. Vix triginta dies utebatur, cum se venter exonerare cœpir, per vulvam totum diem naturalem, ad quinquaginta circiter libras, ut nec momento cessaret fluxio. Tanta aquæ copia, primum planè ne sibi esset reddita dubitare coegit, quannâ verò effluxisset per vesicam ne an uterum, hoc vero anxium me valde habuit. Duo tamen fecerunt, ut crederem ab utero manasse, primo quia magno impetu & jugiter fluxerat. Secundo, quia superioribus diebus ter, quater cathetere illi applicito nunquam plus solito urinæ eduxi. Tam subitâ evacuatione, quod necesse erat, mirum in modum languit Janina, demum tamen valetudinem recuperavit, eâque trienium fructa est. Exinde ut prius venter in-

iatumuit, totumque annum hydropelaboravit. Revocor: pertentato ventre insignitè tumere umbilicum invenio, in medioque nonnihil excoriatum, ego motum naturæ juvandum ratus, hæc illam aperiendam œnsui. Tutior enim ut hoc obiter dicam, hoc in loco paracentesis est, quàm ubi vulgo quatuor sub umbilico ad latus, fit digitis. Adde quod & expeditior sit, secta enim cute statim umbilicalia vasa aperta invenis sero scaturientia, eoque tutior, quia nullum ægri impedit decubitus. Et sane priscos hanc molitos pater ex Celsi lib. 7. cap. 15. Itaque secui, copiosioreque fide aquam eduxi, peluibus excepi, eam D. Huchero, & Andrea Laurentio medicis doctissimis ostensurus, quibus mirissimum videbatur, tantum profluvium subitam non attulisse patienti mortem, verùm illa convaluit, hætenusque per multos annos valet. Eodem morbo iisdemque symptomatis correpta Gilleta Maurina, quæ jam tum cum dominæ Castelnau ancillaretur, hydropelaborabat: jamque tot pharmacorum pertæsa patriam dum cogitat, mulâ, quâ vehebatur exterrita eam terræ adlisset, magno suo bono: subitò enim omnem aquam per vulvam emisit, deincepsque intercute ter quater correpta, eodem canali aquam ejecit. Anno 1565. affinis mea Catarina Turle, iisdem quibus Janna Jannina à me remediis percurata, plus quam viginti post annos sana mihi visa est, ut & superiores.

OBSERVATIO XXVI.

Cor & vesicam solutionem continui sine vitæ discrimine pati posse experientiis comprobatur.

COR vitæ principium calorisque cœlestis morbo corripitur insigni, quin mortem adferat non potest: ut Plinius solum cor alternas morbi sanitatisque vicissitudines non sentire adseveret. Eadem priscos omnium ab Hippocrate per manus tradita fuit opinio: verum anatomia hanc sententiam nostro tempore evertit, in dubiumque speciosum illud cordis privilegium sed inutile, vocavit. Si enim cor omnibus morbis cedit multam longitudini vitæ demimus: si verò hanc ejus resistentiâ substantiæ firmiori partisque dignitati adscribimus, arundineæ basilinitimur, nam & cerebrum dignitate cordi non cedit, phlegmones tamen, abscessusque sentit & ossa corde duriora à carie se vindicare non possunt, sed missis rationibus istis recentiorum experimenta audiamus. Hollerius invenisse unius in mulieris corde duos lapides, multosque abscessus fidem facit. Fernelius Pathologiæ lib. 5. cap. 12. cor aut laborate omni inæmperie abscessu, vulnere, ulceribusque posse. Ipsi ego præsentibus

Ronde.

Rondeletio, Altes, Faynes, duo mirabilia satis ad hanc rem facientia in duobus cadaveribus exhibui, primo in basi cordis ad Coronariam, cicatricem duos latos digitos longam, restonemque ut vocamus, crassitie æquantem. Secundo eodem loci anno insequente ulcus latitudine folii myrtini sat profundum. Ac ne quis hinc iis mortem adlatam arbitretur, ambo laqueo vitam finire, Merito igitur Ferneli sententiam sequimur, putantis cor sine morte subsequuta longo tempore continui solutionem pati posse. Cur ergo Hippoc. sect. 6. aph. 18. Galenoque ibi in comm. vulnera cordis lethalia sunt? Credo intelligendos de vulneribus externis magna vi, alteque descendentibus, quæ mortem adferunt: primò quia pericardium læditur, neque cum pars spermatica sit, coire potest. Secundò effluente inde aqua cor siccessit, marcetque. Tertio quia magnum sanguinis effluvium est, quodque omnium pessimum sanguis thoraci illapsus præfocat, caloremque naturalem extinguit, ulcera verò à causis intrinsecis nata non semper letifera sunt, quia non eadem mortis causæ: quo pacto Hippoc. cum recentioribus conciliabimus. Hippocrates etiam in aphorismis vesicæ ulcera mortalia vult, Gal. in commentario ea tantum, quæ insigni magnitudine cavitatem vesicæ pervadant, putat enim vesicam membraneam & ex sanguine coire non posse. mihi tamen perforatam omninò vesicam sanari videre sæpius contigit. Miles erat in oppido Pezenas, furcâ supra os pubis perfossus, urinamque utroque vulnere reddebat semper, per urinarium vero meatum nec guttulam. Initio sellæ insidentem curabam, mox jussu Rondeletii in lecto supinato emplastra apposui. Syringamque per penem immisi, ut urinam nativum ad ductum reducerem, nec multo post hominem per sanavi.

His Chirurghi juniores ad similia tentanda inflammabuntur, tentatisque partibus principibus, interdum diligenti Chirurghi opera mortem evitari posse cogitabunt.

OBSERVATIO XXVII.

De abscessu, in quo non modo pili, ungues, clavi, castaneæ & similia inventa sunt, sed quod mirum magis animalcula quadam.

Anois ab hinc decem & novem una cum D. D. Dortomanno & Laurentio professoribus Monspelienfibus, regisque medicis, accitus fui à D. de la Tour abscessu quodam laborante, consilioque simul habito, abscessum illum cauterio aperiri debere judicavimus. Quod postquam præstitum fuit, in eo (mirabile dictu) pilos, ungues, clavos castaneas,

uvas, ficus, caseum, pulmentum, mel, ossa, aut eis similia invenimus. Imò quod mirum magis, animalcula quædam illic reperta sunt, diu ita mansit apertus, cum ampla cavitate, & trium magnorum muscutorum nates constituentium femorisque extensioni inserventium, substantiæ deperditione. Tandem verò, Dei beneficio, & remediorum adhibitorum ope, magna illa cavitas repleta & deperdita substantia recuperata est. Ipseque per trium annorum spatium optimè se habuit, Donec anno 1786. abscessus alius duplo major factus est, prodigiola magis materia refertus. Iterum accersiti sumus, rursumque aperiendum esse censuimus: sed ferro cadenti decussatimque dimidium pedem lata apertio facta est, multa; intus adhibita cauteria, quibus vel penitissima radix absumeretur. Quæ vero inde bis, terve unoquoque die, idque maxima copia effluebat materia non sicve prior diversæ, sed unius ejusdemque naturæ erat, majoribus gemmis simillima: quorum singulæ cystin suam possidebant, in qua quidem quatuor vel quinque continebantur, & in earum rursus unaquaque aliæ, donec minima quæque milii granum æquaret. Materiæ vacuatio diutina admodum fuit, nec unquam persanari potuisset (quod juvenes Chirurgi discant) absque oleo Sulphuris, vitrioli & Mercurii quorum auxilio sanitati restitutus est.

OBSERVATIO XXVIII.

*De Rene purulento in dissecto cadavere reperto
pondus lb xiiij. superante.*

ANno 1778. vocatus fui ut Antonium Rigomme Monspeliensem civem secarem, qui annum attigerat sexagesimum. In istius rene sinistro abscessum magnum reperi purulenta materia plenum, qui ad D. Hucherum Universitatis Monspeliensis Cancellarium, tanquam monstrosus quid delatus fuit, pondus ipsius erat lb xiiij. cum cysti & rene, quæ quidem cystis pellem vervecinam crassitiæ æquabat. Aliquo post tempore juvenis quidam mercator Pezemas me accivit, qui cum eadem in parte vehementissimo dolore premeretur, alios tum medicos tum Chirurgos accersendos esse putavi. Inter quos adfuerunt D. D. Hucherus, Richerusque professores Regii Monspel. Intellecto affectu in contrarias itum est sententias, etenim maxima pars calculum esse in renibus conjiciebat, præsertim cum aliquantulum puris cum urinis excerneret. Ego contra abscessum esse contendebam, abscessus illius prioris memor, paullo post patiens iterum me rogavit, ut venirem ipsumque intercederem.

derem. Aiebat enim se malle semel mori, quàm tot mortes vivendo perpeti. Ego cum ipsius tum amicorum omnium precibus motus, convocatisque iis omnibus, qui prius adfuerant, ipsum incidi, locumque materiam continentem reperi, sed nihil inde exiit, duabus post horis apparatus primum mutaturus accessi, tractoque penicillo pelvim, (quales sunt in chirurgorum officinis) accipere coactus sum, cujus plus quam dimidia pars pure repleta fuit, singulisque sequentibus diebus bis vacuatio fiebat, ita ut tum manè, tum serò catinus illo pure impleretur, idque per mensem integrum & amplius. Tandem vero appositis remediis, unguentis scilicet, emplastris, cerotis, injectionibus, ulcus detersum, cicatrix inducitur, ipseque perfanatus est.

OBSE RVATIO XXIX.

De vulneris à telo influcti altiusque cerebro infixi curatione.

ANno 1588. quum D. Momorancius magister equitum, Tholosam proficisceretur, meque ipsum sequi iussisset, à quodam peritissimo chirurgo, qui vocatur le Grand, rogatus sum ut una ductorem quendam militum inviseremus, qui cum rustici domum invadere vellet ab eo arcubalista in oculo vulneratus erat, ac eò ut telum evelli non potuerit, nisi cujusdam militis opera, qui pede frontem ejus premere coactus fuit in summo telo portiuncula quaedam substantiæ cerebri adhaeserat, ejusdemque non nihil per quinque aut sex dies effluxit, nempe per orbitam oculi, Demum à nobis ad motis unguentis, emplastris, cataplasmatibus anodynis, pristinas vires recuperavit. Ut autem alii exemplo meo sapere discant, quod mihi olim juveni contigit, dum Gaillac degerem, paucis enarrabo. Ad divitem quendam rusticum curandum vocatus sum, qui maximo gladii impetu ictus fuerat, ita ut magna pars bregmatis ablata esset, cumque eo portio quaedam tam duræ quàm piæ matris, nec non substantiæ ipsius cerebri. Aspectu primo obstupui, deinde ita egi, ut eius curatio alii committeretur: hic quoque vulnere inspecto, nullo modo curari posse cogitans, patientem absque auxilio deseruit, donec curicula quidam advenit, qui ardenti veru laridum transfixit, quod in vas aqua plenum distillabat, ex eoque sæpius abluto, ita ut nivem candore superaret, medicamentum confecit, cujus præsidio patiens integram valetudinem adeptus est, postea que diutissime vixit, hujus rei gnarus miseris semper succurrendum nec unquam desperandum esse didici.

OB-

OBSERVATIO XXX.

De pani immensa molis curatione.

ANnis abhinc 46. muliercula quædam Lodevenſis, mercatoris pan-
narii uxor in hanc urbem venit, quæ ſitura an Panus quo occipitium
inter primamque cervicis vertebram vexabatur, ſanari poſſet, hic panus
immensa molis erat ita ut lb̄ vj. cum 3. trib. penderet. In conſilium adbi-
biti ſunt D. Rondeletius Univerſitar. Monſp̄ol. Cancellarius, & D. Sa-
porta medicinae profeſſor, Regisque Navarræi medicus, egoque cum ali-
quot aliis chirurgis. Re diligenter perſpecta conſiderataque, operatio-
nem chirurgicam molendam eſſe decretum eſt, & propter metum hæ-
morrhagiæ, (quia cum venarum Jugularium cum arteriarum Caroti-
dum rami reſecandi veniebant) minimè parcendum cauteriis, nec ipſi
vitriolo. Quin etiam tres aut quatuor magni rami alligandi fuerunt,
his omnibus peractis, legitima victus ratione remediisque tam internis
quàm externis præſcriptis, intra ſeptem hebdomadas mulier ſanata eſt,
longamque vitam traduxit.

OBSERVATIO XXXI.

*De Hydropis nobilis cuiusdam viri octuageſimum agen-
tis annum admiranda curatione.*

ANno 1563. Dominus de Louzum cum jam octuageſimum annum
attigiffet, longoque tempore hydrope laboraſſet, D. Rondeletium
acceſſit, qui cum opera mea opus fore arbitraretur, rogavit
ut ipſum comitarer. Cùm autem multi jam medici Gallici, Ita-
lici, Hiſpanici certam quandam victus rationem patienti præſcripſiffent,
(paracenteſim ſcilicet propter ætatem & virium imbecillitatem tentare
ipſis integrum non erat) D. Rondeletius morbo diligentius perpenſo,
contrarium proſus victum inſtituit. Etenim cum alii omnes monuiſſent,
ut à ſalitis omnibus maximè abſtineret ipſe optimis ductis rationibus, ut
ſalitis potiſſimum uteretur, præcepit, carnibus quiſque bubulis ſaliſis, per-
nis, hælécibus & ſimilibus. Ad nimiam verò ſitum vitandam, cibi illi
condimento quodam ex aceto tantum & ſaccaro confecto aſpergebantur.
Præterea tam interna quàm externa præſcripſit remedia pro internis
opiata quædam præcipuè, pro externis verò ſequentia aſſumebantur.
Nimirum lixivium ex cineribus vitium, in quo percolato multum ſul-
phuris,

phuris, aluminis & salis addebarur, quotidieque matutinis & vespertinis horis venter, scœmora, crura hoc fovebantur, finito foru cataplasma ex stercoribus bovillis, farinis fabarum & hordei factum adhibebatur, in quo pariter aliquid salis, sulphuris, aluminis ponebatur: his remediis viginti circiter dies usus est, integræque valetudini redditus, ita ut ab illo tempore, sexdecim adhuc annos saluus & incolumis vixerit. Ipse curatus architectum quendam nobis ostendit, qui cum ex accidenti surdus evasisset, nihil quicquam auribus percipere poterat, nisi cum quidam ipsius nepos vel alius quispiam altas in illius ore aperto voces edebat, sic enim quodcunque dictatum fuerat, accipiebat, quod quidem certe nobis dubitandi materiam præbuit. At verò hujusce rei causa à me in Anærome perquisitâ, nervum quinti jugi, qui aures pertingit, & tum tribus illis officulis proximus est, bipartitur, majore sui parte dilatati, adeoque tympanum constituere deprehendi.

OBSERVATIO XXXII.

Cancer ulceratus dextram cujusdam mulieris mammam depascens excisione perfecte curatur.

CUM anno 1755. chirurgica mea studia Monspelii ad finem perduxissem, de Natali solo cogitavi, Galliacum, itaque prope Albam situm peto, ubi pulcherrimum & ditissimum est Xenodochium in domino & rectoratu divi & Andreæ de Galliaco, in quo tum temporis obiit ipse rector, in cujus locum subrogatus est alius de familia de la Guyche Borbonensi, vir sanè optimus & sanctissimus, cui pauperes carissimi erant, & quorum cura tum in victu, tum in cæteris aliis rebus maxime cordi erat, is igitur cum primum ingressus est, eum ordinem tam erga fratres quam Xenodochium instituit, eaque politia usus est, ut omnibus admirationem pareret, primò etenim decrevit singulos fratres vicissim per integram septimanam pauperum curam gessuras in illis alendis, atque etiam investigarent per totam urbem num alii essent, quibus cum cæteris eadem ratione succurreretur: ut igitur pauperibus melius provideretur, medicum doctissimum & moribus probatissimum magistrum D. Barbastè accersivit, me etiam pro chirurgo una cum magistro Barutel Pharmacopola convocavit. Atque ut Rector nos melius ad officium nostrum invitaret, singulis matutinis cuique nostrum sua stipendia persolvere curabat, cuique pro meritis, qui verò non aderat mercede privabatur: Pro mea igitur præceos primordiis, (cum me tanti oneris indignum
ingenuè

ingenuè agnoscerem, tum propter doctrinæ inopiam, eo tempore, tum etiam rudem in ea exercitatione) sese mihi pulchra molesta tamen praxis obtulit, cancer nempe ulceratus in dextra mamma Johanna Gaytardæ, juvenis adhuc, annum agentis circiter 35. Is cancer me prima facie deterruit, sed cum multoties Guidonis nostri caput de cancro adissem, nec non Gal. lib. 2. ad Glaucionem, in quo de morbo agit, collatisque æquivocis & univocis signis nactus sum ulcus longè lateque protrepens, cujus labra prædura & inversa erant, saniem subnigram, acrem & graveolentem profundens, ægra etiam febricula eum lenibus lipothymiis laborante: quæ omnia signa tanti apud me momenti fuerunt, & certò crederem esse cancerum malignitatis non expertem: Metum autem incutiebat quod scribit Gal. loco superius citato, & Cornelius Celsus cap. 28. lib. 5. Cum tamen mihi persuasum haberem, nihil non posse naturam, nusquam esse desperandum, neq; mihi adversari Aphorism. 38. lib. 6. Opeti manum admovi, non medicamentis, id enim probati vetant auctores, sed eo remedio, quod unicum mihi supererat, excisione nimirum: cum igitur medicum nostrum in consilium vocassem, (qui quidem ante omnia universum corpus ægrotantis ad evacuationem humoris atrabilarii purgare statuit) operationem meam inchoatus sum excisione, quæ tanta fuit, ut tota mamma atque etiam non exigua portio musculi brachium moventis, qui originem sumit ex magna sterni parte, nec non etiam claviculæ, quem Pentagonon sive pectoralem nominamus, abscindenda mihi fuerit. Perfecta ex arte amputatione, causticum actuale non omissum est, præmissâ prius vacuatione vasorum partem casam ambientium, ne pars aliqua humoris illius atrabilarii, qui morbi causa conjuncta erat, superesset, atque etiam ut certiozem meæ curationis finem consequerer ipsam partem tenuissimo vitrioli pulvere conspersi, postea conversus sum ad escharæ sublationem, deinde medicamenta detergentia adhibui, sarcotica & epulotica qualia ulceribus præscribi solent, quibus effectum est cum Deo, ut ægra intra duos menses cum dimidio perfectam sanitatem receperit, atque dein decem aut duodecim annos inculcata sanitate vixerit: verùm cum illius menstrua purgatio naturaliter, idque propter ætatem & temperamentum cessare cepit, exigui duo cancri oborti sunt, unus in labio inferiori, alter verò circa lumbas, quo viso mihi in memoriam revocavi Celsi dictum loco supra laudato: cum autem prædicta mulier multos & atroces dolores in priori cura perpessa fuisset, posteriorum excisionem concedere noluit, quare obiit, postquam iis ultra biennium vexata fuisset.

OBSERVATIO XXXIII.

*De portentosa abscessuum multitudine in inferiori puellule
ventre reperorum.*

TRia illa à Galeno sexcentis locis tantoperè celebrata quippe quæ medicinam omni ex parte beatam reddunt, ita sunt necessaria uti medicus vel chirurgus in alterutro horum erret, statim in ipsa scientiâ nihil quicquam certi vel solidi esse videatur. Etenim diagnosi morbi, caularum morbificarum, partiumque affectarum notitiam medicus habet: prognosi iudicat an morbus superiorè futurus est, nec ne & tanquam gubernator optimus sævitiam & symptomatum agitationes prævidet ac prædicat. Quo fit, ut non solum doctus tanquam homo habeatur, sed etiam veluti divina aura afflatus suspiciatur, tum futura prædicendo, tum nocituris prospiciendo. Denique Θεραπευτικῆ (Quæ quidem inveniendorum remediorum singulis morbis & symptomatis convenientium regulas tradit) nullus absque prioribus locus est nec præter rationem vulgatum illud fertur, optimè perspectum morbum, fermè sanatum esse. Alioqui enim si consequatur sanitas, id fortunæ potius quàm arti aut industriæ est tribuendum: ut autem cognitio illa pulcherrima, sit & difficillima, potissimum in morbis internis: numerus siquidem & partium corporis varietas, situs, cohærentia portentosa illa nec dum audita, quæ in hoc miserrimo corpore quotidie generantur, symptomatum similitudo efficiunt ut sæpissimè doctissimi & peritissimi quique hallucinentur: aded ut de mortuis corporibus inter secandum non raro deprehenderimus certissimum esse prognoses nostras valde esse incertas: quod in sequenti narratione manifestum fiet, quam hîc in gratiam Chirurgorum inserere volui, ut ad huiusmodi morborum difficilium naturam & causas investigandas magis ac magis incendantur.

Annis ab hinc sex à D. Carolo de Rezel Consiliario regio in suprema Tholosæ curia accitus sum ad ipsius filiulam 13. menses natam visendam quæ insigni ventris tumore & tensione vexabatur: hanc cum palpassem, tumoremq; internum esse & alia utrinque pertingere sensissem. D.D. Hucherum & Saportam doctissimos medicos accersendos esse censisui, & unâ cum illis chirurgos aliquot. Cumque omnes, quantum fieri posset, diligenter essentiam situmque morbi rimarentur, variæ admodum fuerunt opiniones: Quidam enim ascitem aiebant: alii abscessum esse contendebant; idque diverso modo: etenim nonnulli in substantia hepatis

hepatis eum esse credebant, alii in liene, alii in pancreate. Hi vero inter epigastrii musculos: quod ad me attinet morbi situm, tumoremque cum quadam circumscriptione, quæ à me inter palpandum deprehendabatur animadvertens, abscessus quoque esse ilico iudicavi. Sed eos in visceribus nimirum in hepate & liene esse arbitrabar. Quod ad prognosin omnes uno ore pronuntiavimus eam brevi vitam cum morte commutaturam esse, nec ultra diem octavum vivere posse: ferè tamen per 5. menses (quamvis ægerimè) vixit adhuc. Cum primum vita defuncta fuit, ad eam secandam voratus sum, in ea sectione res prorsus admiratione dignæ pæne dicam prodigiosæ nobis visæ sunt. A sinistro enim latere immensæ molis abscessus duplici cysti præditus repertus est, qui quidem ab apophysibus transversis vertebrarum Lumborum ortum ducebat, deinde subliene transiens totum id latus occupabat. Cystis verò pluribus varicosis venis intertexta erat: abscessus avulsus lb. x. pependit, sed quod magis suspiciendum venit, in eo tres alii abscessus ponderis lb. iij. continebantur, singuli cysti sua, similibus venarum ramis, eademque materia donati: quæ materia pulmentum, ova cocta, ficus, carnem & alia ejusmodi præter naturam omninò referebat, à dextrò latere duo itidem immensi abscessus tanquam gemelli prope vertebrae originem trahentes cum similibus cysti & venarum ramis sese oculis nostris obtulerunt, uniuscuiusque pondus erat lb. iij. quorum unus cavam jecoris partem adimplebat, alter vero ad os pubis descendebat eademque qua alii materie refertierant. Num hoc planè portentosum videtur, adeo parvam puellulam 3. duntaxat menses natam cum tanta copia talis materię tam diu perdurare potuisse? Abscessus illi ita sursum ad clavículas diaphragma impulerant, ut duorum digitorum spatium pulmonibus non esset reliquum. Sic huius morbi tam difficilis erat cognitio, quam curatio (parcant mihi critici) impossibilis: nec illius causa semini, primæ vè confirmationi accepta ullo modo erat referenda: siquidem parentes optimo erant habitu & temperamento.

Adde quod omnia hujusce corpusculi viscera partesque principes, cor nimirum, pulmones, jecur, lien, ventriculus reliquaq, laudabili erant colore & consistentiâ nihilque in tota constitutione desiderari poterat, præter quàm quod Vâula carebat, quod notatu dignum, in extremo verò palato erat foramen, quod nutritioni plurimum detrahebat: lac enim sugendo cum ipsum commodè haurire non posset, sæpissimè per nares emittere cogebatur. Quod ad multa pituitosa excrementa gignenda plurimum conducere potuit, sufficienti alimonia deficiente, locum verò in quo natura ea reposuerat, definire circumscribere, arduum erat & difficile,

difficile, provida enim natura sibi ipsi semper succurrere volens, latebras, ductus inopinæque & incognita fingit receptacula: ut mirum non sit, si in affectibus intetnis partem affectam non semper exprimere possimus dum modò morbus nobis innotescat.

OBSERVATIO XXXIV.

De quodam rustico pagi cuiusdam prope insulam Albiensem incola cui nomen erat Iohannes Ville ab ictu latientis in capite gravissimè laeso.

ANno 1558. cum emenso expletoque studiorum meorum chirurgicorum cursu in celeberrima Monspelienfi Universitate Galiacum, (qui mihi natalis erat locus) me contulisset, ut ibi chirurgicam praxim exercerem, accitus sum ad dictum locum, ut præfatum Joannem Ville inviserem: eique curando manus admoverem. Inveni ipsum gravi admodum & patenti vulnere in capite affectum. Eumque me adhuc quasi tyronem & parum in re tam difficili experitum sentitem dubitare cœpi anxius & cogitabundus: didiceram enim ex Hippocrate, Galeno aliisque primæ classis autoribus, vulnera capitis ad ipsam cerebri substantiam penetrantia periculosa esse, fereque funesta, imò vero cum etiam hoc ictu substantiæ cerebri portionem præcisam viderem, eamque piæ & duræ matri adhærentem, quæ quidem meninges cranio ipsi adhuc adhærebant: una cum partibus omnibus contineribus videlicet dermide, epidermide, panniculo carnosio, membrana communi & aliis quas cum omnes separatas planeque à capite sejunctas viderem obstupefactus hæsi, nec quicquam aggredi volui. Uxor vulnerati, ostensa prius parte separatâ, quam in armario conservabat, quomodo id accidisset narravit, dixit itaque hoc à quodam ipsius vulnerati inimico factum esse: qui cum à multo tempore inimicitias gereret cum dicto Joanne Ville, nec tamen ejus ulciscendi sese offerret occasio, ad dolos, fraudesque sese convertit. Talis autem fuit dolus assumpto elephantici habitu, una cum crepiraculis & reliquis ad id necessariis: domum ipsius vulnerati quasi mendicus adit: sed latentem & pallio contectum getebat enses, interim infelix vulneratus & proximæ cladis inscius misericordiâ motus è cubiculo descendit elemosynam erogaturus. Cumque illi panem potrigeret, ipse elephantiacus, (aut saltem simulatus elephantiacus) educto è vagina gladio, quem pallio abscondebatur: in ipsum imperum fecit, ut amputaret. Quod cum miser ille animadvertisset, caput inclinavit, ictum declina-

declinaturus, aded ut tantum circa verticem attrigerit, ea tamen vi & robore ut præsertim omninò partem à toto separarit. Cum ergo postridie mei adventus in domum vulnerati ter aut quater vulnus diligenter considerassem, & singula attente perlustrassem: proximè adfuturam mortem ægro indubitantem mihi persuadebam, proinde ægrum prognostico relinquendum. Itaque de discessu cogitare cæpi, quem omni via & ratione moliebar: valedico uxori ipsius vulnerati, licet multis me promissis reninere conaretur, & Galiacum redeo. Nec multo post idem præstitit alius chirurgus, magister Johannes vocatus infulæ Albienfis incola. Ita solus infœlix æger ab omnibus desertus omnique privatus auxilio atque ope remansit: interim nescio quo fato & bonis ipsius ægri rebus accedit rusticus quidam, qui cum ita ab omnibus desertum videret & humano omni privatum auxilio ejus curationem aggredi non dubitavit. Hoc autem uno in ejus curatione utebatur tantum remedio: veru seu oblongum ferrum excaletum planeque igne rubens larido infigebat, suppositamq; pelui stillantem inde pinguedinem colligebat, deinde eandem octies aut decies abluebat, donec albesceret, & in perfectum nivis candorem ferè desineret, hoc liquore seu destillata pinguedine liniamenta omnia turundas, lanas carptas, & alia linteamina insuccabat, partique læsæ ad movebat. Et hoc pacto unicoque hoc remedio per duos menses aut circiter eum tractavit: tandemque perfectè curavit: hoc ego audito non solum mirabundus hæsi, sed etiam ægrè tuli, quod ita afflictum illum hominem sine auxilio deseruerim: quod nusquam aut ante contigerat aut postea contigit: hæc dico in gratiam novorum chirurgorum, ut hoc exemplo cauti nunquã de curatione ulcerum quorumcunq; desperent: sed eorum curationem confidenter aggrediantur & ad finem usque perducant præfato tamen prius amicis & astantibus periculo, quod ex tali vulnere impendet: ne si quid humanitus contingat, mortis ægri rei habeantur, & præsidia, quæ multis profuere, infamentur. Vale frater amantissime & præcepti hujus memor Tuo Cabrolio bene precare.

OBSERVATIO XXXV.

De puella clarissimi D. de Roussel in summo Tholosano senatu Consilarii Regii filia mensibus 13. aut circiter nata

Quæ tua toties totque in locis suorum operum à Galeno tanquam medicinæ perfectiva celebrantur: aded necessaria sunt, ut si horum altero à medico aut chirurgo sit erratum: incerta plane nullisque inixta
 1 funda-

fundamentis videri possit scientia. Per diagnosis enim in cognitionem morbi, causæ morbificæ & partium affectuum deducitur. Per prognosin, an de natura morbus, vel de morbo natura victoriam sit reportatura iudicat: & veluti peritus nauta morborum insultus & peraxismos prævidet ac prædicat. Symptomatum accidentiumque tempestates præcognoscit, in quo non solum ut homo doctus, sed etiam supra hominem, humanamque sortem admirandus ac veluti divinitatis cuiusdam participes apparet: dum futura prædicat ac præflagit: & nocitura avertit & antevertit. Tertiæ vero parti (Therapiæ videlicet) quæ inveniendorum remediorum & inventis opportunè utendi, morbisque & symptomatis accommodandi præcepta ac regula tradit: nullus ferè est sine duabus prioribus locus, nec certe temere omninò vulgatum illud apud vulgus vulgò iactatur: cognitum morbum jam esse semicuratum, quod etiam medici dicunt: cognitionem morbi, esse in ventionem remedii, alioqui forte potius quàm arte, si quis cureretur, curatus diceretur. Sed ut pulchra omnia sunt difficilia: ita præclara hæc cognitio multis est involuta difficultatibus, potissimum vero in morbis internis. Maximus etenim numerus & varia partium corporis humani varietas, earum situs connexio & sympathia, prodigia & antea inauditi affectus, qui quotidie in hoc corpore gignuntur, similitudo & conformitas accidentium efficiunt interdum ut doctiores & longo artis usu, atque peritia prudentiores, longe aliter quàm res habeat, sentiant: & in sua de tali morbo prognosi ac præflagitione decipiantur, & à scopo aberrant. Quod etiam ipsi sæpè animadvertimus in apertione cadaverum eorum, qui certo morbo interierant: longè alio ab eo qui antea iudicatus fuerat, quoque laborare credebantur. Inter cæteros placuit unum hic quem observavi exempli loco subijcere in gratiam novorum chirurgorum, nec dum artis usu & experientia confirmatorum: ut in perquirenda morborum difficilium raroque contingentium natura curiosius, majorique solertia animum applicent, studiumque totum conferant.

Circa finem mensis Novembris, anni millesimi quingentesimi nonagesimi sexti accitus fui in domum clarissimi D. Caroli de Roussel, in summo Tholozano senatu consilarii regii, ut ejus filiam menses circiter 13. natam iaviserem, maximo ventris tumore & inflatione laborantem ad eò ut præ inflatione ita impediretur respiratio, ut singulis momentis suffocari videretur: hanc palpari cæpi, percipiensque tumorem hunc internum esse & parumper ad utrumque latus accedere, medicos consulendos censei: vocati sunt, (ut suam de hoc affectu sententiam dicerent) domini Hucherus Cancellarius, & Saporita Vicecancellarius, hujus cele-

jus celeberrimæ Universitatis, medicorum nostri temporis excellentissi-
 mi: & cum eis magistri Jacobus Lautier & Balthazar Gariel una me-
 cum jurati in chirurgia magistri prædictæ civitatis & universitatis. Et
 quamvis quantum in se erat conaretur unusquisque, ut veram morbi
 essentiam atque naturam situm & partem affectam cognitione asseque-
 retur: diversa nihilominus discordesque circa ipsum affectum extite-
 runt sententiæ. Nonnulli enim esse hydropem ascitem jam perfectum
 opinati sunt: cum talis fere morbi pathognomonica signa sese in con-
 spectum darent: Alii abscessum quidem dicebant, sed circa partem affe-
 ctam dissentiebant: cum alii in substantia jecoris, alii in liene ejus sedem
 alii in pancreate, alii inter epigastrii musculos statuerent, ego vero &
 morbi sedem situmque animo perlustrans modum & figuram tumoris
 cum certa circumscriptione quam inter palpandum animadverti statim
 apostema esse judicavi, ita tamen, ut certò crederem in utroque viscere,
 jecore videlicet & liene situm esse, cum alias alia similibus comitata
 symptomatis iis in partibus vidissem. Quoad prognosin convenimus
 omnes. Nam una voce & communi consensu lethalem judicavimus
 affectum hunc, brevique mortem puellæ allaturum: aded ut nostrum
 nullus esset, qui intra octavum diem interituram non crederet: vixit ta-
 men, licet maximo cum labore & anxietate) usque ad 17 Aprilis anni
 millesimi quingentesimi nonagesimi septimi quatuor circiter menses
 cum dimidio post prædictam prognosin. Ubi autem interiisset, ut cor-
 pus aperire vocatus fui, quod statim factum est, præsentibus multis
 viris: maximè prædictis duo Saperta medico & Lautier chirurgo jurato:
 In hac apertione tanta tamque multa miraculi planè ac prodigi plena
 animadvertimus (habita teneræ ætatis hujus puellæ ratione) ut omnes
 in admirationem raperentur. Nam in latere sinistro inventus est ab-
 scessus non contemnendæ magnitudinis, duplici cystide involutus: qui
 oriebatur ex medio corpore & apophysibus transversis vertebrarum,
 lumborum, & lieni in transitu subiectus totum latus occupabat: & erat
 prædicta cystis undiquaque disseminata & veluti ramificata venis va-
 ricosis, hic abscessus avulsus & libræ impositus, duarum librarum pon-
 dus æquabat. Sed quod nobis ita agis mirandum fuit, prodigiique instar
 hoc erat: quod intra prædicti abscessus cystidem tres alii adessent ab-
 scessus suâ singuli cystide involuti, & eadem venarum ramificatione disse-
 minati, ponderis libræ unius & semis singuli, eadem omni materia pleni:
 simili pulvis, ovorum coctorum ficuum & carnis cum suis fibris & aliis
 peregrinis materiis & planè à præscripto & regimine naturæ alienis. In
 dextro etiam latere duo alii inventi sunt maximi abscessus quasi gemini
 prope

prope vertebrae orti: aliisque ex aduerso respondentes simili omnino cystide & varicosarum venarum ramificatione distributioneque involuti: quorum quilibet quatuor ferè librarum ponderis erat: horum alius firmas jecoris partes occupabat, alter ad os pubis ferè descendebat. Colligebantur autem ad invicem, adhærebatque alteri alter pedunculo quodam non absimili caudæ, qua gemini inter se copulantur: eadem omnino qua superiores materia referti. Porrentosum certè & prodigio simile ut puellula, quæ vix decimum quartum mensem attigerat, tam diu superesse potuerit; tanta talis materiæ oppressa mole, quantam vix constantis ætatis aliquis perferre potuisset. Et certè adeò sursum claviculas versus diaphragma compresseram, ejusmodi abscessus, ut vix duorum digitorum interstitium pulmonibus ad motum superesset: quod maximè in causa fuit, ut veluti suffocatae animam efflarit. Ecce igitur quomodo non minus cognitu difficilis, quàm curatu impossibilis esset iste morbus. Tanti vero affectus causa quænam extiterit dictu difficile est. Neque enim in genitale semen, primamque in utero conformationem referenda videtur: cum uterque parentum non solum sit optimi habitus & laudabilis temperamenti: Sed & ex bene habitis beneque temperatis progenitoribus oriundi. Adde quod tenelli huius corpusculi viscera omnia & principes partes, ut cor, hepar, lien, pulmones, stomachus, & similes laudabilis essent coloris, & consistentiæ, quod bonitati principiorum generationis satis superque attestebatur. Nec ullus erat error, aut defectus in conformatione huius corpusculi: nisi quod vuula, seu (ut vocant) Gurgulione careret, (quod maximè notandum est) sed quasi eius loco circa fundum palati appareret foramen: quod eius nutritioni non parum incommodi afferebat, cum lac è mamis sugeret, nec commodè ob prædictum foramen deglutire posset, sæpissimè coacta per nares rejiciebat. Quod potuit promovisse multorum excrementorum generationem maximè pituiformum, convenientis alimenti inopiâ. Verum in hoc difficultatis præcipuus cardo versatur, ut quonam eiusmodi excrementa natura deposuerit cognoscamus. Ipse enim sagax provida & suæ conservationis sollicita inopinatos sibi ductus, recessus & conceptacula fabricatur, in quæ suas detrudat sordes & excrementa & miranda ut sese conservet molitur. Nec propterea mirum videri debet, si interdum in internis affectibus non propriè judicetur pars affecta, modò ipse affectus cognoscatur. Hanc narrationem quia scitu digna nobis visa est in studiosorum gratiam his nostris observationibus interserere placuit: hanc æqui bonique consulet benevolus Lector.

F I N I S.

ono
vo-
luna
Col-
po-
mi-
mle
per-
nu
rns
ito.
ein
con
an.
nim
vi-
bi-
ni-
&
u-
ne-
sin
ca
in-
di-
cat.
ta-
ca-
ara
tio-
ur,
ver
tio-
ca-
um

